

V.Guvern Iuliu Maniu (20 oct.32-13 ian.'33)

Guvern Al.Vaida Voevod (14 ian.-13 nov.'33-)

Documentele în ordinea introducerii pe calculator

1.)Criza guvernului Vaida , 18 oct.'32

[Piatra Neamț , apr./iun.2002 , București, iul.-aug.2002]

[LD:nov.2006.După peste 4 ani,după ce am terminat toate guvernările până în 1940, revedere , completare , comentarii.Trilogia nici vorbă să fie gata .]

[LD_: în ce privește datarea este mai greu de stabilit când și cum a spus unul sau altul ceva... Important este fenomenul, atitudinile personajelor.Cu atât mai mult cu cât despre rege (care avea un rol din ce în ce mai important)nu se spunea mai nimic !

"Complicații" la Sinaia Multă lume ! Literalmente nu aveau ce mânca ! Restaurant cu cca 20 de tacâmuri, avea peste 50 de amatori ! Se dădea o luptă corp la corp între ziariști și poliție ,între oamenii politici, pentru obținerea unui tacîm !]

18 oct. 1932, Sinaia

(Al & Sor. „Dimineața „ 20 oct.'32)

Zi agitată . La Sinaia se află toți miniștrii și diverși observatori .E multă îmbulzeală, mediu prielnic pentru **versiuni contradictorii și extravagante. Argumente contrarii , teze adverse.**

()Maniu

„D.Maniu are sarcina să le distileze în laboratorul său intelectual, în chipul său particular , încă nelămurit de nimenea .**Toată lumea vrea să pătrundă procesul cerebral al președintelui.Se știe că nici ceea ce spune, nici ceea ce arată prin mină, prin gesturi sau prin vorbe , nu poate fi o indicație.**D.Maniu are ca nimeni altul **darul de a-și ascunde gândul** cu atâta dibăcie ,încât și cei mai apropiați de d-sa găsesc **fiecărui gest interpretări diverse "**

▣Audiențe la Rege

...**Președinții** celor două Camere [fotografie]-**Șt.Cicio-Pop și N.Costăchescu** – au fost la Rege .Simplă formalitate .**Se știe că ei vor recomanda guvern Maniu.**

Se întorc satisfăcuți că și-au îndeplinit mandatul. Nici ei nu știu mai mult despre rest.

...**Maniu la Rege** .Durează o oră. Rezultatul este așteptat cu înfrigurare de toată lumea.

La ieșire, **Maniu la fel de impenetrabil și amabil** , comunică că trebuie așteptat d.Cherciu, să vie cu un **Comunicat de la Palat.**Maniu redactase declarația, dar , din deferență pentru "factorul constituțional" nu vrea să o facă publică, înainte de a fi văzută de Palat.

▣Maniu -însărcinat să formeze guvernul

În sfârșit, apare Cherciu (deputat vechi, ziarist recent) ,și citește **Declarația :**

D.Maniu a fost însărcinat de MSRegele cu formarea guvernului.

Maniu **nu a refuzat , dar a cerut un răgaz** pentru a se consulta cu prietenii săi.Declarația , cu termenii săi neobișnuiți, **declanșează controverse.**"Nimeni nu reușește să afle [...] **ce vrea într-adevăr președintele PNT .Dorește sincer să formeze guvernul ? Cu d.Titulescu ? Va convinge și pe d.Vaida ?**Și întrebarea cea mai importantă : **a pus d.Maniu condiții și atunci , care sunt acele condiții ?**

[LD:ulterior s-a aflat că pusese următoarele condiții: mână liberă în guvernare ;îndepărtarea **Elenei Lupescu** ;reluarea căsătoriei cu **Regina Elena**;încoronarea la Alba Iulia ; dreptul de a **destitui orice funcționar ,inclusiv de la Siguranță, Poliția Capitalei** (vizat Gabriel Marinescu) **Regele a acceptat , neavând ce face ...Vezi la fișier Carol II și PNT]**

/Ședința de birou PNT

...Participă membrii Biroului (exceptând Mirto), dar și subsecretarii de stat (numiți de Mirto "poney- i partidului") **îngrijorați că într-un guvern Maniu, numărul lor s-ar reduce !**

...Maniu ține o expunere despre audiență (ocolind lucrurile delicate) :

că Regele i-a propus preluarea Guvernului ;că trebuie fixat un Program economic și financiar ;
că partidul a mai colaborat cu Titulescu ,că va merge la el să-i propună colaborarea,
dar ținând cont de faptul că el nu este membru de partid ,va discuta cu el condițiile colaborării.

Întrevederea Maniu –Titulescu

Mașinile circulă între vagonul ministerial- vila Caraiman – vila Tabacovici

Întrevederea durează 2 ore, la vila Tabacovici .După 2 ore, **același impenetrabil Maniu !**

Unii șoptesc că nu s-au înțeles.Altii, că Cabinetul este ca și format !

Se puneau întrebări :va convinge Maniu pe Vaida să intre în guvern alături de Titulescu ?

Venise și C.Angelescu (dir.BNR)_care are lungi cociliabule cu Maniu .

-Presa străină despre criza din România

(*Dimineața*, 20 oct.'32)

Paris, 18 oct.: În general, ziarele din Paris se abțin. Publică doar declarații (Titulescu),
corespondențele de la București .Doar "*Petit Parisien*" publică un comentariu mai detaliat care
consideră criza f.serioasă, deoarece politica lui Titulescu nu este aprobată de majoritatea PNȚ.

Viena, 18 oct. :f . puține știri .Doar "*Reichpost*"a publicat un comentariu cu istoricul crizei,
abținându-se de la comentarii .

Implicațiile externe ale crizei

(L. P.Nasta "*Dimineața*", 20 oct.'32)

Criza nu este o simplă criză de guvern, nici a unor chestiuni de ordin „ personal” ,

ci este vorba despre **o importantă problemă în orientare a politicii externe românești.**

/Relațiile cu Sovietele

...Titulescu a reafirmat opinia sa în politica cu Sovietele : d-sa este de părere că este în
interesul țării **să menție față de Soviete atitudinea negativă de până acum,**

împotriva invitației de la Moscova (și a sfaturilor stăruitoare de la Paris și Varșovia).

**Titulescu consideră că trebuie să ocolim orice fel de contact și orice încercare de
normalizare a raporturilor noastre cu vecinii de peste Nistru .**

Prin urmare,dacă d.Titulescu ar intra la guvern, ar aplica această politică.

**...Vaida – guvernul, PNȚ - în schimb, au fixat o politică de înlăturare a acestei dușmăni ,
proclamând necesitatea stabilirii raporturilor de bună vecinătate cu Moscova.**

**...Parlamentul : a ratificat cu ovații , la 27 sept. , politica d-lui Vaida în chestiunea
rusească. Ar fi deci , cu totul anormal ca, în același Parlament, Titulescu să vină cu altă politică.**

...Opoziția : Argumentele lui Vaida au fost atât de solide , încât **și partidele politice din
opoziție s-au declarat de acord cu fostul președinte de Consiliu.** De aceea, lumea consideră
absolut necesară și consultarea partidelor de opoziție privind includerea lui Titulescu în guvern.

...Opinia publică : majoritata imensă a țării , prin partide, **este în opoziție cu p.d.v. al lui
Titulescu. Titulescu este , din acest p.d.v. , un izolat .**

Criza de guvern / 18-19 oct.'32

2.)Căderea guvernului Vaida ,18 oct.'32

[LD : în pofida tuturor laudătoților titulescieni ,eu nu pot ignora faptul că , fără excepție, implicarea lui
Titulescu în politica internă , a fost dizolvantă și distructivă .Lăsînd deoparte politica externă -asupra căreia
este mult de discutat -acest om cu "fițe" de vedetă , a fost ros de dorința de a dicta nu numai politica externă,
dar și de a avea un cuvânt greu de sopus în guvernarea țării.]

(Almin,"Dimineața"22 oct.'32)

/Mișcările lui Titulescu

Amănuntele și împrejurările se cunosc, dar trebuie sistematizate .

Se știe că **dr.Vaida**, trecând peste jignirile care i s-au adus -**a telegrafiat dlui Titulescu că-i oferă Ministerul de externe .Titulescu a răspuns că acceptă și se întoarce în țară.**

Cu toate acestea ,**el s-a oprit mai întâi la Paris, unde a făcut timp de 3 zile declarații , stabilind de unul singur, politica externă a țării , fără să se înțeleagă cu Regele, cu Vaida....**

În fața acestei conduite, **dr.Vaida și- a făcut un examen de conștiință , socotind că, în aceste împrejurări, colaborarea sa cu Titulescu a devenit cu totul imposibilă."**

Almin /

/Vaida:ieșirea din izolare a României

Vaida pornise tratative directe cu Rusia , după ce analizase cu toată seriozitatea situația externă a României.El constatare totala izolare a României în concertul eoropean : situația din Germaniei se schimbase ; Anglia își schimbase politica ;Franța , Polonia, țările baltice încheiau pacte de neagresiune cu Rusia .

România nu activa cu nimic în politica externă .

La Geneva, la Confederația dunăreană, în Antantă - **nimic precis .România avea o politică pasivă.Cu statele vecine , nimic serios înjghebat . Cu Rusia, relații inexistente.**

"Interesele țării noastre erau conduse prin intermediul altora, iar politica externă dirijată exclusiv de d.Titulescu, ca intermediar "

Franța și Polonia ne îndemnau stăruitor să încheiem și noi un pact cu Rusia.

Titulescu s-a declarat adversar al încheierii unui nou pact,menținându-se pe Pactul Briand-Kellog –Litvinov,pact pe care-l criticase cu asprime când a fost încheiat de Maniu-Mironescu – Litvinov.Dr.Vaida a considerat că o asemenea politică de izolare nu mai trebuia continuată ,și a angajat tratative directe."

Almin /

-Învinuirile aduse lui Titulescu

Vaida a constatat că **Titulescu a renunțat la sprijinul aliaților noștri ;că Titulescu a criticat sever formulele discutate la Evian (care erau secrete de stat ale României) că Titulescu a aruncat în discuție, în fața lumii întregi, problema Basarabiei ;că , în acelaș timp,a dat instrucțiuni lui Cădere să continue tratativele cu rușii ;că l-a felicitat pe Vaida pentru politica făcută ;că s-a supărat că nu i s-a comunicat telefonic conținutul tratativilor !**

"De asemenea ,acceptând ca d. Titulescu să se erijeze și pe viitor ,cu ajutorul d-lui dr.Vaida și acoperit de d-sa, ca un supra arbitru dictatorial al României ar însemna să se facă complice la clătinaarea temeliiilor acestui stat , care nu pot fi asigurate decât prin observarea unei discipline cât mai serioase în raporturile reciproce dintre slujitorii săi .

În fața acestor constatări , **d.Vaida s-a hotărât ."**

Vaida s-a simțit profund jignit de faptul că multă lume, chiar și amici politici,critică pe V.V.Tilea și Grigore Gafencu ,cari l-ar fi sfătuit și determinat în acțiunile sale."

Almin /

-19oct.Demisia lui Vaida

Vaida a alcătuit un Memoriu,vineri (16 oct. ?) pe care l-a înaintat Regelui și și-a dat demisia.Cum sâmbătă urma să vie voevodul Mihai , iar duminică era ziua Regelui,

Vaida a amânat audiența pe luni.

Audiența a fost scurtă ,**Vaida și-a menținut demisia care i-a fost acceptată.**

" Este necontestat - și până și adversarii politici o recunosc -că d.dr. Vaida a urmărit o politică pe care o considera conformă intereselor țării , că a susținut-o cu dârzenie, că a apărat-o cu demnitate și că a căzut ca un om politic care merită tot respectul și ca un om de caracter."

Căderea gov.Vaida / 20 oct.'32

3.)Guvernul Iuliu Maniu, 20 oct.'32

▣Miniștrii și portofoliile

- Iuliu Maniu** -președ.Consil.de Miniștri
- GGMironescu** -(ex-ministr.de Finanțe),vicepreșed.(fără portofoliu)
- Ion Mihalache**-(continuă) -Interne
- Nicolae Titulescu** (în locul lui Vaida) -Afaceri Străine
- Virgil Madgearu** -(în locul lui GGMironescu) -Finanțe
- Mihai Popovici** -(continuă) -Justiție
- Dimitrie Gusti** (continuă)-Instrucțiune Publică, Culteși Artă
- g-ral Samsonovici** -(continuă)-Apărare Națională
- Voicu Nițescu** (continuă) -Agricultură și Domenii
- Ion Lugoșianu**-(în locul lui Madgearu) - Industrie și Comerț
- Eduard Mirto** -(continuă) -Lucrări Publice și Comunicații
- DRIoanițescu**-(continuă)-Muncă, Sănătate, Ocrotiri Sociale

▣Subsecretarii de Stat

- Pantelimon Halippa** -ptr.Basarabia
- TeofilSauciuc Săveanu** -ptr Bucovina
- Gh.Crișan** -(ex subsecretar la Finanțe) ptr. Ardeal
- Armand Călinescu** -(continuă)Interne
- Ioan Pop** -(continuă) Interne
- Savel Rădulescu** -(în locul lui Gr.Gafencu)-Externe
- Petre Andrei** -(continuă) Instrucțiune Publică , Culte,Arte
- M.Ghelmegeanu** -(continuă)-Agricultură și Domenii
- Anton Crihan** -Agricultură și Domenii
- Radu Irimescu** -(continuă) -Aer , la Apărarea Națională

#Pleacă din funcții

- Al.Vaida-Voevod , Emil Hațieganu, VVTilea**
(care erau apropiați lui Vaida și în grațiile Camarilei regale)
- GGMironescu** , vicepreșed. al guvernului, **fostul** ministru de Finanțe ,la24 oct.**a plecat în străinătate ca să-și caute sănătatea**.A fost condus în gara de nord de M-Popovici (Justiție) , C.Angelescu (dir.BNR) ,VVTilea (ex subsecretar de stat la Președinție) ,Ispasiu (dir.la Externe),Eug.Filotti (dir. gral presă) ,deputații Gongopol, Brătășanu, Duvăz, dr.Mironescu ș.a. El a declarat că are bune speranțe a îmbunătățirea situației financiare ;a negat că se duce să trateze vreun nou îmrumuț;ci că pleca să-și caute sînitatea .

Guvern Iuliu Maniu .Legislatura II.I-a sesiune ordinară ,

15nov.1932-12ian.'33(continuă sub gov.Vaida)

4.)Mesajul Regal , Camerele reunite ,15 nov.'32

(DS, MO 1, partea a III –a, dezbateri parlamentare , șed. din 15 nov.'32, pag. 1-4)

[LD : sublinierile, colorările, **supratiturile, îmi parțin.**]

La ora 12, MSRegele Carol al II-lea, însoțit de MSMihai, Mare Voevod de Alba Iulia, și urmat de guvern, pășește în sala Adunării Deputaților , unde se află întruniți d-nii senatori și d-nii deputați.Maiestatea Sa Regele este întâmpinat cu aplauze prelungite , îndelung repetate, ovațiuni furtunoase, urale puternice și aclamațiuni care durează mai multe minute.

MSRegele dă citire următorului Mesajul Regal :

” Domnilor Senatori,

Domnilor Deputați,

▣România- stat agrar-țăranesc

[Maniu -Mihalache]

"Sunt fericit de a Mă găsi în mijlocul reprezentanților națiunii , întruniți astăzi în **prima sesiune ordinară** a legislaturii actuale a Corpurilor Legiuitoare .

" Prin activitatea Domniilor Voastre , veți avea să faceți față unor împrejurări excepțional de grele „**Criza economică și financiară** a avut o repercusiune adâncă asupra economiei naționale și a întregului aparat de Stat .

„În activitatea Domniilor Voastre veți urmări **refacerea economică** a țării prin **îndrumarea rațională a producției** și prin **punerea în valoare** , în cele mai bune condițiuni , a bogățiilor ei , **având în vedere în deosebi caracterul agricol al țării noastre și în consecință necesitatea de a ridica clasa țărăneasă** (aplauze prelungite, strigăte de bravo)

„De asemenea , în împrejurările de astăzi , **adaptarea serviciilor publice la posibilitățile financiare de astăzi** , va forma de sigur obiectul preocupărilor dvs."

▣Funcționarea normală a regimului constituțional

[Maniu]

„**Funcționarea normală a regimului nostru constituțional** , va fi o cheazășie a realizării operei ce aveți de întreprins .(aplauze)

Domnilor senatori,

Domnilor deputați,

▣Politica externă

[Titulescu]

"În politica externă , România va urmări cu demnitate și fără șovăială realizarea țelurilor , cari singure pot călăuzi acțiunea noastră de Stat : **respectul scrupulos al tratatelor ; menținerea neclintită a alianțelor** ; intensificarea **relațiilor de prietenie** cu toate Statele , fără deosebire (**aplauze**) **colaborarea** strânsă cu **Societatea Națiunilor** , ale cărei **idealuri pacifice** sunt împărtășite de întreg poporul român. (aplauze)

Domnilor senatori,

Domnilor deputați,

▣Reformă fiscală,buget

[Madgearu]

"Guvernul Meu va lua toate măsurile necesare în vederea **stabilirii echilibrului bugetar** .

În acest scop, continuând politica de **economii** , va proceda la **simplificarea aparatului de Stat**, și va întări **controlul asupra finanțelor publice**.

În același timp se va urmări **sporirea veniturilor** , în primul rând , printr-o **reformă radicală** a organizării actuale **a metodelor de constatare , control și percepere**

a tuturor impozitelor și taxelor, precum și **reorganizarea administrației fiscale**

"Scopul **reformei fiscale** ce trebuie făcută va fi să se sporească **randamentul impozitelor** , nu prin urcarea cotelor de impunere, ci mai ales prin **schimbarea modului de așezare a impozitelor și taxelor** , astfel încât să se împiedice evaziunea fiscală.

În afară de modificările ce se vor aduce **legii contribuțiilor directe și taxei de timbru**,

se vor așeza pe noi baze **Monopolul Alcoolului** , taxele pe **produsele petroliere** , **taxa pe lux și cifra de afaceri** , taxa pe **spectacole și automobile**.

De asemenea , se va face **o reformă adâncă în administrarea vămirilor**.

„Îndată ce se vor echilibra încasările și cheltuielile lunare,Guvernul va propune măsuri în vederea **lichidării arieratelor**.

"Se va reforma **Casa Generală de Pensuni** , pentru a-i crea noi baze financiare , precum și **regimul pensionărilor**.

"Odată cu aceste măsuri interne, menite să echilibreze bugetul Statului,prin normalizarea încasărilor și reducerea cheltuielilor,Guvernul **va duce tratative pentru ușurarea pe cale de**

acord, a datoriilor Statului. În vederea accelerării operei de refacere economică și financiară, Guvernul precedent [Iorga-Argetoianu] a solicitat **colaborarea tehnică a Societății Națiunilor , Guvernul Meu va continua tratativele** pentru a obține o soluțiune conformă cu interesele țării . (aplauze prelungite) "Întreaga politică financiară se va întemeia pe **stabilitatea monedei naționale , realizată cu grele sacrificii.**" (aplauze îndelung prelungite, strigăte de bravo)
Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

▣ Creșterea producției economice

[Guvernul]

„ Paralel cu măsurile financiare, menite să pună ordine deplină în gospodăria financiară a Statului, Guvernul Meu va continua acțiunea pentru **punerea în valoare a bogățiilor** noastre naționale, urmărind a crea **noi izvoare de producțiune și de venituri pentru Stat și particulari**, a mări **randamentul celor în exploatare** și a spori astfel veniturile Statului (**aplauze**)
Față de diminuarea venitului nostru național , în urma scăderii prețurilor mondiale ale tuturor produselor noastre de export, se impune **intensificarea fără stânjenire a întregii activități de producție a națiunii.** „ (**aplauze**)

În acest scop, cu toate dificultățile actuale de finanțare , se vor căuta **mijloacele potrivite** pentru a se face toate **investițiunile de Stat**, și a se **încuraja inițiativele particulare** indispensabile pentru **reducerea costului , sporirea și ameliorarea calitativă a produselor** și pentru **valorificarea lor** în cele mai bune condițiuni.

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

▣ Agricultura

[Voicu Nițescu]

"Pentru a se asigura o sporire calitativă și cantitativă a producțiunii agricole, Guvernul Meu va prezenta **legea pentru îndrumarea și încurajarea agriculturii** precum și **proiectul pentru modificarea legii Camerelor de Agricultură** , în scopul regrupării acestor instituțiuni. „ (aplauze) Generalizarea regimului **Cărții Funduare** , chiar înainte de terminarea **lucrărilor cadastrale** , va contribui la **consolidarea proprietății agricole.** (aplauze mult prelungite)

Pentru a veni în ajutorul agricultorilor, Guvernul Meu va lua toate măsurile necesare pentru asigurarea , chiar în campania agricolă a anului viitor, a unui **credit ieftin , pe termen scurt și mijlociu**, în așteptarea îndreptării împrejurărilor economice generale, care vor face cu puțință **funcționarea creditului funciar agricol pe termen mai îndelungat.**" (aplauze prelungite)

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

▣ Industrie, comerț

[Ion Lugosianu]

„În actuala depresiune economică generală, agravată în fiecare zi prin înăsprirea restricțiilor de tot felul în schimbul internațional de mărfuri și în plățile internaționale , **colaborarea economică internațională** este indispensabilă pentru a meliorarea situației.

Ca urmare a acestei convingeri, România a participat la lucrările **Conferinței de la Laussane** și, alături de Statele agricole din estul și sud.estul Europei ,

a luat parte activă la lucrările **Conferinței de la Stressa.** (**aplauze prelungite**)

solidară cu Statele agricole exportatoare din Europa răsăriteană ,
România va continua să conlucreze la această operă internațională de îndreptare economică și, în acest scop, va participa la **Conferința economică internațională de la Londra**, de la care are dreptul să aștepte **măsuri practice și eficiente** , menite să amelioreze situația economică și financiară generală de azi. (**aplauze**)

"Între timp, România este obligată **să-și adapteze neîncetat politica ei comercială la toate fluctuațiunile comerțului exterior** al celorlalte state, și **să-și apere interesele ei vitale** , folosind mijloacele impuse de împrejurări.

Prin regeementarea **regimului de devaluații** prin aranjamente de plăți și prin măsuri privitoare la comerțul ei exterior, **România nu urmărește însă restrângerea importului din alte țări,** [LD : porți deschise ? ușor protecționism !] **ci numai raționalizarea importului și a mijloacelor de plată externe de care dispune,** în scopul de a însănătoși schimbul internațional de mărfuri și **a apăra debușeurile produselor ei de export .** "În hotărârea lui de a asigura stabilizarea monetară și de a determina **un just echilibru între diferitele clase sociale,** Guvernul va da **toată atențiunea problemei adaptării prețurilor produselor industriale** la situația economică actuală . [LD : antiindustrialism ? proagrarian ?] În acest scop, pentru a-și asigura **o posibilitate serioasă de control asupra prețurilor articolelor produse de întreprinderile cartelate,**

Guvernul va aduce în discuție **o lege a cartelurilor și a acordurilor industriale .** (aplauze) În afară de diferitele măsuri care se vor lua pentru o **valorificare cât mai rațională a producției minieră și a industriei mari,** Guvernul va propune Corpurilor Legiuitoare **o lege pentru ocrotirea și dezvoltarea meseriilor.** []

De asemenea , în legătură cu politica de **simplificare a aparatului de Stat ,** Guvernul va examina **înlăturarea tuturor formelor de procedură din legislația economică ,** **dovedite de experiență ca inutile** [LD : descentralizarea ! măsuri anti-liberale ?] , supunând discuțiunii Adunărilor Legiuitoare , **modificarea legii minelor și a energiei și regruparea Camerelor de comerț și industrie ,** cu scopul de a **le lega mai strâns de viața economică regională** și a le pune în situațiunea de a-și îndeplini într-adevăr misiunea lor economică .(aplauze)

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

▣ Transport, Comunicații

[Ed.Mirto]

"Normalizarea vieții noastre economice nu poate fi asigurată decât **prin refacerea și întregirea rețelelor de comunicații și adaptarea tarifelor de transport la împrejurările economice** actuale . (aplauze mult prelungite) Pentru o cât mai bună organizare a **administrării drumurilor și căilor noastre ferate ,** ținând seama de realitățile economice și de progresele tehnice ,

veți avea de deliberat asupra **problemei administrării drumurilor , a căilor ferate , a poștelor și telegrafelor ,** asupra **legiferării statutelor funcționarilor acestor instituții ,** precum și asupra **organizării Ministerului Lucrărilor Publice și Comunicațiilor .**

De asemeni, în cadrul reorganizării Departamentului de Lucrări Publice și Comunicațiilor, dvs. veți mai avea de examinat și următoarele probleme importante: **reglementarea titlului și exercitării profesiei de inginer,** precum și **reorganizarea corpului nostru tehnic.** (aplauze)

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

▣ Administrație locală

[Mihalache]

„**Legea Administrației Locale** va trebui **modificată** pentru a ține seama de experiențele făcute până acum și de posibilitățile economice de azi.

Ea va menține **principiul fundamental al unei reale descentralizări și al autonomiei administrative locale ,** dar totodată **va întări controlul și va simplifica aparatul administrativ .** (aplauze îndelung prelungite) Fără **finanțe locale** așezate pe o bază largă și solidă , nu se poate realiza însă o bună **gospodărie locală.** De aceea Guvernul va avea să propună desbaterilor dvs. **un proiect de lege** răspunzând acestei necesități.

▣ Poliție , Jandarmerie

[Mihalache]

„De asemenea **legile speciale de organizare a Polițiilor și a Jandarmeriei ,** vor fi **armonizate** pentru a asigura o **colaborare mai strânsă a aparatului administrativ** cu organele însărcinate cu menținerea ordinii în Stat .

„ În ce privește **minoritățile** , Guvernul Meu va continua **să le ocrotească și să le asigure interesele lor culturale, sociale și religioase.** (aplauze)

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

▣ Schimbarea regimului electoral

[Popovici]

Guvernul Meu va prezenta **un proiect de lege electorală** , care se va întemeia pe **principiul reprezentării proporționale pe județe .** (aplauze îndelung repetate, strigăte de bravo)

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

▣ Justiție

[Mihai Popovici]

„ Unirea pentru totdeauna a tuturor provinciilor românești într-un singur Stat național , impune ca o necesitate de primă ordine , **unificarea tuturor legilor care guvernează pe cetățenii aceluiaș Stat.** (aplauze prelungite, strigăte îndelungi de bravo)

Pentru realizarea unității legislative, Guvernul Meu va supune deliberărilor dvs.

proiectul părții I-a a Codului civil , privitoare la persoane și familie , **proiectul Codului penal** , al **Codului comercial** , inclusiv dreptul cambial, al **Codului de procedură civilă**, al **codului de procedură Penală**, și proiectul modificării **penitenciarelor** .

„Ministerul Justiției nu are nici până astăzi, legea de organizare.

Pentru a împlini această lacună, vi se va propune **o lege de organizare a Ministerului de Justiție**, care va cuprinde și organizarea pe baze unitare a **Contenciosul Statului.**

În sfârșit, se vor aduce unele **modificări legii de organizare judecătorească** , ținându-se seama de necesitățile și cerințele apărute în cursul aplicării ei.

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

▣ Învățământ, cultură

[D.Gusti]

Ministerul Instrucțiunii Publice , al Cultelor și Artelor, va organiza o acțiune puternică a Statului și a societății pentru **împuținarea neștiutorilor de carte** și **pentru răspândirea culturii la sate și orașe.** (aplauze mult prelungite)

În acest scop, vi se va prezenta **un proiect de lege pentru adâncirea și întărirea învățământului primar, complimentar și normal** încadrat în viața locală și pus pe baze practice , precum și **un proiect de lege de organizare culturală** prin conlucrarea Statului , a societăților, și a personalităților culturale și prin crearea de **școli superioare țărănești** .

care să pregătească **pătura conducătoare a satelor.** (aplauze prelungite)

Guvernul va aduce **o reformă a învățământului profesional** , înțeles ca o școală productivă și ca **o dezvoltare a învățământului complimentar** , îndreptat la țară spre **o pregătire agricolă** , iar la orașe spre **o pregătire industrială.**

Totodată , în același timp cu **o îmbunătățire a bacalaureatului**

se va reforma învățământul secundar , pentru a-l pune în măsură să pregătească elementele capabile de a folosi cu succes **cursurile învățământului superior**, și de a **îndeplini un rol pozitiv în viața de creație culturală a țării.** "(aplauze mult prelungite)

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

▣ Sănătatea

[DRIoanițescu]

„Situția **invalidilor de război** a fost aranjată prin **legea votată în sesiunea extraordinară și prin centralizarea tuturor serviciilor I.O.V.** Guvernul Meu va face tot ceea ce este posibil în

actualele împrejurări și în limitele posibilităților bugetare pentru a le croți soarta .
(aplauze prelungite)

„ **Sănătatea publică** trebuie să fie una din cele mai de seamă preocupări ale Domniilor Voastre .Pentru o bună **organizare a serviciilor sanitare** este necesar ca **instituțiile spitalicești** să fie reorganizate. **Va fi una din principalele griji ale Guvernului ,de a asigura o cât mai largă asistență la sate ."**

▣ **Legislația muncii**

[DRIoanițescu]

"După înființarea **Camerelor de Muncă**, prin care se asigură echilibrul între elementul salariat și cel patronal, răspunzându-se, astfel, prevederilor constituționale ,este nevoie de **completarea legislației muncitorești**. În acest scop, se va proceda la **unificarea regimurilor asigurărilor sociale și la înființarea jurisdicției profesionale**.

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

▣ **Armata**

[G-ral Samsonovici]

„În preocupările noastre permanente de marile interese de Stat, Guvernul Meu e deplin pătruns de **gija necesităților scumpei Mele oștiri și organizării apărării naționale**.

(Aplauze îndelung prelungite, strigăte de Trăiască armata !)

În acest scop Guvernul Meu va supune deliberării Dvs. **proiectul de lege pentru organizarea națiunii și a teritoriului național**, un proiect de lege pentru **organizarea Marinei Regale Române** , proiectul **legii de Stat-Major**, al **învățământului militar și va aduce totodată modificările necesare actualei legi de administrare din armată**.

Gândul meu se îndreaptă ca întotdeauna cu dragoste către scumpa Mea armată și sunt convins că reprezentanții națiunii sunt animați de aceleași sentimente pentru cei cari au fost și sunt pavăza țării . (aplauze prelungite, repetate, strigăte Trăiacă armata !)

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

▣ **Parlamentul**

„ În împrejurările de astăzi, îndatoririle dvs. pentru refacerea țării sunt mai grele ca oricând.

Încredințat că le veți îndeplini cu conștiința întregă a **importanței deosebite**

a operei legislative pe care națiunea o așteaptă dela Domniile Voastre,

vă urez muncă rodnică și rog pe cel Atotputernic să bunecuvânteze lucrările Domniilor Voastre „,

(ovațiuni prelungite, urale puternice, strigăte repetate de Trăiască Regele ! ,
Trăiască Marele Voevod !)

-Iuliu Maniu : declară deschisă sesiunea ordinară a Corpurilor Legiuitoare

(Adunarea ovaționează prelung pe Rege și pe Marele Voevod)

Mesajul Regal / 15 nov.'32

5.)Pactul de neagresiune România - URSS,23 nov.'32

Gh.Brătianu, interpelare ; Cameră

(DAD, MO 6, șed. din 23 nov.'32, p. 42 – 48)

[LD,Piatra Neamț,2002 .Discursul lui Titulescu este un discurs emblematic pentru pentru stilul lui oratoric și diplomatic.Consistent, meticulos, argumentat, gradat ca efect urmărit.Raportat la momentul când îl rostește - 1932 - este convingător .Produs și exponent al mentalității , al spiritului pacifist promovat de Societatea Națiunilor ,Titulescu este , fără îndoială, ceea ce se poate numi "omul Genevei " Raportat la evoluțiile ulterioare , este greu să –i pot accepta utopia, credința în tăria tratatelor , în speculațiile diplomatice rutiniere.

Aș putea spune că , providențial în primul deceniu postbelic, fatal steaua lui trebuia să apună... Este ceea ce , însă, orgoliul lui l-a împiedicat să accepte !

LD : fără îndoială , guvernele Ioga și Al Vaida au fost răsturnate la intervențiile lui Titulescu. Dacă pe plan extern , chestiunea a avut consecințe benefice,istoria trebuie să răspundă.Pe plan intern, însă, consecințele au fost , de fiecare dată, destul de grave.

Vezi replicile lui **Gh.Brătianu, dr.Lupu ,Oct.Goga, IGDuca, ACCuza, N.Lupu,C.Z.Codreanu** ș.a. la Fișier **Politică externă**

[LD:București, 2006.Problemele de politică externă , de obicei, le tratez în capitol aparte .Această confruntare parlamentară o tratez aici, la guvernare , având în vedere că ea a stat la origina căderii (și remanierii) a două guverne (Ioga și Vaida) și pentru că ea reprezintă **o despărțire a apelor în privința opțiunilor** partidelor politice,a opiniei publice, a clasei politice românești.

Atenție ! Nu te sfii (nu te teme) ca ,în pofida istoriilor conjuncturiste ,să introduci un astfel de comentariu :**în epocă**, datorită dorinței de **evitare a unor indiscreții, a unor complicații diplomatice**,despre aceste chestiuni se discuta rar, cu autocenzură,cu eludorări ,cu menajamente ,cu omisiuni ,etc etc .

"Afară" trebuia să se știe că **în materie de politică externă exista un consens ;că respectarea tratatelor și alianțelor** este pentru România o axiomă ;că era o **țară pacifică** ce voia relații normale cu toate țările;că ducea **o politică independentă, demnă,hotărâtă** etc etc .

După '44,având în vedere regimul sovietizant-comunist instaurat ,tratarea acestui capitol a suportat **cele mai grosolane falsuri istoriografice** Diversificate și diferite , în funcție de cadrul geo-politic,de evenimentele internaționale,de evoluția regimului sub dictatura lui Dej sau Ceaușescu , ș.a,ș.a

După 1989,"**agenda româno-sovietică**"a avut meandrele cunoscute ,sub regimul Iliescu și Constantinescu ,și noile conjuncturi au determinat (au impus?)**noi alianțe,noi "amici" ,noi semne de întrebare,noirăstălmăciri,lașități ,critici,ratări** .

Conștiința mea îmi dictează **să nu mai menajez aceste tabu-uri** ,să fac puțină lumină în **perdelele succesive de ceață oportunistă**,să mă apropiu de **ADEVĂRURILE generației interbelice** ,pentru că ele așa au fost:**mai multe și ...DIVERSIFICATE** .

a)Titulescu -răspuns la interpelare

/Mărturisire:Autolaudatio

"Dle președinte, dlor deputați, **interpelarea d-lui Gh.Brătianu** îmi dă prilejul să aduc Camerei **lămuriri complete** într-o chestiune care a preocupat adânc opinia noastră publică ; dar îmi mai dă prilejul **să justific o acțiune de Stat** .

Din capul locului **țin să distrug o legendă** și anume aceea că **în acțiunea ce am de dus, aș fi fost inspirat de un sentiment de ostilitate împotriva unui acord cu URSS.**

Îndrăsnesc să afirm că **nu este nici un român mai pătruns decât mine de necesitatea** pentru țara noastră **a unor bune raporturi de vecinătate cu marea republică de la răsărit** și nu este nimeni mai dornic decât mine **de a putea relua** , cu respectul intereselor noastre legitime , **raporturi normale** spre propășirea și beneficiul ambelor noastre state" (aplauze unanime)

De aceea țin să declar că **nici unul din cuvintele** pe care le voi rosti aici , nu ar fi interpretat **nici în mod explicit , nici în mod implicit, ca o critică la adresa guvernului sovietic.** **Dar, oricât de mare ar fi dorința de prietenie , ea nu poate să întunece judecata omului de stat** cu privire la **exigențele imperioase ale țării** , pe care are sarcina să le ocrotească.

Țin să mai declar Camerei că în expunerea ce o voi face, **voi fi de o obiectivitate desăvârșită.** **Când un om** este de aproape **16 ani ,sub diferite ipostaze, ministru în serviciul țării sale,** când un om a avut bucuria sufletească , fără margini, **să iscălească Tratatul de la Trianon,** care consacră pentru totdeauna a Ardealului cu Patria mamă (aplauze) când de la data aceasta până astăzi acest om a avut prilejul **să reprezinte țara lui în toate conferințele internaționale, sub toate guvernele române,** fără nici o excepție,cred că veți realiza ușor pentru ce , pentru acest om, **este o adevărată imposibilitate morală ca să coboare discuțiunea unei chestiuni în**

care sunt implicate marile interese ale neamului până la nivelul unei discuțiuni cu caracter personal.

-Pompiliu Ionișescu : Foarte bine !

/Principii de politică externă

-Titulescu : **Politica externă** a unei țări nu se face nici cu improvizații , nici cu prezumții. Și , din moment ce Parlamentul și opinia publică românească sunt dornice să afle lămuriri complete asupra unei chestiuni capitale de politică externă , **datoria mea de ministru este să aduc aici fapte precise și documente și să nu mă las ispitit** , oricare ar fi rolul ingrăt care, astfel , îmi revine , **de formulele înflăcărâte** , care pot să emoționeze , dar care niciodată nu luminează.

Titulescu / nov.'32

▣Tratatul cu URSS

[Vezi amănunte la fișier **Politica externă**]

Sub precedenta guvernare [**Vaida**] , vă reamintiți, **România a acceptat negociațiuni directe** cu Sovietele, **pentru încheierea unui pact de neagresiune.**

Uzanța internațională cerând ca **o procedură începută să nu fie întreruptă**, am declarat din primul ceas , de când am condus Departamentul de Afaceri Străine, **că voi continua aceste negocieri.**

Problema de căpetenie era însă pentru mine și pentru guvernul din care fac parte , **să stabilim exact care este textul pactului de neagresiune**, pe care România îl poate accepta, **fără să compromită marile interese de stat.**

În acest scop, la 29 oct. un **Consiliul de Miniștri s-a întrunit și a acceptat** , în unanimitate , **referatul pe care am avut onoarea să i-l supun.**

Desprind ideea de bază a acestui referat : **România dorește sincer un pact de neagresiune cu Sovietele , dar cu respectul intereselor ei legitime.**

Aceasta înseamnă că, **dacă** România va accepta bucuros un pact, care să-i facă **situația mai bună decât cea creată de pactul Briand-Kellogg**, **dacă** România acceptă să semneze chiar un pact, care să fie **numai echivalentul pactului Briand-Kellogg**, **România nu poate să accepte pentru nici o considerație un pact care i-ar face situațiunea mai rea decât aceea pe care o are azi față de Soviete în virtutea pactului Briand -Kellogg.**

b)Gr.Gafencu

/Interpretarea Pactului Briand-Kellogg

Dle ministru, îmi dați voie **o întrebare** , pentru a mă lămuri, nu pentru a vă întrerupe.

Poate astăzi Rusia , conform pactului Kellogg, să ne atace prin violență ?

Pactul Kellogg de astăzi este așa cum îl interpretați dvs. , cum l-a interpretat Societatea Națiunilor, în ce privește raporturile noastre cu Rusia, sau este așa cum îl interpretează Rusia , care nu face parte din Societatea Națiunilor , și **căreia nu i se poate opune interpretarea Societății Națiunilor ?**

V-am pus această întrebare , **fiindcă trebuie să ținem seamă** , în raporturile noastre cu Rusia , **de interpretarea rusească.**

Dle ministru, **cine ne-ar ajuta pe noi să impunem Rusiei interpretarea Societății Națiunilor ? Aliații noștri, Polonia și Franța ?**

Dar **Franța și Rusia** , dle ministru, **au iscălit textul acesta** pe care dvs îl condamnați și pe care dvs. l-ați respins ;

Franța și Polonia au dovedit prin aceasta că **acceptă interpretarea rusească** , care, după dvs, **golește de substrat pactul Kellogg.**

Deci, pentru a nu rămânea peste 5 ani , pe baza unui **pact Kellogg slăbit** , noi rămânem numaidecât pe baza unui pact Kellogg față de Rusia tot atât de slab.

Mă tem, dle ministru, **să nu facem socoteala lui Păcală** : de frica de apă **să ne aruncăm în mare.** (aplauze pe unele bănci ale majorității)

c) Octavian Goga :

/Suspiciune față de Rusia

Dle Gafencu, **dacă dvs. credeți că Rusia nu-și va respecta semnătura** de pe pactul Kellogg, **ce vă face să credeți că o va respecta pe noul pact ?**

Titulescu:

/O punere la punct sfidătoare

-Titulescu Eu sunt aici ca să lămuresc Camera și cred că astăzi **am dreptul să mă ascultati dvs. pe mine, iar nu obligația să vă ascult eu pe dvs. în discursurile pe care le faceți.** De aceea, **nu am să-mi stric ordinea în care mi-am seriat argumentele , din cauza unei întrebări care , pentru mine, nu-și are rostul aici.**

Titulescu / 23 nov.'32

/Stadiul tratativelor

Care este , deci, dlor, situația ?

Cererea pe care guvernul precedent n-a comunicat Sovietelor că o acceptă , este formulată și astăzi ,și o respingem și noi.

(aplauze prelungite și îndelung repetate la majoritate)

În ce privește negociațiunile directe , care urmau să continue,

aceste negociațiuni directe nu pot să aibă loc , pentru că Sovietele nu ne convoacă decât pentru a semna un text așa cum le convine lor.

Dar , cum guvernul român nu poate să renunțe la dreptul de control și deciziune pe care îl implică mandatul "ad referendum" al d. lui Cădere, cum **guvernul român nu poate să accepte** introducerea în **Protocolul de semnătură** a expresiei "**diferende existente**" sau „**diferende prezente sau viitoare**”, Guvernul român , spre marele său regret , **constată că oferta lui de a negocia a fost respinsă de Soviete**, și neavând nici un răspuns , situația astfel creată , **se menține pe tărâmul pactului Briand –Kellogg** . (aplauze la majoritate)

Titulescu /

/Lămurirea pozițiilor

"Și atunci, întrebarea care se pune este simplă : **Este un român , care să vrea să subsistă un pact de neagresiune existent, care este perpetuu și care nu implică o recunoaștere de litigiu , cu un pact care să nu dureze cel mult decât 5 ani și care să implice din partea noastră recunoașterea unor anumite diferende ? Dacă da, să o spună cine o crede , imediat și lămurit, pentru a tăia orice echivoc.** Dorința aceasta este foarte ușor de obținut.

Voește însă țara ca să nu înlocuiască pactul existent cu unul nou , care nu face altceva decât să limiteze în timp obligațiunea de neagresiune și să aducă simânta de proces , care sfârșește prin a otrăvi chiar relațiunile cele mai calme, și care deci este cu atât mai mult **un obstacol pentru crearea lor**, acolo unde ele nu există, încă ; **atunci , toți românii, fără deosebire de partid, să se alătore de noi, și să răspundă cu calm , fără resentimente și cu demnitate : acest lucru nu-l voim !**

Ne menținem pe formula instrumentului Briand –Kellogg , pe care îl avem și care este în vigoare . (aplauze pe băncile majorității)

[-----]

Titulescu / nov.'32

/De ce noi pacte de neagresiune ?

"Dar, dlor, se naște întrebarea în mod firesc, întrebarea : dacă e așa , **pentru ce statele baltice și aliații noștri , Franța și Polonia, au consimțit să iscălească un nou pact de neagresiune , din moment ce au Pactul Briand –Kellogg ?**

Răspunsul, domnii mei, e foarte ușor de dat . **Nu aceste state au simțit trebuința**

unui nou pact de neagresiune, ci Sovietele l-au cerut ca un element dintr-o serie de instrumente de ordin comercial , menit să apropie aceste state între ele,din punct de vedere economic.**Nu este cazul României.** [-----]

România refuză să accepte noul pact, de neagresiune,pentru că dacă **România este un stat profund pacific**,România – și aceasta trebuie să se știe de toți și pretutindeni – **este și un stat profund național.**"(aplauze prelungite, unanime)[-----]

Titulescu / nov.'32

#Retro'dec.'31:Impacientarea lui Titulescu

[LD : doamne, ce o mai întoarce pe o parte și pe alta ! Ce mai despică firul în patru !
Ce orgoliu nemăsurat are pentru a-și adjudeca meritele clarviziunii lui !]

"Bineînțeles că ar fi fost în interesul tuturor ca România să-și facă cât mai repede o opinie asupra superiorității , egalității sau inferiorității noului pact ,față de pactul Briand-Kellogg, pentru ca astfel, **opinia publică românească să nu fie rătăcită în interval , trecând prin faze de temere**, unele tot așa de nejustificate ca și celelalte.

În ce mă privește,când pentru prima oară **am aflat din izvor străin**,despre hotărârea de a începe , **sub guvernul d-lui Iorga , negociațiuni cu Sovietele, pentru un pact de neagresiune, nu am ezitat , deși nu eram întrebat**,să comunic imediat părerea mea ,guvernului țării mele.

#Retro'ian.-febr.'32:Demisia lui Titulescu

lată telegrama pe care , **la 12 dec.1931, am trimis-o guvernului Român**,și în care relatam convorbirea mea **cu un înalt personaj oficial străin**,care mă pune pe mine, ca ministru român, **la cunoștință ,de ceea ce făcea țara mea într-un domeniu atât de important .**

La sfârșitul lui ian.'32, la Geneva, el era delegat la Conferința dezarmării.

A aflat despre negociațiuni

"Când am văzut că de fapt consecințele acestor negociațiuni am să le trag eu [pentru că chestiunea rusească făcea parte din securitatea românească și securitatea este un element esențial al problemei dezarmării ,**mi-am spus : dar până când voi purta pe umerii mei și pe scena internațională, răspunderea unor acțiuni ale căror consecințe se răsfrângeau asupra acțiunii mele de la Geneva, pentru care țara mea nici nu mă consultă și despre cari nu mă informează ?**

Și atunci, în februarie 1932, am venit la București ,și **în semn de protestare , pentru felul cum s-au dus aceste negociațiuni , în semn de protestare** pentru felul în care s-au rezolvat alte chestiuni, referitor la alte mari interese ale statului, și de care nu pot vorbi astăzi, dar care și ele îmi erau încredințate ca delegat al țării la Geneva,**în semn de protestare contra unui obicei de a-mi pune mereu pe umeri poveri,fără să fiu niciodată informat din timp de acțiunea de stat a guvernului român,pe care pe urmă urmează însă să-l reprezint, mi-am înaintat demisia și din funcția de ministru de la Londra și din sarcina de delegat permanent al Românie , la Societatea Națiunilor .Aceasta în februarie 1932.**

Numai după insistențe mari și după asigurări formale ,**am primit să reiau aceste sarcini în străinătate.**

-**ACCuza** :Dar dacă nu primeai, ce era să fie ?

-**N.Titulescu** :Dle Cuza, dacă aș fi Dumnezeu, v-aș spune.[-----]

Titulescu / nov.'32

/Continuarea tratatelor

Domnii mei, **din ianuarie anul trecut și până în septembrie anul acesta , România nu a mai avut negocieri directe cu Sovietele.**Intervalul de timp n-a fost însă pierdut.El a fost întrebuințat pentru a se discuta cu Sovietele , prin intermediul prietenilor noștri francezi și polonezi, cu scopul de a se vedea dacă putem ajunge la un rezultat satisfăcător, pentru ca apoi o negociere oficială să fie reluată.**Rezultatele acestor eforturi** dintr-o parte și dintr-alta, se găsesc cuprinse în toate **rapoartele mele** , care au avut , toate, **aprobarea guvernului Iorga cât și aprobarea guvernului dlui Vaida-Voevod.**"[-----]

Titulescu / nov.'32

#Pericolul revizuirii tratatelor

[Extraordinar de plastică caracterizare a **diplomației ipocrite, periculoase a URSS**)

Prin urmare, domnii mei, nu poate fi vorba de o criză de alianță. Nu ! România suferă de altceva . România suferă din timp în timp, de o lipsă de aplicare fermă a unei politici externe asupra formulării căreia cu toții unanimități.

Ce ni se cere azi ? **Ni se cere să revizuim pactul Briand –Kellog .**

Pentru ce ni se cere aceasta ? **Pentru a putea ulterior obține revizuirea unui alt tratat , scump nouă, tratatul din octombrie 1920 ,care recunoaște că suveranitatea și fruntariile României sunt intangibile .** (aplauze prelungite, unanime)

Ce s-ar întâmpla dacă am accepta să deschidem acum această poartă revizionismului ? Fatal, revizuirea s-ar abate imediat, pe toate fruntariile noastre,fără nici o excepțiune.

▫Menținerea scrupuloasă a tratatelor

Domnii mei, în situațiunea tulbure prin care Europa trece astăzi, **principalul punct de reazem al României și al aliaților ei , trebuie să fie menținerea scrupuloasă a tratatelor.**

(aplauze prelungite)

Ofensiva împotriva tratatelor nu este însă întotdeauna deschisă. [...] Ofensiva împotriva tratatelor devine periculoasă când ia **calea insinuării** ;când **seducțiunea se substituie violenței și când îmbrățișarea se substituie atacului .** (aplauze)

Împotriva unei atari acțiuni periculoase , care invocă la orice minut spiritul internațional, rău interpretat, ca element dizolvant al spiritului strămoșesc național,trebuie o luptă de orice clipă, trebuie veghe continuă, trebuie, mai ales, realizarea în orice moment a situațiunii de ansamblu , din care face parte chestiunea de detaliu pe care o discuți."

/Nu pacte de "neagresiune"

Și atunci **problema care se pune astăzi ,sub forma discuțiunii inocente a unui pact de neagresiune și sub forma unei discuții aride de texte ,**al cărei agrement este departe de a egala utilitatea ei ,e următoarea : **vrea România să păstreze intacte granițele** pe care le-a dobândit cu atâtea sacrificii și după atâtea suferințe , fără precedent în istorie ?

Dacă da, România nu poate să dea decât un singur răspuns ofertei care i se face astăzi : un asemenea pact de neagresiune,România nu poate să-l accepte nici astăzi, niciodată"(Adunarea ovaționează îndelung, în picioare , strigăte de bravo)

-**Șt.Cicio Pop** : Suspendă ședința .

N.Titulescu / 23 nov.'32

6.)Pactul de neagresiune România-URSS, Senat , 17,24 nov.'32

a)**Nicolae Iorga** (PND) ,interpelare , Senat

Titulescu- răspunde (DS., MO 4 , 24 nov.'32, p.40-50)

[LD : sunt tentată să dau dreptate lui Iorga.În pofida informațiilor lui întortochiate, simt în el sinceritate, demnitate, responsabilitate]

#Rolul nefast a lui Titulescu în politica internă și externă

[LD : sunt tentată să dau dreptate lui Iorga.În pofida informațiilor lui întortochiate,simt în el sinceritate, demnitate, responsabilitate]

„Aici noi avem să înfățișăm , foarte scurt și foarte hotărât,**două puncte de vedere** în ceea ce privește **politica internă și externă a României.**”

El a pus lui Titulescu **două suite de întrebări** :negocierile pe care **trei guverne românești le duc cu Sovietele și situația ministrului de externe în viața politică a țării .**

▫Diplomație și diversiuni

Prima chestiune a fost discutată în Cameră , la interpelarea lui Gh.Brătianu și liderii diverselor partide și-au spus p,d.v. ,referindu-se inclusiv la guvernarea lorga în timpul căruia el a condus și departamentul Externelor, Ghika fiind în străinătate .

Când s-au început negocierile, Ghika era în țară .Dar când s-a dat **primul răspuns**

"răspunsul acela cu care mă mândresc"- răspunsul acela **l-a dat el, lorga.**

Cînd s-a dat **ultimul răspuns**, la stăruințele Poloniei – **"acel răspuns de care sunt mai mândru decât cel dintâi"** -acel răspuns **tot el l-a dat** (cu câteva zile înainte de căderea guvernului)

Este mâhnit că atât Titulescu cât și Duca nu au fost bine informați privind această acțiune a guvernului de „tehnicieni”, **considerând-o greșită** pentru **că ar fi compromis interesele Românie !**)

/Alții, nu România , au vrut negocieri

Începând cu **ian.'32** , s-a pus iar **pe tapet chestiunea relațiilor cu U.S.**Chestiunea a fost pusă **"nici din interesul nostru și nici din dorința noastră "**, **ne-a fost pusă de alții** , pe care , fără îndoială **era delicat , dacă nu folositor , să-i urmărim .Nu le puteam răspunde print-un refuz** la o astfel de invitație de a negocia **"Acesta este adevărul"**

/Diversiunea "anti- franceză"

" Cu toate acestea ,dintr-un izvor pe care îmi voi permite să-l arăt mai încolo,**guvernul pe care l-am prezidat a fost înfățișat timp de luni întregi , ca un dușman** ,unei părți din presa franceză , "care nu avea de unde să fie informată ,de oameni de valoare nu știu cărui gazetar de vagă origină sau proveniență teritorială românească , cu numele eroid „Mircea” care a trecut , înainte de a se bucura de favoarea unor importanți oameni politici, printr-un tribunal corecțional din Italia."Astfel de informatori **au răspândit cu o perversă stăruință , faptul că România ,de la apr.'32, vrea să părăsească direcția de politică externă alături de Franța"**

[LD: Lungă digresiune privind necesitatea istorică , politică, morală, etc. de a fi alături de Franța]

"Dar ce,eram noi o colecțiune de idioți , de fanatici –fanatici pe căi nebune **-pentru ca să urmărim o altă politică ?"**

/Diversiunea"pro- germană"

Din același izvor [Mircea !] ,ștampilat de justiția italiană, **ne-am trezit înfățișați ca „niște mari prieteni ai unei politici de alianță cu Germania."**

De ce ? Cînd am venit la guvern, am găsit începute **acele tratative economice cu Germania** [pentru orz] dar **ca Franța să nu se supere nu am aplicat acea Convenție.**

Pe atunci, la București, se ținea Conferința Micei Înțelegeri [LD:lungă digresiune despre M.Î.]

["Mica Înțelegerere" ! Nu-mi place deloc : nici "înțelegerere" nici „ mică” .Ori nu suntem mici, și de ce să spunem că suntem,ori suntem mici și nu este nevoie s-o spunem]

Tocmai atunci **au apărut la Cernăuți persoane care căutau să dea impresia că se urmărește o schimbare a politicii externe** ,invitate nu de guvern,ci de „cineva” care era de „aiurea”

Și el, aproape brutal, pentru a evita unele bănuieli, **i-a oprit acolo, neprimindu-i la București** , și s-au supărat și s-au întors la Berlin.**Abia apoi s-au reluat tratativele comerciale și el, lorga, a condiționat acceptarea Convenției** -de purtarea tratativelor la Geneva și de învoirea Franței .**Și atunci , pentru Dumnezeu, poate fi un guvern mai grijuliu ?!** "

/Abordările schimbătoare ale Franței

"Și am avut , nu odată, **de atâtea ori prilejul să mă explic și înaintea ministrului Franței în România.** l-am învederat că **orice i s-ar spune,în România nu poate fi decât o singură politică** ,o politică , este adevărat ,**care nu se face în genunchi**, care se face stînd drept , dar România , stînd drept face și va face , sunt sigur, **sub orice guvern, aceeași politică .**

[---]**Și m-am dus în Franța** , în nov.[1931] ,chemat pentru ceea ce nu știu acei oameni de la noi [...] să fiu doctor de onoare al Sorbonei, [...] **Trebuie să fie cineva ultimul dintre analfabeți ca să nu înțeleagă** o astfel de discuțiune ,pentru care se luptă oameni din toate țările , care au de multe ori merite mai mari decât ale mele .

Cînd m-am dus acolo, **am vorbit cu reprezentanți ai opiniei publice franceze și, evident, a fost altfel** cînd s-au găsit puși ,**nu înaintea palavrelor condamnaților tribunalului italian, sau altor**

agenți , anume plătiți , pentru a discredita un guvern ,știind că astfel se poate face un rău țării." Am avut două întâlniri cu reprezentanți ai presei franceze.Am răspuns la toate întrebările .I-am cunoscut pe Briand, Laval, Tardieu, și alți conducători politici francezi;i-am întrebat **dacă au vreo îndoială privind politica ce o servesc.**

[Evocă un om politic francez care i-a mărturisit că l-a prețuit mai mult pe Ion Brătianu care,uneori, era contra opiniilor franceze , fiindcă își respecta datoria față de țara și națiunea sa .Mărturisește că **el nu a măgulit pe nimeni, nu a vrut avantaje**, pentru el,"prin meșteșuguri, artificii , învârteli"] De aceea este hotărât să spună anumite lucruri.

[Divergent:Politica Franței față de URSS]

În Franța, guvernele se schimbă des.După un guvern „de dreapta”(Tardieu) vine un guvern „de stânga” (Herriot) Știu ce păreri are d.Herriot despre Rusia (el susținuse că Rusia va plăti datoriile Rusiei „vechi” !) **Când se schimbă astfel de guverne, și atitudinea față de Rusia se schimbă.**Când noi duceam aceste tratative, în Franța era guvernul Tardieu.Prin canal diplomatic,la 19 ianuarie '32, a primit știri din Franța :**șeful guvernului francez avea aceeași neîncredere în Soviete ;iar Pilsudski era indignat de cum ne tratează Sovietele .**[.....]

/Adevărul trebuie spus !

"Am învățat din istoria altor popoare , care de atâtea ori au trecut înaintea ochilor mei , din spectacolul multor diplomații , adesea mai dibace și mai geniale decât diplomația pe care o putem da noi, am învățat și că adevărul trebuie spus -un diplomat italian de la noi, zicea : să-l spunem pentru că ,**dacă mințim astăzi, peste două zile se știe adevărul** ,așa că nici nu face să mințim - și am învățat și altceva :**am învățat unde încetează istoria și începe lucrul de valoare actuală.**Și acolo, eu, după o veche deprindere și după tot ce am învățat o lungă viață, mă opresc."Aceasta era situația în momentul când s-a pus chestiunea **raporturilor cu Sovietele.Repet :n-a fost pusă de noi,a fost pusă de Franța și de Polonia"** Până în ianuarie 1932, **nu s-a vorbit de dorința ca noi să negociem cu Sovietele.** (Deși am aflat că dl Monzie urma să meargă la Moscova , prin mai 1932)
...Pe urmă am avut aici, în România, ca oaspete dorit și iubit ,de sănătatea căruia ne-am îngrijit cum se cuvine unui creator de țară, unui ctitor de patrie ,pe **dl Pilsudski (oct.'31)** cu care am vorbit dar **nu mi-a spus nimic despre această intenție**
...În nov.'31 , la Paris, am văzut mulți oameni politici (mai ales pe Briand) **dar nu mi s-a spus nimic.**

Iorga / 24 nov.'32

«Negocierile româno –sovietice

La 5 ianuarie 1932, d.Ghika mi-a anunțat dorința Franței și Poloniei de a începe negocieri cu Sovietele

-N.Titulescu : Ce dată ? 5 ianuarie ?

/Grija pentru Basarabia !

-N.Iorga : ...avem cu sovieticii Patul Briand-Kellogg pe care l-a iscălit dl Davilla.Dl Davilla vă poate spune în ce atmosferă s-a semnat pactul :într-o atmosferă care "nu făgăduia nimic pentru garantarea intereselor României ,pentru garantarea păcii pe care o propunem oricui, dar de care nu ne rugăm la nimeni ,și pentru care menținerea dreptului nostru asupra Basarabiei , pe care ,cum o spune toată lumea , și eu spun între acei care apasă mai mult, noi o apărăm până la ultima picătură de sânge și aceasta este hotărârea întregului popor" (aplauze)**Când ni s-a spus că aliații noștri doresc negocieri...**

[Recurs istoric în atitudinea revoluționarilor francezi la 1793 , **care omorâseră toată clasa conducătoare ; care iscăleau orice și, a doua zi, își băteau joc de acei care au iscălit .** De la 1793 până la 1929 și 1932, „**nu mai există o singură lume politică ,ci există două lumi politice ,** dintre care una tolerează pe cealaltă ,fiindcă nu are ce-i face,dar nu pierde un singur moment **intențiunea de a o distruge**"]

"Adică este dintre dvs cineva așa de încrezător - nu vreau să zic naiv – care să-și închipuie

că , vreodată , **un stat așa de internațional cum este Uniunea Sovietică, își va interzice să treacă de o anumită graniță și că interdicțiunea cea mai serioasă este în ceea ce privește granița noastră basarabeană ?!**

Sau crede cineva că rușii-sovietici sunt în fundul sufletului lor , mai puțin naționaliști decât rușii de la 1812 sau rușii dela 1877 ,pe care i-am cunoscut noi în timpul războiului și i- a cunoscut toată lumea ?”

Aceasta a fost **părerea mea dar , nu m-am dus să le-o spun ,și mi-am dat silința să cred în sinceritatea lor ,transmisă prin meditațiuni ,de a avea pace veșnică cu noi, și de a nu atinge chestiunea Basarabiei .”**

/Formula poloneză

"Când aliații noștri doresc un lucru ;când știam de ce doresc acest lucru [[**Știa** că era în discuție dezarmarea ; că era o intrigă la Berlin ;că erau chestiuni economice-financiare ;dorința Poloniei de a juca un mare rol în răsăritul Europei ,vizând provinciile slabe și mici baltice]]

fără a crede că s-a petrecut o schimbare miraculoasă interioară la sovietici ;

Când am socotit (el ministrul de Externe, întreg Cabinetul)că o astfel de ofertă nu trebuie refuzată ,am căutat o formă , asemănătoare cu cea poloneză ,pentru că formularea din Pactul Kellogg este făcut pentru a înșela o lume burgheză ,menită să dispară strivită sub călcâiul soldatului sovietic]

Formula poloneză a fost refuzată de Soviete.”

Iorga / _24 nov.'32

≡Misiunea lui Sturdza :5-13ian.'32,Riga, 3-15 ian.'32

[**LD: Sturdza era ministrul României la Riga]**

”Ei [sovieticii] nu consimt să negocieze cu același text.

Atunci a trebuit să propunem noi un alt text .Sovieticii au propus Moscova ;românii nu au dorit Moscova,au propus Varșovia ; Sovieticii nu au admis Varșovia , și așa s-a ajuns la Riga

Ce era să punem în el ?Să cerem recunoașterea Basarabiei ?- Nu ne-o dădeau !

Am căutat în "dicționarul de conversație" o formulare care să fie de acord și cu o mentalitate mai puțin dezvoltată (deoarece rușii au trimis la tratative ,nu un diplomat de mâna întâia, ci pe un bulgar refugiat în Rusia , tânărul Stenimcov) În dicționar , definiția unei țări este dată astfel :<Teritoriul asupra căruia se întinde suveranitatea unui stat .>

Aceasta este formula ce am prezentat-o noi, evitând să stârnim "Chestia basarabeană", , Nu era să dăm explicații ce este în spatele acestei formule.Am dat și alte indicații dlui Sturdza , să păstreze rezerve și să dea a înțelege că inițiativa nu pleacă de la noi.

Aceasta era la 5 ianuarie.La 13 ianuarie , am primit știrea de la Riga :reprezentantul sovietic a început prin a întreba < De ce ne menținem în Basarabia ? > ,și noi am am cerut dlui

Sturdza să nu facă un pas mai departe .

La 18 ianuarie, Filaliti a cerut o hotărâre , deoarece Polonia insista.

Deoarece Ghika nu era în țară, Iorga i-a precizat : „Inițiativa viitoareii propuneri trebuie să vie de la Sovietici, deoarece propunerea noastră nu a fost acceptată.Așteptăm.

Dacă nu se poate cădea de acord cu alt text, declarăm că ne menținem la Pactul din 1929.”

La 18 ianuarie , s-a ținut un Consiliu de miniștri , unde am arătat refuzul sovietic , dar speranța că sovieticii , până la urmă, vor ceda.Asigurarea ministr. de Externe al Poloniei ,Zaleski, că Polonia nu va semna fără noi ;

[Divergent:Conduita Franței și a Poloniei]

La 19 ianuarie, a primit știrile din Franța :în timpul acestor tratative.

În Franța,Tardieu avea aceeași neîncerdere față de inițiativa sovietică ,ca și Iorga :

în Polonia , contact permanent și consultări cu Filaliti ; ministrul de Externe Zaleski ,bun prieten al românilor ;Pilsudski (cu toată activitatea sa socialistă în trecut ,cu toată tovarășia cu factori importanți din viața sovietelor) ,nu numai că nu ne forța,dar era „indignat de felul cum sovietele au primit de la început o inițiativă așa de naturală ,în termeni așa de ponderați din partea noastră.”

«Comunicatul Ambasadei române din Riga

-La 26 ianuarie , s-a dat **Agenciei „Havas”** din partea **Legăției române de la Riga** , următorul **Comunicat** : „**Guvernul român a fost obligat să constate** chiar de la primele linii ale protocolului sovietic, **că guvernul moscovit nu vedea în pactul de neagresiune cu România , decât ocaziunea de a micșora valoarea angajamentelor anterioare** existente deja între cele două țări , **ca Pactul Kellogg și Protocolul Litvinov.**

Guvernul român a cerut în zadar , până în prezent, **guvernului din Moscova** , de a acorda proiectul sovietic cu făgăduielile formale asupra cărora România consimțise , **a începe negocierile și cu caracteristicile esențiale ale unui pact de neagresiune.**

” În aceste împrejurări , și până la o schimbare de atitudine a guvernului sovietic,

România preferă să se mențină în situația de drept creată prin Pactul de la Paris și Protocolul Litvinov.”

La 28 ianuarie 1932, **Szembek** (ministrul Poloniei la București) a comunicat că **Polonia nu va semna Pactul , fără România**,dar că **semnarea lui , ar face o bună impresie opiniei publice din occident, pentru chestiuni politice și financiare.**

[Divergent:Societatea Națiunilor.]

” Liber oricine să atribuie aceluia for european care a adus foarte mari servicii păcii, **să-i atribuie un rol mai mare decât rolul adevărat pe care l-a avut și-l poate avea.**

Dar eu nu pot să fac politică pentru a impresiona opinia publică de oriunde.

Când **apăr interesele țării mele**, doresc să am și opinia publică de oriunde;

dar când opinia de aiurea este în conflict cu interesele țării mele ,nu-mi pasă de opinia publică de oriunde , și servesc interesele țării mele,și nici pentru interesul economice și financiare ale altora ,eu nu înțeleg să scad din drepturile noastre și din marginile firești , depline, ale politicii noastre .

/Contratimp și presiuni

După aceasta, s-a întâmplat că **Polonia s-a grăbit și a parafat pactul.**

Atunci a fost el interpelat , la Cameră, de d.Leca , ce părere are de graba polonezilor ?!

În momentul în care **ne-am convins că nu vine nimic din partea Sovietelor, a Franței , a Poloniei**,cum la Geneva se întâlnește multă lume,în februarie,**a dat dreptul dlui Ghika de a avea un schimb de vederi cu Litvinov.**

La 12 febr.'32,Szembek a revenit.Primise o telegramă de la Beck - director la Ministerul de Externe polonez – **în care România era invitată să trateze cu Sovietele** ,căci altfel , Estonia încheie, Letonia rupe frontul. și cerea un răspuns.**Polonezii insistau ca România să trateze cu Sovietele** ,ca să nu se strice „*frontul comun*” și buna impresie din opinia publică .

/Titulescu opus lorga

-lorga: La 12 februarie 1932, deci în aceeași zi, **Titulescu a sosit la București** ,fără ca lorga să fie prevenit. A venit „de sine stătător” , „autonom” ,fără legătură cu Ministerul de Externe sau Guvern, **și s-a dus la MSR !„S-a vorbit de o demisie.Nu mi s-a dat !”**

-N.Titulescu : Am dat-o dlui Ghika, înainte de a veni ;iar în scris, **am dat-o MSR** ,celui ce i se dă demisia !

-lorga : **Vă rog nu strigați ! Am urechi delicate și aud.Nu striga !Strigă și țipă la servitorii d-tale, nu la un senator !”** [urmează un mare scandal...] Oricare ar fi fost sentimentele sale față de el, **demisia se dă primului ministru !Dacă ar fi știut de demisie, ar fi primit-o !**

În conversația „amicală” avută,**Titulescu l-a „lămurit”:**

cât de greșită era politica României față de Soviete;ce impresie proastă făcea asupra Genevei;că politica față de Soviete este greșită ;că România nu a prevăzut pentru înarmare o sumă care să îngăduie o discuție cu Sovietele;că, în 1920, dacă n-ar fi fost Take Ionescu, el s-ar fi înțeles de atunci cu Sovietele ;că în negocierile de la Viena (guv.PNL) s-a stricat prescripția pentru Basarabia ;că în ochii Genevei, ai opiniei publice, putem apărea ca „războinici” ; că , dacă mergem pe linia aceasta, ajungem la rectificări de frontieră ; Că el „știa” , că „a vrut” , că „dorea” să ajute încă din iul-oct-1931....

La toate acestea , Iorga (atunci și în momentul evocării) a opinat :

Că el nu poate face politica Genevei , a Occidentului, dacă nu este interesul țării ;
că nu a știut absolut nimic din intențiile lui de a ajuta ;că guvernul a lucrat în funcție de împrejurări : cu un guvern de „dreapta” francez,apoi cu unul de „stânga” ;că poziția poloneză s-a schimbat :mai întâi Zaleski , apoi cu influența colonelului Beck [...]

”Politica noastră n-a fost și nici nu putea să fie o astfel de politică , servilă unor interese care se găsesc în afară de interesele esențiale ale României.”

Iorga /

/Ipocriziile și neadevărurile lui Titulescu

[LD: Ce scrupulozitate, ce exactitate la Iorga ! Eu zic că-l face pe Titulescu șah-mat !

...La 24 febr., stăruințele de semnare a pactului au revenit iar,(i se spunea că au iscălit Estonia și Letonia)**Dar** ;Ghika primea din Polonia știrea că dl **Pilsudski nu ținea neapărat la încheiere** ; Iorga primea informația din Franța , **că Laval ar fi contra pactului** ;că d.**Berthelot și-a schimbat atitudinea** .La 2 mart.'32, **Pilsudski** a trecut prin România,Iorga l-a întovărășit de la București la Fetești,**și nu i-a spus nimic despre necesitatea semnării** ;

Atunci , cărei sugestii trebuia să dea curs ?

...La 4 martie , **Titulescu** a transmis **un Raport** privitor la conversațiile avute cu dl.**Zeleski** .

Acesta îi declarase că, într-o conversație cu Litvinov, acesta i-a declarat lămurit că **”vina rușilor negocierilor cu România este a Sovietelor , cari , ele au trezit chestia Basarabiei”**

Și atunci , cum s-a putut spune în Cameră că guvernul de tehnicieni a greșit ?!

Titulescu s-a supărat că guvernul românesc nu i-a comunicat anumite lucruri .

Cum , oare, după venirea „inopinată” a lui la București, după refuzul lui de a discuta cu președintele Consiliului de miniștri ... **se mai putea conta pe o colaborare sinceră cu dsa ? !**

(Dimitrie Ghika

”Tot în martie , Ghika și-a dat demisia ,din cauza amestecului lui Titulescu , dar Iorga l-a convins să nu-și părăsească postul .

”Aici ,la noi, foarte multă vreme, o parte din presă și oameni politici ,s-au complăcut să trateze așa de ușor pe d.Dimitrie Ghika :că ar fi fost nedibaci, ușor, un om pe care cine știe unde l-aș fi găsit și l-aș fi pus unde se cer alte calități.

Dați-mi voie ,pentru cine nu cunoaște pe dl Ghika, sunt dator cu aceste lămuriri .

Și o lămurire inițială:**eu am primit ministerul așa cum i s-a propus d-lui Hitler la Belin , acum câteva zile** (ilaritate) .L-am primit în anumite condițiuni.[...]

Eu l-am luat pe d.Ghika împreună cu cea mai mare parte dintre miniștrii,care trebuiau să fie ai d-lui Titulescu : în ministerul Titulescu,el trebuia să fie ministru de externe.

De ce l-am primit pe d.Ghika? L-am primit pentru că **eu am o foarte mare stimă pentru omul patriot , de rasă mare, de creștere anume pentru a îndeplini asemenea funcțiuni.**

El este nepotul Domnului Grigore Vodă ,a cărui amintire este legată de luptele noastre pentru Basarabia ,împotriva rușilor, la 1878.[-----] Și eu mai știu un lucru: **că dlui Ghika i s-au încredințat negocierile dinaintea războiului balcanic**, și că aceste negociațiuni au continuat mai bine de un an de zile, spre mulțumirea tuturor.Mai știu un lucru: **că atunci când a fost să căpătăm Protocolul pentru Silistra** (chiar dacă a fost „ridicol” , pentru că răposatul Maiorescu acceptase să fie 2 Silistre :una bulgărească și una românească , pe care să o plătim cu podul de peste Dunăre) atunci **a fost trimis la Petersburg , d.Ghika.**

În tot timpul cât am lucrat cu d.Ghika[.....vezi continuarea , după apostrofare ...]

[Apostrofare-profeție :intrusul]

[LD:Un Iorga deslănțuit , crud și profet]

...nu radeți, dle ministru de Externe „rira bien qui rira la dernier” –,și în orice caz, eu când am răs în viața mea, am răs în așa fel încât să nu plâng a doua zi .

Eu vă urez să nu ajungeți momentul când, cunoscând majoritatea,și majoritatea cunoscându-vă pe dvs., să nu rād eu pe aceste bănci.

Am puținel darul profeției, și n-am văzut **„un intrus” întovărășit**,pînă la urmă,de aplauzele aceloră căroră li s-a impus."

DI.Ghika a fost,deci, un om în care să-mi pun toată încrederea și niciodată nu și-a permis, în cursul negocierilor, ceea ce nu-i este permis nimănui :să lucrezi în afară de colegii d-tale, sau, dacă ești funcționar,să lucrezi fără știința și fără mandatul guvernului care te ține la un anumit post."

Și,dacă guvernul și politica lui nu-ți convin, **părăsește acest post**, dar în nici un caz, **nu poți să păstrezi postul și să faci politica d-tale,pe care guvernul d-tale nu o știe.**

Eu pot dovedi că **s-a făcut alături de politica guvernului, o altă politică.**

Pot dovedi acest lucru cu rapoartele diplomatice pe care le am aici.

"Situția unui ministru de Externe care vede în fiecare moment că vine cineva ,care este, în definitiv, subordonatul său, și face o politică peste capul său !

Situția este imposibilă !"Și atunci, în martie, dl Ghika a demisionat .

La insistențele mele și ale altora, dl.Gika nu și-a părăsit postul.

Și acum, când am trecut de faza râsului , și am ieșit, din cauza acestui râs, din atitudinea amabilă pe care mi-am impus-o, să mergem mai departe...

#Rolul nefast al lui Titulescu în căderea guvernelor Iorga și Vaida

[LD: acum urmează lovitură finală]

"**Aceasta a fost politica mea** și eu nu pot îngădui ca în Cameră ,sau oriunde aiurea, să se spună că **guvernul prezidat de mine a pus rău chestiunea , a condus-o rău, și că a lăsat acelor care au venit după dânsul o moștenire ,din care cu greu s-a putut desface."** [urmează opiniile privind politica externă sub Vaida]

"Nu a trecut multă vreme și dvs ați fost în București, întovărășit de acele onoruri pe care aristocrația dvs născută le primește de la biata plebe democratică a Țării Românești." **Și când ați venit , fără să cereți părerea președintelui de Consiliu și a ministrului de Externe,și atunci eu, - nu știu dacă știți – mi-am dat demisia Suveranului."**

Scriam la 12 februarie : < **Mi se pare că paharul răbdărilor mele s-a umplut.**

A fost rugat să rămână dar ,în așa fel încât „a trebuit să beau din nou paharul acesta al amărăciunii două luni de zile.>

Atunci ați venit la mine să-mi vorbiți de reaua politică externă a guvernului meu...

Eu v-am rugat :**dacă este așa de rea, dacă dvs știți cum, trebuie s-o îndreptați.**

Răspunsul dvs a fost: „Cine a stricat să dreagă!"

Acesta a fost un răspuns pentru cel care conducea guvernul ?!

Ați stat o bucată de timp la București, ați plecat iar în străinătate...

Ați promis guvern PNT sau național. Dar spre uimirea tuturor...

" ați căutat să aduceți în fața lumii o divergență de păreri față de șeful de guvern pe care îl serveați, [Vaida] în loc să veniți la Bucureștiși să arătați motivele deosebiriilor și să vă înțelegeți cu el .Și dacă a trebuit să plece, să nu plece scăzut și înjosit la vârsta sa și cu ceea ce reprezenta."

b)N.Titulescu:Replică la expunerea lui Iorga , 24 nov.'32

/Discursul lui Iorga =inadvertențe, omisiuni, neadevăruri

DI Iorga a făcut un „istoric” al problemei , după „notele zilnice” , **în contrazicere cu dosarele voluminoase ale documentelor diplomatice.**Sper ca atunci când vă scriți cărțile de istorie , să **folosiți altă metodă, decât în „notițele zilnice”**(aplauze la PNT)

Este de acord că ministrul D.Ghika [la Roma , în 1932] este un „om de valoare”.

"Dar , prietenul meu, d.Ghika, este un diplomat iscusit , un mare patriot și o inteligență fină." doar l-a luat de pe lista guvernului „meu” ar Iorga spune că **nu a știut nimic despre tratativele cu Sovietele ,până la 5 ianuarie 1932 ! A călcat „ cu stângul” de la început ! "**

/Telegrama din 12 dec.'31

Ori el, Titulescu, din izvor străin, a știut din 12 dec.1931 , din cadrul Conferinței de la Geneva !

Atunci el a trimis o telegramă ministrului de Externe în care își exprima criticile :

[LD :pasaj în discursul din Cameră , pe care-l repetă și la Senat] [Telegrama / 12 dec.'31]

<Cum eu nu cunosc nimic din actualele negocieri ale României , în această chestiune,m-am mărginit să întreb pe interlocutorul meu , cu titlu pur personal și informativ,ce ar adăuga un pact de neagresiune , peste obligațiunile pactului Briand-Kellogg ?

Interlocutorul meu a răspuns că **pactul de neagresiune va fi însoțit de un tratat de conciliațiune , ceea ce constituie un pas înainte.**

Am întrebat atunci : dar dacă în virtutea acestui tratat de conciliațiune,Sovietele vor discuta chestiuni cari pentru ele constituie litigii , iar pentru noi, nu ?

Interlocutorul meu a răspuns că nu avem decât să **excludem** , cu prilejul redactării tratatului , **chestiunile cari, pentru noi, nu constituie diferende.**

Și dacă Sovietele refuză ? am întrebat eu.

Interlocutorul meu a răspuns că **are asigurări că nu o vor face.**

Și dacă totuși, o vor face ? – am adăugat eu

Interlocutorul meu mi-a răspuns : atunci **nu aveți decât să nu semnați tratatul .>**

Și terminam această telegramă , prin următoarele cuvinte :

< În ceea ce mă privește, îmi veți permite să **împărtășesc o îngrijorare** :un tratat fără excluderea formală a chestiunilor pe cari , în concepțiunea lor,Sovietele le consideră ca litigioase , **este un canal juridic pentru Soviete ,de a ridica în viitor , și cu consimțământul nostru , aceste chestiuni.**Pe de altă parte ,o cerere de excludere formală a acestor chestiuni , refuzată de Soviete ,mai ales dacă acordul cu Polonia ar fi fost semnat și lipsește numai ratificarea,este **un nou prilej de contestare publică între Soviete și noi**, cee ce nu poate decât vătămă.[...] Eu am considerat însă o datorie s-o împărtășesc guvernului român.>

La această telegramă, **Guvernul Iorga, ministrul de externe,a găsit cu cale să nu dea nici un răspuns !** [LD : revine cu aceleași episoade prezentate și la Cameră , privind Demisia, criticile etc.etc] Apoi :

Ciudată concepție are d. Iorga despre puterile unui ministru de externe !

Se miră că nu am cerut autorizația dsale, ca președinte de Consiliu .Dar eu zilnic dau miniștrilor această autorizație ! Și eu am fos în regulă , cu autorizarea dlui Ghika Titulescu / 24 nov.'32

▣Aliții și tratativele.

De fapt, dle Iorga, **important este ceea ce s-a întâmplat între 15 mai 1931- 5 ian.1932.**

Și când spuneți că nu știți nimic de cele petrecute până atunci, este de necrezut !

Este adevărat că inițiativa negocierilor cu Sovietele este inițiativa aliaților noștri .

Dar nu ne-au forțat ! Citiți dosarele , dle Iorga !

La 15 mai 1931, ministrul Poloniei la București a întrebat pe ministrul român dacă nu intenționează.**Dar aceasta este o dovadă de lealitate , nu presiune ! :**

/ a spus de intenția Poloniei , de a încheia un tratat cu Sovietele ;

/ a întrebat dacă România nu procedează la fel ;

/ s-a oferit ca Polonia să fie intermediară ...

În tratatul propus de Polonia, era **o clauză de interdependentă a ratificării :**

Tratatul polono-român intra în vigoare la 30 de zile după ratificarea unor acorduri analoage cu Estonia, Finlanda, Letonia și România .

Dar...În nov.'31 , în negocierile polono-sovietice , Sovietele au respins această clauză , dorind negocieri, în parte, cu fiecare . **Leală, Polonia a revenit : Ce-i de făcut ?**

▣Tratativele de la Riga

Și guvernul român , **fără altă garanție, renunță la clauza de interdependentă și se duce la Riga !** Asta înainte de 5 ianuarie 1932 ! **De ce v-ați dus la Riga fără alte garanții ?** Aceasta este toată chestiunea.**Aceasta este singura chestiune. Restul nu interesează.**

/Implicarea Franței

Cu Franța, nici nu am cerut clauză de interdependentă !

-La 25 nov.'32, ne-am mărginit s-o înștiințăm , întrebând-o dacă are obiecțiuni .

-La 26 nov., guvernul francez a răspuns că nu are obiecțiuni că, în caz de nereușită,

Franța rămâne la vechile obligații . **Parisul prevedea eșecul , din noiembrie 1931 !**

Asta am de răspuns în Parlament .

„Restul, din cuvântarea dlui Iorga , să treacă în Istorie .

[...] Ascultându-l, am ajuns la concluzia :

„ Dle Iorga , este mult mai ușor să scrii istorie, decât să faci istorie.”(aplauze la PNT)

c) Iuliu Maniu : răspuns la interpelarea lui Iorga ,

Senat ,(DS, MO 10, 8 dec.'32, fișă)

[**Iorga a făcut o întrebare și o comunicare privitoare la o scrisoare a ambasadorului sovietic Dowgalewski , adresată președ.Franței, Herriot.]**

/Pactul de "neagresiune" -chestiune definitiv închisă

- **Maniu** : Din respect pentru Iorga, pentru Senat, va răspunde la această chestiune deși... pe viitor, ar fi bine să se adreseze ministrului de resort.**Scrisoarea lui Dowgalewski** nu constituie un element nou.**Titulescu a comunicat Parlamentului** [prin august'32] despre această scrisoare (și fazele care i-au precedat)în care **guvernul sovietic făcea o nouă ofertă României pentru un pact de neagresiune.** În scrisoare , **pe lângă alte propuneri inacceptabile** ,se vorbea de < *diferende existente* > și de < *diferende prezente și viitoare* > **Această "ofertă " a fost respinsă de Parlamentul și guvernul român** [Vaida]și **chestiunea este definitiv închisă .**

Scrisoarea pretinde că pentru unii termeni s-a căzut de acord cu Victor Cădere.

Dar **Cădere declară într-un Raport (4 dec.'32) că n-a dat niciodată asentimentul său lui Litwinow, nici la termeni, nici pentru Pact.** Chiar dacă Cădere și Litwinow ar fi căzut la vreun acord, el n-ar putea lega guvernul român , deoarece **Cădere nu era autorizat să negocieze.**

-**Iorga** : el a făcut a doua comunicare pentru a se hotărî dacă este necesară **o contra-propagandă românească** , față de **violenta propagandă ostilă, fățișă , a Ungariei** , dăunătoare intereselor noastre.**De ce nu răspunde Maniu la cea de-a doua comunicare ?!** [se iscă o polemică, o gâlceavă între Maniu și Iorga ,tot pe probleme româno-sovietice]

- **Iul.Maniu** : **Chestiunea s-a dezbătut în Parlament.Ea nu mai este "actuală "** , întrucât chestiunea unui pact cu sovieticii este , pentru moment, închisă, deoarece **guvernul și Parlamentul românesc au respins propunerea sovietică .Chestiunea este închisă**

- **Iorga** : **O mototolești și o plimbi cum vrei !**

- **Maniu** :...ea aparține istoriei . **Iorga poate s-o examineze în cărțile sale de istorie !** **" Tratatul începute încă de pe vremea guvernului Iorga [.....] sunt închise."**

/Gata ,oricând, să încheie un Pact de neagresiune cu Sovietele!

Asta nu înseamnă , de sine înțeles, că Națiunea română și Statul român nu e gata oricând,să încheie un pact de neagresiune cu Sovietele ,

Națiunea română și Statul român ,fiind **pătrunse de un adânc sentiment pacific.**

(aplauze prelungite , repetate, bravo la majoritatea PNT)

și fiind hotărâte să tăiască în cele mai excelente raporturi de bună vecinătate cu Rusia.

Dar , desigur, **Statul român nu va putea încheia un pact de neagresiune decât în termenii care corespund intereselor vitale ale Națiunii și Țării Românești "**

(aplauze prelungite , repetate, bravo la majoritatea PNT)

/Propaganda revizionistă maghiară? - va răspunde la momentul potrivit

Cealaltă problemă - propaganda ungară - el sau Titulescu va răspunde la momentul potrivit.

Iul. Maniu / 8 dec.'32

d) Notă :Mss Nichifor Crainic, 28 X 1963-

(Arhiva ISISP, fond XV, dosar 408, f.1-6)

[LD : Mss original , 5 pag; 6 pag dactilo ; S-ar putea să fi fost din doc.predate de Securitate...cu

memoriile schingiuiților prin închisori... Subtitlurile și sublinierile LD]

La 24 ian.1932 a întemeiat ziarul "Calendarul" , în câteva luni ajungând la un mare tiraj.

/Campania revizionistă maghiară

Viața internațională era turburată de propaganda revizionismului maghiar .

"**Mussolini și Hitler** se întreceau unul pe altul , susținând cauza maghiară împotriva României și Cehoslovaciei. În Anglia, Ungaria captase 160 deputați din Camera Comunelor .Grupul de ziare Rothermaere susținea pe unguri.În Franța mai puțini.În Italia , nu numai presa, dar și revistele erau cumpărate de Budapesta revizionistă.Frumoasele și bogatele contese maghiare deschiseseră saloane elegante la Roma,în Florența, și în centrele principale italiene, unde primeau pe politicieni, ziariști, savanți, oferindu-și chiar grațiile ,numai în interesul revizionismului. În localurilede noapte ale Occidentului ,dansatoarele maghiare apăreau pe scenă în costume naționale ,iar la chefurile intime erau instruite să facă propagandă pentru Ardeal.

La Geneva ,de la tribuna Societății Națiunilor, se desfășura lungul și răsunătorul **proces al optanților unguri** , care cereau **despăgubiri pentru moșiile expropriate** din Ardeal . În duelul oratoric cu Nicolae Titulescu , contele Appony, făcea propagandă revizionistă " Crainic / 1963, retro' 32

/" Înțelegerea discretă" Crainic -Titulescu

[LD : eu cred că este f. plauzibil aranjamentul.Se practicase și în primul război ! Dar ca un blestem ! :cumplit au plătit filogermanii la noi ! Deși nu mă pot eu baza pe atari memorii ! după cât pățimise el prin pușcăriile comuniste]

" În această atmosferă ostilă țării noastre, am stabilit în convorbiri discrete cu Titulescu ,ministrul Afacerilor Străine , atitudinea în politica externă a ziarului "Calendarul " _

Sarcina mea era **să captăm simpatia lui Hitler și Mussolini pentru cauza românească** , "atenuând influența propagandei maghiare " și **creând în țară un curent de opinie** pe care Titulescu să-l folosească în tratativele sale pe tema revizionistă.

România era infeudată politicii anglo-franceze, care ne interziceau relații mai strânse cu Germania și Italia. "Eu trebuia să militez pentru apropierea cu aceste două puteri ,care dădeau tonul în politica europeană și susțineau cauza maghiară."

Formula de bază a acestei atitudini am stabilit-o cu Nicolae Titulescu Din acest p.d.v. , m-am deosebit de unilateralul ACCuza și prostia Gârzii de Fier, care cereau ieșirea din Societatea Națiunilor , criticau politica lui Titulescu,și voiau să arunce țara în brațele lui Hitler.

Articolele mele au stârnit **un larg ecou în Italia și Germania**, spre satisfacția lui Titulescu .

"Formula lui Titulescu în problema revizionismului maghiar era :< **Prin Londra și Paris, la Roma și Berlin** .> Despre această înțelegere știa doar Savel Rădulescu , care a și declarat la procesul lui din 1947-'48 că **Nichifor Crainic a făcut politica națională a lui Titulescu** .

N.Crainic / 1963, retro'32

7.)Gh.Tătărescu, discurs la mesaj, 22 nov.'32

(DAD, MO 5, șed. din 22nov.'32, p. 29- 38)

[LD : xerox integral ; aici problematizat și rezumat]

Gh.Tătărescu / nov.'32

▣Rocada Vaida / Maniu

[LD : un Tătărescu sarcastic, insidios, provocator, discutând subiecte "tabu"-legate de "factorul constituțional" -știind că interlocutorul nu poate să răspundă la ele ! O satisfacție răutăcioasă , mușcătoare ,că și el, Maniu,"sfinxul de la Bădăcin" s-a înclinat în fața lui Carol !

Că și el se vedește un politician gata la compromis !]

"Un guvern care se bucură de desăvârșita încredere a Coroanei, **nu părăsește frânelor guvernului fără grave motive.**

De ce a plecat d.Vaida așa de timpuriu ; de ce ne-a revenit d.Maniu așa de târziu; cred că sunt întrebări pe care Parlamentul are dreptul și datoria să și le pună.(aplauze la PNL)

[În acest moment Maniu intră în incinta Parlamentului ... este întâmpinat cu vii aplauze]
Sunt fericit că în acest moment se așează pe banca ministerială dl prim ministru Maniu, fiindcă țin să declar că **ridicând această întrebare tulburătoare** – de ce a plecat d.Vaida Voevod ? -**n-o fac din năzuințe agresive, față de persoana dlui Maniu.**

(Iuliu Maniu

"Dimpotrivă , cred că toți, cari ținem la normalizarea vieții noastre politice, trebuie **să ne felicităm de hotărârea**, de data aceasta așa de rapidă, a d-lui prim ministru Maniu , de a veni să ia directă conducere a guvernului său.**Să ne felicităm**, în primul rând, fiindcă **hotărârile dlui Maniu sunt totdeauna dificile** , și totdeauna **precedate de ingenioase și minuțioase cercetări** a situațiilor, și de lungi și de **scrupuloase examene de conștiință**.

Să ne felicităm, apoi, pentru că de astăzi înainte, **dl Maniu nu va mai practica politica misterelor, și a rezervelor enigmatice**, și pentru că ,de astăzi înainte, **nu mai constituie un mare semn de întrebare** , care se profila la orizontul politicii noastre interne.

De astăzi înainte , **pelerinii nu vor mai merge la Bădăcin**, pentru ca să caute să deslușească privirile pline de înțeles ale **sfinxului** îngropat în nimicurile politicianismului român, **căci d.Maniu ,iată, s-a reîntors pe această bancă**, lut omenesc, și amestec de duh și de taină, **prezidează la destinele acestui guvern!** (aplauze la PNL)

Să ne mai felicităm, apoi, fiindcă d.Maniu , precum este cunoscut, **părăsise arena noastră politică sub povara a grave aprehensiuni interesând viața noastră constituțională și viața Statului însuși**, și fiindcă d. Maniu **făcuse anumite rezerve și precisase anumite condițiuni**, pentru ca să se întoarcă la locul de răspundere .

De sigur că în clipa în care a depus legiuitul jurământ , **toate aceste aprehensiuni s-au evaporat și conștiința d-lui Maniu , este astăzi calmă și netulburată !**

Cât privește **conștiințele** , desigur ele au fost **fie acceptate, fie că** , poate – cine știe ?! -

în drumul dintre Bădăcini și Sinaia, ele au fost aruncate peste bord, ca un leș inutil și împovărat, pentru practica puterii !

În orice caz, și într-un fel și într-altul, **să ne felicităm** că de astăzi înainte , d.Iuliu Maniu , **nu se va mai putea prezenta în fața țării în atitudinea paladinului care s-a jertfit** pentru idealurile intangibile, **și nici într-aceea a profetului , al cărui glas a răsunat în pustiul conștiinței generației sale.**

"Aparținând unui partid care va face acestui guvern o necruțătoare opoziție, să-mi îngăduiți , totuși, dlor, să aduc d-lui Maniu expresiunea unei **recunoștințe fără margini** , pentru **marele serviciu pe care l-a făcut politicii românești , abandonând o politică de vag și de tenebre**, și **practicând o politică pozitivă**, în care și-a angajat **întreaga răspundere personală !"**

Gh.Tătărescu /

/Vaida Voevod trebuie să se explice

"Prin urmare , vedeți, nu din năzuinți agresive , față de d.Maniu , pun această tulburătoare problemă : **de ce a plecat de la locul de președinte al Consiliului d.Vaida –Voevod**, și nici din dorința de a fi agreabil amatorilor de senzațional din această țară ;dar pentru prestigiul acestui Parlament , și pentru respectul , pe care îl datorăm țării legale, pe care o reprezentăm astăzi cu toții , oricare ar fi convingerile noastre , **suntem datori să elucidăm misterul acestei ultime crize ministeriale.**

-**Aurel Buteanu** :Începeți cu declarațiunea d-lui Duca de la 8 iunie 1930 (proteste la PNL-1)

-**Tătărescu**:Dlor deputați,ziceam **criză ministerială și plină de confuziuni** , care are nevoie să fie **definită și lămurită de autorii ei**, care are nevoie, mai ales, să fie **definită și lămurită de autorul ei, principal, d.Vaida –Voevod**.D.Vaida –Voevod , cred eu, trebuie să vină în acest Parlament, **să se lămurească și să se explice**.Lămuririle și explicațiunile d-sale, date prin conversațiuni particulare și prin presă, nu pot mulțumi pe nimeni. **Aceste explicațiuni trebuiesc date aici, în Parlament**, fiindcă aceasta o cere și practicile parlamentare și însuș principiul de bază al regimului parlamentar , și o cere și țara întreagă.O cere țara întreagă , fiindcă țara întreagă nu știe până astăzi **de ce s-a retras dlui Vaida**.Ceea ce știe țara este cu totul altceva ."

Gh.Tătărescu /

«Conflictul Vaida-Titulescu

[LD plictisitoare și speculative toate aceste divagații ale lui Tătărescu. Grijă mare să nu cumva să supere sensibilitatea lui Titulescu ! Politicianism ieftin pe un subiect atât de serios !]

"Din ziua de 23 septembrie, zi în care demisionează dlui Titulescu , ministrul nostru la Londra, și până în ceasul în care se urcă pe fotoliul de prezident dl Iuliu Maniu , în fața țării , se desfășoară într-un ritm vertiginos o serie întregă de situațiuni contradictorii incompreensibile și inexplicabile cari, toate la un loc, formează un foileton cu capitole comice , și cu capitole dramatice ,și care se încheie, cu un sfârșit ,pe cât de neașteptat , pe atât de uluitor. În această serie de acte și de situațiuni contradictorii , nu naufragiază numai autoritatea și prestigiul guvernului."

/"Farsa de la București" ?!

Întreaga această criză se desfășoară în fața ochilor străinătății , care, tot timpul acesta, desigur, nu și-a putut stăpâni nici surprinderea ,și nici, uneori, compătimirea.

Pactul de neagresiune cu Sovietele, importanța și însemnătatea marilor probleme pe care le putea suscita **importanța covârșitoare a d-lui Nicolae Titulescu** în lumea internațională, toate acestea au făcut ca această criză românească să stea pe primul plan al preocupărilor opiniei publice europene. Și cred că sunt încă vii în mintea dvs. , titlurile gazetelor străine , cari tot timpul acesta s-au ocupat de această criză, vorbind - acesta este titlul -de „ **Farsa de la București**” Această întrebare, cine poartă răspunderea unei asemenea situațiuni , se va pune , desigur, cu prilejul dezbaterilor cari vor avea loc în jurul tratativilor cu Sovietele. Pentru astăzi , însă, datori suntem să întrebăm - și întrebarea rămâne întregă - **de ce a plecat d.prim-ministru Vaida –Voevod**, și întreg guvernul ,din locul de președinte al guvernului ?**S-a spus și s-a răspuns că demisiunea aceasta este datorită unui dezacord între d.Titulescu** , ministrul la Londra , pe vremea aceea **și între d.Vaida și întregul guvern**, în jurul pactului de neagresiune, pe care guvernul l-ar fi inițiat pe alte baze decât cele hotărâte cu d.Titulescu .**Dar acest dezacord – ca dezacord principial – a fost desmințit și de d.Titulescu și de d.Vaida Voevod, însuși.** Țara uluită se întreabă și astăzi - mai ales după primul comunicat dat de către d.Iuliu Maniu , care precizează că în politica externă nu s-a schimbat nimic, și că politica externă , în ce privește pactul de neagresiune cu Sovietele se face pe bazele hotărâte de guvernul precedent – țara se întreabă : **dacă nu s-a schimbat nimic, în politica noastră externă,și nici în tratativele cu Sovietele, , de ce a plecat d.Vaida –Voevod, și de ce a intrat în minister d. Nicolae Titulescu ?**

Sau, dacă s-a schimbat ceva - și eu unul cred că s-a schimbat ceva - atunci, dlor deputați, țara ar fi cerut alceva - ca din minister să nu plece numai d.Vaida –Voevod , să nu fie debarcat numai d.Vaida, ci d.Vaida să plece cu întreg guvernul care a fost părtaș la toate actele sale, și dacă erori au fost, la toate erorile dlui Vaida –Voevod.” (aplauze la PNL)

Tătărescu /

«Guvernul Maniu +Titulescu

De câțeva vreme, de când acest guvern este la cârma țării, tot ce se întâmplă în țara aceasta pare că este o permanentă și continuă sfidare a logicii :Da, când guvernați , sfidați logica ; când legiferați, sfidați logica . Trăim sub dominația capriciilor, a fanteziei și a inchoerenței , sub dominația sfidării a tot ce este normal și rațional ,trăim sub dominația absurdului și a paradoxului !

Ce este noul guvern ? Este – cum a declarat și d.Maniu – **continuarea guvernului Vaida.**

"De la spatele fotoliului prezidențial , de unde d.Maniu ținea de mâncă pe d.Vaida-Voevod , sau dacă vreți o expresiune mai parlamentară , de unde exercita acțiunea tutelară asupra dlui Vaida –Voevod, **d.Maniu apare pe primul plan** și ia directă răspundere a guvernului său.

Structura guvernului nou este aceeaș, cu aceeaș echipă de lucru, cu mici modificări care nu au nici o importanță.**O notă nouă** reprezintă în guvern **prezența dlui Nicolae Titulescu.**

Tătărescu / ,32

()Nicolae Titulescu

[LD : am mai spus-o și o repet : dorința lui Titulescu de a juca un rol-cheie în guvernarea

României, a fost mistuitoare; ea i-a dominat actele de moft și șantaj ; ea a provocat câteva crize de guvern inutile ; ea va încuraja , direct și indirect, la Carol, tendința guvernării cu garnituri „ de personalități” ... și tot ea îi va aduce, finalmente, disgrația.Cât despre Tătărescu -ca o ironie a soartei! -el va fi prim-ministrul ce se va debarasa de Titulescu în 1937.Dar până atunci , multe urmau să se întâmple cu guvernele românești LD: oricum, când ajungi la debarcarea lui, fă o legătură cu ditrambele ce i le ridica Tătărescu în acel nov.'32]

"D.Nicolae Titulescu intră în guvern aducând, în primul rând, **imensul său capital de competență , o înrăurire unică, un prestigiu covârșitor în lumea internațională , și intră mai ales încărcat de recunoștința noastră a tuturor , pentru imensele servicii pe care le-a adus țării în atâtea lupte, în care s-au dezbătut interesele și s-au jucat destinele ei.**

De cât, d.Nicolae Titulescu **intră în acest guvern ca funcționar** - a declarat-o - un funcționar superior care conduce un departament , **un tehnician** .În această guvern , situațiunea d-sale este specială.În această guvern , d.Titulescu **nu reprezintă o personalitate politică** ; în această guvern, d.Titulescu **nu este om politic** ;[...] pe acea bancă ministerială există **un colț care beneficiază de privilegiile exteriorității politice** , (aplauze la PNL)

-Titulescu : Concepția d-voastră !

-Tătărescu : Pe departamentul pe care-l conduce, flutură, din p.d.v.politic, **un pavilion neutral**.

-Titulescu : **Așa ar trebui să fie sub toate guvernele !** (aplauze)

-Tătărescu : **Luăm act .**

-Pompiliu Ioanițescu : Așa a fost și în guvernul Ionel Brătianu ?

-Tătărescu : Nu știu ce a fost ieri ; constat cece este astăzi.**Am luat act de această situațiune specială și răspund :cu guvernul înțelegem să ne războim,cu d.Nicolae Titulescu , nu ; iar când vom trage asupra băncii ministeriale, vom căuta să-l ferim de focurile noastre.**

-Titulescu : **Vă rog, nu vă cer această indulgență !**

-Tătărescu : Dacă însă totuși câteva din loviturile noastre , vor cădea și asupra pozițiunii ocupate de d.Titulescu, cred, că va avea amabilitatea să atribuie aceasta riscului profesional , și nu unor năzuințe agresive, care nu există, fiindcă noi, d-le ministru de externe, **înțelegem să respectăm dreptul ginților și uzanțele internaționale.**

-Titulescu : Am înțeles, este omor prin imprudență!(aplauze prelungite , ilaritate, la majoritate)

-Tătărescu : **Eu unul vă urez viață îndelungată ,pentru binele țării."**

Tătărescu /'32

#Guvernarea Vaida=expediente și improvizării

La venirea la guvern, în fața sa s-au găsit **două complexuri de probleme majore** , dominante : ordine și economie în **finanțele statului** ; înviorarea **vieții economice**.

Ați inaugurat o politică , pe care o continuați și astăzi, **o politică de expediente și improvizări**.

Ca să țineți zilele Statului, ați început prin **a pune mâna mai întâi pe un stoc metalic**, care se găsea în pivnițele Băncii Naționale ; **ați deschis un credit sui-generis în străinătate , un credit blocat**, și după aceea **trațiți până astăzi din expediente** , așa încât întrebarea : **cu ce plătim funcționarii și cu ce plătim pensionarii** , răsună și astăzi în urechile dvs., ca o adevărată obsesiune.

-Ernest Ene : **A fost rezolvată complet până acum această chestiune.**

-Tătărescu : Nicăeri o măsură organică, nicăeri un plan, nicăeri o măsură de ansamblu.

În ce privește **reducerile și economiile** , ele au fost **timid concepute**, și mai **timid aplicate**.

Nicăeri o hoțărâre energică **de a tăia excrescențele , inutilitățile și sinecurile** ;

nicăeri măsuri eroice și pilduitoare , mai ales, **care să poată justifica în fața țării noile jertfe pe**

care le cereți.Nu mai vorbesc de situația inadmisibilă pe care ați creat-o , din primul moment, când **ați creat un guvern de 23 de membri** .(aplauze la PNL) Acest păcat inițial , v-a luat orice autoritate de a mai cere noi jertfe țării, și, din acest p.d.v. , noul guvern este continuarea celui vechi, fiindcă și astăzi **numărul de subsecretari de stat** – nu am nimic împotriva lor, dimpotrivă, am cea mai mare considerație pentru ei personal – dar din p.d.v. politic, numărul lor nu constituie altceva decât **o mare pălmuire a mizeriei și a sărăciei generale** (aplauze la PNL)

Prin urmare, **dezordine și lipsă de curaj."**

Tătărescu /'32

»"Acordul" de la Geneva

#Experții străini.

"Am crezut, la un moment dat, că veți introna politica dvs financiară , într-un plan de ansamblu, când ați mers la Geneva.

D-lor este necesar să ne întrebăm , în acest moment și în acest loc :**cum ați mers la Geneva , ce ați făcut la Geneva, și cu ce v-ați întors de la Geneva ?**

Cum ați mers la Geneva ? Din capul locului vă spun -este o credință personală -

că **nu d.voastră erăți cei mai calificați , să obțină o biruință la Geneva .**

Nu erăți calificați, în primul rând, fiindcă – și aceasta nu poate jigni pe nimeni - încă din timpul guvernării d-vpoastre precedente , **când treceați fruntariile și tratați cu străinătatea , nu știu cum tratați , dar lăsați în urma d-voastră o atmosferă de imponderabil nefavorabil pentru țara noastră .**

-Ernest Ene : **Dar obțineam rezultate !**

-Voce PNL : Așa rezultate, halal să fie !

-Tătărescu : Rezultatele pe care le-ați obținut dvs. **numai fericite pentru țară nu au fost.**

Toate contractele, toate împrumuturile, dacă ar fi să le mai discutăm, ar fi favorabile pentru oricine , **dar pentru țara noastră, nu !**

-Pompiliu Ioanițescu : **Am făcut stabilizarea !**

-Tătărescu : Iar în împrejurările de față , nu trebuie să uitați că **dvs. erăți autorii bugetelor inflaționiste ale Caselor autonome**, autorii **atâtor măsuri nechibzuite** , autorii **atâtor acte de anarhizare a vieții noastre financiare**, pe care însăși experții străini , care au cercetat situația noastră interioară și financiară, au pus-o în lumină în rapoartele lor . (aplauze la PNL)

Prin urmare, nu dvs. ați fi putut reprezenta țara în această acțiune , care se ducea în fața acestui for superior al străinătății. Dar așa a voit destinul, așa a voit zarul, așa a fost să fie : v-ați dus la dvs. la Geneva .

Ce ați făcut la Geneva ? Când treceți fruntariile -spuneam –**nu aveți noroc** Norocul , de data aceasta , l-au avut **dnii Madgearu și Lugosianu**, cari, în momentul în care s-a petrecut la Geneva acel pocinog, acel mare pocinog, în momentul acela toată opinia publică era ațintită asupra **incidentului Londra-București** ,și toată **opinia publică a minimalizat importanța tratatelor de la Geneva. Dar ce comedie s-a jucat pe malurile Lemanelor !**

Ca delegații guvernului să trateze un acord, cu reprezentanții Genevei, ca acest acord să fie aproape parafat , ca el să fie comunicat guvernului și să fie trâmbițat de acest guvern ca un succes , dătător de cele mai bune nădejdi pentru ziua de mâine. și pentru ca , **24 de ore mai târziu**, după ce se citeau scrisorile anexe și actele conexe, **acest succes să fie transformat imediat într-o mare înfrângere** ,și pentru ca acest ordin transmis delegaților săi de la Geneva , să fie transformat imediat , în **interviurile făcute de d-nii Madgearu și Lugosianu , împotriva guvernului de la București și de la Geneva , să se dea lecții guvernului de la București , de înțelepciune și de cumițenie !** D-lor, asemenea fapte ilariante nu se pot petrece decât sub guvernarea PNȚ !(aplauze la PNL-1)

Cu ce v-ați întors de la Geneva ? Până astăzi nu știm încă nimic ; așteptăm lămuririle necesare

.Le vom avea ? Nu știm .Ceea ce știm însă, pentru moment este că **delegații noștri de la Geneva s-au înapoiat cu o amenințare nouă : control străin !**

Că acest control străin este **păgubitor intereselor statului** ,că el este **incompatibil cu demnitatea și cu prestigiul statului nostru** ,nu o știu decât după atitudinea luată de către guvernul dlui Vaida –Voevod, care **a respins cererea dlor Madgearu și Lugosianu ca să parafeze acordul de la Geneva.** Nici până azi nu știm care p.d.v. a triumfat ! "[.....]

Greșala dvs inițială este că v-ați dus la Geneva , **înainte ca să executați în țară politica Genevei.** Înainte ca să vă duceți șla Geneva trebuia să dezanarhizați finanțele statului, să rectificați bugetul, să desființați Casele Autonome, să îndepărtați sinecurile și inutilitățile, să fi făcut întregă această operă de epurare și de dezanarhizare a finanțelor statului .

În loc de aceasta , ce ați făcut ? **V-ați grăbit să aduceți experți**

Ce erau să constate experții ?

O țară în haos, o țară în anarhie și o țară în faliment. (aplauze la PNL, proteste la PNȚ)

Experții au mai găsit și **un guvern în haos, cu lipsă de orientare, de unitate de concepțiune...**

Câți miniștrii, atâtea planuri de refacere a țării ! Iată ce au constatat experții !

Și după asemenea constatări, urmate de rapoarte, **v-ați dus să cerșiți ajutorul Genevei...**

Cum să nu vi se pună tutelă și control străin !?"

/PNL:colaborare cu Geneva , da! .

Control străin, nu !

Ceea ce putem spune de pe acum este că **"niciodată țara nu va putea accepta un asemenea control străin"**. (aplauze la PNL-1) Cred că în această privință nu poate să fie vorba de concepție de partid.Sunt noțiuni care depășesc hotarele partidelor și independența noastră economică și independența noastră financiară , și prestigiul și demnitatea statului, depășesc granițele de partid.Nu știu prin urmare ce vor face celelate partide , dar în ce ne privește pe noi , e bine să luați act :**colaborare cu Geneva, cât de largă , cât de strânsă, da Controlul tutelar , niciodată."**(aplauze la PNL-1, PȚ-Lupu, PRT-Lunian)

Iată punctul nostru de vedere , fiindcă, dlor, **noi nu înțelegem să plătim greșelile și ușurințele guvernului Vaida-Voevod."**

Greșala dvs inițială este că v-ați dus la Geneva , înainte ca să executați în țară politica Genevei.Înainte ca să vă duceți șla Geneva trebuia să dezanarhizați finanțele statului, să rectificați bugetul, să desființați Casele Autonome, să îndepărtați sinecurile și inutilitățile, să fi făcut întreagă această operă de epurare și de dezanarhizare a finanțelor statului .

În loc de aceasta , ce ați făcut ? **V-ați grăbit să aduceți experți.Ce erau să constate expertii ?**

O țară în haos, o țară în anarhie și o țară în faliment.(aplauze la PNL, proteste la PNT)

Experții au mai găsit și **un guvern în haos, cu lipsă de orientare, de unitate de concepțiune...**

Câți miniștrii, atâtea planuri de refacere a țării ! Iată ce au constata expertii !

Și după asemenea constatări, urmate de rapoarte, **v-ați dus să cerșiți ajutorul Genevei...**

Cum să nu vi se pună tutelă și control străin !?

Tătărescu /'32

▣ Conversiunea

"PNL a declarat la Conversiunea Argetoianu că este o lege haotică, imperfectă, inoperantă, inaplicabilă..."

-Nichifor Robu :anul trecut vă bateați pe paternitatea ei, și anul acesta vă lepădați toți de ea !

-Tătărescu : ...adăugasem că **viitorul guvern va trebui să amendeze legea, să o modifice, să-i găsească sursă de finanțare.**!

În loc de asta , **guvernul Vaida** , după două luni de proiecte comitete și subcomitete. **a ajuns la soluția temporizării, amânării legii !**Iar prin amendamentele făcute, a mutilat și mai mult legea .

-GIDunka : Die Tătărescu ! dar dvs ,totuși , ați votat legea Argetoianu ! Apoi...

-Pomp.Ioanițescu : PNL a urmărit pe toate căile legale să declare legea neconstituțională .

-Tătărescu : Ați declarat o chestiune care trebuie elucidată .Să declare cineva dacă Înalta Curte de Casație , în decizia ei, a ținut socoteala de interesele Creditului Rural...

-Pomp.Ioanițescu: Nu deplasați chestiunea !

-Vasilescu –Nottara : Noi am constatat numai că **PNL a votat legea în Parlament, și a atăcat-o la Curtea de Casație, ca neconstituțională !**

-Al.Aciu : DI Brătianu a fost singurul om sincer dintre dvs. ,a fost totdeauna împotriva Conversiunii !

-CICBrătianu (intervenție)

-Poziția PNL față de Conversiune

Nu vrea să domnească nici un echivoc.Totdeauna a fost contra echivocurilor .

"Eu am fost totdeauna pentru legea conversiunii. Sunt cel dintâiu care am propus-o , sunt cel care am susținut-o în mod practic, și în mod absolut dezinteresat, nu în interes de partid.Întotdeauna am despărțit partidul de instituția Creditului Funciar Rural.Absolut totdeauna.Niciodată nu am adus chestiunea Creditului Rural, nu numai în dezbaterile parlamentului, când i se făcea o nedreptate flagrantă, căutându-se să fie distrus printr-o lege , dar nici în forurile interioare ale partidului.

Toți cei care sunt în Partidul Liberal pot să spună **dacă vreodată am adus chestiunea Creditului în conciliabulele și sfaturile noastre.** ” (întreruperi la PNȚ)

Deasupra chestiunii acestei instituții , oricât de interesantă ar fi ea pentru economia noastră națională , **este interesul general al țării ca această lege să fie votată.**[.....]

Însă această lege **trebuia amendată, trebuia îndreptată, trebuia făcută aplicabilă.**[.....]

Am mers și mai departe : **am dat soluțiunile pentru ca legea conversiunii**

să nu distrugă creditul țării. Toate soluțiunile noastre au fost lăsate la o parte.

Nu a domnit , în elaborarea legii , **decât demagogia și interesele speciale ale fiecăruia.** (proteste la PNȚ) [.....]

-**Tătărescu** : **Înalta Curte de Casație a declarat neconstituțională legea conversiunii, în principiile ei de bază.** De ce nu ați modificat această lege în sensul cerut de ea ?

De ce nu ați găsit soluția practică pentru a da acestei legi finanțarea fără de care nu poate fi aplicabilă ? Aceasta este răspunderea dvs. (aplauze la PNL)

-**M.Popovici** (ministrul justiției) : **Înalta Curte de Casație nu s-a pronunțat decât de 3 zile, mai ai puțină răbdare !**

-**Tătărescu** : Oricare ar fi considerentele reținute de Î.C.C , **principiile de bază ale conversiunii sunt spulberate și năruite.**

-**M.Popovici** : Le-am votat cu toții !

-**Tătărescu** : Noi v-am atras atențiunea că trebuie amendată legea...găsită finanțarea ..

-IGDuca (intervenție):

-PNL și Conversiunea

Nu noi suntem aceia care am declarat că legea conversiunii este inaplicabilă;noi avem meritul, și-l revendicăm, că **am spus cinstit țării , în momentul votării ,și că am dat un vot condițional.**

(exclamări la PNȚ) Citiți declarația din M.O.Dvs ați participat la lege, ați lucrat la fiecare amendament odată ajunsți la guvernare.ați venit cu modificarea ei...

-**G.Ștefănescu –Goiceanu** (PȚ-Lupu) : În ce privește preciziunea dlui Duca,el are informația că **votul PNL a fost condiționat de art. 54 din lege ,care privea Creditul Rural.**

-**IGDuca** : Este o infamie ! [-----] cît privește intervenția pe lângă Lupu , **el nu neagă că i-a spus acestuia că nu putea să fie părtaş la distrugerea unei instituții economice naționale care avea aproape 60 de ani activitate rodnică pentru țară.[...]Privind legea, PNL a combătut formulele d-lui Argetoianu, pe care le-a socotit nepractice și inoperabile.**

PNL a fost cinstit , făcând acea declarație.Pe când PNȚ a votat-o , i-a cântat osanale.

Echivocul și totala contradicție este la PNȚ !

-dr.Lupu (intervenție)

/Procesul Conversiunii:Înalta Curte de Casație

Nu-și aduce aminte când Duca i-a spus acele cuvinte privind Creditul Rural.,dar între Goiceanu și Duca, el crede pe primul ! **Când s-a votat legea, el a spus liberalilor că votează „de frică” și din „calcul electoral” .”Nu este nici o dezonoare pentru PNL , dacă el socotește că legea aceasta a conversiunii , omoară creditul.Ceea ce este dezonorant, este că, deși crede că omoară creditul, o votează totuși și el,alături de toți ceilalți.”**

Oamenii nu pot fi amăgiți ca înainte de război ! Și ultimul cetățean și-a dat seama că respingerea legii de către Curtea de Casație,în urma **procesului înaintat .este opera PNL .**

Numai că , prin asta,**PNL a salvat creditul , dar ”a omorât” partidul !**

A rămas cu cei 60.000 creditori,dar are contra sa 18 milioane de debitori .

Cât privește **procesul de la Înalta Curte de Casație, guvernul ar trebui să facă o cercetare.**

„Noi, dlor, nu avem tabu, noi nu ne închinăm în fața nimănui, decât înaintea adevărului și al dreptății.Întreb pe acest guvern , și în mod special ministrul de Justiție, să-mi spună dacă este adevărată informația [...] că în momentul când avea să se judece acest proces,

cei 6 judecători ai Înaltei Curți ,care erau debitori, au avut decența și delicatețea sufletească [...] să se retragă și au rămas doar judecătorii care n-au avut decența , care n-au avut delicatețea sufletească ca, fiind creditori, să dea o deciziune împotriva debitorilor.

(aplaude la PȚ, proteste la PNL) Invită guvernul să cerceteze chestiunea pentru a se restabili încrederea în justiție. (dr.Lupu părăsește incinta)

-**Ed.Mirto** (ministr.Lucrări publice) : dacă dr.Lupu a părăsit incinta,înseamnă că nu vrea răspuns

-**Eft.Gherman** : Guvernul este dator un răspuns ! dr.Lupu a vorbit pentru Cameră !

-**Gh.Tătărescu** : **reafirmă afirmațiile lui Brătianu și Duca , că la PNL nu s-au discutat probleme de interes personal. „Interesele băncilor trebuie să apară de aceia care le conduc.**

Este dreptul lor.Nu putem să facem o categorie specială de cetățeni în această țară , cari să nu beneficieze de drepturile conferite de lege. Dar, iarăși, nu cred să existe un singur prieten politic, care să fi admis imixtiunea instituțiilor bancare în discuțiile partidului nostru.”

Dacă dr Lupu ar fi fost director de bancă, ce ar fi făcut !? Nu ar fi apărat o instituție care funcționează de 59 de ani !?

-**dr.Lupu** : [reântors !] :De ce ați votat-o ?

-**Tătărescu** : Am votat principiile .De aceea credem că suntem adevărații autori ai conversiunii. Am susținut, însă, că și creditul trebuie apărat , mai ales creditul țărănesc.

Și PNT a susținut interesele creditului, mai ales al băncilor populare, care astăzi sunt distruse.Dacă în locul Creditului Rural , ar fi înaintat proces o bancă populară..

ce ar fi spus dr Lupu ? De ce vrea să facă din această coincidență , o chestiune politică !?

”Țin să declar că Partidul Liberal - dacă guvernul acesta nu va veni cu o lege de modificare , pentru ca o lege de asanare agricolă să fie imediat aplicată – PNL își ia obligația , ca cel dintâi act de guvernământ pe care-l va face mâine, să fie făurirea și votarea unei asemenea legi.”

(aplauze la PNL)

Tătărescu (continuă discursul la mesaj)

▣Agricultura

PNT are înscris în programul său , pe primul plan, agricultura.**Virgil Madgearu a participat la Conferința de la Stressa.**El a uitat să spună rezultatele obținute.

Nu am obținut nici un rezultat practic.

▣Legislația PNT=legislație electorală.

În schimb, ați votat în sesiunea extraordinară câteva legi modificatoare , **legi cu caracter electoral,** izvorâte din **dorințele cluburilor și organizațiilor PNT : modificarea legii plantării viilor ; a legii drumurilor ; legea administrativă ; amânarea votării bugetului .**

” Ați aplicat și aici principiile dvs.diriguitoare în materie de guvernare : **amânare, temporizare, agravare.< Nu fă astăzi , ceea ce altul poate face în locul tău, mâine >** , ată-vă deviza !”

Politică de preocupări mărunte, de agentură electorală.[----]

Tătărescu / ,32

▣Mesajul Guvernului

Nu este un gest inteligent de a mă ocupa de **destrămările și de certurile dvs.**Dar ele privesc țara întregă, când **împiedică și paralizează guvernarea.**Nu vă puteți împlini misiunea și grație acestor certuri și acestor disensiuni.Conversiunea, politica de zig-zag în tratativele cu Sovietele, **tratativele de la Geneva,se datoresc lipsei de unitate, de coeziune.**

/Legiferomania

Și acum, având pe **d.Vaida-Voevod la Valea Seacă** , unde, de sigur, își meditează răzbunarea, și pe d. **Grigore Iulian la Tg.Jiu,**unde și-a instalat un amvon permanent,de unde vă anatemeză permanent, **dvs. veniți cu candoare și, iertați-mă, și cu mult curaj, să trântiți la această tribună** , în fața Parlamentului și a țării,**un Mesaj cu 50 de proiecte de legi.**

Mesajul acesta **va rămâne un mesaj de pomină !** Nu știi dacă te găsești în fața unui mesaj sau în fața unei table de materii al unui tratat de economie politică, dublat de un tratat de finanțe. Nu știi dacă ești în fața unui mesaj de sesiune ordinară, sau în fața unei Adunări Naționale .

Toate bazele statului sunt atăcate și schimbate ; toate legile de organizare , schimbate sau înlocuite .Norocul acestei țări este că tot acest **ciclone de distrugere** nu este decât pe hârtie ,

și că nimeni, dar **absolut nimeni, nu ia în serios acest acut acces de legiferomanie** .

Erați ieri tari, și nu ați soluționat nimic, sunteți astăzi în agonie și vreți să soluționați tot !

Cum vreți să vă ia țara în serios ? (aplauze la PNL)

- **M.Popovici** : Dle Tătărescu, nu vezi că până și partizanii d-tale râd ? Constat numai faptul.

- **Tătărescu** : Dle ministru, la noi râd, dar când văd că sunt surâsuri și zâmbete pe băncile dvs., care se adresează dvs nu mie, e situația mult mai gravă.[...] ferțiți-vă de zâmbetele care vă vin din rândurile acelea (de la majoritate)

Tătărescu / nov'32

▣ **Politica externă**

[LD : după opinia mea, Tătărescu este printre primii care , în mod serios, atrage atenția asupra crizei de alianțe, a pericolului iminent revizionist, a pericolului revanșismului italo-german, și a pericolului de izolare a României , pe plan extern.Și asta , în 1932, înainte de venirea lui Hitler la putere !**Viziunea pesimistă** -firească ,până la un punct, într-o confruntare opoziționistă- **- devine un rechizitoriu pătimăș presărat în exces cu toate scăderile posibile.]**

"Ne place să afirmăm că **orizontul internațional se întunecă** și că **amenințări** din ce în ce mai serioase se adună , **amenințând pacea lumii**. Toate aceste afirmări , care tind să devină banale, se reazimă pe temeuri de **adevăr și realitate**.

/Pericolul revizionist

„Ultimele evenimente din **Germania** , care par că vor reinstala acolo forțele agresive , care au declanșat războiul mondial, discursurile din ce în ce mai războinice și mai numeroase, al căror ecou ne vine de la **Roma**, **mișcările de revizuire împotriva tratatelor și accesesele de neputință** - sau, dacă nu este bine să vorbim de neputință , în orice caz de **oboseală intermitentă pe care le vedește Societatea Națiunilor** , torpilată în fiecare zi de actele acelor state , care văd în această instituție un obstacol în fața năzuințelor lor - toate aceste fapte și simptome ar trebui să trezească simțământul de răspundere al nostru, al tuturor.

"**Edificiul tratatelor începe să se clatine și mișcările de revizuire** a acestor tratate au ieșit din faza curentelor de agitație de opinie și **s-au transformat în programe de înfăptuire oficială**. Opinia publică din **Italia** , astăzi, este pentru revizuirea tratatelor ; **Statele Unite** nu mai sunt contra ; în **Anglia**, pare că opinia publică este în căutarea unui prelj pentru a zice un da timid ; numai **Franța** rezistă eroic pe poziția tratatelor de pace.Nu mai vorbesc de declarațiile multora din șefii de guvern a acestor state , care nu ezită să proclame fățiș acțiunea pentru sfărâmarea sau înlocuirea tratatelor.

/România întreit amenințată

„**Care este situația noastră** în mijlocul acestor transformări și frământări ?

Oricare ar fi convingerile noastre , cred că suntem cu toții de acord să constatăm că ,**printre țările care sunt amenințate astăzi de revizuirea tratatelor , situația cea mai primejdioasă este a țării noastre** , pentru că suntem în fața unei **îndoite sau întreite amenințări**.

Inutil să mai stăruiesc asupra caracterului acestor amenințări .Suntem cu toții conștienți și de **gravitatea ei**, și de **caracterul ei iminent**, și atunci datorită noastră a tuturor este să ne întrebăm :**care sunt mijloacele de a face față amenințărilor zilei de mâine ?**

Cred că suntem cu toții de acord să spunem decât **două**:

întărirea armatei noastre și întărirea și menținerea alianțelor noastre .

Despre armată, va vorbi Duca, într-o ședință viitoare .

/Eșecurile guv.Vaida/ Maniu

Despre alianțe, dorește să vorbească și el, deoarece vrea să dea în vileag

încă un **rezultat negativ al politicii PNT , atît sub guv.Vaida , cât și a guv.Maniu**.

Menținerea și întărirea alianțelor , este trecută în toate Mesajele , de la Unire și până azi, constituind un **punct de program național , nu de program de partid**.

Această întărire nu se obține, însă, numai cu sporirea pecetiilor din josul tratatelor de pace, cu prilejul înnoirii lor ; nici cu prilejul diferitelor festivități oficiale care se produc periodic ;

"Menținerea și întărirea alianțelor noastre se face prin **trecerea alianțelor în sufletul**

popoarelor aliate. Să ne simțim aliați, nu numai să fim aliați.

Atâta vreme cât textele alianțelor noastre **nu trec din cancelariile ministerelor în conștiința maselor**, atâta vreme aceste texte nu rămân decât **texte moarte și alianțele rămân formale – o iluzie mai mult în vreme de pace și o tragică decepție în vreme de criză și de primejdie.**”

Ce a făcut guvernul PNT , în această direcție ?

Opinia publică are intuiția că **ultimile greșeli ale gov.Vaida și politica în zig-zag dusă de acest guvern...**

- **Grig.Gafencu** : Îmi dați voie să vă întreb ?

- **Tătărescu** : Cel puțin să mă fi lăsat să termin fraza !

Gr.Gafencu (intervenție):

-**Gafencu** : Până în ultima zi a guvernului Vaida-Voevod, **alianța și acțiunea comună a aliaților noștri au fost desăvârșite**.Sunt convins că guvernul actual – dacă dvs. faceți aluzie la o aparentă slăbire care are loc azi – prin foarte puțină abilitate va reuși să întărească aceste alianțe. Țin însă să stabilesc aci că **alianțele noastre le-am moștenit noi de la guvernul trecut** , mai ales în **chestiunea pactului rusc, au lăsat foarte mult de dorit.**

A fost nevoie de toate **străduințele noastre ca să închegăm din nou** , în ultimele clipe **ale negocierilor cu Rusia, la Geneva**, o alianță desăvârșită între noi și aliații noștri. Aliații noștri, atât **Franța cât și Polonia**, au luptat într-un spirit de **perfectă solidaritate cu noi, apărând cauza românească, tezele și formulele românești.**

De aceea, **atacul pe care l-ați adus d-voastră guvernului Vaida**, că a slăbit spiritul sau acțiunea comună a aliaților noștri , este, cred, **profund greșit** .

Tătărescu (continuă)

/Criza de neîncredere

-**Tătărescu** : Eu mă refer la cu totul altceva .Căci, dle Gafencu, puțin importă schimbul de note **diplomatice și de scrisori**, în care expresiunile se drămuiesc în doze farmaceutice cu subânțesuri și adausuri misterioase. **Puțin importă pasele diplomatice între cancelariile diferitelor ministere**. Ceea ce importă în asemenea chestiuni , este ceea ce se cristalizează în sufletul maselor.Și orice ași zice, de câtăva vreme, **în sufletul maselor noastre s-a furișat gândul otrăvit că alianța noastră cu Polonia a început să se clatine** ; că în curând vom aduna de pe jos cioburile acestei alianțe și **cu această năruire va începe izolarea noastră.**

-**Octavian Goga** : „Nu este tocmai așa !”

-**Grig.Gafencu** : „ Am convingerea că **această teamă este greșită și** că d. ministru de externe va vorbi de **aceasta mâine**”

-**Tătărescu** : **Această concluziune** este cu atât mai ușor acceptată și este oarecum pregătită de **atmosfera întregă de decepțiuni și de nenorociri**, create în jurul tuturor problemelor noastre vitale, de **greșelile ultimilor conducători ai țării**.Trebuie să fim de acord că **trăim o atmosferă de înfrângere generală**,o atmosferă în care **vedem posibile toate catastrofele**, o atmosferă în care **eleanul poporului pare că este sfărâmat**, iar **energiile obosite nu pot sau nu vor să mai reacționeze**.Într-o asemenea atmosferă s-a cristalizat gândul acesta al poporului nostru, că **în bătălia diplomatică** , care a început încă de pe vremea guvernului Iorga-Argetoianu și care se isprăvește astăzi sub egida guvernului Maniu , **noi nu ne-am atins nici unul din telurile noastre diplomatice ,pe când Sovietele au realizat toate telurile lor.**

lată ce este în sufletul poporului nostru."

#„Ciclul” Maniu

[LD:Găselnița stilistică a lui Tătărescu este ingenioasă:"**ciclul Maniu**".Eticheta va acoperi cronologic **perioada 1928-1933** -guvernarea Iorga fiind doar o cezură accidentală - , având **prefața între 1926-'28 și epilogul între 1933-'37** .Trebuie să reușesc o asemenea sinteză,pentru a defini "**tipurile de guvernare**" .Succesiunea lor va întregi **tabloul guvernărilor interbelice** , așa cum mi-am propus .]

"Dlor deputați, cu **această criză de neîncredere** în puterea alianțelor noastre,și nu criza de

alianță - și de aceea mulțumesc dlui Gafencu că mi-a dat prilejul să rectific dacă am făcut o inadvertență , să precizez dacă nu am fost înțeles - prin urmare, cu prilejul acesta trebuie să constatăm că **cu această criză de neîncredere în alianțele noastre , se închide ciclul unei întregi politici , inaugurate de d.Iuliu Maniu încă de acum patru ani .**

Ciclul acesta - și este bine să vorbim de el în pragul dezbaterilor la Mesaj - **ciclul acesta se încheie astăzi.V-ați îndeplinit misiunea.** Putem , din punctul acesta de vedere culminant al tuturor nevoilor și dezastrului nostru , **să privim în urmă pentru a-l rezuma."**

Sunt patru ani de când am plecat de la guvern și de când Vintilă Brătianu , care avea intuiția marilor dificultăți cari trebuiau să se abată asupra țării , a propus Înaltei Regențe un **guvern național**

DI. Iuliu Maniu a răspuns mândru și solemn : < avem soluții pentru toate problemele și ne luăm în fața țării toată răspunderea. >

-CCGiurescu : Aceeași propunere a făcut-o d.Titulescu acum un an.De ce nu ați primit-o ?

-Tătărescu : La timp, vom vorbi și de acea propunere , deocamdată vorbesc cu adversarii din față, nu cu cei din dreapta.**D.Maniu a spus : < avem soluții pentru toate problemele și ne luăm în fața țării toată răspunderea. >**

Efectiv , astăzi, prin urmare, **în fața țării aveți toată răspunderea.**

Ați venit singuri, ați guvernat în liniște și pace, fiindcă nu v-am făcut nici o agitație și nici o campanie împotriva d.voastră, **ați guvernat în numele principiilor dvs.,** pe care le considerați mântuitoare ; **ați guvernat în numele programului dvs.,** pe care îl decretați în vremea aceea salvator ; **ați guvernat pentru a înlăptui ideologia național-țărănistă : democrația integrală , statul țărănesc, promovarea tuturor claselor producătoare , înflorirea tuturor claselor muncitoare , dreptate și mulțumire pentru toți !"**

lată ce era programul dvs.**Ce ați înlăptuit din acest program ?**

/Năruirea țării

Priviți în jurul dvs. și cercetați situația finanțelor publice , **distrugerea** creditului public, priviți **instabilitatea și anarhizarea** vieții administrative , **dezorganizarea** serviciilor publice, luați și cercetați situația tuturor claselor, tuturor profesiunilor, tuturor tagmelor, pentru ca să constatați și să vă convingeți d-voastră înșivă, că **în acești 4 ani** în cari , în afară de interregnumul tehnicienilor , ați guvernat fără întrerupere , în acești 4 ani **s-a năruit și s-a prăbușit tot ce s-a consolidat și s-a durat în această țară.** (aplauze la PNL) Rămăsese un singur lucru nesfârșit. **Era prestigiul statului nostru în afară, și era cercul de fier la alianțelor noastre. Târâncopul a izbit și aici !** Și acum treceți granițele ; luați contact cu toate cercurile de înrăurire ale opiniei publice străine și ascultați ecoul comentariilor defavorabile , al tuturor încredințării dureoase , cum se ridică în cor împotriva țării noastre și ascultați cum bate tot mai mult **valul desconsiderării și al nencrederii** la hotarele țării noastre"(întreruperi la majoritate)

/4 ani de guvernare dezastruoasă

lată ce constatăm patru ani de la plecarea noastră de la guvern.

Și acum **ne cereți să vă votăm Mesajul, ne cereți un vot de încredere .**

Pretenție absurdă !Când **guvernul nu are nici încrederea propriei sale majorități,** cum puteți să cereți încrederea Parlamentului și a țării ? (aplauze la PNL)

În orice țară cu adevărat regim parlamentar, **destrămarea majorității care dă guvernul , atrage după sine plecarea guvernului și dizolvarea .**

În alegerile generale, deabia ați avut coeficient legal din care a ieșit această majoritate.

/10 ani de frământări "constituționale"

Rupți, sfărâmați, ciunțiți, cum vă prezentați în fața Parlamentului , nu mai aveți astăzi nici acest coeficient ; majoritatea aceasta , astăzi, nu mai are substratul legal și , din acest p.d.v. , guvernul acesta este **un guvern anticonstituțional.** (exclamații ironice la PNȚ, aplauze la PNL)

lar dvs., care timp de **10 ani ați frământat țara aceasta pentru ceea ce ați numit triumful principiilor constituționale,** dvs v-a hărăzit destinul și această soartă , ca să vă palmuiți singuri, cu **acceptarea unei situațiuni care este în contradicere și cu principiile parlamentare**

și cu principiile constituționale ! Dacă dvs acceptați această situațiune, țara nu o acceptă."

/Regim de uzurpare și silnicie

"În cel mai critic moment de la Unire și până astăzi, țara este guvernată astăzi de un regim care , neavând nici inițial majoritatea încrederii maselor, este astăzi **un regim în descompunere** , și care constituie un adevărat **regim de uzurpare și silnicie !** "

«Răspuns la Mesaj?:Plecați de la guvernare !

De aceea, **drept răspuns la proiectul la Mesaj, noi vă strigăm : plecați !** E singurul serviciu pe care puteți să-l mai faceți Coroanei, e singurul serviciu pe care mai puteți să-l faceți țării !
(Vii aplauze , strigăte de bravo , la PNL)
Gh.Tătărescu / 23 nov.'32

8.)Anibal Teodorescu (PP) , discurs la mesaj, 7 dec.'32

(DAD, Mo. 13, șed. din 7 dec.'32, p. , fișă)

«Politica externă

Vezi plic Politică externă

Este alături de guvern în problema politicii externe, problema Basarabiei fiind f. complicată.
Face un istoric al problemei Basarabiei, accentuând rolul lui Averescu.
Este pentru pact de neagresiune cu URSS.

Teodorescu / 8 dec.'32

« Guvernul Maniu

Guvernul PNȚ este "nelegitim"; țara , în momentul de față, **nu are nevoie de Maniu** ;
Teodorescu / 8 dec.'32

9.) Mareșal Averescu, Discurs la Mesaj, Senat, 8 dec.'32

(D.S. MO 10, 8 dec.'32, p. 164-168)

[**LD : nu-și termină discursul deoarece are o sincopă ... ședința suspendându-se**]

Importanța dezbaterilor la Mesaj (citează largi pasaje)

Averescu / 8 dec.'32

«Mesajul gov.Maniu= restanțele din 1928 !

PNȚ , care pretinde că a introdus în țară „moravuri occidentale” , are obligația de a-și respecta promisiunile ;presa străină ("cumpărabilă"!) a făcut mult caz, încă din 1928, că, în sfârșit, are și România un „**guvern occidental**” , că , până atunci,**a avut doar guverne „bizantine” , „levantine” !**

Din iul.'28- 15 nov.'32 , sunt **50 de luni și jumătate :4 luni gov.PNL; 14 luni gov.”tehnicieni” 32 luni și jumătate - PNȚ.Deci 2/ 3 din timp, țara a fost condusă de PNȚ .**

Cum **PNȚ a refuzat concursul altor partide**, adjudecând pentru el puterea, răspunderea etc. etc. **să-și asume răspunderea !** În mesajul din 1928, **PNȚ promitea multe** (le enumeră)

Promisiunile au fost frumoase, seducătoare, **dar realizările au fost ... „oribile”**

Mesajul din 1932 , nu este altceva decât restanțele din 1928 !

#Regimul PNȚ

Când aceasta este „modul” de a se „respecta” angajamentele luate prin **3 Mesaje consecutive**(1931-1932) ; când acesta este „rezultatul jalnic” la care s-a ajuns ;ce temeii se poate pune pe angajamentele din actualul Mesaj ? :**nici unul, cât de mic ! ;nu sentiment de încredere , ci de uimire ! ; cum au curajul să mai promită ?**

" În cazul acesta , curajul nu ar putea fi comparat decât cu acela al pruncului Moise , găsit pe malul Nilului de fata lui Faraon, când a dat prima oară de foc.

De pe urma „ignoranței” , Moise a pus cărbunele roșu în gură și a rămas peltic !

De pe urma „curajului „ PNȚ , suferă întreaga țară ! **suspans.....**

- **N.Costăchescu** (președ. Senatului): cere suspendarea ședinței. La reluare :

„S-a întâmplat aci **marea nenorocire ca eroul de la Mărășești , mareșalul Averescu, să fie lovit de o sincopă.** Îi dorim însănătoșire , omagiu...

[**A doua zi , se citește scrisoarea lui Averescu , care mulțumește pentru simpatie, într-un moment atât de penibil pentru el ...Senatul aplaudă prelungit)**

Averescu / 9 dec.'32

10.) **Hans Otto Roth** , discurs la mesj, 13 dec.'32

Intervenții polemice : **V.Serdici** (PȚLupu) , **dr.Lupu** , **M.Landau** (p.Evreesc) ,

Leonte Moldovan, **Dimitrie Gusti** , ș.a.

(DAD, MO 17 , 13 dec.'32, p, 290 - 297)

* **Notă :Comnen,1919-1920,Tratatul ptr.minorități**

[LD:introdu această notă sub formă de **evocare (previziune)confirmată .**

Pe toată perioada interbelică acest **șantaj (amestec)** a funcționat , transformându-se în **pretext de reclamație** la L.N.(ptr.minorități) ,**subiect de șantaj**(presiune) diplomatic sau propagandistic (din partea țărilor cu pretenții revizioniste).]

N.Petrescu-Comnen , delegat permanent la Societatea Națiunilor. Expozeu la "Academia Diplomației Internaționale " , Berna, nov.1927

(BCS , Fd.Saint Georges, pachet CLXII, ds. 6 , doc. 211, p. 1-5)

Venise doar să asiste , nu să ia cuvântul.S-a apelat la el sa-și spună părerea privind "problema minorităților " , ca reprezentant al României la Liga Națiunilor.

-**"Călcâiul lui Achile" ,o nouă "capitulație"**

El ridică un unic aspect al Tratatului de pace din 1919-1920 : **regimul diferit stabilit prin tratate diferitelor țări.**" *Proiectul de tratat* " oferit reprezentanților Poloniei, României,

Cehoslovaciei și Iugoslaviei, **a fost pentru ei o adevărată stupefacție .** Unele țări, precum Iugoslavia și **România**, erau considerate ca **țări completamente libere**, înainte de război, contribuise la victoria Aliaților . Or, **delegații lor**, alarmați justificat, au constatat că , " **pentru a legitima realizarea unității lor naționale** " , **ei trebuiau să plătească nu numai cu bani [.....]** asumându-și obligații financiare enorme , dar trebuiau , de asemenea ,

" să abandoneze o parte considerabilă a suveranității lor naționale ." [.....]

Reprezentanții acestor țări, **Paderewsky , Brătianu și Passitch** , s-au hotărât **să protesteze viguros**, contra noilor condiții care se impuneau țărilor lor.Din p.d.v. intern, **acest tratat se transforma în " călcâiul lui Achile" pentru țările lor .** În acest caz, toate Puterile - mari sau mici - membrii Consiliului , Liga Națiunilor , **puteau interveni în politica internă a țărilor lor** , până la Liga Națiunilor și Curtea de la Haga. Acest regim **era echivalent cu o "neo -capitulație "**

-**Regim nedemocratic ,inegalitate între țări**

"Ceea ce a exasperat în mod deosebit pe reprezentanții guvernelor menționate , a fost **" regimul de inegalitate pe care noile tratate le-a creat între state "**

Pactul proclama - și cu ce emfază ! - **egalitatea perfectă a tuturor membrilor Societății Națiunilor. Tratatul minorităților** - demonstrează că **această egalitate " nu este decât o fațadă și că inegalitatea trecută continua să subziste sub o altă etichetă** , încă mai neliniștitoare , pentru că **era mai ipocrită ."** **" Este inadmisibil** - și-au spus ele - ca **marile puteri** , care au pe teritoriul lor milioane de oameni de rase diferite ,și care nu pot fi felicitate pentru tratamentul pe care-l practică asupra lor , **nu sunt incluse** - numai pentru că sunt mari puteri - la același

regim ,la care ele intenționau să supună **țările noastre , pentru că sunt mici ."**

Liga Națiunilor a avut intenția să realizeze democrația dintre state .

" **Noi constatam că, din prima zi, această democrație nu există "** că există **tendința de a stabili două categorii de țări :** " **Țări din prima clasă** , nesupuse nici unei obligații internaționale , și **țări din a doua clasă** , supuse unor obligații severe , în același timp **periculoase "**

-Atitudinea lui Brătianu

DI Paderewski și Brătianu au declarat **că sunt dispuși să admită toată diminuarea suveranității și toate dispozițiilor privitoare la minorități, cu condiția ca ele să fie acceptate (aplicate) uniform, pentru toți membrii Societății Națiunilor.**

N.Comnen / Berna , 1927

-Consecințele " Tratatului ":

[1927] "Experiența ultimilor 8 ani de aplicare a Tratatului , a demonstrat **cât de mare dreptate au avut acei oameni** (Brătianu, Paderewski).Tratatul n-a făcut altceva decât "să creeze artificial în unele țări grave dificultăți " El n-a făcut decât **să permită , încă o dată, să se exercite asupra lor anumite presiuni , unii contra altora , și , în subsidiar, să lase ca noile ordini de stat încă provizorii , să agite încontinuu problema minorităților, ca , prin mijlocirea dispozițiilor Tratatului, să agite infailibil revizuirea tratelor.**Pe deasupra, noi am asistat la **organizarea acestor acțiuni** , atât în interiorul țărilor noastre , cât și în afara țării, care **au creat o situație anormală guvernelor,** mereu "paralizate " .

-Asociațiile "caritabile"

În afară, **s-a dezvoltat o literatură " în floare "** , care , uneori,nu sunt decât **atacuri prost disimulate contra tratatelor în vigoare** .Această literatură -propagandă , **exploatează credulitatea sufletelor "caritabile "** .

Asociații nenumărate s-au constituit , **care au aroganța să afirme că ele sprijină aplicarea tratatelor și controlul acestei aplicări** - care se fac insuficient - **dezinformând Societatea Națiunilor**. Ei, bine, dacă mi-i permis să afirm, și pot și demonstra ,că **în realitate** , în majoritatea cazurilor, **aceste " bune servicii "** , aceste " **asociații "** nu au decât **un scop** , acela de a da **impresia atât minorităților cât și străinătății de "instabilitatea noii ordini internaționale "**

[el poate pune la dispoziție numeroase dovezi din arhive]

Până în prezent, aceste acțiuni n-au fost luate în serios decât în cercuri restrânse, grație prudenței și răspunderii politice a Consiliului și Secretariatului Societății Națiunilor.

-Cele 4 state vor denunța nedreptatea

"Opinia publică internațională trebuie să țină cont de **injustiția ce s-a făcut celor 4 state , celor 4 guverne europene , impunând acest regim de excepție "**

Asociațiile internaționale, savanții, oamenii politici , trebuie să ceară din ce în ce mai mult , **egalitatea de tratament a tuturor membrilor Societății Națiunilor**.Dacă nu ,eu pot prevedea situația în care **cele 4 guverne supuse acestui tratament diferentiat , se vor coaliza într-o zi și vor denunța Tratatul** .[LD : Fontenay l-a felicitat în numele colegilor]

Hans Otto Roth ,13 dec.'32

#Desființarea Subsecretariatului ptr.minorități=regres regretabil

#Tergiversarea adoptării Statului ptr.minorități

- **H.Otto Roth** (Pgerman) : în aug.1932, **P German și-a fixat p.d.v.fățã de politica actualã a statului român**.Rãmãne la același program , **regretând că guvernul nu trece la aplicarea lui, tergiversând și amânând** .La sfârșitul sesiunii extraordinare, **gouv.Vaida a desființat Subsecretariatul pentru minorități** , ceea ce este un **regres regretabil**.

Cere reînființarea Subsecretariatului ; școli susținute de stat ; etc etc .[----]

-V.Serdici (PT-Lupu), intervenție :minoritățile

[Vezi pe larg și argumente la fișier Minorități]

"Dacă dvs. vă întemeiați , poate , această credință , pe considerațiunea că **problema minorităților cere să se cruțe multe susceptibilități** în interior - și aici sunt de acord cu dvs - dar mai cu seamă în afară ,în cazul acesta din urmă sunt convins că **această credință este greșită**.Eu sunt convins că tocmai **liniștea cu care înconjurăm noi problema minorităților** , este aceea care **vatămă interesele țării noastre** ,încurajând în interior anumite **manifestări ale conducătorilor minorităților** ,iar în afară , **împiedicând străinătatea să cunoască lealitatea țării noastre** ,pe care noi o demonstrăm la fiecare pas, întru **îndeplinirea tratatelor** semnate pentru **garantarea drepturilor minorităților** ; după cum , de asemenea, **împiedică străinătatea să cunoască bunăvoința unanimă a acestui popor** , care este desigur, **cel mai îngăduitor popor din lume**. De asemenea , cred că **dacă străinătatea ar cunoaște mai bine atitudinea noastră în chestiunea minorităților**, această străinătate, uneori, **în loc să ajute protestele minorităților din țara noastră, le-ar consilia."**

/Înființarea Subsecretariatului(lorga) =rană dureroasă ptr.România

/Desființarea Subsecretariatului (Maniu) = act de curaj

"Chiar de la această tribună, d.fost prim-ministru **Vaida -Voevod** , spunea că asupra anumitor chestiuni , **întreaga opinie publică - și noi toți reprezentanții națiunii -ar trebui să formăm un acord unanim** ; și între acestea chestiuni, d-sa **menționa chestiunea minorităților**.

Eu aş adăuga cu toată modestia , că nu este de ajuns ca în această chestiune , noi să fim de acord asupra țelului urmărit , **dar este absolut necesar ca toți șefii de partide , factori răspunzători în această țară ,să fim de acord asupra însăși amănuntelor conduitei politicii minoritare .**

Dovada cea mai bună este **gestul fostului prim-ministru , d.prof.lorga**, care , anul trecut, la 9 decembrie , în această Cameră,**atunci când am cerut desființarea Subsecretariatului de stat pentru minorități**, **d.lorga mi-a răspuns că înființarea acestui Subsecretariat este cea mai fericită inovațiune a regimului său.** [.....]

nu mă pot împiedica să **aduc acum expresiunea mulțumirii a zeci și sute de mii de români**, pentru **curajul acțiunii și pentru integritatea gândirii d-lui prim-ministru Maniu .**

Aceasta , d-lor, pentru că **dânsul a fost , în sfârșit, acela care a avut curajul să desființeze acest Subsecretariat de stat al minorităților."**

Eu pun o deosebită greutate pe această chestiune , și de aceea trebuie să vă cer îngăduința să **vă demonstrez** , într-o foarte scurtă incursiune în **istoria tratatelor minorităților** , că **înființarea Subsecretariatului de stat pentru minorități a fost una din cele mai dureroase răni care s-a adus acestei țări, după război.**[-----] Eu v-am dovedit că **Subsecretariatul este un handicap pentru țara noastră.** [.....]

/Statut ptr.minorități ?=o greșală

"Ei bine, dlor, dacă este legitim să adresez mulțumirile mele și ale tuturor românilor din Târnava Mare d.lui Maniu , pentru gestul său de a desființa acest Subsecretariat de stat, apoi eu **trebuie să mă întreb de ce chiar d.Maniu a căutat să diminueze valoarea gestului său** , prin **Comunicatul** pe care l-a dat dăunăzi prin presă, comunicat al Președinției Consiliului de miniștri , **prin care anunță că o comisiune lucrează actualmente la alcătuirea unui Statut al minoritarilor ?** Oare , d-lor, **legile noastre ,Constituția noastră,nu reprezintă o suficientă protecție ?** Oare cunoașteți dvs o lege care să facă vreo deosebire între cetățenii Țării Românești ?

- **Leonte Moldovan : D.Maniu este în continuarea unei greșeli pe care a făcut-o la Institutul Social , în 1924, când le-a promis un Statut - și nu trebuia să le promită ."**

▣ Conferința de la Versailles

/Clauzele pentru minorități.

/Dezbateri la Liga Națiunilor

" În 1919 , s-a prezentat în fața Conferinței de pace de la Versailles , o delegațiune a comitetelor evreești din America. Ele erau foarte puternic susținute de fostul președinte al SUA , Wilson , și au găsit un puternic concurs în sânul Conferinței însăși în colonelul House , și chiar în președintele delegațiunii, în premierul francez , Clémanceau .

Astfel s-a făcut că s-au adoptat în întregime cererile acestei delegațiuni evreești, și s-a înserat în tratatele încheiate cu 14 state , acele clauze numite < clauze pentru protecțiunea minorităților > , adevărate <capitis diminutio > a suveranității naționale a acestor state .

Diferențierea aceasta de tratament a făcut ca să se creeze , de la început , o atmosferă de suspiciune în jurul acestor tratate , și s-a pus în discuțiune în fața Ligii Națiunilor , de câteva ori. Pentru ultima oară s-a pus în discuție în urma protestului unui stat mic , statul Leton. Și atunci, s-au pronunțat cuvinte de o extremă importanță . Raportorul chestiunii fusese numit d. Mello Franco.

-Hans Otto Roth : Este bine cunoscută chestiunea !

-V. Serdici : Cu toate acestea trebuie să v-o spun încă o dată , ca s-o cunoașteți mai bine. De altminteri, este indispensabil să o reamintesc , pentru un raționament care nu vă convine ...

-H. O. Roth : dacă vă referiți la Mello Franco , în nici un caz !

-Serdici : De sigur , este greu să-i admiteți raționamentul darde aceeași părere cu dânsul au fost și Briand și Austen Chamberlain . Dvs trebuie să căutați de partea dvs , cel mult pe Stresseman . [LD : cred că traducerea este defectuoasă !]

Mello Franco (1925) Mello Franco , spunea în 1925 : <Îmi pare irecuzabil că aceia care au conceput acest sistem de protecțiune nu s-au gândit să creeze în sânul anumitor state o masă de locuitori care s-ar considera , din oficiu , ca străină de organismul general al națiunii , ci , din contra, au dorit pentru aceste chestiuni un statut de protecțiune juridică, capabilă să asigure respectul și inviolabilitatea persoanelor sub toate aspectele și să prepare astfel condițiunile necesare stabilirii unei comunități naționale . >

Austin Chamberlain : < Autorii acestui sistem al tratatelor minorităților , nu au avut desigur vreo intenție să creeze în sânul națiunilor , comunități care să rămână pe veci străine de viața națională . Obiectul acestor tratate este [.....] să asigure minorităților un grad de protecție și de dreptate , care să le pună , încet -încet , în măsură să se contopească cu restul nației . > Dlor deputați, acestea sunt cuvintele pronunțate de membrii cei mai importanți ai Ligii Națiunilor , și ele au o foarte mare însemnătate , căci vedeți, de la început, se spune că în nici un caz minorităților nu li se recunoaște dreptul de colectivitate , ci protecțiunea se înțelege ca statut individual."

-Dr. Lupu / Intervenție

[LD: atitudinea dubioasă a dr. Lupu (pe lângă altele la fel de dubioase, atunci și după '44) mi-a alimentat supoziția că omul acesta era "agent" (al Moscovei? al evreilor?) și că "pacifismul" lui zgometos nu era decât fațada sub care își afișa pozițiile de "stânga".]

/Partidele minorităților

-dr. Lupu : D. Serdici reprezintă aici punctul de vedere personal , punct de vedere rezultat din conviețuirea în mijlocul unei populații etnice compusă din sași și români. [Târnava Mare] M-a întrebat și eu i-am dat toată libertatea . Sunt în dezacord cu el [Serdici] doar în chestiunea Ligii Națiunilor Nu ea a transformat partidele minoritare de la noi, mai mult sau mai puțin, în partide centrifugale, ci politica mizerabilă a noastră !

Legea noastră electorală l-a obligat pe d. Hans Otto Roth și pe Gaspar Muth

să meargă la Cetatea Albă și în com Șaba , unde nu au fost de când sunt, să consolideze pe toți germanii din țară , într-un partid german unitar ! [-----]

" Să nu dăm vina pe alții , ci pe noi înșine . Noi înșine am silit minoritățile să formeze partide pe țară . Guvernele române, în dorința lor de a înăbuși mișcarea democrată care naștea, au

făcut aceasta.Prin urmare ,**să nu dăm vina pe alții. Noi înșine am silit minoritățile să formeze partide politice pe țară.**Altfel , ei ar intra în Parlament , în măsura în care sunt numeroși în fiecare județ. [...]. **În ceea ce mă privește pe mine și partidul meu,** dându-i libertatea dlui Serdici să vorbească cum vorbește, noi suntem de părere că **minoritățile trebuie tratate și respectate în conformitate cu Tratatul Ligii Națiunilor**, interpretate așa cum trebuie .Și chiar dacă nu ar exista tratatele acelea, **interesul nostru suprem este să-i tratăm cinstit, legal și drept, cu totul dimpotrivă cum au fost tratate minoritățile române în celelalte țări, în vechile imperii : austriac și rus.**Numai așa putem să-l facem cetățeni leali ai acestei țări, și să-i facem ca ,în loc să privească peste graniță, să privească aici, în țară."
Dr.Lupu / 13 dec.'32

/Evreii .

-**ACCuza** : dar cu jidanii ce facem ?

-**dr Lupu** : " **Evreii nu sunt o minoritate.Evreii nu aparțin unei țări existente.**Palestina a existat acum 4.000 de ani.Ungurii au Ungaria, germanii au Germania ;dar **arătați-mi care este statul Evreesc ?Evreii sunt cetățeni români de religie mozaică.** Noi avem interesul să-l privim așa **Dvs faceți o greșeală când îi priviți altfel.**De altfel, **nu sunteți numai dvs vinovați, sunt și ei .**După ce ați făcut dvsLiga Apărării Național Creștine, **au venit și ei să vă dea cel mai mare ajutor,formând Partidul Evreesc.** Ei v-au ajutat, dle Cuza [...]
Dvs ați început a vă întemeia ca partid puternic în Bucovina , în nordul Basarabiei și în Moldova , de atunci de când au luat naștere d-lor. **Cei mai puternici agenți ai dvs în propagandă sunt dnii : Landau, Fischer etc etc..**

-**M.Landau** :este inexact și puțin elegant ceea ce declarați aici.

P.Comnen / Notă / 1927

Hotto Roth , V.Serdici, dr Lupu / 13 dec.'32

11.)**ACCuza** , discurs la mesaj, 14, 15 dec.'32

(DAD, MO 18- 19 , 14-15 dec.'32, p- ? – 401)

„**Trei himere :politica tratatelor, Societatea Națiunilor, dezarmarea**” ,cap.XII,

Declarațiile dlui ACCuza în Camera deputaților, 15 dec.1932, p.84- 92)

ACCuza , **Îndrumări de politică externă , Discursuri parlamentare rostite în anii 1920-1936**, Cugetarea, Georgescu Delafras, f.a.

[**LD :Broșura** cuprinde doar **pasajul privind politica externă**, fără să cuprindă toate intervențiile.Analiza „himerelor” politicii externe românești :tratatele, Soc.Naț., Dezarmarea .
Condamnă aducerea „experților” străini ;Atacă societatea Națiunilor, Geneva, care are în spatele ei jidanii .**Vezi pe larg și argumente la fișier Politică externă]**

LD: A apărut, probabil, în 1941. Discursul a ținut 5 ore. A fost deseori întrerupt , apostrofat, ridiculizat ,de deputații din tot spectrul politic : național-țărăniști, liberali, lupiști, social-democrați, evrei ș.a. Din „Dezbateri” – nu am xeroxat, am luat doar fișe.

Dacă, vreodată, vei avea nevoie de tot, trebuie xeroxat M.Of.]

Atacă PNL , industrializarea, tot de pe poziții antisemite ;

Atacă problema Conversiunii, de pe poziții antibancare, antisemite ;

Vorbește de minorități, sprijinit de IZCodreanu (Vezi fișier Minorități)

Vorbește de pericolul evreesc , dă liste de comuniști , mai ales evrei (Vezi fișier Comunism)

Este în opoziție cu toate partidele democratice și reprezintă în parlament o minoritate zgomotoasă ce nu dă tonul politicii externe românești .Dar este .Și previziunile lui vor avea o tragică confirmare în anii ce vor urma. Și atunci ?!]

ACCuza / 15 dec.' 32

#Himera tratatelor(escaladarea revizuirilor)

S-au încheiat tratate la 1919 și 1920 și eu am susținut, de la 1930, când d.ministru Madgearu era tot pe banca ministerială, și atunci se părea că este competent și în materie de politică externă , dar pe care astăzi nu-l vedem aici, și așa fi încântat să pot sta de vorbă cu d-sa,asupra aceste

chestiuni, am susținut prin urmare ,că **tratatele în sine sunt perimate**, pentru că **tratatele sunt raporturi de puteri , bazate pe interese comune momentane, și când interesele acelea se zdruncină , se dislocă**, se înțelege că **tratatul nu mai înseamnă nimic**.Și câtă dreptate am avut eu, s-a văzut , după cum voi explica, sau poate nu voi avea vreme să vă explic.

(Mussolini ...

"Dar iată, că **unul din cei mai mari** reprezentanți ai statelor **din Europa**, și un om prin el însăși **genial, Mussolini**, vine și **afirmă necesitatea revizuirii tratatelor**. (întreruperi la PNL)
[...] D-lor, vă rog, istoricilor, aveți puținică răbdare ! Sunteți istorici foarte interesanți ,**dar cu istoria nu faci nici o treabă , aici este vorba de politică**. "[-----]
Și că **dacă România se bazează pe aceste tratate** pentru a-și asigura existența sa, **România nu merge pe calea cea dreaptă**, căci aceste tratate sunt nesigure și pot să nu corespundă intereselor noastre."

ACCuza / 15 dec.'32

#Himera Societății Națiunilor(societate bancară!)

"**Este a doua himeră**.Ce satisfacție am , domnilor, că astăzi toată lumea știe că **Societatea Națiunilor este o himeră !** [-----] Am spus-o și o repet , și astăzi se dovedește și mai mult, prin ultima transformare a Societății Națiunilor în **societate bancară mijlocitoare de împrumuturi** ,atunci când purcesese ca societate umanitară , ca să asigure pacea universală !

ACCuza / 15 dec.'32

Himera dezarmării ("armarea tuturor ! ")

„Apoi, dlor, este ceva extraordinar : s-au întrunit toți aceia de la Societatea Națiunilor , ca să ajungă la pace prin dezarmare . **Absurd !** Până unde poți să dezarmezi ? Și , presupunând că ai dezarmat, când este vorba de dreptul tău , te bați cu pumnii , cu măciuca, cu ce vei putea să te bați,ca să-ți aperi existența ta . (vii aplauze la LANC)

Prin urmare, dezarmarea nu este un mijloc de a ajunge la pace, ci repectarea condițiilor păcii , pentru ca să ajungă la dezarmare - și vom vorbi de dânsule.

Prin urmare, a treia himeră este dezarmarea.Dar, de data aceasta, himera se transformă într-o crudă realitate,căci ultima ispravă a conferinței dezarmării , **este armarea tuturor țărilor**, care până astăzi nu aveau dreptul să se armeze ! Este ceva fantastic ! (vii aplauze LANC)

Până acum, **Germania nu a avut dreptul să se armeze** , așa se prevedea în tratatul de la Versailles.Ei bine, vă vorbeam că tratatele sunt o himeră.**lată că vine conferința dezarmării , care nu ține seama de aceste dispozițiuni ale tratatului de la Versailles, și permite Germaniei să se armeze**. Dar, mai mult de atât, permițând Germaniei să se armeze, **permite tuturor celorlalte țări** ,care nu aveau această permisiune, **să se armeze și ele**.

Și fiindcă toate țările au dreptul să se armeze – aici trece himera la realitatea care ne privește pe noi - : **Ungaria și Bulgaria au dreptul să se înarmeze împotriva noastră**.
Iată, dlor, realitatea.

-**dr.Lupu** : Și fabricile de muniții să facă afaceri .

- **ACCuza** : Exact , și fabricile de muniții să facă afaceri. Venim și acolo, dle doctor.

Prin urmare, **iată la ce ajungem cu himera a treia, a dezarmării : ne duce la înarmare și vine să amenințe existența statului românesc**."[-----]

ACCuza / 15 dec.'32

▣Realitatea 1 : Ungaria.

[LD : în cuvinte simple,sfătoase, ACCuza face o profeție ce se va înfăptui aidoma !]

"**Prima realitate, în urma acestor himere, este Ungaria** , care este în adevăr pentru noi o realitate.Nu știu dacă sunt aici reprezentanții maghiari. Văd pe d.deputat **Willer** , și-mi pare foarte bine că este aici , pentru că ne putem înțelege , adică dvs. puteți urmări gândul nostru, și să vedeți câtă sinceritate esteîn sufletul românesc pentru dvs., sinceritate care și dvs puteți să o aveți ,sau să nu o aveți.

" Dlor, **Ungaria este pentru noi o realitate amenințătoare** ; adică să păstăm proporțiile :

Ungaria voințe să fie o realitate amenințătoare.Ungaria își urmărește visul său , de a se găsi

stăpână din nou pe teritoriile pe care ,din întâmplare , accidental, **le-a stăpânit 1000 de ani.** Pentru realizarea acestui scop, **va profita firește, de ajutorul oricui , și astfel, cu alții , sau singură, ea este pentru noi o realitate amenințătoare,** de care trebuie să ținem seama. La rândul nostru, se înțelege , **vom face tot ce va fi cu putință ,** dle Willer, ca **să vă punem în imposibilitate de a vă realiza astfel de vise."** (aplauze)

-Willer : Eu nu vă înțeleg, dle profesor .Sunt alesul unei minorități din această țară ! "
ACCuza / 15 dec.'32

▫Realitatea 2: Bulgaria.

" Dlor deputați , altă **realitate amenințătoare pentru noi este Bulgaria.**Bulgaria are revendicările sale, cari se referă la **o fâșie de pământ în Dobrogea, care pentru Bulgaria nu înseamnă nici o necesitate geografică ,pe când pentru noi este de primă necesitate geografică.** **Aici este deosebirea, și punctul nostru de vedere trebuie să triumfe."**

ACCuza / 15 dec.'32

▫ Realitatea 3 : Rusia Sovietică.

[**LD: Cum să apreciezi opiniile lui Cuza ca fiind produsul unui „mitoman” , a unui „sclerozat fanatic” ?!** Dimpotrivă! Este un vizionar care , în cuvinte puține și simple , a surprins o realitate care , pe atunci, părea încă o halucinație ! **Și totuși.....]**

" A treia realitate amenințătoare pentru România , este Rusia Sovietică.Marele imperiu al Rusiei , o namilă suspendată deasupra micii Români , Rusia, căutând să revindice ceea ce nu a fost al ei , ceea ce a stăpânit vremelnice de la 1812-1919.

-dr.Lupu : Cu un intermezzo...

-ACCuza : Exact, după tratatul din 1856...

Dar Rusia este o amenințare pentru noi, prin faptul că nu este un stat ca celelalte state burgheze, **ci este un stat comunist,** și nu se poate menține **decât prin introducerea comunismului în celelalte state europene și din lumea întreagă.**

Prin urmare, avem în fața noastră cu un imperiu atât de mare, **o perpetuă amenințare ,** nu numai din faptul că oamenii aceștia ar putea odată să vină , cu arma în mână, să ocupe teritoriul nostru care este Basarabia, **ci o perpetuă amenințare în însăși existența noastră de stat, împotriva căruia uneltește sistematic și neconținut."**

ACCuza /

#Pericolul jidănesc

[**LD: pentru acest capitol antisemit , ACCuza a fost tratat în istoriografie ca partid reacționar, antipatriotic, extremist, periculos .Mai mult decât atât, deși voce minoritară în peisajul politic românesc, pozițiile sale au fost generalizate și puse ca etichetă asupra epocii .**

Chestiune nu de proporție , ci de evaluare]

"Aceste realități, care prezintă tot atâtea primejdii,sânt agravate prin cruda decepție pe care ne-o provoacă și o altă situație a României,și anume prin faptul că **în România avem o populație excesiv de mare,de altă rasă, și de alte concepțiuni decât ale noastre ,** și care și ea, această rasă străină - căci vorbesc iar de jidani - **are tendințe de ocupare a anumitor regiuni din România.**

Aici este întreaga primejdie și **atitudinile dvs. așa de regretabile,** fiindcă sunt regretabil de superficiale, când ne tratați pe noi ca „antisemiți” , numindu-vă pe dvs. naționaliști, fără să fiți antisemiți, dar pe noi antisemiți, ei bine, asemenea schime sunt extrem de ridicole și **contribuie la primejduirea națiunii românești"**

(aplauze pe băncile LANC, protestări violente pe băncile Partidului Evreesc.)

ACCuza / 15 dec.'32

12.)Gh.Ștefănescu –Goiceanu ,discurs la mesaj, 15-16 dec.'32

Intervenții : **Lupu, Iamandi, Titeanu, Purcăreanu , Papacostea, Stelescu,**
(DAD, MO 19, 20, șed. din 15, p. 402- 410 ; MO20, 16 dec.'32, p. 419-425)

[LD : discursul lui Goiceanu este seara, târziu, după un discurs lung al lui ACCuza .
Ca și la alte partide, iese în arena politică , **generația tânără** .
Este clar că Ștefănescu –Goiceanu este **cel mai pregătit doctrinar din echipa lui Lupu**.
El cunoaște multă istorie, și-a luat treaba în serios , ține piept unor redevabili doctrinari liberali,
dar își menține p.d.v.' Că o face cu patimă , cu tendințe „țărăniste ” evidente, asta este altceva.
Important este că discursul lui provoacă polemici interesante, doctrinare.
Critica **liberalului lamandi** și critica **țărănistului Ștefănescu -Goiceanu** m-au ajutat pe mine
să înțeleg mai nuanțat p.d.v. în opoziție.
Vezi pe larg la **fișier PT- Lupu** și la **Doctrine**]
Goiceanu / 15 dec.'32

▫ Stat țărănesc

Mesajul regal de astă dată conține un imens material și cu siguranță că această imensitate de material , nu poate să aibă decât o explicație , că el **trebuie să încadreze o ideologie** , recent formulată, și să justifice **o formulă nouă : formula statului țărănesc**.
"Această formulă , care poate să fie o simplă formulă, în dosul căreia **poate să fie totul sau nimic , și poate să fie și o realitate organică**, a deșteptat o discuțiune interesantă , **stârnind violente acuzațiuni și sentințe definitive**.

Cu toate că **formula rămâne neprecis caracterizată** , cu toate că este **lipsită de conținut** , așa cum a fost formulată, totuși **panica partidelor adverse, în special al Partidului Liberal**, prin cuvântul autorizat al unui tânăr de talent și de merit, d. **Victor lamandi**, care , îngrijorat de interesele permanente și superioare ale țării, cum este totdeauna îngrijorat Partidul Liberal, se opunea, cu fanatism aproape, cu convingere și cu elan, **acuzând și respingând această formulă** , afirmând că **statul țărănesc teoreticește nu poate fi susținut și ,practic , reprezintă , nici mai mult nici mai puțin, decât o primejdie**." [.....]

Evident că **era haotic formulată teoria statului țărănesc** , fără o concretizare , **fără o precizare programatică** , putea să atragă din partea dlui **lamandi** riposta că, astfel formulat, **statul țărănesc este o diversiune demagogică !** [.....]

S-a formulat cu timiditate , fără credință și înțelegere , această noțiune organică : cum trebuie să fie, într-adevăr statul țărănesc ? Fiindcă **o explicațiune așa timidă și poetică** , de talent, cum o dădea d. Botez, (cu legenda înțeleptului Budha !) **nu era completă**.

Dacă formula **statului patriarhal, conservator**, este perimată ,
dacă formula **statului liberal** este **o imposibilitate** , este falimentară, și este depășită,
va trebui să căutăm și să mergem drumuri noi, și, raportat la structura noastră organică ,
nu putem admite altă formulă de viață decât formula statului țărănesc." [.....]

"**Stat țărănesc până astăzi** nu este , nu a fost o realitate concretă , ci o concepție teoretică și simplă , **o formulă în dosul căreia ,poate să fie totul sau nimic**." [-----]

Goiceanu / 16 dec.'32

▫Regimul național-țărănesc

[LD : apar f.clar deosebirile dintre PT și PNȚ , mai bine zis dintre „ țărănism” și „național țărănism”
Se poate detecta **deplasarea spre „centru” , spre "liberalism" a PNȚ** ; se poate detecta, **persistența „de stînga” , de clasă, a doctrinei țărăniste**]

Goiceanu : Imensul material programatic din **Adresa de Răspuns la Mesaj** , reprezintă el un **program "țărănesc" ?**

/Autonomia administrativă

În ședința din 25 august, Dl. **Madgearu** a spus următoarele : **<Ceea ce țin să afirm acum este că noi suntem mândri de guvernarea noastră de doi ani jumătate** .

Noi am făcut o reformă administrativă cu vădit caracter țărănesc, pentru că este întemeiată pe autonomia de gospodari a satelor și județelor , și chiar a regiunilor.

Dar , în afară de asta, pentru că am afirmat , în toată guvernarea noastră, tendințele țărăniste ale concepțiunii și programului nostru>

Este adevărat că în concepția țărănistă a unui partid organizat , cum este partidul dvs, **autonomia locală administrativă este formula democratică, este adevărata încadrare a**

concepțiunii **țărăniste** , pentru că **autonomia locală** , după o expresie fericită a unui profesor de mare reputație , **este școala primară a libertăților publice.**

Este lucru exact , teoretic , dar prețul acestei formulări politice a fost **un adevărat fiasco** , în aplicarea principiului , întrucât , după câteva luni **d.Mihalache** a simțit necesitatea ca această lege să fie modificată , și acum se anunță **altă lege administrativă** , pe alte temeuri , decât căile pe care a fost formulată **vechea lege.**

-**V.Lapedatu** : Principiul descentralizării se menține.

-**Goiceanu** : Principiul în sine. În dosul principiilor câte **aplicațiuni neverosimile** se pot face Aplicațiunea acestei legi a dus la **atâtea inechități** încât dacă dvs ați cunoaște toate amănuntele ,**ce oroare ! [...]** și cât de **costisitoare ! [...]** și cât de **deformat [...]**

/Reforma cooperăției

D.**Madgearu** spunea : **< Cea dintâi reformă pe care am făcut-o a fost reforma cooperăției. Printr-înșă am consolidat creditul cooperativ.Banca Centrală Cooperativă reorganizată,capitalul întregit, mijloacele de credit spotite, și , prin aceasta,am înlesnit gospodăriile țărănești de pretutindeni.>** Desigur că aici **vedem bunele intențiuni ale unui bun gospodar** , cari nu pot fi puse la îndoială de nimeni .Dar ca să vorbiți dvs la 1928 , de o reformă a cooperăției cu rezultatele pe cari le anunțați atât de prezumțios [...] atunci când întreg **creditul era la pământ** , când dvs vă găseați într-o **imposibilitate faptică de plată** , din cauza **derutei financiare** , încât **nu putea fi vorba de creațiuni** care să vă dea dreptul să pretindeți că ați reformat marea operă , care se numește cooperăția [...]

/Creditul Agricol Ipotecar

[LD: mulțumită lui Goiceanu (și celorlalți care au făcut-o) saflu **cine și cum se ocupa și de interesele moșierimii române !** În sine, chestiunea este onorabilă, firească.**Nefirească este ipocrizia** cu care aceste probleme nu erau făcute publice .Și faptul că **Goiceanu dezvăluie paternitatea național -țărănistă a acestor preocupări este remarcabilă]**

D.**Madgearu** spunea : **< Ne-am preocupat de-aproape de întreaga problemă a creditului agricol , în toate formele lui. Am început să punem bazele lui adevărate ;lupta noastră timp de doi ani de zile, era să contruim rețeaua de silozuri necesară,întemeiați pe credința că nu putea să existe credit agricol ,fără posibilitate de varantare , iar varantare fără un sistem de silozuri.>**

Bune intenții ... preocupări ...lupte... „Dar **rezultatele concrete** ale acestei guvernări , și în acest domeniu, **sunt nule** , chiar dacă nu din cauza dvs...

Când a făcut Creditul Ipotecar Agricol , încă una din marile realizări, care formează un act de mândrie personală a dlui **Madgearu** : **< Nu am urmărit aci numai să dăm un așezământ de credit pe termen lung,cu capital pentru propretatea mijlocie, și mai ales pentru proprietatea mare,fiindcă, desigur, chestiunea creditului mărunț , creditul țărănesc, prin cooperăție ,era o operă desăvârșită..>**

Gândul dvs se îndreaptă desigur **către clasa interesată, clasa marei proprietăți agricole**, și faceți Creditul Agricol Ipotecar .Ei bine, care este rezultatul acestei opere de mândrie în guvernarea dvs ? **600 milioane !**

Această instituție, menită să scoată din greul impas în care se găsea **agricultura de mare proprietate** , cât a mai rămas în țara aceasta , n-a făcut operațiuni decât pentru vreo 140 milioane, până în momentul de față.Acești 140 milioane,dați de o **instituție costisitoare** , în **personal plătit regal** din sărăcia acestei țări, istovite de muncă, un **director și un guvernator plătit cu 200.000 lei pe lună**,un francez , d.Regard, plătit cu 200.000 lei pe lună, un **buget** care însumeazăaproape **8 milioane** . Înseamnă că , **în 20 de ani, capitalul băncii este exact statul de personal al marelui Credit Agricol Ipotecar !**

Aceasta este opera de creație într-un cadru de stat țărănesc ?

- **G.Zane** : Legea a fost aplicată de guvernul precedent, lorga.

- **Goiceanu** : Aveți posibilitatea să o aplicați acum.

- **Zane** : Tocmai avem o **lege de modificare ..**

- **Goiceanu** : Nu lege de modificare , este chestie de aplicație, nu sunteți în posibilitatea de a-i face aplicare .[...] **Chestia este că aceste mari reforme , pe care le-ați anunțat,nu pot să**

ducă la rezultate concrete care să vă dea dreptul să vorbiți de **aplicația unui program țărănesc , în cadrul unui stat țărănesc.**" [-----]

«PNȚ- corespondentul unui stat liberal !

- **Goiceanu** : De altfel, dl Madgearu **a recunoscut lipsa de rezultate și fiasco al unei întregi ideologii** , și o spune precis:

< Noi nu am reușit în planul nostru din cauza împrejurărilor ; aceasta nu înseamnă că nu am avut preocupare de fiecare zi pentru realizarea unui plan și că împrejurările au fost vitrege și ne-au împiedicat .[...]Am fost siliți să lucrăm pentru a consolida întregul nostru sistem de credit, care era ruinat. A trebuit să stabilizăm moneda să instaurăm încrederea străinătății și să obținem împrumuturi [...]Noi am avut misiunea să modernizăm întregul nostru aparat financiar . >

-**V.Lepădatu** : Și nu este așa ?

-**Goiceanu** : Exact ! [.....] Împotriva unui stat liberal, așa cum a fost cunoscut și conceput, un **stat liberal despot, un stat liberal tiran, un stat liberal fiscalist, un stat liberal risipitor , de mână largă..**

-**Justin Georgescu** : Care a făcut împrumutarea și a dat votul obștesc...

-**Goiceanu** : **"Dvs sunteți corespondența politică a statului liberal.**

Nu este vorba de actele politice ale PNL, ci de **concepțiunea unui stat liberal.** Acestui concept liberal **trebuia să-i opuneți d-voastră crezul unui stat țărănesc.** Această formulă **ar trebui să fie specificul programului , specificul țărănesc al întregii dvs. ideologii .**

Goiceanu / 16 dec.'32

« **Concepția "capitalistă", "liberală" a PNȚ**

În 1928-1930 , criza mondială și-a avut repercusiunea și efectele ei dezastruase, cu mare influență asupra factorilor de producție în țara aceasta .

În 1928 și 1929 **agricultura și agricultorul erau la pământ[.....]**

„ Pentru dvs., realitatea de moment , necesitatea inexorabilă **nu era descătușarea producătorului țăran sau mare proprietar rural ; era să rezolvați această problemă a creditului , căzut în ruină.** Aceasta face parte din **concepțiile statului țărănesc** pe care îl avizați dvs ?!

„ **Între o realitate** care este țăranul și pământul, și **între o ficțiune și o iluzie** , care este creditul, dvs ați găsit că este interesant să vă ocupați de ruina în care se găsea creditul public din țară, **lăsând nerezolvată problema datoriilor agricole , problema plugarului și problema muncii .**

/Regiile autonome.

” Încă una din **operele capitale**, care formează aproape piatra de încercare a guvernării dvs , trecute și cu totul originală ca aplicație practică , sunt **Regiile autonome.**

De atâtea ori și chiar zilele trecute d.**Madgearu** (în discursul amintit) repeta :

< Regiile sunt un act de mândrie al guvernării noastre ,și ați văzut că a trecut furtuna unei guvernări împotriva acestor instituții ,și instituțiile au rămas în picioare , pentru că apără avuția statului ,împotriva tendințelor de exploatare și de jefuire a ei, așa de bine manifestate în guvernarea precedentă. >

Acestea este rostul Regiilor după intenția dvs. Dar dacă am examina sumar numai câteva din aceste Regii, ați vedea ce s-a realizat :

-**Regia Căilor Ferate** : **risipa notorie** pe care a ocazionat-o sistemul ; **sardanapalica risipă** a consiliului de administrație ; **sumele fabuloase** încasate de titanozaurii din consiliul de administrație ; **angajarea** într-un post de specialitate [Vidrighin] , **cu milioane, a unui om care nu era de notorietate în problemă** , care a revoltat întreaga conștiință publică ; ;

Se poate constata **inutilitatea acestei concepții.**

-**PARID-ul** : invocă datele cifrice ale lui **Ion Vidrașcu**, o viață întreagă directorul tehnic al pescăriilor statului, care a rămas și sub gov.PNȚ , **secretarului lui Mihalache** (pe când era ministru la Domenii) , adevărată sentință , semnal de alarmă, a unui om de specialitate : o paralizie generală a unei mari bogății a țării, care spunea :

<Este cert că prin politica ce am adoptat și am aplicat-o , această ramură de bogăție a decăzut și decade din zi în zi. [...]. Dacă în unii ani producția se mai refacă , iar calea progresului începea să se deschidă, intervin deodată certuri și chestiuni personale, ambiții, injocțiuni, prezumții, toate fricțiunile, piedicile de neînvinși în progresul și prosperitatea pescăriilor , care toate se traduc în paguba statului, în aceea a pescarului vânător, spre ruina comerciantului pescar, prin decăderea industriilor înfloritoare altădată, în paguba consumatorului și a țării, în general. >

Iată ce înseamnă concepția Regiilor Autonome : risipă, ambiții, deșertăciuni !

-Regia Operei și Teatrului liric : ați „comercializat” până și teatrul, dar ... prima măsură a fost ridicarea chiriei , de la 3 milioane, la 6 milioane !

Goiceanu / 16 dec.'32

«Specific „țărănesc” !?

În timpul discursului lui Virgil Madgearu (25 aug.'32) – adevărat „credo” țărănesc al PNTJ - el a fost întrerupt de Manoiilescu cu o întrebare la care a rămas dator în fața țării. Manoiilescu i-a spus : < Die Madgearu , foarte bine, concepția dvs este o concepție originală ; concepția dvs este admisibilă .Dar eu aș vrea să știu un lucru : dacă dvs recunoașteți că n-ați putut să ajungeți la rezultatele practice pe care le-ați dorit dvs, așa precum se constată [...] ați fost împiedicat în aceste bune intențiuni de o vreme vrăjmașe, de care nu puteți fi făcut răspunzător, care este vă rog specificul țărănesc al acțiunii d-voastră ? >

Dvs ați rămas datori înaintea de toate țării, conștiinței dvs, trecutului dvs, printr-o atitudine echivocă. Și este atât de adevărat că nu v-ați depărtat cu mult de concepția liberală .”

/Legea contra cametei

La 25 iunie 1929, dr Lupu a venit în Parlament cu un proiect de lege contra cametei, din inițiativă parlamentară , semnat și de 105 majoritari ai PNTJ. Aastă lege a fost întâmpinată „ cu un refuz și un dispreț suveran din partea dlui Madgearu , care adresându-se dr Lupu , îi spunea : < ... desigur că este un nou sistem și un nou act de demagogism care îl încerci. Sunt 14 veacuri de știință a economiei politice , care te desmint. Nicăieri o lege a cametei , de comprimare a dobânzilor, nu a dat rezultatele pe care dvs le întrevedeți, și cu siguranță nu va rezultat nici acum. >

”Aceasta era o lege a specificului țărănesc , pe care o cereau vremurile de atunci, al cărei sens moral și social a găsit un ecou în sufletul dvs, când ați pus semnăturile sub acest proiect de lege. Și totuși, spunea d. Madgearu, ca Napoleon la piramide , știința noastră economică de 14 veacuri vă desminte și nu veți putea avea rezultatele dorite. De multe ori omul este pedepsit pe unde a păcătuit : un an mai târziu, d. Madgearu a fost nevoit să recunoască, constrâns, necesitatea poruncitoare a acestei legi.

Aceasta este partea gravă , că v-ați lăsat constrânși, de evenimente pentru a realiza reforme cari erau absolut imperioase și necesare cu un moment mai devreme.”

Acesta este justificativul și aceasta ar fi trebuit să vă despartă de concepția liberală, cari declară totdeauna că primesc reformele, că merg în pas vremea, dar le realizează când sunt constrânși, spre a înlătura inevitabilul.”

/Conversiunea

Mai târziu, în timpul când a fost formulată legea conversiunii datoriilor agricole, ați cultivat echivocul dvs, ca partid, direcția partidului , fiindcă eu recunosc că au fost elemente admirabile, care au luptat cu noi, cei din stânga, tinerii noștri colegi, d. Armand Călinescu și d. Ghelmegeanu , de care nu am fost despărțiți , nici pragmatic, nici prin amănuntele întregii legi și întreaga ideologie , și cari au mers cot la cot , alături cu noi, care eram considerați ca extremiști și ca bolșevici.

Dar direcțiunea partidului dvs a cultivat echivocul într-o formă mai echivocă decât a partidului liberal. Partidul liberal a declarat de atâtea ori, că el concepe o conversiune cât de largă, dar care să întărească creditul.

Pentru noi, o conversiune largă și o conversiune care să întărească creditul este o imposibilitate , fiindcă nu poate să existe o conexitate între asanare și credit.

Noi ne dăm seama că o lege de asanare care trebuie să ducă până la dezastru și până la ruină creditul, nu este necesară. Este, dacă vreți, **o tragedie , pe care suntem condamnați să o trăim.**

▣Țărăniștii și liberalii ardeleni din PNT

[LD:aș adăuga triada doctrinară completă -**conservatori, liberali , țărăniști** -existentă în PNR-ul ardelean ,coexistență firească , specifică unui partid care lupta pentru dezrobirea națională . Ba pot adăuga colaborarea cu social -democrații , pentru același țel. Situația a devenit contradictorie și echivocă după realizarea unirii , când aceste curente existente au rămas împreună , animate , de data aceasta de un spirit regionalist (provincialism)

" Dvs . **sunteți într-o fuziune** – fiindcă nu e sudură, orice ați spune – **cu gruparea națională din Ardeal** ; în această grupare din Ardeal , **sunt elemente de stânga , foarte avansate , și sunt elemente de dreapta**, cari fac parte dintr-o asociațiune , **care nu diferă cu nimic de ideologia și cu tendința de interese , pe cari le reprezintă PNL**,și care au căutat să saboteze în față această lege de conversiunea datoriilor agricole.

D.Duca a avut dreptate când vă obiecta **un fapt care va rămâne și care va fi judecat de istorie, că la votul acestei legi, în afară de un domn din Ardeal, d.Voicu Nițescu, absolut nimeni nu a răspuns prezent la apel.**

Nu era vorba de o coincidență, care să vă dea posibilitatea să vă justificați absența, pentru că la începutul ședinței toată lumea era prezentă aici.**Dvs. ați avut de justificat situațiunile personale și politice în Ardeal.**

Goiceanu / 16 dec.'32

▣PȚLupu:Restabilizarea – inflația limitată

Partea cea mai interesantă , însă, în această problemă a asanării datoriilor agricole, este **atitudinea inexplicabilă** pe care o aveți dvs față de cele două concepțiuni , față de cele două probleme , cu cari noi credem că se poate rezolva această problemă a asanării datoriilor de tot felul: **chestiunea suspendării cuponului datoriei publice și chestiunea restabilizării printr-o inflație limitată.**"

Este curios că **Virgil Madgearu** , cu o sistemă provocatoare , care aparține temperamentului său, a căutat ca, într-o adunare a majoritarilor , să ne acuze că formula și concepțiunile noastre politice , sunt soluțiuni miraculoase, care nu au nici un temeliu științific ; că noi reprezentăm pur și simplu o aventură politică ; că nimic consistent nu este în această formulare de principii , atât în chestiunea cuponului , cât și în chestiunea restabilizării.

Dlor, poate că să fim în eroare ; se poate ca examenul politic pe care l-am făcut să ne fi întunecat vederile noastre, și să vedem lucrurile numai într-o anumită latură.

El a încercat să se documenteze. [-----]

Noi ne vedem siliți să ne punem de adăpostul unui orgoliu parsonal , denaturând realitățile, atât de întristătoare ,**să omorâm munca unui întreg popor, pentru a menține la suprafață o operație financiară care ete un fiasco.**"(aplauze la PȚ) [-----]

G.Ștefănescu - Goiceanu / 15-16 dec- ' 32

13.) **Gr.Iunian (PȚR) discurs la Mesaj, 16 dec.'32**

(DAD, MO 20, p. 425- 437)

[LD : vezi xerox integral .Afară de ironie,Gr.Iunian nu s-ar zice că este"în formă " Reproduce pasaje întregi din Mesaj și Răspuns...apoi se îndoiește, se miră, ironizează ... de parcă , odată ieșit din PNT, nu-i mai revine nici o răspundere ! Chiar dacă are dreptate... în unele chestiuni... mie nu-mi place .Câteva aprecieri interesante privind **filonul conservator din PNT**]

Iunian / 16 dec.'32

▣ Răspunsul la Mesjul Regal

S-a urcat la tribună pentru a lua parte la discuțiile la Mesaj,fără a fi stăpânit de un spirit „polemic” ,cu dorința sinceră de a examina , în chipul cel mai obiectiv, problemele enunțate .

#Schimbarea de orientare a PNT

Aceasta nu va însemna că expunerea sa va fi lipsită de critică , când va considera **soluțiile necorespunzătoare realității**. Va căuta izvorul a ceea ce socotește el **schimbarea de orientare a atitudinii PNT**, din dorința de a fixa unele adevăruri.

Mesajul constituie un program de lungă durată. Pe unii i-ar putea chiar îngrijora mulțimea problemelor anunțate. Cum însă unele sunt de caracter general, **el se va ocupa numai de cele „originale”**: Mesajul are **pasajul stereotip** , privind **manifestările de devotament față de Coroană** ; grija pentru armată ; Păstrarea legăturilor de prietenie cu toate statele ; [.....]

Cum d.raportor este o minte cultivată și eclectică și un literat distins, suferind de influențele lecturilor d-sale , devine liric în partea finală a Răspunsului, în care citim :

< Cu acest gând de înflorire și prosperitate al națiunii române, membrii Adunării Deputaților , urmând porunca vremii de Unire , și muncă fără preget ... >Aș avea impresia că găsesc în aceste rânduri influențe ale unei recente lecturi , pe care pare-mi-se aș putea-o găsi în geniala operă a lui Caragiale(**ilaritate**)

-**G.Măcărescu** : Ferește-mă doamne de prieteni ! (**ilaritate**)

lunian / 16 dec,'32

#Echivocurile lui Maniu

#Răspunderile lui Maniu

"**Onoratul dl președinte al guvernului**, pe când era un simplu particular, un membru al unui mare partid, **credea în ambele căi**. **Nu este o glumă** .D-sa spunea : **< sunt două căi pe care trebuie să mergem : ajutorul străin sau prin propriile noastre mijloace , În orice caz, un principiu trebuie să domine :națiunea trebuie să trăiască .>**[-----]

Această **nesiguranță** în atitudine **era îngăduită** pe când d.președinte al Consiliului era un simplu particular , **retras la Bădăcin** . Dar împrejurările sunt mai tari decât voința omului ; **a fost silit să iasă de acolo** , **ca să ia conducerea partidului**, deci un început de răspundere , **leader al majorității** asigurând guvernului concursul acestei majorități , **un început de răspundere** , deci a trebuit un **început de precizare** .Dar împrejurările au fost și mai tari și **au silit președintele partidului să ia președinția guvernului** .Acum răspunderile se pun în mod absolut, categoric , precis.**Ca să guvernezi îți trebuie un program și o echipă** .Programul, evident, **că nu avea pentru ce să-l alcătuiască d.Maniu**,câtă vreme nu avea nici o răspundere în viața publică .

Totuși, un program îi trebuia.În 24 de ore trebuia să fie alcătuit.Dacă avea un program, își alcătua o echipă potrivită programului. **Fiindcă nu a avut programul, a trebuit să ia întâi echipa și, luând echipa, a trebuit să ia și programul echipei**.(ilaritate la opoziție)

Gr.lunian / 16 dec.'32

-Coroana , Regele Carol

"**Aș dori** ca această declarație de devotament să constituie „ un legământ” , care să împiedice unele **"manifestări bolnăvicioase"** . **Aș dori** să constituie o recunoaștere din partea dvs. , a tuturor, și un legământ pentru viitor ,că una din bazele cele mai însemnate ale vieții noastre publice o constituie **prestigiul neștirbit al Coroanei** .(aplauze , strigăte de bravo)

Și aș dori , dl.or, să pot să fiu sigur **că, în viitor, cel puțin, sub nici un fel de pretext , nu se vor duce acțiuni care să tindă la slăbirea acestui prestigiu**."[.....]

Gr.lunian / 16 dec.'32

-Armata .

În ce privește grija pentru armată, „ aș vrea ca ea să poată fi concretizată în soluțiuni ceva mai văzute și mai folositoare [.....] avem nevoie de o foarte serioasă organizare a armatei noastre. Deși suntem un popor pașnic, cu tendințe pacifice , suntem datori totuși , să prevedem la toate eventualitățile.”

lunian / 16 dec.'32

-Politica externă

"Aș dori ca relațiile noastre internaționale , ca legăturile noastre de prietenie cu statele amice, **să fie rezemate în viitor pe o ținare în seamă a acestor realități** și a sacrificiilor care ni se cer într-un folos general și ca aceste relațiuni să fie rezemate pe această conformitate de interese, recunoscute totdeauna și de o parte și de alta.Își permite și un deziderat : ca în menținerea legăturilor de prietenie cu diverse state , să se aibă veșnic în vedere conformitatea cu interesele economice."

Gr.lunian / 16 dec.'32

-Reforma electorală

Este f. bucuros că se dau asigurări că se va veni cu **o reformă electorală**.Ar dori să se transforme în realitate.Este de acord cu guvernul ca pe viitor **să fie suprimată prima electorală** , deoarece **înscirerea și menținerea ei , a dus la falsificarea vieții noastre politice**.

Abolirea primei va da posibilitatea partidelor să reprezinte forța lor corespunzătoare în parlament.

lunian

-Legislație

Guvernul anunță și în acest Mesaj (ca în altele) că va veni cu o lege specială pentru îndrumarea și încurajarea agriculturii ; modificarea Camerelor agricole ;generalizarea regimului cârților funduare ; modificarea legii CFR ; autonomia administrativă ; unificarea legislativă ; etc etc

.Dar aceste legi sunt pomenite în mai toate Mesajele .Cu singura deosebire că.fiecare partid , când vine la putere, schimbă legea ! Aceasta este o dovadă că legile nu sunt bine studiate, că nu țin seama de realități [.....]

lunian / 16 dec.'32

-Agricultura

După ce citează paragraful cu agricultura : "**Mă întreb dacă acest Mesaj nu este cumva opera unui ironist ?** [...] în epoca în care nu se pot păstra avantajele creditului [...] vi se asigură realizarea unui credit ieftin , pe termen scurt și mijlociu [...] chiar în campania agricolă a anului viitor ! [.....]

lunian / 16 dec.'32

-Ajutorul Genevei ?!Expertii străini?!

Guvernul trecut se angajase serios și sincer pe calea Genevei. Dar guvernul actual ? [.....]

Onoratul dl președinte al guvernului, pe când era un simplu particular, un membru al unui mare partid, **credea în ambele căi. Nu este o glumă .**

D-sa spunea : < **sunt două căi pe care trebuie să mergem : ajutorul străin sau prin propriile noastre mijloace , În orice caz, un principiu trebuie să domine :națiunea trebuie să trăiască .>**

[.....]**Cum în echipa de guvernare găsim pe d.Madgearu și pe d.Lugojanu și [.....] pe d.Mironescu ca vicepreședinte de Consiliu,din momentul acela programul guvernului a devenit lămurit : Geneva.**

De aceea, chiar dacă în Mesaj nu ar exista o declarație categorică, nu mai încape nici o îndoială că **trebuie să mergem la Geneva , dacă va trebui să suferim directivele actualului guvern.**

Atunci, dlor, dacă mergem la Geneva trebuie să ne întrebăm **de ce mergem ?**

Ce ne dă Geneva ? Și ce ne cere Geneva ? Și dacă putem să mergem la Geneva , dacă avem vreun folos acolo ?

Ce ne dă și ce ne cere Geneva ! Să-l ascultăm pe d.Madgearu , care împreună cu d.Lugojanu, au mers la Geneva au semnat și un protocol – dacă sunt bine informat – sub rezerva aprobării guvernului , aprobare care nu a venit.

Geneva nu ne dă mare lucru , dar guvernul este mulțumit.

Iată ce spune d.Madgearu :< **Veți întreba ce a putut urmări guvernul , cerând concursul tehnic al Societății Națiunilor În primul rând [...] pentru a se îndeplini opera de organizare , începută odată cu împrumutul, era indicat să ceară concursul tehnic [...] fără a compromite creditul țării prin acte unilaterale ,ca cele recomandate de unii neofiti financiari din țară .>**

D.Madgearu mai spune clar : **împrumut, nu !** având în vedere sarcina datoriei externe.

Cel puțin am scăpat de grija aceasta ! (ilaritate) Dar ne dă ceva ?

< Era indicat să cer concursul Societății Națiunilor , pentru ca , cu **acești experți calificați**, să câștigăm timpul pierdut ,asigurând **realizarea neîntârziată a scopului urmărit** .>
Avea un scop urmărit ! Pierdusem mult în realizarea acestui scop! Mijloacele noastre proprii nu mai erau suficiente ! **Lipsea o nimica toată : experți plătiți !** (ilaritate) Și atunci , dlor, soluția era foarte simplă: găsim undeva experți calificați, câștigăm timpul pierdut și și realizăm scopul urmărit . (mare ilaritate)**lată dlor, de ce mergem la Geneva !** (mare ilaritate)
Gr.lunian / 16 dec.'32

-Reducerea cuponului extern ?!

Dar Geneva ne mai fâgăduiește ceva :**sprjin pentru reducerea cuponului datoriei publice**. Pe vremuri, în problema aceasta a suspendării cuponului ,**a fost recomandată o soluție** . Soluția a căpătat cu timpul **aderenți** ; și **spre marea mulțumire a neofitului, aderenții îi găsim cu toții ,înșirați pe banca ministerială**, cu succes crescând în manifestarea acestei adeziuni. (mare ilaritate)**[LD : dă o serie de date, de socoteli, și lumea râde, râde !]**

#Împrumuturile de consumație

Împrumutul din 1931, s-a făcut în **niște condiții nenorocite** .Peste 5 % s-a plătit **comision bancherilor** (peste 500 milioane lei) Dar la ce a slujit acest împrumut ? :
62,500 milioane franci francezi pentru **plata datoriilor românești** ;
32 milioane franci + 246 , total 278 milioane , pentru **contractul drumurilor** ;
125 milioane pentru **plata datoriei de 8 mil. dolari , la Societatea Telefoanelor** ;
200 milioane , la **Creditul Agricol**, care astăzi nu mai funcționează;
75 milioane au mai rămas blocați.Va să zică **un împrumut de consumație** ...
Prin urmare , dlor, **este bine că împrumuturi nu ni se mai dau** . Din partea Genevei avem doar **sfaturi**. Și ne mai dă și **experți pe lângă** unele din cele mai importante **ministere** .Și ne mai cere : **echilibrarea bugetului, menținerea stabilizării,respectarea obligațiunilor contractuale**.
[LD : le ia pe rând și arată carențele]

#Impozite insuportabile

Actualele impozite **au atins deja o limită insuportabilă**.
În 1929, la un venit național de 173.000.000.000.s-au încasat 37.700.000.000.lei, adică 22% ;
În 1930, „ „ 127.000.000.000. „ „ 31.000.000.000 lei , adică 25 %
În 1931, „ „ scăzut 99.miliarde „ „ 27.616.000.000 lei,adică peste 28 %
Acestea fiind numai impozitele către stat. Impozitele reale se ridică însă cu un procent de peste 45 % .**Acest impozit este insuportabil chiar în vremuri normale**.(Anglia, când a avut 20 % îl socotea insuportabil !)”Dlor, **noi nu putem împărtăși recomandările Genevei** care, prin glasul **dlui Rist , crede că pare posibil și necesar să facem în România un mai larg apel la impozitul pe consumație** - dorință care a fost **însușită de guvernul actual**.
Dacă veți citi **tabla de materie a Raportului expertului Rist**, cu toate propunerile , și veți alătura pe două coloane , **cu reformele pe cari guvernul vi le anunță** , pentru a ajunge la echilibrarea bugetului , veți vedea că **Mesajul nu cuprinde decât o transpunere cuvânt din cuvânt, a recomandărilor pe care le face d.Rist.[.....]** Puterea de plată a contribuabililor a atins limitele ei, încât **recomandările Genevei nu pot fi aplicate.[.....]**
Gr.lunian / 16 dec.'32

#Conversiunea.

Ce dă guvernul debitorilor și țării care așteaptă înfrigurată ?**Moratoriul, suspendarea executării**. În chipul acesta sunt împăcate toate interesele, soluțiile nu vatămă definitiv încă pe nimeni, fiecare are dreptul să aștepte ... soluția definitivă.Dar s-a întâmplat ca **nici acest moratoriu să nu poată fi respectat**, deoarece **Curtea de Casație a declarat legea dlui Argetoianu neconstituțională.Moment mare de emoție !** Ce ne facem ?Trebuie o soluțiune, nu mai ajunge moratoriul ! Vă închipuiți dvs calamitate : **să dai imediat o soluție !** (mare ilaritate la opoziție) Și atunci, după câteva zile de înfrigurare , a intervenit o liniște completă.
SSoluția a fost dată de **d.raportor [Rădulescu] care a venit și v-a declarat aici că decizia Curții nu atinge cu nimic Legea d-lui Mironescu...** deoarece **legea Argetoianu**

fuse abrogată prin legea Mironescu ! Prin urmare , Curtea de Casație a împins uși care nici nu erau închise! Mare bucurie în lagărul guvernamental ! S-a grăbit și dl. **Maniu** să spună :
< **Nu aveți nici o emoțiune, pentru că legea Mironescu rămâne în picioare .Ea nu a fost abrogată , fiindcă era deja abrogată legea Argetoianu,și deci decizia Curții de Casație este fără însemnătate.**> Ei bine, eu îl previn pe d. președinte, pentru care am cele mai bune sentimente (ilaritate) **să se ferească de proaspeții d-sale prieteni.** Eu sunt vechi prieten cu d.Rădulescu , mult mai vechi. Am încercat de mult să-l dăruiesc d-lui Maniu ; abia acum am izbutit (mare ilaritate) Dl.Rădulescu este un spirit foarte fin , dar foarte glumeț, și face uneori glume destul de grele .Iată acum l-a convins și pe d.Maniu că legea aceasta Argetoianu fuse abrogată de legea Mironescu.**Adevărul este că Legea Mironescu se reazemă pe dispozițiunile legii Argetoianu ; că moratoriul se sprijină pe dispozițiile acelei legi ;că , prin urmare, nu mai avem nici moratoriu !**
lunian / 16 dec.'32

#Soluția Conversiunii : restabilizarea

O soluție trebuie găsită. Există 3 mijloace de rezolvare :

1. R estabilirea raportului între valoarea monetei și valoarea bunurilor , prin sporirea prețurilor (inflație) S-a încercat soluția la Varșovia, Laussane, Stressa – la care s-au obținut declarații de principii, și nici un rezultat practic.Dimpotrivă, se constată o tendință de ridicare a unor ziduri care împiedică circulația internațională a bunurilor , diverse piedici pentru a împiedica valorificarea produselor fiecărei țări.
2. A auzit că guvernul se gândește la o soluție: la **recalcularea dobânzilor** . Nu poate funcționa.

3.Rămâne o singură cale : restabilizarea sau fixarea unei noi valori a leului , în raport cu acoperirea metalică. Soluția aceasta este dreaptă ? Fără îndoială ! El a analizat-o în trecut , și nu va reveni .[-----]

[Condițiunile de ordin internațional **ne cer menținerea stabilizării monedei;** Condițiile de ordin național **ne cer să înlăturăm acest raport între valoarea leului și acoperirea în aur.**

Ce trebuie să primeze ?

Guvernul și experții, susțin că trebuie să primeze interesul internațional.

Eu îmi permit să spun că trebuie să primeze interesul național

(aplauze PT-Lupu, LANC, Garda de Fier, și alte bănci ale opoziției)

Cu riscul chiar ca acest interes să nu coincidă cu interesul internațional , noi trebuie să rămânem aici serioși apărători ai intereselor naționale .

(aplauze PT-Lupu, LANC, Garda de Fier, și alte bănci ale opoziției)[.....]

Deci măsura nu este „miraculoasă” ci salutară !

De ce guvernul se opune singurei soluții normale ?

De ce califică de „neserioși” pe cei care susțin această soluție ?

De ce i-a amenințat cu rigorile legii alarmismului ?

De ce , mereu, le reproșează ?

„ Pentru ce urmăriți dvs această politică , care, fără îndoială, **nu este reclamată de interesul claselor producătoare, este reclamată de interesul unei categorii restrânse , de interesele capitaliștilor ?”**

lunian / 16 dec.'32, retro ,1918

#Programul țărănist versus realitatea guvernării

[**Vezi pe larg la fișier PȚR și la Sistem de partide, Doctrine]**

Îmi amintesc că,pe vremea când s-a constituit Partidul Național Țărănesc,

în programul partidului , dăruit la 20 noiembrie 1918, poporului, **aveam o altă concepție.**

Și am ajuns astăzi într-o gospodăre mai ruinătoare decât a văzut vreodată țara.[-----]

Și asistăm acum la o **îndărătnică politică** care tinde , dimpotrivă, **ca să sprijine exploatarea hrăpăreață a muncii celor mulți.**

”Și atunci , se întreabă lumea buimăcită : bine, **ne-ați făgăduit că se năruie lumea aceasta veche ; ne-ați făgăduit** că prin organizarea aceasta , în cadrul unui nou partid, **se naște o lume**

nouă ; și vedem că **rezultatul acestei noi organizări, nu sunt deloc deosebite de cele pe care le practică lumea veche**, pentru năruirea căreia am venit și am luptat în rândurile acestui partid."

lunian / 16 dec.'32, retro 1926

Îndepărtarea PNT de la rosturile inițiale .

[**Vezi pe larg la fișier PȚR**]

"Și are dreptate această întregă muncitorime și țărănime , organizată în cadrele PNT să caute să vadă unde este **sorginta acestei îndepărtări de la rosturile inițiale ale partidului**, așa cum a fost el încheșat, " Să-mi dați voie, pe acei nedumeriți, să-i ajut la lămurirea aceluia punct.

Izvorul acestei abateri de la scopul inițial al rosturilor partidului nostru, care luptă pentru năruirea lumii vechi și clădirea lumii noi, a stat în **condițiile în care s-a făcut fuziunea Partidului Național-Țărănesc**. [-----]

Fuziunea nu a putut să fie făcută decât cu importante ameliorări **în favoarea partidului Național**. Vă rog să nu uitați că **PNR cuprindea**, pe lângă **elementele din Ardeal**, care aveau o politică a lor definită, **elemente din Vechiul Regat**, care erau **rămășițe ale lumii vechi**, pentru năruirea cărora ne organizasem noi în partidul Vechiului Regat, aveau cuvântul preponderant

[...] de **nuanță conservatoare**. [-----] Prin urmare, **s-au făcut schimbări importante asupra programului Partidului Țărănesc**, care chemase clasele muncitoare împotriva tendințelor hrăpărețe ale claselor capitaliste ! Cu aceste compromisiuni, luându-se alte importante

concesiuni, **luându-se exact programul** care a fost **alcătuit de d.Argetoianu, Mironescu, Antonescu și Dem, Dobrescu**. Nu mă mir de aceea dlor, că **partidul întreg se grupează astăzi în jurul concepției dlui Argetoianu**, care este cel puțin sincer :deși era în **Partidul Național**, a adus și concepția pe care o avea pe **când era în Partidul Conservator, a apărât-o cu strășnicie, și a continuat s-o apere și în sânul Partidului Național Țărănesc**.

În ce privește **motivul pentru care PNR a fuzionat cu PȚ**, el se datora **dorinței PNR de a se alia cu un partid important , indiferent care, pentru a putea ajunge la guvernare**.

De aceea s-a făcut fuziunea cu PȚ. [-----] Prin urmare , **avem izvorul acestei depărtări de la rosturile inițiale ale partidului nostru, în acest compromis** care se consemna încă de la 1926, prin importante concesiuni , cu importante ameliorări aduse **în favoarea ramurii conservatoare , apărătoarea categoriilor acelor pe care noi, în programul otcroiat , dat la 1918, le declarăm cu tendințe hrăpărețe**." [-----]

Și atunci ne găsim astăzi în această situație , că **vedem PNT , cuprinzând întemeietorii Partidului Țărănesc , de pe vremuri, uitând legămintele** pe care le-au luat față de acei cu care erau chemați să asigure organizarea **acestui nou și puternic partid, și luând**, alături de cei care au făcut concesiuni, **apărarea unei clase restrânse, a categoriei deținătorilor de capital**, în paguba tuturor categoriilor producătoare și în paguba economiei generale a acestei țări.Ei bine, dlor, **o asemenea politică n-o putem urmări**. [-----] și întrucât Mesajul nu face decât să apere această politică economică și financiară, determinate de interesele unei clase restrânse, împotriva căror pretenții nedrepte s-a întemeiat Partidul Țărănesc pe vremuri, declarăm că **nu putem să votăm Adresa de Răspuns la Mesaj**." (aplauze pe băncile PȚ)

Gr.lunian / 16 dec.'32

14.) **Eugen Titeanu (PNL-1) discurs la mesaj, 16 dec.'32**

(DAD, MO 20, 16 dec.'32, p. 437-439)

[LD : xerox incomplet .Vezi și completează cu fișele de mână Se simte pana de gazetar polemist a lui Titeanu.Dar , în ceea ce spune, are dreptate.Surprinde cel mai exact și mai plastic mentalitatea obstrucționistă a politicianilor ardeleni, izvorâtă din politicile practicate față de Viena și Budapesta]

▫ **Mesajul și Răspunsul la Mesaj**

„ Între **Mesajul Tronului** și **Răspunsul la Mesaj**, ori care cititor atent va stabili în primul rând o **distincțiune de ordin literar** , o distincțiune care se impune nu numai fiindcă "stilul este omul ,

, dar pentru că **trădează doi autori. Mesajul** este atât de vast, atât de complex, încât d. Tătărescu a putut să-l compare cu o tablă de materii al unui tratat de economie politică. **Mesajul** acesta este mai mult o listă cu subiecte de teze de la Academia Comercială , pe de altă parte, **Răspunsul la Mesaj** trădează un **avânt literar atât de liric**, încât fraze ca aceasta <**gînd de înflorire și prosperitate a nației Române**> aproape că amintește de versul < **viitor de aur, țara noastră are.**> **Titeanu / 16 dec.'32**

▣ Primul deceniu al României Întregite = perioadă anormală

„ În primul rând, trebuie să constatăm că **țara aceasta se zbate** , cum este și firesc, de la Unire **încoace, în anormal**. S-au pus atâtea **probleme fundamentale**, de ordin **economic**, de ordin **social** și de ordin **național**, s-a pus problema **fuziunii sufletești** și problema **sudurii organice** a acestei țări, încât este firesc ca perioada primă , de la Unire până astăzi, să **fie o perioadă de viață politică anormală**.

/Non-contribuția PNT

"Rămâne însă de văzut **dacă PNT a contribuit cu ceva la normalizarea vieții acestei țări**. „ Nu voi reaminti politica dvs în ultimii 10 ani ; nu voi reaminti **politica de agitație** pe care ați făcut-o ; nu voi reaminti vechiul **principiu al luptei de clasă** ; nu voi reaminti **politica dvs regionalistă**. Sunt lucruri care s-au judecat de atâtea ori ; sunt lucruri asupra cărora opinia publică s-a pronunțat de atâtea ori verdictul."

#„Retragerea în munți”

„ **În actualitate**, însă, mi-ar fi greu să nu subliniez măcar **o reminiscență** din ceea ce constituia **politica dvs de agitație** de pe vremuri , o reminiscență care a rămas și astăzi **la baza acțiunii dvs. de partid** Este vorba de ceea ce aș putea numi **" politica retragerii în munți."** Nu este situație politică încordată, nu este situație politică care să vă nemulțumească, fără să nu asistăm la acest **spectacol al retragerii în munți**. Este vorba , în primul rând, de **frunzașii dvs ardeleni**. Dacă s-ar supăra , de pildă, simpaticul părinte Mann, nu am avea nimic de zis ; dar tocmai pentru stima pe care o purtăm foștilor mari luptători ai românismului din Ardeal, pentru figura unui **Iuliu Maniu** , pentru figura unui **Vaida-Voevod**, ne întrebăm **dacă este un sistem de normalizare în viața acestei țări** , ca la prima încordare politică , **să se rupă orice legătură cu Bucureștiul** , ca atunci , și ca **atunci când nu-i Bădăcinul** , să fie Valea Seacă . „ (aplauze la PNL) Este **o metodă** care rezumă mai mult o mentalitate **o mentalitate care merge împotriva principiilor de sudură organică a acestui stat**. Se poate ca Bădăciunul să nu fie Valea Seacă , se poate ca latitudinea sau longitudinea geografică să fie alta, dar mă întreb , dacă sensul politic nu rămâne unul și același .

-**Voce PNT** : dl Vaida este în București !

-**Titeanu** : Dar nu a venit aici și , fără să fiu profet, m-aș hazarda să spun că **nici nu va veni** . Și atunci, dlor deputați, când aceasta este metoda, când **retragerea în munți și ruperea cu Bucureștiul domină întreaga viață a partidului**, sau, mai exact , **viața internă a branșei dvs ardeleni** , este poate momentul să subliniem o atitudine, și, mai ales, să vă amintesc un adevăr : **India este ceva mai departe decât această Țară Românească**. Cu toate acestea, **India nu a suportat decât un singur Mahatma Gandhi**. **Dvs faceți inflație** și aproape anual vreți să furnizați vieții noastre politice **câte un Mahatma Gandhi autohton**. **Aceste retrageri în munți s-au făcut cu regizorat** , pentru a da importanță gestului : leri erau **scrisorile de demisie** de la șefia partidului, erau scrisorile adresate secretarului general, dlui Madgearu, erau scrisorile adresate președintelui Camerei ; Astăzi avem **inaugurări simbolice de busturi**. [.....] Dvs , cu această **metodă de fluturare a unor semne de întrebare** , a unor **simboluri enigmatice peste Ardeal**, creați în organismul acesta românesc **o permanentă stare febrilă**, care nu este de natură să întărească unitatea sufletească și unitatea organică , care nu este de natură să grăbească procesul de sudură românească." (aplauze la PNL)

Titeanu / 16 dec.'32

#Joaca de-a constituționalismul

"Ordinea constituțională **este amenințată** când onorabilul domn Maniu dădea interview-uri

În stil extrem de literar, despre soarta strugurilor și cu preocupări viticole, în ce privește recolta d-sale la Bădăcin ? **Ordinea constituțională este însă salvată** când d-sa lua loc pe această bancă ! Ordinea constituțională este grav amenințată atunci când d.Vaida-Voevod este ministru de externe, dar ordinea constituțională este salvată atunci când un funcționar superior insurect răstoarnă pe ministrul de externe și îl trimite la Valea Seacă.

Ordinea constituțională este grav amenințată când d.Gafencu este secretar de stat la Ministerul de externe, dar ordinea constituțională este desigur salvată când d-sa se reîntoarce ca simplu redactor și polemist la cotidianul „Argus „. Alte deosebiri ne-ar fi greu să deslușim .Deunăzi , în „Dreptatea” se sărbătorea înființarea a ceea ce eu, pe vremuri, într-o campanie de presă , am numit „ **Ceka din strada Dionisie Lupu**” [lipsă xerox]

Eug.Titeanu / 16 dec.'32

#Statul țărănesc=formulă literară , farsă demagogică

"Este vechea dvs **"formulă de agitație"** , reluarea **"luptei de clasă "** , concepția dvs **"complet greșită "** ; Din această formulare , derivă **"sectarismul "** , **"fanatismul "** , **împotriva orașelor și a industriei** , care , **în concepția PNȚ < este sinteza posibilităților burgheze >**

< Război industriei ! > - asta vă caracterizează .Ori industria este necesară atât pentru progresul agriculturii , pentru apărarea națională, pentru a înghiți surplusul brațelor de muncă, pentru reabilitarea finanțelor . **Cu ce s-a soldat războiul PNȚ contra industriei ? :**

Cu acele **comenzi în străinătate** (peste 10 miliarde !)care au paralizat industria națională ! Cu **șomajul endemic !** "Astfel, **de dragul unei "formule literare** , a unei **"farse demagogice "** , **PNȚ a înfăptuit o greșeală condamnată "**

"Doctrinile, oricât de frumoase, nu pot avea decât valoarea oamenilor pe care le reprezintă." Virgil Madgearu ? -secretarul general al PNȚ , **"dictatorul " dvs economic, "autorul " dezastrului financiar, probează lipsa lui de perspicacitate "**

Eug.Titeanu / 16 dec.'32

15.)L.Rădăceanu (PSD) , discurs la mesaj, 17 dec.'32

(DAD, MO 21, șed. din 17 dec.'32, fișă de mână)

▣ Guvernul PNȚ=govern capitalist

Analizând R.la Mesaj al PNȚ , are **neîncredere în optimismul și promisiunile PNȚ**, privind **menținerea și refacerea societății capitaliste** .[....] **Guvernul PNȚ nu este "capitalist"** , din p.d.v.economic, **dar este capitalist din p.d.v. al concepțiilor** [.....]

[LD : atenție ! era exact pe dos !]

Refacerea capitalismului !? Prosperitatea lui ?! Pe ce se bazează această nădejde ?!

PSD este contra acestui p.d.v. Promisiuni care nu se bazează pe nimic.

[Este întrerupt de **Argetoianu, Inculeț, Lupu, M.Stelescu** pe problema perspectivelor socialismului] [Vezi fișier PSD]

Rădăceanu / 17 dec.'32

▣ Problema agrar -țărănească

Mesajul este foarte vag în problema agrară.Noii, fiind **o țară de "mici țărani "** , **modul de exploatare a pământului este în contradicție** cu condițiile economice contemporane.

Producție mare nu se poate face decât pe suprafețe mari . Dar nici colectivizare , ca în Rusia , nu este potrivit .[LD : nu spune care ar trebui să fie cea " altă cale "]

Rădăceanu / 17 dec.'32

▣ Politica externă

Împotriva "controlorilor străini " , dar nu cum spune Cuza, că sunt evrei, ci pentru că sunt "capitliști internaționali " "Experții" vin să vegheze asupra intereselor capitalului .

În problema Basarabiei - poziție patriotică. Dar...pentru pact cu Rusia .

[Vezi fișier **Politică externă**]

Rădăceanu / 17 dec.'32

▣ Regimul politic

▣ "Stânga" - "Dreapta "

Se bucură că pe banca ministerială este " sociologul revoluției de odinioară " **Petre Andrei**, reprezentantul politicii de "stânga" din PNȚ.

-**Petre Andrei** : " **Alteceva este să discuți teoreticește ,altceva să predici revoluția propriuzisă .Noi, aproape de Rusia, nu avem date precise și nici convingerea că ne putem îndrepta spre lumea aceea nouă.**[Este întrerupt]

Ce doriți dvs să spun ? Că sunt bolșevic ? "

-**Rădăceanu** :PSD este gruparea " cea mai de stânga " în Parlamentul românesc.

Se face abuz de acest cuvânt ! **Se vorbește de o "stângă " în PNL , în PNȚ și alte partide.**

Nu o "stângă " în cadrul vederilor și programelor, ci o "stângă " în cadrul vieții politice complexe. Unii spun : sunt socialist, dar în PNL ! sau sunt comunist dar ...în cutare partid.

-**Inculeț** : **În sistemul partidelor socialiste , dvs sunteți " de dreapta " , nu de "stânga"**

-**Rădăceanu** : Din nefericire, Camera aceasta nu reprezintă **sistemul socialist. De ce se stăruie asupra "politicii de stânga" ,de oameni care nu vor să ia asupra lor "atitudini de stânga" ?**

Este nevoie de unirea tuturor acelor care înțeleg că "un nou sistem trebuie creat " ,

că statul capitalist nu mai poate trăi ;că statul țărănesc este o iluzie ;

și singura soluție este "statul muncitoresc -țărănesc" ,bazat pe unirea muncitorilor și țăranilor , contra capitaliștilor, " pentru înfăptuirea socialismului , în democrație și libertate "

Rădăceanu / 17 dec.'32

16.) I.Zelea Codreanu, discurs la Mesaj, 18 dec.'32

(DAD, MO 22, 18 dec.'32, rezumat fișă .)

[LD.Piatra Neamț, 2002 .Introdus în calculator .Vezi pe larg la **fișier G de F**]

[LD:13 nov.2006.După 4 ani.Ion este în avion, se întoarce de la Montreal, unde a fost la un simpozion științific .Eu mă pregătesc să plec la Dorohoi, la primul proces la care asist în viața mea, pentru ieșirea din indiviziune cu moștenitorii livezii (moștenirea de la bunici).

Pun și eu "**ochelari de stânga și de dreapta**" în problema recuperării pământului .]

[LD:17 nov.2006.Am fost , am văzut-trăit ,m-am întors .La proces la tribunal Dorohoi , scenă kafkiană:fără să mă lase să vorbesc, fără ca avocatul să mă sprijine, fără să privească în acte , judecătorul ne-a amânat procesul ptr.5 dec.Avocatul (arogant și grăbit) mi-a explicat că mi s-a făcut o favoare ! "Arendașul" livezii nu a venit la întâlnire(seara voia să ne întâlnim , să semneze un contract că am primit o sumă , pe care să mi-o dea după Crăciun !

La Botoșani stau la prietenele Valeria-Lili (notar cu cabinet și stare materială prosperă).Impresii , impresii, de neuitat(o altă lume , în care mă simt de pe altă planetă).Mergem la Miorcani .Ajungem la cimitirul cu cruci dărăpănate și acoperite de liliacul acaparator , care acum, toamna este uscat .Mormântul părinților, cu crucea și plăcuța cu nume,cu garduțul de lemn scorjit , există , dar eu știu că adevăratul lor mormânt este sufletul meu, în care mai trăesc, și că vor dispărea în uitare definitivă odată cu mine.Împărțeala de colaci cu lumânare la niște "fantomă vii" , formală , formală.Nu simt nici o emoție că sunt în satul meu ...am un nod în gât când văd casa noastră (pe care n-o mai simt a noastră) ...aflu lucruri întristătoare despre câțiva foști cunoscuți(bețivănie, delăsare, pământ nelucrat , plecați la lucru la București sau în Spania, morți ...

Mă întorc la Botoșani, mai vorbesc cu Valeria-Lili, cu Victor-Lucica (foști elevi , consăteni , cu o admirație demodată pentru ce a fost fam.Dandara) , vin cu trenul la București, mi se fură din geantă portofelul cu bani și acte.Gata! Am făcut o "baie" de Moldovă!

Le-am spus că lucrez la o trilogie (ohoho! admirație!); le-am spus că ,poate , o termin în doi ani (ei, să-mi ajute Cel de Sus !); acasă Mircea îmi povestește despre zilele lui Ion la Montreal (a fost bine! s-a lămurit ! Nu-i vine a crede că a putut sta acolo atâția ani !); de la Maria aflu că acum este cu Iulian Vasilescu la pustnicul Procu și la ex-deținutul de la Frasin ...

Acum este ora 6 dimineața și eu reiau prelucrarea discursului bătrânului I.Z.Codreanu din 1932. Ce vremuri! Ce oameni! Cui și de ce i-ar păsa de ei ?]

I.Z.Codreanu/18 dec.'32

[LD:lată un eșantion doctrinar ce lămurește cu claritate inutilitatea, nepotrivirea, folosirea unor concepte (etichete) preluate din limbajul politologic al vremii și perpetuarea sa în istoriografie.

Profesorul de istorie de la Huși, I.Z.Codreanu, poate fi un diletant autohton mediu;

G de F poate avea o ideologie eclectică. **Analistii** (sau istoricii) pot trata cu dispreț sau tendințozitate doctrina acestui curent cu filoaane contradictorii și împopistrate, care seamănă extraordinar cu naționalismul comunist ceaușist și, acum, cu doctrina vademistă a "României Mari".

Dar atunci, în 1932, înainte ca Hitler să fi ajuns la putere în Germania, **IZC este sincer și explicit**. Iar doctrina și acțiunea politică a acestui curent (mișcări, partid) așa era, și, cu ea,

"Gruparea CZC" ajunsese în Parlament, trimisă de alegătorii din județele respective.

Iar **Vaida-Voevod fusese "nașul"** acestei grupări, numai în măsura în care, prin orgoliul de a face alegeri libere, fusese "nașul" Partidului Evreesc, Ligii contra Cametei, PSD, P. Maghiar, sau German, ș.a.ș.a

De ce, din toate componentele sale doctrinare, s-a decupat numai "**filonul**" etnicist, naționalist, după care a și fost taxată și tratată, este o chestiune conjuncturistă, dar nu numai atât.

Cum dracu să clarific eu acest "ghiveci" specific românesc, fără să adâncesc confuziile și fără să îngroș corul istoriografic stereotip ?]

▣ Precizări doctrinare

Dacă cumva, la dreapta (ca idee politică) este : Credința în Hristos și Dumnezeu ; apărarea altarelor noastre de închinare ; iubirea țărâniei patriei, ideea de apărare a Neamului Românesc din p.d.v. etnic ; ideea monarhică ; gândul de jertfă pentru adevăr, dreptate, idealism...

"atunci ne declarăm nu numai de dreapta, ci de extremă dreapta"

Dar dacă, la această "dreapta" s-ar strecura : ideea de oprimare și nedreptate a

masselor, ideea cămătăriei bancare ; **"atunci nu va exista nici o extremă stânga mai**

înversunată ca noi" Dacă "**stânga**" are : tendința de luptă pentru eliberarea clasei

muncitoare ;

"atunci nimeni nu ne întrece în situarea la stânga"

Dacă, însă, "stânga" înseamnă : internaționalism ; dezinteresare pentru apărarea țărâniei patriei

; surparea ideii de Dumnezeu ; "Materialism brut" ; **"Suntem dușmani hotărâți ai acestei**

stângi".

Concluzie :

"Nu suntem nici "de stânga", nici "de dreapta", ci reprezentăm râul de viață al

Neamului Românesc.

Înțelege dictatura, o acceptă, în numele intereselor etnice ale poporului

român, nu în slujba unei minorități."

IZCodreanu / 18 dec.'32

▣ Monarhia

Vezi **fișier Monarhie**

"**Garda de Fier** nu este " monarhistă ", ci "**singura monarhistă**". "Nu putem înțelege existența poporului român fără monarhie" Credință față de dinastie, față de Carol. Dar Garda nu s-a prezentat în audiență la rege ; o va face când va considera că-i va fi de folos.

▫ Politica externă

Vezi fișier **Politică externă**

Pacea nu poate fi apărută decât **pregătindu-te de război**. De aceea cere **întărirea armatei** .
Sistarea plății cuponului extern ; distrugerea cartelurilor hrăpărețe ;
I.Z.Codreanu / 18 dec.'32

17.) **V.Rădulescu (raportor) ,discurs final la Mesaj ,19 dec.'32**

(DAD, MO 23, șed. din 19 dec.'32. p ? – 529)

[LD: lipsă xerox.Doar pag.finală]

▫ Răspunsul la Mesaj

▫ Programul PNȚ

Iunian a afirmat că noi ne-am părăsit programul și nu vom mai avea încrederea țării.

Gr.Filipescu afirmă în ziarul său că , în orice țară din lume, partidele politice din opoziție fac demagogie.Demagogia încetează ,însă, la guvern. El spune , însă, că la PNȚ demagogia continuă, deoarece își păstrează programul din opoziție.

„Această afirmație , care credea d.Filipescu că este o palmă aplicată nouă, noi o putem invoca ca un titlu de glorie , pentru că rare ori s-a văzut în istoria politică a acestei țări , ca un partid venit la guvern să-și respecte programul din opoziție, cum ni-l păstrăm noi.

(aplauze puternice la PNȚ) Iată de ce , dlor, **nu ne pot atinge nici criticile aspre, nici ironiile veninoase, mai mult sau mai puțin fine**.De aceea **roagă ca Adresa să fie votată** așa cum este redactată ,cu litera și **spiritul ei de pesimism pentru prezent, și de optimism pentru ziua de mâine**,pentru că nu putem să pierdem speranța în viitorul de mâine al neamului românesc. "
(aplauze prelungite la PNȚ.Autorul este felicitat de dnii miniștrii și de membrii majorității parlamentare)

V.Rădulescu / 19 dec.'32

18.)**Eduard Mirto răspuns final la Mesaj ,19 dec.'32.**

(ministr.Lucrărilor publiceși comunicații , din partea Guvernului) ,

(DAD, MO 23, șed. din 19 dec.'32, p 529- 535)

[LD: că Maniu nu a luat cuvântul cât nu a fost premier, se mai poate explica.Dar că acum nu consideră necesar să vorbească el la concluzii la dezbateri la Mesaj, este o altă probă privind păstrarea rezervelor lui ,prin implicare de culise ...]

▫Discuțiile la Mesaj

Au loc pe **un fond economic și financiar f.grav**.De aceea, este f.dificil , pentru cel care răspunde în numele guvernului .Cu mult talent, **s-au făcut critici nedrepte și nefolositoare**. Dacă în genere **rolul opoziției este să critice**, se pare că , în momentele prin care trecem , **această critică era absolut necesar să aibe anumite limite** ;nu se poate să nu se observe că **au fost nedrepti , într-un moment neprielnic**.

Situația lui este dificilă și pentru că va fi obligat să răspundă prietenilor de altădată și adversarilor de totdeauna .

Ca de obicei, nu va face uz de nume proprii și va analiza cu obiectivitate , doar diferitele soluțiuni care s-au exprimat.

Ca de obicei, va ține seama de relațiile de prietenie , indiferent de relațiile politice.

Respectul, stima, admirația, pe care le-a acordat legăturilor de prietenie , îl împiedică să procedeze altfel. [.....]

Afirmând că **asupra a 3 puncte a fost o înțelegere desăvârșită -Regele, politica externă, armata** -constată că **pe celelate probleme „nu a mai rezultat** , din cuvântările ținute - **înțelegere între reprezentanții partidelor politice și Adresa de răspuns la Mesaj.”**

Grupează criticile în două categorii :obiecțiuni cu caracter politic , **care nu priveau de loc programul de lucru al guvernului**,prevăzut în Mesaj și Răspuns , **care depășeau chiar limita obișnuită la o discuție la Mesaj** ;**critici asupra programului anunțat la Mesaj**.

Este adevărat că la dezbaterile la mesaj, fiecare poate să dezvolte punctul său de vedere , cadrul politic, ideologia, programul... dar nu să discute chestiuni interne de partid.

" Ați depășit ceea ce era obișnuit la o discuție la Mesaj "

Mirto / 19 dec.'32

≡**Consens parlamentar.**

/Monarhia

A luat act cu desăvârșită mulțumire , că **toate partidele politice**, s-au asociat la declarația de **devotament și de dragoste față de MS Regele** (aplauze prelungite, unanime)

Această dragoste și acest devotament , desigur vor fi unite și cu străduința noastră, a tuturor, ca să facem ca această domnie să fie cât mai glorioasă.

/Politica externă

[LD : formal , stereotip, ca și când nu s-at fi discutat atât !Cât privește consensul ! ce să mai spunem ?! De ce această politică de struț?]

Am luat act cu plăcere că și în ce privește directivele privitoare la politica externă , există **același perfect acord, între toate partidele politice**.Susținători sinceri ai păcii , respectând cu toată hotărârea tratatele, vom căuta să realizăm legături de prietenie cu toate țările,indiferent de situațiunea lor de până astăzi față de poporul român ." (aplauze la majoritate)

/Armata

A mai constatat, ca în Parlametele anterioare,**dragostea și recunoștința tuturor pentru glorioasa noastră armată** , unite cu hotărârea ca pe viitor să ne străduim la menținerea și la ridicarea ei. (aplauze)

Mirto / 19 dec'32, retro'31

≡**Rotativa guvernamentală.**

#Guvern Iorga / Vaida

[LD : această dispută continuă de ani de zile , în parlamentul românesc.După cum continuă disputa PNL-PNȚ pentru succesiune.Este una din principalele cauze ale scăderii autorității partidelor, în ochii opiniei publice .Este cauza principală care a îngăduit lui Carol să le folosească după bunul plac, unul contra altuia .Grav este că partidele politice s-au pretat , s-au lăsat seduse, de acest „joc”]

A fost criticată formarea guvernului „de alegeri” Vaida .

"Și ceea ce este curios, un distins profesor universitar [Hudiță-PT-Lupu] , a cărui pregătire este necontestată ,cu a cărui obiectivitate mă învățasem, la adăpostul principiilor constituționale, a încercat,pe bază de texte precise, să ajungă la concluzia că **formarea cabinetului de alegeri al d-lui Alexandru Vaida – Voevod,n-ar cadra cu principiile constituționale.**"

Să vedem :

...A demisionat gov.Iorga – o demisie constituțională, primită de Cel în drept și dorită de întreaga opinie publică (aplauze la majoritate)

...MSRegele, arbitru suprem, a cerut formarea unui guvern național sau formarea unui guvern de concentrare .Nu s-a format.

...Nerealizându-se guvernul de concentrare, pe care atât MSR , cât și țara(după rezultatul alegerilor) l-ar fi voit, **care era soluția din p.d.v. constituțional ?O singură soluție :trebuia chemată țara să-și spună cuvântul, fiindcă reprezentanții partidelor nu găsiseră o soluție .**

Dar pentru cunoașterea acestei voințe, era nevoie de un guvern care să consulte țara,**un guvern de alegeri**, și care să conducă și să rezolve treburile curente.**Pentru aceasta erau numai două partide care aveau aparatul necesar .Să nu se supere ceilalți , dar aceste două partide erau :**

PNL și PNT

-Victor Papacostea (PNL-2) :bune, rele , dar să le aibă ?!

-I. Isac :A putut conduce și lorga -Argetoianu fără aparat de stat !

-Mirto : în timpul alegerilor , mecanismul de stat nu trebuie să sufere ;doar cele două partide aveau organizații și o structură corespunzătoare cerințelor constituționale .

-Papacostea : **Dar cu votul universal ce faceți ?**

-Voci PT-Lupu : trebuia făcut guvern de funcționari , de magistrați !

-Mirto: Naivitatea asta am avut-o și eu ! Fiind mai în vârstă ca dvs,eu am trăit sub două guverne"de funcționari " care au făcut aceste alegeri,și am pierdut această iluzie .

A fost guvernul gral Văitoianu ..

-D.Cioc (PNL-2) : Și nu v-a prins bine !

-Pomp.Ioanițescu : Guvernele de funcționari **au servit totdeauna de paravan !**

-D.Cioc : Sub guvernul Văitoianu țara a avut cele mai libere alegeri !

-Pomp.Ioanițescu :**A fost un guvern camuflat !**

-Mirto : **Nimeni nu a crezut că gub.Văitoianu a fost un guvern "neutru" Ca dovadă, generalul Văitoianu a devenit ministru de Interne în prima formație a gub.Brătianu.**

-C.AI.Constantinescu :**Nici gub.Vaida nu fost „neutru” .A făcut alegeri libere ,dar a fost al dvs**

-Alegerile,"prima" ,legea electorală

[LD : urmează o lungă polemică Mirto-Iamandi,privind legitimitatea ,respectiv nelegitimitatea aducerii la guvern a lui Vaida]

-Mirto :**Vaida era o garanție ,deoarece mai făcuse alegerile din 1928**, ca ministru de Interne , alegeri care au fost **cele mai libere din istoria alegerilor !**Și nu se poate afirma de către nimenică , și în 1932 , nu a făcut aceste alegeri libere !

-Iamandi :**Pilda este valabilă numai pentru alegerile din 1928 !**

-Mirto :**Ni s-a mai reproșat că am făcut cartel cu P.German și că am avut cu noi și pe dl Iunian.**Că fără ei , n-am fi întrunit 40 % ,care ne dădea dreptul la „prima electorală”

Dar legea electorală permite cartelurile,tocmai pentru obținerea primei !

-Iamandi : **Atunci de ce condamnați cartelul nostru cu lorga , din 1931 ?**

-Mirto : **Nu l-am condamnat deloc, am afirmat doar că din acel cartel n-a ieșit nimic folositor pentru țară Ni s-a reproșat că noi, care am condamnat prima electorală ca "imorală"**

,ne-am folosit de ea ! Există o lege ; trebuia să o respectăm.Nu trebuia aplicată ?"

-Iamandi : **Ați avut soluția propusă de d. lorga , la care aderasesm și noi,ca ,înainte de dizolvarea Parlamentului, să fie modificată legea .Mai mult, în Parlamentul lorga ,**

deklaraserăți că , dacă veți veni la guvernare,nu veți profita de primă !

-Mirto :**Nu-și amintește să fi făcut o atare declarație.**

-Iamandi : **A făcut-o d.Mihalache !**

-Mirto :**Nu este îngăduit să renunți la aplicarea unei legi, oricât de rea ar fi ea.Iar legea electorală ,cu cartel sau fără, permite prima.**

-dr.I.Costinescu :**Mai cu seamă când îți convine ! Ce frumos sună aceasta !**

-Mirto :**În materie de constituționalism , nu cunoaștem decât extremitățile :sau nu respectăm constituția, sau.o facem mai ceva decât Franța, Anglia ! Anglia ar fi f.surprinsă de**

"constituționalismul"nostru.Franța ,și mai surprinsă !

-Iamandi : **acolo nu este reprezentare proporțională .**

-Mirto :**Țara a fost consultată ;Am avut 40 % .Dvs ați avut doar 13 % .Prof.univ. care avorbit, [Hudiță-lupiștii] doar 2 %**

-Adonis Popov : **Dar opoziția , laolaltă , a avut 60 % !**

-dr.I.Costinescu : **Dar în București, capitala țării, cât ați avut ?!**

-Mirto :**De mult ați făcut această greșală : politica „orașelor” !Pe vremea alegerilor censitare V-ar conveni alegerile doar în București, Slatina și Mizil... cu ele să hotărâți guvernarea !**

Potrivit prevederilor constituționale, nici cu 13% , nici cu 2 % ,nu se poate revendica guvernarea . Conform ei, un Parlament este ales pe 4 ani.

Cum tot repetă opoziția :Plecați ! plecați ?!"

Mirto / 19 dec.'32

-Instabilitate guvernamentală

[LD:Mirto avea perfectă dreptate că în România a existat o "**instabilitate politică "prelungită**". În medie ,8 alegeri ,9 parlamente,peste 8 guverne...în 9 ani !

Numai că în această materie ,PNȚ(din 1926) ,respectiv PNR și PTȚ (până în 1926) a fost "campionul" campaniilor de răsturnare a guvernelor ,principal autor al instabilității politice.

Eu cred că nu poate fi blamat pentru asta .Eu văd în această instabilitate **efectele firești** a unei clarificări, limpeziri, consolidări ,cerute de amploarea (și dificultatea) **procesului de unificare a țării și a introducerii votului universal**.Restul este ... politicianism]

"Este în țara aceasta **un permanent neastâmpăr politic, foarte dăunător ei.**"

Iată câteva **cifre care pun pe gânduri** :„De la înființarea votului universal și până astăzi, **în 13 ani, normal ar fi trebuit să avem 3 alegeri ; am avut 8 !**

Opt Parlamente care ar fi trebuit să dureze 32 de ani,au durat 13 !

Și nu uitați că, din aceste 8 Parlamente, **unul a durat 4 ani și o zi**, ceea ce înseamnă că rămân pentru 7 Parlamente , 9 ani : **anul și Parlamentul !**

-IMLeon :Trist !

-Mirto : Nu v-ați gândit, dlor, **ce cheltuială reprezintă ,ce oprire în loc a întregii activități** a statului, **ce săcăială, este pe neneorociții aceia de alegători** ,pe care îi aducem în fiecare an la vot ?

-Florea Drăghici (preot) :Pe lângă alegerile județene și comunale !

-Mirto :am căutat pe cineva să ne semene ;**n-am găsit, dlor ! Șapte Parlamete în 9 ani ,nu se mai cunoaște !**

Eu sunt ministru la Lucrări publice și comunicații.**Câți miniștrii credeți că au fost la acest departament ,din 1914?36 ,dlor ! Eu sunt al 37-lea ! cîte 2 pe an !** (exclamări)

Ei bine, dlor,**vreți drumuri ? Vreți căi ferate ? Verți o dezvoltare a căilor pe apă ?cu schimbarea miniștrilor la 6 luni, fără nici o posibilitate de continuitate ?**

Nu, trebuie să deschidem ochii ,căci **este ceva maladiv, această permanentă schimbare"**
Mirto / 19 dec.'32

-Pulverizarea partidelor

[LD: fenomen foarte îngrijorător care părea că îngrijorează toată clasa politică .Și totuși !

De la 2/ 3 partide în 1918,în 12 ani **se ajunsese la 18 partide** (și fără Carol II)

Ceea ce știu este că încă peste 5 ani ,se ajunsese la peste 60 partide .

Fenomen românesc ?Vezi fișier Sistemul de partide]

-Mirto:"**Am plecat la luptă în viața politică** , după război, **și am plecat la luptă numai cu Partidul Liberal**.Partidul Conservator , nici nu mai era nevoie să-i dăm luptă, avusese el grijă să se declare neputiincios în fața alegătorilor ;**două partide am plecat și în timpul acela se ivise și un al 3-lea, al d.lui general Averescu.**

Acum să vedem "progresul"ce l-am făcut :**În 1928,au fost în luptă 6 partide** ,în 6 ani, am sporit **cu 3 partide !La 1931, am trecut de la 6 partide, la 12 !** în 3 ani s-au dublat !

-Manolescu –Strunga : **apoi numai dvs ați făcut 3 partide țărăniste !**

-Mitache : **Dvs aveți 5** , nu uitați partidul lui Jean Tehaș !

-Manolescu –Strunga : **dvs ați început !**

-Mitache : Probabil că de aceea ne-a și imitat cu 3 partide liberale !

-Mirto : De la 3 partide, la 6 , în trei ani ;**de la 6 la 12, în următorii trei ani ;de la 12, la 18, într-un an ;am avut în 1932,18 partide !**

-ACCuza :Din acestea , **câte sunt jidănești ?**

-Mirto : Vă spun, dle Cuza , **18 sunt toate;în afară de al dvs și al dlui Zelea -Codreanu** , toate celelate .Vă place ? V-am dat răspunsul (ilaritate.Aplauze)Deși sunteți două partide „curate” tot nu vă înțelegeți ! Ar trebui să ne explicați , de ce ?

-ACCuza :**Mai întâi că nu suntem partide .**

-Mirto :D.Titeanu ,care era foarte îngrijorat ,zicea :**ce ați mai rămas ?și ne privea cu compătimire :a plecat d.Stere, care v-a dat programul ,a plecat dr.Lupu ,care era toată viața partidului și , în fine , acum a plecat și d.Lunian, cu puterea sa dialectică.**

"Dlor, au plecat și nu pot să contest valoarea nici unuia din ei. Eu trebuie să adaog și **profundul meu regret că au plecat**.Dar de ce ne compătimiți ?Dvs nu ați examinat o coincidență ?**Câteștrei - exact – au plecat și de la dvs.**, odată,și au venit la noi ,și de la dvs au plecat odată, nu în rate .Dle Leon , **trebuie să examinați cu seriozitate această stare maladivă a creerii partidelor în fiecare zi"**

-IMLeon : Dar examinarea să fie făcută cu seriozitate.

-Mirto :Nu putem avea 18 ideologii, 18 programe !Trebuie să ne cenzurăm într-o zi sinceritatea,conduita și liniile pe care mergem.și , cu ocazia legii electorale, trebuie neapărat , cu toată cuminența și cu tot calmul , să vedem dacă această stare maladivă nu trebuie stăvilită într-un fel. (exclamații la PȚ)

-ACCuza : Cine le stăvilește ?

-IMLeon : Frumoasă explicație !

-ACCuza : Numai corpul electoral este competent ...

-I.Mihalache : Stabilește mai mult prima decât corpul electoral"(aplauze , ilaritate)

Mirto / 19 dec.'32

«Guvernul Maniu

-Mirto :Se mira dl Tătărescu de "plecarea prematură" a dlui Vaida și de "revenirea târzie" a dlui Maniu.[...]De ce i se pare anormal dlui Tătărescu că șeful partidului a venit în fruntea guvernului ?! Dacă i se pare anormal, să explice dacă nu consideră normal ca șeful PNL să devie șeful guvernului ?!

-Iamandi : Mai bine să explicați de ce d.Maniu se retrăgea la Bădăcin ?

-Mirto :Vă rog să lăsați partidul și majoritatea să formeze guvernul pe care îl cred de cuviință, fără să apeleze la indicațiile dvs. (aplauze la PNT)

Mirto / 19 dec.'32

«Situția din PNT

/Ardeleni –Regățeni

-Mirto:În fine, s-a produs și o scrisoare [citată de Iunian] în care se încerca să se facă dovada că fuziunea nu ar fi fost rezultatul unei adevărate apropieri sufletești ,a unei chemări de la grupare la grupare ,ci rezultatul unor combinații.[adresându-se lui Maniu]

Dar eu, dle președinte de Consiliu,-care dacă nu voi fi având altă calitate ,o am pe aceea de a fi vechi în partid -îmi dau bine seama că la Atheneu, în 1919,fără nici un fel de scrisoare, fără nici un fel de târguială, curând după realizarea uniunii, chiar Partidul Național din Ardeal s-a văzut față cu Partidul Țărănesc din Regat,și-au dat mâinile, s-au îmbrățișat și au pornit la conlucrare împreună ,în prima guvernare a României Mari ."(aplauze puternice la PNT)
Pentru mine, atunci s-a realizat fuziunea.

Ulterior a fost necesitatea nivelărilor.Dar ce pretindeți dvs ?Două partide care trăiseră deosebit ani de zile, dar care voiau să se topească , să nu existe între ele nici un fel de asperități ? "Asperități? Dar eu am trăit în țară ,și am trăit tachineția dintre Moldoveni și Munteni ,deși trecuseră atâția ani de la Unire.

Astăzi nu mai este această tachineție,dar asta pentru că au apărut alte asperități, cari au înlăturat pe cele vechi.Trebuie să treacă timp pentru ca topirea și asemănarea să devină desăvârșite,să nu mai fie nici un fel de deosebire, nici un fel de asperitate.

În orice caz, d-lor, dvs, oricum ați considera, sunteți datori mult ,din punct de vedere românesc, și dlui Maniu și dlui Mihalache că au realizat fuziunea ,- contra acelor cari astăzi sunt nemulțumiți - pentru că făcând fuziunea ,au realizat cel mai mare act național , care s-a făcut de la Unire până astăzi.(aplauze puternice și prelungite la PNT)

Examinați din p.d.v. național , și veți vedea de ce interes extraordinar este pentru țară , existența unui partid care să îmbrățișeze în componența lui , exponenții reali ai tuturor cetățenilor ce o compun ! Acest lucru l-au realizat Iuliu Maniu și Ion Mihalache

(aplauze puternice și prelungite la PNT, strigăte „să trăiască „!)

-Victor Iamandi :Dle ministru , Noi vă dorim un singur lucru : să se realizeze definitiv această fuziune, pentru ca țara și neamul românesc să aibă ce folosi de la dânsa.

Aceasta este o urare , în care se cuprinde și o indicație pentru viitor [.....]

-Mirto : Dle Iamandi, pentru că ați declarat atât de sincer că vă rugați pentru noi,vă promit solemn că am să mă rog și eu pentru dvs. (mare ilaritate, aplauze)

Mirto / 19 dec.'32

/Pesimism și descurajare, nejustificate

Se constată în toate discursurile. Este adevărat că situația este grea. Dar nu trebuie să adăugăm la ea această notă de pesimism. În acest scop, el va arăta situația exactă, pentru a înlătura această notă de pesimism.:

-Cei care strigați : "**Buget deficitar ! buget deficitar !**" aveți datoria să spuneți dacă în alte țări ... sunt sau nu bugete deficitare. În 1931, din 23 țări europene, 16 au avut deficit bugetar, numai 3 au avut excedente neînsemnate. 90 % din țările europene, au deficit bugetar.

În această perioadă 1930-1931, noi am plătit străinătății credite de 12 miliarde.

În 1930, peste 5 miliarde s-au dus din cauza situației financiare a Angliei și a Americii, și peste 6 miliarde s-au retras din cauza căderii Băncii de Credit Anstalt din Viena ..

-Când a apărut reglementarea devizelor, o revoltă extraordinară : suntem în pragul falimentului ! Cum se poate o astfel de măsură ! Este o măsură pe care nimeni nu o ia cu inima ușoară. Este adevărat că noi, prin Banca Națională, la 17 mai a.c., am recurs la reglementarea devizelor.

Dar trebuie să completăm și să spunem : Ungaria a luat această măsură încă din iunie 1931 ; Grecia și Danemarca, din sept. '31 ; Austria, Bulgaria, Cehoslovacia, Turcia, Iugoslavia, încă din oct. '31 ; Italia, Norvegia, din dec. '31 .

Abia după toate aceste țări, am luat și noi această măsură ! **Am avut, deci, o mai mare putere de rezistență . În lături, deci, cu pesimismul !**

-**Victor Papacostea** : Câte țări au ajuns sub control străin din cele 16 ?

-**Mirto** : Nici una, cum n-a ajuns nici țara noastră ! Când a apărut problema contingentării, nov. '32 (măsură pentru schimburile internaționale) întreaga presă a sărit : măsură nechibzuită, prematură ! caracteristică falimentului ! Este adevărat că este o măsură gravă dar să adăugați că : A această măsură s-a luat și în Turcia, Franța, Spania, Olanda, Ungaria, Cehoslovacia, Italia, Polonia, Elveția, Belgia, Norvegia, Austria, Grecia ... începând din nov. 1931 ...

Duceți-vă în fața opiniei publice și spuneți-i lucrurile așa cum sunt, că noi am luat această măsură, după ce întreaga Europă a luat-o !

...Am plătit cu cuminenție, cu sfințenie, cuponul extern... Și în ce împrejurări !

Deși Ungaria a suspendat cuponul din 1931 ; Letonia, Iugoslavia, Grecia, din apr. '32 ;

Bulgaria plătește pe jumătate "[...]"

Ed. Mirto / 19 dec. '32

19) Iul. Maniu (prim-ministr) , răspunde lui Iorga , Senat , 22 dec. '32

(DAD, MO 17, 22 dec. '32, p. 386-387)

[LD Este ultimul lui discurs în calitate de prim-ministru. Poate fi considerat **jurământul lui de credință**, privind opera unității naționale la care a contribuit. Este clar, fără echivocuri .]

«Contrapropaganda antirevizionistă

"Guvernul nu crede că dezvoltarea unei contrapropagande ar fi în atribuțiunea organelor oficiale ale statului . [-----] Guvernul crede că organele oficiale au în atribuțiunile lor, numai de a da lămuririle necesare opiniei publice în chestiunile ce se pun în discuțiile internaționale, privitor la probleme care interesează poporul român și statul său."

Maniu / 22 dec. '32

[LD: 17 nov. 2006 . Pare, desigur, un aspect secundar, discutabil. Dar când eu am citit documentele care au însoțit tratativele de la conferințele de pace din '18-'19 și am văzut deosebirea dintre delegații, "zestrea" argumentelor românești a fost deosebit de sărăcăcioasă, chiar penibilă. În 1940, la tratativele Dictatului de la Viena, s-a întâmplat același lucru penibil. Ca să nu mai vorbim de documentația de la Conferința Păcii din 1947.

Am toate dovezile ca să pot conchide crasa neglijență (nepăsare, desconsiderare) a guvernelor românești față de acest aspect. Aș putea spune chiar că a fost vorba de **o conduită arogantă mioapă**, prin care România, tare pe legitimitățile ei, nu se mai simțea datoră să lămurească pe cineva. Este la fel de adevărat că nu de această contrapropagandă depindea atitudinea marilor puteri față de România. Dar carența aceasta a fost și este și în prezent] .

/Direcția presei și propagandei

Acțiunea de "lămurire" trebuie s-o facă **direcțiunea presei** "Aceasta a lucrat cu **pregătire , devotament și siguranță** .""Dacă rezultatele nu sunt cum ar fi de dorit ,cauza este" **modestia mijloacelor care-i sunt la dispoziție "**

Cehoslovacia are prevăzut în buget ,anual, pentru asta, **151 milioane lei ;lugoslavia -174 milioane;Polonia : 148 milioane Ca să nu amintim de altele !**

România : 51 milioane ! (din care se plătesc speșele de personal, atașajii de presă etc etc)

"**Modestia acestei sume "** , rezultă din "**cruțările**" **ce au trebuit făcute :**

În 1930, el prevăzuse pentru asta ,101 milioane **S-au redus !**

În 1931 , s-u prevăzut 71 milioane.În 1932 , 51 milioane !

lul.Maniu / 22 dec.'32

▣"CertIFICATELE " statului național

Cu toate acestea, **Direcția presei** a realizat "**scrieri lămuritoare "** privitoare la chestiuni care interesau statul român.

A făcut o "**colecțiune**" privind **revizionismul și minoritarii .**

Guvernul a hotărât să publice rezultatul **Recensământului populației**, din care să se vadă **situația etnică, așezarea geografică, evoluția istorică a acestei așezări .**

"**Din aceste date** , pe care le va publica cu deplină obiectivitate și în mod cu totul științific , se va convinge oricine că în ceea ce privește **statul nostru național și regimul de drept** sub care stă, **este singurul drept, singurul firesc și corespunzător realității "**

(apaluze prelungite)

"Al doilea, **guvernul** va publica toate **actele conferinței de pace, toate actele tratatelor și a hotărârilor de la Trianon ,cu tot materialul de documentare "**

"Reâmprospătând în memoria opiniei publice mondiale, aceste hotărâri și motivarea lor, **cred că va fi cel mai bun mijloc** pentru a arăta că, în adevăr, **hotărârile aduse corespund unei realități și unei necesități istorice** și că **statutul teritorial al Europei Orientale** de astăzi , prin care s-au stabilit aceste state naționale, nu au fost rezultatul unui capriciu ,ci a fost **urmarea firească a unei evoluții istorice și a unui drept** pe care-l avem și **urmarea firească a unor necesități internaționale "**

Publicarea acestor doumente , făcută de specialiști , cu un mare aparat științific, și aprofundat studiu, va arăta că "**desființarea sau atingerea , în cea mai mică parte, a aceluși statut teritorial , nu ar însemna altceva decât a aduce această parte a Europei în situațiunea turbure , anticulturală și anticivilizată** , în care a fost naintea acestui statut ,**și ar pricinui continui și interminabile neliniști.**"

luliu Maniu / 20 dec.'32

▣Tăria statului național

[LD : am impresia că este prima declarație tranșantă , în calitate de " român" , nu de "ardelean" pe care o face , oficial Maniu. În rest, supărările lui, aparențele șovăieli, au fost tributul plătit în arena bătăliilor politice interne]

"**Noi vom arăta că statul nostru național român nu este numai rezultatul unor tratate sau contracte internaționale, cari nu pot fi atinse , ci este urmarea firească și naturală a dreptului nostru** **călcat în picioare atâta vreme ,și urmarea autodeterminării noastre în baza principiului național** , făcută din liberă voință , pecetluită cu sângele , cu **sacrificiul neamului românesc "**(apaluze prelungi, strigăte de bravo)

"**Jerfa celor 800.000 de morți din Vechiul Regat , conștiința și devotamentul poporului românesc din provinciile unite ,este stânca pe care s-a edificat statul nostru , și pe care nici un fel de dușman nu o va putea dărâma , și pe care nici o propagandă mincinoasă nu o va putea slăbi.****Unitatea noastră națională este pe veci** **făcută ,hotarele ei sunt intangibile.**Ea este afirmarea unui principiu al civilizației; iar **propaganda făcută contra ei ,o negațiune a culturii omenesti** , în fața căreia noi nu avem nevoie să facem contrapropagandă ,ci avem să lămurim acest adevăr înaintea opiniei publice civilizate ,care **sunt sigur că este astăzi și va fi totdeauna cu noi "**

(apaluze prelungi, strigăte de bravo)

-N.Iorga / Replică la răspuns

[LD : La supărare, **Iorga este nedrept, surd, pătimăș și distructiv**. De altfel, această **meteahnă a clasei politice românești** a avut ponderea ei în anihilarea mult-cerutei propagande naționale românești !]

"Dlor președinte , dlor senatori. Îmi dați voie să **constat numai trei lucruri** :
întâiu, că **am făcut o mare greșală punând această întrebare** ; al doilea, că am declarat că **nu am nevoie de nici un răspuns** ; al treilea , **că vorbim** , dl președinte al Consiliului și cu mine , **două limbi absolut deosebite "** (zgomot, întreruperi la PNT , rumoare)

- **Ștefan Graur : "Nu vă înțelegeți cu nimeni în țara aceasta și acolo aveți să rămâneți !"**
Iuliu Maniu -Nicolae Iorga ,22 dec.'32

Vacanță parlamentară de Crăciun

20.)Dezacord Coroană /Guvern ,9 ian.'33

A.**Maniu , Mihalache** -Gabriel Marinescu

("Facla " , an XII, nr. 585, 10 ian.'33)

B.**Maniu** : explicație tardivă privind dezacordul , 15 nov.'33
("Universul" , 17 nov.'33)

C.**Maniu** : explicație tardivă privind dezacordul ,18 dec.'33
("Dimineața" , 19 dec.'33)

A."Guvernul cere înlocuirea prefectului de poliție "

("Facla",an XII,nr.585,10 ian.'33)

/Insubordonarea col.Gabriel Marinescu și g-ral Dumitrescu

În plină sărbătoare a Bobotezii , o mare frământare politică a izbucnit , cu tendința de a lua proporții , încât se vorbește de **"criză constituțională "** , **" problemă de stat "**

Cauza principală a conflictului este **Circulara** pe care d.colonel **Gabriel Marinescu** a trimis-o , cu prilejul Anului Nou,tuturor organelor polițienești din țară ,în care dădea **o drastică desmințire despre zvonul demiterii sale** :

< Sunt și rămân prefect al Poliției , numit prin Decret regal,și voi rămâne până când, tot prin Decret regal ,voi fi înlocuit .>

Se adaugă **Ordinul de zi** al gralului Dumitrescu , comandantul jandarmeriei,cu prilejul Anului Nou, în care arăta că **nu din vina lui nu a putut aduce îmbunătățiri corpului jandarmeresc."**

/Mihalache:demisia celor doi

D.Ion Mihalache a găsit că atât **Circulara** cât și **Ordinul de zi** -concomitente-constituie **un act de indisciplină , o provocare și o jignire , o tentativă de înjosire deliberată față de ministrul de Intene și de Guvern**.Culmea ironiei:în ziua când izbucnea conflictul ,"Dreptatea "dedica un articol elogios prefectului de poliție Gabriel Marinescu !

Mihalache s-a prezentat în **două audiențe la MSR** , pentru semnarea **Decretului de demisie** a lui **Gabriel Marinescu**,și ,mai puțin insistent, pentru **demiterea gral Dumitrescu**.

Regele a refuzat din capul locului să accepte înlocuirea celor doi.

Dar ,în același timp,a refuzat si demisia lui Mihalache.

/Maniu -solidar cu Mihalache

D.Maniu a fost , de la început de partea dlui Mihalache, declarând că **întregul guvern se solidarizează cu el.Partidul ,de asemena . Și d.Titulescu** (aflat în străinătate ,argumentase cu marile probleme diplomatice în curs)Guvernul a hotărât:

1)**demiterea lui Marinescu** (cu trecerea lui în armată)

Până atunci , gucernul se considera demisionat .

2)trecerea lui **Dumitrescu la Poliție**

3) numirea gral **Stângaciu la Jandarmerie** .

Micile partide politice **încearcă să deplaseze chestiunea :este un pretext guvernamental de a nu-și asuma răspunderile !**

IGDuca :este de acord cu atitudinea lui Maniu și Mihalache .

Criza de guvern /9 ian.'33

B.Declarațiile lui Maniu,Cluj,15 nov.'33

Vezi pe larg la Fișier PNT VIII

("Universul " ,17 nov.'33)

[LD :din nou, din nou,explicații târzii.De data asta abia după căderea guvernului Vaida !

Țintele lui Maniu, devenite obsesive :"**oculta**".

Cum despre **Carol** ,Maniu nu are decât cuvinte de respect și prețuire;cum cei doi indezirabili

-Marinescu și Dumitrescu -nu făceau parte din "ocultă" ,ci doar o serveau ;cum alte indicii

Maniu nu oferă ...este greu de stabilit :din cine era alcătuită "oculta" ?

Iar și iar **fuga de răspundere?Sau nu?Vizionarismul cel mai luminat** ,confirmat ulterior ?

Când ?:în 1930 (când a netezit drumul lui Carol la Tron) ? în 1932 (când a demisionat pentru că

regele nu a acceptat eliminarea din posturi a celor doi ?)În 1937? În 1938(la refuzul de a sprijini

dictatura lui Carol)?În 1940(la alungarea lui Carol)?În august 1944(la lovitura contra lui

Antonescu)? La procesul la care a fost condamnat pe viață ?

Cum să-l abordez pe Maniu ? în contextul imediat?în perspectiva ulterioară?în lumina evoluției

istoriei ?Pentru mine este personajul cel mai greu de înțeles.**Iar opiniile altora despre el sunt fie subiective ,fie legendare** .]

Azi dimineață , o delegație de **30 de tineri din PNT** , s-a prezentat la **d.Iuliu Maniu** ,

în palatul Boilă din str.Băii, manifestând pentru d.Maniu.A luat cuvântul **d.Buta** , prim-redactorul

ziarului "**România Nouă**" , asigurând pe Maniu de dragostea tineretului, **și de dorința de a se**

întoarce în viața politică , în fruntea PNT.Maniu le-a răspuns .

#Criză monarhică

" **Regret** că nu pot să dau expresiune sentimentului meu de recunoștință în tonul pe care aș vrea

,**fiind puțin suferind**. Vă mulțumesc din adâncul sufletului pentru această manifestație și fiți

siguri că **prin graiul meu ,aveți recunoștința întregii românimi și a generației viitoare**

Mă doare mult că această frumoasă manifestație **coincide cu demiterea** ,în condițiile

cunoscute,a iubitului meu prieten Vaida Voevod, care de altfel era de prevăzut.

"**Știam că încercarea lui de guvernare nu va reuși**. [-----]Nici o criză n-a fost

provocată de parlament, **ci de forțe oculte**.

În România nu este o criză a parlamentarismului, **ci pare că ne lovim de o criză a**

sistemului monarhic.Faptul acesta ar fi **o mare nenorocire** , și , pentru înlăturarea lui,

ar trebui să-și dea mâna toți devotații sinceri ai monarhismului."[-----]

Maniu / 15 nov.'33

«Crezul moral-politic manist.

" Domnule profesor [Buta] ,cereți să vă dau îndrumări .**Nu vă voi putea satisface** , pentru că

acesta nu este rolul meu,este al conducerii de partid, care desigur își va face datoria.

De când **m-am dezis de la președinția partidului** , n-am făcut **nici o declarație** ,nici n-am făcut

vreun gest care să tulbure opera de guvernare a prietenilor mei.

Astăzi, când criza este terminată , mă voi restrânge asemenea la **câteva confesiuni de**

credință ,care nu obligă pe nimeni , afară de mine.

Când *m-am retras de la președinția partidului* [ian.'33]am crezut, ca și astăzi,că **fără o concepție morală severă** ,care **să pătrundă viața particulară ,familială și publică**, nu poate dăinui un popor ,și că fără **respectarea severă a prescripțiilor constituționale** ,libere de orice influențe oculte și responsabile ,nu este o posibilă viață de stat , **normală și prosperă** pentru o națiune."

Iuliu Maniu / 15 nov.'33

≡**Concepția economică, financiară , socială.**

[LD :este o concepție atât de eclectică ,încât merită analizată ! De fapt un amestec de liberalism ,cu doze de intervenționism,țărănism marxist ,și regionalism ardelenesc .]

/Descentralizare !

"Și astăzi cred la fel că,**fără o organizare administrativă modernă ,categoric descentralizată ,iesnicioasă și ieftină** nu este posibilă îngrijirea justă a intereselor administrative ale statului și ale particularilor .De aceea, îndată după venirea la guvern,**am căzut de acord cu d.Mihalache asupra unei reforme administrative** ,care a avut norocul să câștige și **simpatia MSRegelui. Ce folos dacă eu și d.Mihalache n-am reușit să câștigăm simpatia prefectului poliției** [Gabriel Marinescu !] **și a comandantului jandarmeriei** "[Dumitrescu !][----]

Iuliu Maniu / 15 nov.'33

/Porți deschise sau Prin noi înșine !

"Am declarat că refacerea economică trebuie neapărat făcută.**În acest scop trebuie să căutăm capital străin,iar dacă nu reușim să-l câștigăm ,trebuie să refacem economia noastră și viața productivă , prin mijloace proprii** .Imediat ce am venit la guvern și am văzut că **mijloace financiare din străinătate nu putem primi** și,dacă am primi ,**ar fi oneroase ca condiții, am pregătit un plan economic și financiar** îndrumat în special de considerațiunea **ridicării producției naționale** ,și de realizarea unei mari investițiuni de stat , productive . Am avut prilejul să prezint MSRegelui un extras al acestui plan economic și **am avut fericirea să constat simpatia Suveranului pentru acest plan economic.**

Ce folos dacă prefectul poliției și comandantul jandarmeriei au fost mai importanți decât tot planul economic financiar , împreună cu d.Mihalache și cu mine " [-----]
De aceea **am fost contra ratificării acordului de la Geneva** ,care regret ,însă,că s-a întâmplat".[-----]

/Convesiunea:exproprierea creanțelor cu despăgubiri de stat

"În momentul de față , sunt multe **plumburi sociale și economice atârinate de aripile națiunii** , gata de a se ridica la înălțimi majestuoase.Sunt între altele,sarcinile trecutului și anumite așezăminte economice ,ca trusturile industriale ,**care anchilozează întreaga viață productivă. Sarcinile trecutului trebuie complet lichidate.**

Datoriile pe care debitorii , în mod necontestat , nu le pot plăti, **trebuie șterse.** Evident că aceasta **fiind o operațiune de expropriere a unor creanțe, statul trebuie să despăgubească în măsură justă pe cei expropriați.**Aceasta ca simț de drept, ca salvarea **creditului public** și ce e și mai important , pentru a nu distruge **râvna de muncă și cruțare a particularilor** , pe care se bazează **întreaga funcțiune economică a societății** și este un stimulent al muncii productive."[-----]

/Desființarea trusturilor industriale ! Etatizare ! Socializare !

"Trebuie , prin noi așezăminte legale, **scoasă producția națională** și în special gospodăria țărănească ,**de sub exploatarea și teroarea trusturilor industriilor de bază și a celor de primă necesitate.**În planul meu economic, pe care îl voi publica la timp oportun, **dacă nu altfel, cu titlu de document istoric ,am prevăzut, dacă nu se poate altfel, etatizarea sau socializarea lor."**

Maniu / 15 nov.'33 , retro' ian .'33

C.Întrunirea electorală PNT, organiz.București, sala Tomis, 18 dec.'33

("Dimineața" , 19 dec.'33 , retro 'ian.'33)

[LD :de remarcat faptul că, paradoxal cau caracteristic, lui **Maniu** i se potrivește **postura de opozant**. Este activ, redevabil, curajos, belicos .Începând cu 15 nov'33, după căderea guvenului Vaida ,ca și când ar fi explodat după o lungă tăcere auto- impusă ,**Iuliu Maniu atacă !**
Și țintește cel mai sus : **MSRegele !**

Îmbrăcat mereu în **haina opozantului** , el a făcut-o totdeauna cu **un remarcabil suflu patriotic**
În această episod , **Maniu este năprasnic cu "Camarila"și , indirect , cu Regele.**
Încât nu i se poate reproșa că n-a spus-o .Dar,după un an !

Vezi **fișier PNT VIII]**

Iuliu Maniu / 18 dec.'33

▣Organizarea de Stat

"Datoria de căpetenie [a guvernanților] este asigurarea propășirii națiunii ,ceea ce însă nu se poate realiza fără de îngrijirea și prosperarea sănătății morale , trupesti și sufletești, a națiunii .Or, ca să se poată păstra, ca să se poată întări, această sănătate trupestă , sufletească și morală a națiunii ,trebuie să fie o întocmire bună de stat.

" De aceea, noi trebuie să examinăm :oare organizarea noastră de stat este așa încât putem să satisfacem prin ea aceste îndatoriri ?Putem să răspundem cu un hotărât nu , pentru că îngrijirea trupestă ,sufletească și morală a unei națiuni ,presupune întâi ca guvernarea să se facă cu oameni ieșiți din voința, din sufletul mulțimei, și , în al doilea rând, să li se dea timp să poată lucra.

/Regele Carol

"Care este însă îndrumarea noastră de stat ?

"De trei ani ,de când a venit Majestatea Sa Regele să ocupe tronul **- și ne pare bine că l-a ocupat ,era dreptul său , și l-am ajutat și noi să-l ocupe**-în acești trei ani , au fost **9 guverne , cum ați auzit , și au fost 3 alegeri .**

Dar bine, pentru Dumnezeu ,ce pot lucra 9 guverne în 3 ani ?!

Comparați cu un simplu industriaș sau comerciant din Calea Victoriei,dacă el în 3 ani va avea 9 rânduri de ajutoare în prăvălie , va putea face vreo afacere !? El își va pierde mințile , iar mușterii se vor da în lături."Dacă într-o gospodărie simplă nu este admisibil așa ceva ,cu atât mai mult **nu este posibil să admiți acest lucru într-o organizare de stat ,cu mii și mii de chestiuni** atât de complicate , între cari multe trebuie să le privești sub aspectul unor **reforme mari** cari trebuie făcute "

Iuliu Maniu / 18 dec.'33 , ' retro '32/'33

▣Demisia lui Maniu

"Eu sunt puțin perplex înaintea opiniei publice , fiindcă **cine nu cunoaște lucrurile și cine nu a avut ocazia să mă cunoască** mai de aproape ,poate ușor **să-și pună întrebarea :**

<dar , în definitiv, ce vrea d.Maniu ?!Ce fel de om este acesta : partidul îl alege președinte de partid,Regele îi încredințează președinția guvernului , [prima oară]dar dl Maniu renunță la președinția partidului și la președinția guvernului ! Apoi, trece un timp oarecare, partidul îl cheamă iar președinte al partidului ,Regele îl pofteste din nou să ia președinția guvernului .[a doua oară] D.Maniu primește și pe una și pe alta,și pe urmă le leapădă pe amândouă ! >

Explicația este însă foarte ușoară : când am văzut că **împrejurările** sunt așa că **nu pot să împlinesc ceea ce vroiam să fac ,și nici nu puteam să realizez ceea ce am avut în vedere , mi-am dat demisia ,căci nu voiam să am răspunderea pentru lucruri pe care nu le pot conduce așa cum vreau.**Și de ce ?Sunt dator chiar înaintea dvs., cu care împreună am dat atâtea lupte frumoase,**să constat adevărul."**

/Partidul

Partidul național -țărănesc a stat **zid în jurul programului și al planului** pe care îl pronunțase

că trebuie îndeplinit pentru binele țării ."

/Regele

"În ceea ce privește pe Rege , trebuie să constat că **este un noroc pentru o țară să aibă un rege cu calitățile pe care Regele Carol le are :deștept, pregătit, cu multă putere de muncă și cu nespusă bunăvoință pentru țara și pentru poporul său.**

Și atunci , întrebați dvs : cum nu ai putut lucra ?"

/Camarila !

"Iată, dați-mi voie să spun pe față ,fără reticențe:

Fiindcă **unele persoane au reușit să intre între Majestatea Sa Regele și între zidul pe care națiunea este hotărâtă să-l facă în jurul M Sale Regelui;**

au intrat persoane care nu sunt chemate și nu este permis să aibă loc acolo !

Aceste persoane fac de nu se pot înfăptui nici acte de guvernământ,nici programele neapărat necesare de realizat !

Aceste persoane fac de nu există liniște și stabilitate în guvernarea țării .

Ele sunt toată ziua acolo,iar sfătuitoarii MSRegelui numai din când în când ,și atunci buna credință a Msale Regelui este surprinsă de șoaptele cari zi de zi îi cad în urechi ,

și pe cari acei care singuri pot să fie sfătuitoarii M Sale Regale,încredințării națiunii , nu le pot nici combate, nici neutraliza ,și astfel nu-și pot îndeplini rolul pe care îl au , de a fi singurii sfătuitoari ai Tronului."

/Oculta

"Pentru aceasta **trebuie înlăturați acești oameni** .Trebuie înlăturați , pentru că nu este posibil ca unii oameni în țara aceasta să aibă datorințe și răspunderi ,iar **alții să aibă puterea** .

Nu este posibil ca unii , pe care națiunea îi desemnează,**să fie nevoiți să facă ce cer**

alții,despre care națiunea nu știe nimic și cari nu au nimic cu această națiune !

Nu este posibil ca în țara aceasta **să fie două guverne** : un guvern responsabil

și **alt guvern iresponsabil** .Și nu este posibil ca în jurul MS Regelui să se facă în aceeași chestiune , **două politici** :o politică a națiunii , o politică răspunzătoare ,

și o politică ocultă , din care urmează enormele nenorociri pentru neamul nostru , și în materie internă și în chestiuni externe ."

Maniu / 18 dec.'33 ,retro'32

«Guvernarea Maniu

" În materie internă, **guvernul pe care am avut onoarea să-l prezidez, am ținut ,conform Constituției , ca :Coroana să domnească , iar guvernul să guverneze.**

Acest guvern s-a pus serios la lucru ca să înfăptuiască un program cerut de vremurile de astăzi"

-Înarmarea țării

" Am elaborat **programul, care se referea la înarmarea potrivită a țării ;**

noi vrem pacea , nu război, dar pacea se poate mai bine apăra de omul sănătos,

de națiunea bine înarmată. În consecință am expus un program de înarmare a țării ,

care a fost apreciat de Rege cu multă bunăvoință."

-Reforma economică

" Am făcut un **program de reforme economice și financiare** .

Regele a fost foarte mulțumit, în principiu , firește , fără a intra în amănunte .

-Reforma administrativă

" Am expus **cu d.Mihalache împreună tot programul de reforme administrative .**

Va să zică lucruri așa de importante pentru țară.

#Marinescu ,Dumitrescu=oamenii oculte

"**Toate acestea au rămas în baltă !** Pentru ce ? Pentru că **acei oameni țineau prea mult la prefectul poliției și la comandantul jandarmeriei** ,la care eu nu țineam deloc !

Trebuie să constat că **nu am avut nimic în contra persoanei particulare a acestor domni** , care în societate **pot să fie foarte venerabili.Dar nu ne potrivim în felul de a lucra.**

Și pentru că, pentru felul de a lucra în serviciul public , **răspunde guvernul** ,

și în primul rând **primul ministru** ,de aceea **primul ministru** , în oricare țară ,

are dreptul să-și aleagă oamenii cu care poate lucra și cu care poate răspunde .

Dar le place la alte persoane cum lucrează acești oameni ,și ,de aceea, toate programele **bune pentru țară** , alcătuite în **perfectă concordanță** cu ideile dvs,cu **principiile PNT** ,

nu au valorat nimic , [în ochii Regelui !] **și a trebuit să plec,cu d.Mihalache , adânc**

îndurerăți că s-au schimbat lucrurile în stat și cei mici sunt mai mari decât cei mari."

Iuliu Maniu / 18 dec.'33

#Consecințe nefaste ptr politica externă

"Ori , în politica externă, **dacă străinătatea vede că în țara aceasta sunt două puteri, va pierde încredere** , pentru că nu poate ști care va fi într-un moment mai tare .

O fi mai tare primul ministru [Maniu] ,ori ministrul de Interne [Mihalache] ,

ori prefectul de poliție ! [Marinescu] Va fi mai tare **secretarul general** al partidului

și membru apreciat de toată lumea din cabinet [Madgearu] ,sau o fi mai tare **redactorul**

camarilei ! [Puiu Dumitrescu ?] Din aceste lucruri **ies încurcături extraordinare** .

De aici urmează , în mod dureros ,că astăzi **opinia publică a lumii începe** -Har Domnului, numai începe și va reuși națiunea română să pună capăt acestui început -

începe a se clătina în încrederea sa față de țara românească."

Iuliu Maniu / 18 dec.'33 , retro ' ian.'33

21.)13 ian.'33.Demisia guvenului Maniu.

(Facla , XII , nr.589, 14 ian.'33)

▫Audiențele la rege

În a 7-a zi a crizei guvernamentale, evenimentele s-au precipitat .**Regele s-a întors de la Sinaia , în Capitală.** Pe peronul gării Cotroceni:**Gabriel Marinescu** și... întreg guvernul.Regele a intrat : Ce e nou ? **Maniu** a răspuns : vă voi spune imediat ;la ora 12 era **în audiență la Palat.**

a stat 30 de minute , și și-a spus p.d.v. ;Regele a vrut să cunoască și părerea lui **Mihalache și Titulescu** , pe care i-a primit în audiență.Apoi, **Maniu** a fost primit a doua oară.La ieșire , a spus ziaristilor că **și-a dat demisia ,recomandând Regelui un guvern sprijinit pe actualul Parlament.**

/Ultima ședință de Consiliu

Seara , întâlniri și convorbiri **pe la casele lui Maniu,a lui Titulescu.Maniu a ținut ultima ședință** a Consiliului de miniștri, la sediul guvernului ,

Comunicatul : " [...] **DI președinte al Consiliului de miniștri și-a prezentat demisia , pe care MSRegele a primit-o "**

Apoi MSR a invitat pentru consultări **Cicio Pop și N.Costăchescu** :au propus **un guvern sprijinit pe actualul Parlament ;Al.Vaida Voevod** - a fost chemat urgent la București (se spune că Maniu și Mihalache erau dispuși să sprijine un guvern Vaida) ;

PNT s-a întrunit în ședință de Comit.Executiv ;

22.)14 ian.'33.Vaida revine la guvernare.

("Adevărul " ,15 ian.'33)

▪Audiența la Rege

Obosit și puțin suferind, **d.Vaida** , însoțit de deputatul Aurel Buteanu , a fost primit în audiență la Rege la ora 12.În fața Palatului, un public numeros aștepta și comenta.

Vaida l-a anunțat pe MSR că, obținând sprijinul PNT ,acceptă să formeze un nou guvern.

La ieșirea din audiență, a anunțat că **se va sili să-și formeze guvernul .**

Titulescu a ezitat, a spus că va răspunde după audiența la Rege.

Guvern Vaida (IV-PNT).14 ian-13 nov.'33

Legislatura II.Sesiunea ordinară continuă-

[LD:Despărțirea în curente **pro-** sau **anti-Carol II** la Restaurație,cunoaște succesive metamorfozări și retransări în sistemul de guvernare și ceea ce a apărut ca un "*accident contextual*"la Restaurație,**se prelungește ,se complică**,devenind sursă de suspiciune ,de confruntare între partide și personalități,de rupturi și dizidențe ,având ca substrat atitudinea față de actele lui Carol.

În epocă ,fenomenul a luat forma unor "*conflicte episodice* " și a fost perceput în funcție de antrenarea (impactul,implicarea,ignorarea)unora sau altora.

Esențialul consta în faptul că regele Carol II a profitat de competiția dintre partide,de apetitul pentru putere a unor oameni politici ,atrăgându-și de partea sa **persoane, aripi,grupări** ,din care și-a selectat diverse "**garnituri de guvernare** " , alcătuiind "**echipe de colaboratori** " ,dependente de el,nu de partide.

Receptat inițial cu explicații de tot felul, "**pigulirea**" oamenilor de încredere va fi practică de către Carol cu perseverența "*pescurului*"tenace ,pe parcursul întregii domnii,găsindu-și apogeul în insturarea **regimului autoritarist** consacrat de **Constituția din 1938**.

Tendențele lui vor provoca crize de guvernare ,convulsii interne în partide ,răfeli de culise, compromiteri și izolări,mergând până la lovituri de stat și asasinate politice..

Pentru atingerea scopurilor sale ,afară de **camarilă** , se va folosi de **oameni politici de prestigiu** ,exploatăndându-le slăbiciunile sau propriile veleități :

la unii ,dorința unei regalități conservatoare(un **Iorga**, un **GGMironescu**,);

la alții,dorința de afirmare fermă prin deținerea unui mandat ministerial (un **Titulescu** ,un**Călinescu**,un **Ghelmegeanu**, un **Tătăreanu** ,un **Iamandi**,ș.a.ș.a)

la unii,nemulțumirea din propriul partid(un **Gh.Brătianu** ,un **Grig.Iunian** ,)

la alții ,oportunismul și pragmatismul cras (un **Argetoianu**,

la unii urmărirea (obsesia)unei idei autoritare (un **ACCuza**,un **Manoilescu** un **Goga** ș.a ș.a

Unii vor fi abandonați (**Manoilescu**,**Nae Ionescu**,**Goga** ș.a.);

alții vor fi înlăturați violent (**Duca**, **CZCodreanu**);

unii (foarte puțini) vor rezista (un **Maniu**, un **Dinu Brătianu**, un **Mihalache**, un **Lupu** ș.a)și vor alcătui firava **rezistență anticarlistă**.]

23.)Guvern decapitat și condiționat ,14 ian.'33

("Adevărul " , (Scrutator) ,15 ian.'33 + foto Vaida)

▪Conflict deschis:Maniu,Mihalache /Carol

Oricâte declarații se vor face ,**noul guvern are un păcat originar:ia ființă în urma unui conflict cu Coroana**, și cele două persoane reprezentative ale PNT ,**Maniu și Mihalache ,nu vor face parte din Guvern ! Parola dată de PNT : toată lumea rămâne la locul ei !**

Se vor face doar **câteva schimbări** cerute de plecarea lui Maniu și Mihalache.

▪Prioritate :tratativele internaționale în curs

/Conflict latent :Vaida-Titulescu

Vaida **ține să păstreze** în guvern **trinitatea Titulescu - Madgearu - Lugoșanu**

(pentru tratativele internaționale , în curs)

Titulescu **a condiționat** rămânerea în guvern de promisiunea că **nu va fi nevoit să lucreze cu**

Gr.Gafencu și VVTilea, foști subsecretari de stat în trecutul guvern Vaida .

Vaida **nu vrea să renunțe la cei 2 tineri colaboratori ai săi** și Mirto, Maniu, M.Popovici au dus tratative cu cei doi **ca să ajungă la un compromis.**"

Guvern Vaida / 14 ian.'33

24.)Componența guvernului Vaida ,15 ian.'33

▣Ministri și departamentele

-Al.Vaida -Voevod -președ Consil de Min.(**înlocuește pe Maniu**)

-GGMironescu -vicepreșed.Consil;Ministru de Interne(**înlocuește pe Mihalache**)

-Armand Călinescu -subsecretar de stat la Ministerul de Interne (continuă)

-Ioan Pop -subsecretar de stat la Interne (continuă)

-N.Titulescu - ministru de Externe (continuă)

-Săvel Rădulescu -subsecretar de stat la Externe (continuă)

-Virgil Madgearu -ministru de Finanțe (continuă)

-Mihail Ghelmegeanu (14 iun.'33) -subsecretar de stat la Finanțe

-Mihai Popovici -ministru de Justiție (continuă)

-Emil Hațieganu (22 iul.-21 sept.'33) -ad.interim la Justiție(titularul absent din țară)

-Dimitrie Gusti -ministru Instrucțiune Publică, Culte, Arte (continuă)

-Petre Andrei -subsecretar de stat la Instrucție Publică etc (continuă)

-g-ral N.Samsonovici -ministru Apărării Naționale (continuă)

-Voicu Nițescu -ministru Agricultură și Domenii (continuă)

-Mihail Ghelmegeanu -subsecretar de stat la Agricultură și Domenii (continuă)

-Anton Crihan -subsecretar de stat , Agricultură și Domenii (continuă)

-Ion Lugoșianu -ministru Industriei și Comerț (continuă)

-Al.Vaida-Voevod (14 iun.'33)-în locul lui Lugoșianu(plecat diplomat la Roma)

-Gr.Gafencu (14 iun.'33)-subsecretar de stat la Industrie și Comerț

-Ed.Mirto -ministru Lucrări Publice și Comunicații (continuă)

-DRIoanițescu -ministru Muncii, Sănătății și Ocrotiri Sociale (continuă)

-Pantelimon Halipa -ministru de Stat -Basarabia (continuă)

-Emil Hațieganu -ministru de Stat -Ardeal (continuă)

-Mihai Șerban -subsecretar de Stat ptr Minorități (continuă)

25.)Ședința Comit.Execut.PNT ,16 (sau) 17 ian.'33

Expunerile lui **Maniu,Vaida ,Mihalache**

("Facla " XII, 18 ian.'33 + foto Maniu)

Duminică dimineața.Au luat parte numeroși **parlamentari și șefi de organizație** .

-Ion Mihalache (ex-ministru ,vice-președ.PNȚ)

#Conflictul cu Gabriel Marinescu

A relatat **incidentul** izbucnit în timpul sărbătorilor , provocat de **atitudinea lui Gabriel Marinescu și gral Dumitrescu**. Până la acea dată, colaborarea sa ,ca Ministr.de Interne , cu cei doi funcționari a fost ireproșabilă.

Dar atitudinea lor a fost șocantă, jignitoare , și nu putea fi lăsată nesancționată. D-sa la înștiințat pe Maniu , care s-a declarat, de la început, solidar cu el.A urmat solidarizarea întregului guvern.

"Mă simt întrucâtva vinovat că am provocat o criză politică.Dar n-am putut face altfel.

În orice caz, nu vanitatea sau ambiția m-au îndemnat să fiu dârz în a lua aceste sancțiuni, contra funcționarilor subalterni pe care îi consideram vinovați. **Am conștiința că spunând totdeauna adevărul, servesc interesul Tronului.** Chiar dacă m-aș umili pentru persoana mea, nu pot face același lucru când **reprezint o autoritate de stat și când știu că apăr interesele țării și ale Tronului "**

-Al.Vaida Voevod (prim-ministru)

▣Acceptarea guvernării

A explicat de ce a acceptat guvernul : **lipsa de continuitate este cel mai mare rău** pentru țară. De aceea **este bine să continue guvernarea PNȚ** , cu aceeași oameni .

Nu se poate vorbi de un conflict între PNȚ și Coroană.

Guvernul de astăzi este expresia PNȚ , și va putea rămâne la cârmă câtă vreme are încrederea majorității și a Regelui.

Zvonurile ce se colportează despre **desbinări în partid , sunt invențiuni !**

Formarea celui de-**al IV-lea guvern PNȚ** , pe baza aceluiaș parlament, **dovedește puterea partidului și realitatea parlamentară.**

-**Pompiliu Ioanițescu** : Mulțumește lui Maniu și guvernului pentru activitate ;

-**Șt.Cicio Pop** : importanța fuziunii PNR -PT ; **majoritatea va sprijini gov.Vaida**

-**Părintele Mann** : face apel la majoritate să sprijine guvernul Vaida ;

-**Policrat Bețianu** : deputații basarabeni sunt devotați ;

-**Cezar Spineanu** : Forța PNȚ , și inexistența adversarilor liberali

-**Rădulescu -Mehedinți** : orice am spune, **nu putem tăgădui că regele nu a acordat încredere guvernului ; Maniu și Mihalache reprezintă PNȚ.** Noul guvern **are garanția că își va putea executa programul ?** Cu aceste rezerve,consideră că **gov.Vaida trebuie sprijinit**

-**Mihalache** : "**Nu se poate vorbi de neîncrederea Regelui în guvern, în partid.**

Garanții nu se pot cere Regelui.Faptul că PNȚ a fost menținut la putere se datorește capacității sale de guvernare "El și Maniu vor sprijini din toată inima gov.Vaida .

-Iuliu Maniu (ex-premier, președ.PNȚ)

[LD:18 nov.2006.Concluzii după ani și ani de cercetare și meditație asupra acestei personalități ,cunoscând toate implicările ,meandrele,episoadele, explicațiile ,....simplificator și intuitiv,

am credința că **Iuliu Maniu ori nu s-a vrut niciodată pe post de prim-ministru sau de răspundere directă** (comod sau simțindu-se depășit de atribuții și responsabilități) ,

ori i-a convenit conducerea din umbră și opozantă (să poată

activa,pleca ,boicota,critica,cărți ,reveni,într-un regim de libertate boemă desăvârșită)

ori s-a vrut mult mai mult decât atât :conducătorul necontestat al României Mari

(un "Brătianu" pe lângă un rege cuminte , sau, la limită, chiar un președinte de republică)

Indiferent de raportarea la o ipostază sau alta ,indiferent de varianta de judecată,indiferent de imaginea pozitivă sau negativă ,**Iuliu Maniu** apare ca **un personaj enigmatic,singuratec,**

nehotărât în acțiune,hotărât în tăceri ,pertractări ,boicotări,căruia i s-a potrivit porecla de "**sfinxul de la Bădăcin**".

Avea nevoie România de asemenea conducători?Întrunea el calitățile cerute de un atare rol ?

Era singurul care râvnea un atare rol?(am în vedere un Carol II,un Antonescu,un CZCodreanu)
Răspunsul este ,pe toate liniile :NU!]

#Criza de la Min.Interne

"S-a spus că criza politică din ultimele zile **a fost căutată de noi, de partid sau de mine.** Pentru a combate această afirmațiune,**reamintesc** că, cu mult înainte ,**când d.Mihalache și colaboratorii săi** ,d-nii subsecretari de stat , s-au prezentat la mine și **mi-au arătat că sunt stânjeniți în îndeplinirea funcției lor și în aplicarea autorității lor de anumiți funcționari eu i-am rugat să servească mai departe și vom vedea mai târziu ce este de făcut.**

Când acum trei săptămâni d.Mihalache , ministrul de Interne ,**mi-a arătat necesitatea rezolvării imediate, eu l-am rugat să nu deschidem răni ce nu pot fi ușor închise.D-sa a acceptat.** Însă acei ce aveau interes ,**au provocat ocazia de a se sparge buba și n-a mai putut fi închisă.**

«Solidaritate și optimism sănătos

Am fost solidar cu d. Ion Mihalache , nu numai pentru **sentimentele de prietenie** ce am pentru d-sa , ceea ce era foarte natural,dar și pentru că **demersurile d-sale au fost făcute cu știrea și învoirea mea.**

Situația de astăzi nu mă sperie .**Pesimismul** care cuprinde o parte din oamenii politici **eu nu-l accept**, chiar dacă situațiunea ar fi mai grea.

Am condamnat totdeauna spiritul defetist ce se manifestă de unii bărbați din alte tabere politice.**Cel ce conduce viața unei țări trebuie să manifeste un optimism sănătos.**

Optimismul meu se întemeiază pe **calitățile poporului român și condițiile norocoase** de existență ale țării noastre.Am convingerea că **poporul român va răzbi** cu siguranță greutățile de astăzi , dacă se va realiza o **ordine desăvârșită și muncă fără preget."**

«Ordine, disciplină, autoritate

"Acestea nu pot exista însă fără **ordine ,disciplină și autoritate .**

Oricine va fi în fruntea acestei țări are datoria de a face să se mențină **ordinea, disciplina și autoritatea** ,pentru că **numai astfel prosperă munca și democrația."**

Sunt fericit că în fruntea guvernului este iar dl Vaida ,pentru că știu că el va realiza aceste **postulate**,pentru că dânsul, mai mult ca oricine,va ști să susțină **ordinea și disciplina de stat."**

"De aceea ,**când am văzut că înalții funcționari** în chestiune **au greșit în contra celor mai elementare considerații de disciplină și autoritate de stat**,am consimțit ca să pună în desfășurare acțiunea sa,**pentru disciplinarea înalților funcționari ,care dau pildă de indisciplină și răzvrătire.**

Trebuie să facem să se vadă că **poporul român vrea să se afirme în disciplină și autoritate .**

"**M-am solidarizat cu d.Mihalache** în producerea și susținerea gestului său spontan,pentru că atunci **când am primit președinția partidului și a consiliului de miniștri** ,le-am primit **sub condiția** hotărâtă că **guvernul va guverna cu mână liberă.**

De aceea am și spus **colaboratorilor mei** să lucreze cu înțelepciune , cu calm dar cu fermitate , pentru **că au în resortul lor mâna liberă de a guverna.**

În incidentul ce s-a produs, **Ion Mihalache nu a avut mână liberă.**În consecință, fără ezitare, **m-am solidarizat cu d-sa și am demisionat . Aceasta mai ales că mi-a lipsit mâna liberă ,** chiar în chestiunea ce mă interesa în vederea celor de mai sus spuse în primul rând,adică **autoritatea de stat și disciplina în serviciile constituite ."**

«Încredere în Vaida, în partid

"E desigur **un incident** în legătură , în primul rând,**cu mine și d.Mihalache**,care ,grație puterii partidului și devotamentului lui Alexandru Vaida Voevod ,**a rămas izolat la persoanele noastre.**

Partidul merge pe calea sa mai departe ,treacănd peste acest accident.

Eu sunt mulțumit că s-a ajuns la deslegarea de astăzi,și rog pe **toți prietenii ca să dea tot sprijinul lor** pentru continuarea muncii începute.

Compunerea guvernului este dreptul și datoria primului ministru , ca unul ce are răspunderea, iar **dl Alexandru Vaida a lucrat loial și prevăzător , consultând delegația partidului , care i-a dat mână liberă.** Felul cum a compus d-sa guvernul a fost cel mai bun, și trebuie să-l aplaudăm.Șeful partidului mulțumește foștilor colaboratori.

Comitetul Executiv aprobă , în unanimitate, prin aclamații, ca întreg PNT să dea sprijin larg și puternic guvernului Alexandru Vaida Voevod."

Comit.Execut-PNT / 15 ian.'33

26.)De ce guvern Vaida ?,18 ian.'33

(rev."*Parlamentul românesc* " , an IV, nr 109, 18 ian.'33)

[LD:ceea ce în epocă putea părea o simplă speculație (între atâtea altele),ulterior s-a dovedit a fi , în mare parte ,o evaluare corectă.Atrage atenția **punctul de referință** ,ceea ce numim azi "**câștigul de imagine**".

Departa de a fi atribuit "*intransigentului* " Maniu sau "*demnului*" Mihalache (care au vrut să dea o lecție regelui);

Departa de a scădea din "*maiestatea*" lui Carol al II-lea -(care a sacrificat doi lideri de guvern și partid pentru doi subalterni de-ai lor);

Departa de a considera incidentul ca o încălcare a prevederilor constituționale privind competențele puterilor în stat sau prestigiul partidelor politice ;

Concluzia analizei era că <*MSRegele Carol a dovedit iarăși același obiectiv spirit de sinteză și aceeași covârșitoare dragoste pentru Tara lui Ferdinand și Carol I .>*

Pas cu pas ,treaptă cu treaptă ,opinia publică era sugestionată în direcția atribuirii de **inspirații salvatoare,legitime și clarvăzătoare lui Carol al II-lea**, gesturile de frondă ale lui Maniu și Mihalache rămânând fără efect.]

■Întrebări și ipoteze

/Convocarea de alegeri ?

A doua variantă era convocarea corpului electoral .**Era oportună ?**Era cu puțință aruncarea milioanei din secătuita vistierie ? Și pe ce temă ?Era în joc vreo idee, vreun joc, vreun conflict internațional, ori vreun principiu sacrosanct ?

Gestul dlui Mihalache, aruncat molohului politic și de mahala,putea fi încadrat și încătușat în constituționalism ,ori ar fi alunecat ?Repercusiunile se pot ele măsura ?"

/Partidul liberal ?-cruțat de MSR

"Să examinăm. Acest partid formează, alături de PNT ,**cea mai omogenă ,mai disciplinată și mai aptă formație politică.**

Chemat la guvern, PNL ar fi avut pe brațe puțin agreabila chestie a celor doi și Geneva cu **tragicul cortegiu.** Cu aceste două pietroaie de gât, oricât de robust ar fi PNL,**după 3-6 luni ar fi găfâit ca un nenorocit asmatic** iar genunchii iar fi bălângănit ca la un giovine de 90 de ani...

Deci gestul MSRegelui de a-i cruța de o asemenea succesiune ,a fost un gest de înaltă rațiune și minunată prevedere.Un malițios ar putea spune că Suveranul are "*un penchant*" pentru liberali ,**cruțându-le popularitatea.**

/Partidul averescan ?-slăbit după plecarea lui Goga et comp.

Lăsând la o parte admirabila **personalitatea a d-lui mareșal** și a câtorva prieteni de ai d-sale, ca de pildă d.**Anibal Teodorescu, Negulescu** , etc **plecarea d-lor Goga, Ionel Petrovici și generalul Rășcanu a pus enorm plumb în aripile acestui generos partid** , care, obiectiv judecat, a adus importante servicii statului.

/Partidul dr Lupu ?-inoportunitate politică de stat

Cert, văzut prin prizma autorității intelectuale și etice , **acest partid se impune prin omogenitate ,disciplină și popularitate** ,după cel liberal.**Personalitatea șefului e covârșitoare** și, la

momentul potrivit, **șef și partid** , pot aduce enorme servicii.

Chestiunea se pune însă altfel : **era oportun ?**

Căci adverbul acesta în politică este ca sarea în bucate .Imparțial judecat, **evident că nu, căci programul, ca și cel al d-lui Iulian, e diametralmente opus mentalității dominante astăzi în țară și majorității celei occidentale** ,cu care noi avem raporturi nu numai de interdependență economică,ci și ajustări financiaro-politico-bancare destul de accentuate . Chemarea acestui partid ar fi însemnat **o radicală și fundamentală schimbare în politica și doctrina politicii noastre** , ceea ce , pentru moment, **e o imposibilitate de Stat "**

/Partidul dlui Iulian sau Goga ?=nepregătite ,în gestație

Ele sunt încă **în perioada gestației** și, după cât se pare, deși **șefii sunt neîntrețuți ginecologi și meșteri în farmece** ,**ușurarea definitivă e anevoioasă** ,cu tot sprijinul d-lui Stere."[--]]

/Între Vaida și Argetoianu= oameni predestinați, excepționali,

"Nu știu de ce dar **d-nii Vaida și Argetoianu trebuie scoși din cadrul strâmt al înjghebărilor de partid**.Domniile lor **sunt oameni predestinați**.Apropiatele zvârcoliri rezervă **acestor excepționali oameni ,roluri istorice** ."Aparițiile lor de azi ,sunt efemeride, iar **viitorul apropiat le aparține** ,oricât de stranie ar părea împărecherea.

■Menținerea PNT= o necesitate

[după ce exclude posibile coalborări, posibile coaliții ...]

Față de **acest poloboc plin cu acrituri** , **menținerea PNT era și este o necesitate** ,cu tot riscul uzurii și popularitățiiacestui viguros partid.

[după ce subliniază atașamentul lui Vaida față de Tron și Țară]

Evident că , **prin impunerea sarcinei de prim-ministru d-lui Vaida -Voevod, MSRegele Carol a dovedit iarăși aceșlași obiectiv spirit de sinteză și aceeași covârșitoare dragoste pentru Țara lui Ferdinand și Carol I .**
Guvern Vaida / 14 ian.'33

27.)"Un Om" , 18 ian.'33

(rev. "*Parlamentul românesc*" , 18 ian.'33)N.R.A [Russu Abrudeanu]

[LD : Iuliu Maniu era născut în 1873.În 1933 împlinea 60 de ani]

(Iuliu Maniu=pierdantul momentului

"Oricât de înșelătoare și pline de contradicții , oricât de abil exploatate de inteligența sterilă a politicianismului român, aparențele nu ne-au încurcat niciodată judecățile.Ne vom rosti și azi , cu aceeași limpede privire , asupra ultimului eveniment politic ,**demisiunea guvernului Maniu** – cu aceeași obiectivitate.Avem avantajul nemăsurat de a nu fi partizanii vreunei taberi și nici măcar sub influența vreunei școli sau biserici.

Spuneam, nu de mult, în acest loc,că **Iuliu Maniu a reprezentat** ,după moartea lui Ionel Brătianu,**singura mare forță politică din țara românească** ,**dar nu a uzat de ea , decât în prea mică măsură**.Și adăugam :**omul care a pierdut două momente istorice** ,de care și-ar fi putut lega indisolubil numele,**nu va pierde ,oare ,și un al treilea moment ?**

/Lipsa de hotărâre sau jertfa pe altarul partidului ?

"Este ,oare ,în **„lipsa” de hotărâre și de voință** a acestui șef politic,**un vestigiu al educației civice din trecut**,sau posedă el **viziunea clară și profundă a unei înfrângerii datorite „moralului” oștirii sale ?**

Și trecând în revistă greaua revenire a d-sale în fruntea partidului,și după un timp egal de rezistență ,**în fruntea guvernului nr.3 dat de acest partid în 1932,revizuiind psihologicește atitudinea d-sale politică** în tot acest răstimp,nu putem decât să ne repetăm :
d.Maniu a făcut foarte mari concesii prietenilor și partizanilor ,cedând cu durere și convins de inutilitatea jertfei aduse pe altarul partidului."

Dar d-sa e cel care a spus , înainte de a lua locul „fratelui Alexandru” ,că **<ar fi o adevărată crimă dacă s-ar atinge cineva de unitatea partidului.>**Ține la partid ! "

/Eclipsa politică a lui Maniu

"După ce **ai fost părăsit de dr Lupu, de C.Stere, de Gr.Iunian**,după ce **tu însăși ai plecat la Bădăcini** ,iar **amicii tăi au revenit la putere**,silindu-te să-ți calci pe conștiința individualistă și să te reintegrezi spiritului de clan,după ce, în fine, **ai primit să golești încă odată , până la fund, paharul unor amărăciuni, știute și gustate**, socotim drept **o stare pe loc ,tristă, desnădejduitoare ,eclipsa de azi a lui Iuliu Maniu .**

Pentru că **plecarea d-sale**, și încă în tovarășia lui **Ion Mihalache, dar fără partid**,și revenirea dlui Șerban și Tilea în locul acestor doi șefi ,care sunt **două caractere de bronz**, iar nu simpli diletanți humoristici ,**nu înseamnă decât o eclipsă a excepționalei puteri politice pe care o reprezenta virtualmente Iuliu Maniu, cu sau fără partid.**[----]

/Protestul lui Maniu:supunere politicoasă și discretă

"Și totuși, **Iuliu Maniu există**, mărunți profitori ai **gesturilor lui neânțelese și neurmăte !** Și totuși, **sub protocolara lui supunere puterii formale**, sau celei de masă amorfă (și deloc poftelor nemăsurate și inconștiente dimprejur !)

OMUL-despre care de atâtea ori noi singuri am putut rosti cuvinte drepte -**OMUL**al cărui protest **n-a fost decât supunerea cea mai politicoasă și mai discretă** din câte am găsit în istoria politică a românilor ,

/Comoara lui Maniu =o țară morală și constituțională

OMUL acesta își păstrează , ca un avar, **comoara** , acea idee - forță din care trebuie să nască într-o zi **o țară morală** ,ridicată la nivelul unei **vieți constituționale adevărate."**

/Patriotismul lui Maniu

Dacă **Iuliu Maniu nu ar fi șef** născut și un mare și înțelept patriot român, desigur că **ar fi procedat altfel :s-ar fi înțeles cu șeful Partidului național-liberal și, împreună, s-ar fi prezentat regelui** ,spunându-i , odată sau de mai multe ori,**ca odinioară Lascăr Catargi lui Carol I :<Aiașta nu se poate, Măria Ta !>**.

Și Regele, de bună seamă, **ar fi văzut atunci că România**,creată prin suferințele și jertfele atâtor generații de înaintași ai noștri ,are , **în noi cei de azi,- întregitorii -o conducere demnă de ea.Și ar fi cedat** .Căci dreptul se câștigă mai repede prin forță.

Dar Iuliu Maniu are cultul răbdării.@

Despre Iuliu Maniu / 16 ian.'33

28.)Delegația Permanentă a PNL,18 ian.'33

(BCS,fond Saint Georges, Pach.XLI,d.25)

▣Demisia guvernului Maniu

/Șed este prezidată de **IGDuca** .Prezintă situația politică după **demisia lui Iuliu Maniu**.

/Precizează acțiunile parlamentare și extraparlamentare ,**în vederea răsturnării guvernului** .

/În acest sens este dat și un **Comunicat de presă**.

29.)Consfătuirea majorității parlamentare ,31 ian.' 33

("Lupta" , an XII, nr.3378 , 2 febr.'33 + foto Mihalache)

Consfătuirea s-a întrunit la ora 12 , în sala Bibliotecii Senatului.

După amiaza urma să se desfășoare redeschiderea sesiunii parlamentare .

La sfârșitul consfăturii, Costăchescu a propus ca din sânul consfăturii să pornească

" un sentiment de simpatie și de omagiu "lui Iuliu Maniu ...

-Al.Vaida - Voevod

/Conducerea interimară a PNT

În urma hotărârii Biroului PNT, în absența dlui Mihalache, care trebuie să plece **am primit conducerea partidului**, în această calitate, deschid ședința și dau cuvântul dlui Mihalache.

-Ion Mihalache

"Voi face o declarație și un îndemn. **Declarația** e că **pun la dispoziție modestul meu dar, întregul meu sprijin**. (aplauze) **îndemnul e să faceți și dvs tot așa ."**

[LD : **adică să plece !?**]

Mihalache / 31 ian.'33

-Demisia guvernului Maniu .

N-am să m-amestec în discuția de cazuistică constituțională. În politică este o logică care se impune . **Care sunt faptele ?** În situația în care am fost pus la un moment dat, **firea mea, preferințele Coroanei și interesele țării , mi-au dictat o anumită atitudine**.

Am luat această atitudine , **altfel nu puteam să fac**.

Președintele partidului nostru a socotit util , pentru Coroană și interesele țării , să se solidarizeze cu gestul meu. (aplauze)

Mihalache / 31 ian.'33

-Guvernul Vaida: același program ca și gov. Maniu

"Al doilea fapt e că, **cu consimțământul opiniei publice , a încrederii Coroanei și a partidului, a luat ființă guvernul Vaida -Voevod.**

Spiritul constituțional cere ca **încrederea Coroanei** să meargă paralel cu **încrederea țării .**

Această încredere s-a manifestat zi de zi , **pentru partidul național-țărănesc.**

Mai elocvente chiar decât alegerile comunale, **sunt alegerile partiale** , care au dovedit , chiar în timpul crizei, **încrederea ce se pune în noi, în programul nostru !**

Omagiile noastre tuturor conducătorilor de organizații județene, începând cu d. Ionel Lupescu , și mai presus de toate **omagiile alegătorilor cari au cerut continuitatea guvernării.**

În aceste împrejurări , **apare fără importanță dacă în fruntea guvernului e d.Vaida sau d.Maniu.**

Important e: forțele partidului nostru rămân în sprijinul programului nostru ?

Iată de ce **avem datoria de a sprijini guvernul Vaida , ca să-și continue programul care este exact același ca și al guvernului Maniu.**

Cum ?! era mai în interesul țării , să facem acum din nou **alegeri generale , alegeri județene, comunale, iar să cheltuiască banii, să scadă încasările ?**

-Sprijin guvernului Vaida !

[LD: **atenție la condiționări : cel puțin până la voatrea legilor și așa cum îi trage inima**]

Obligația noastră e să sprijinim guvernul Vaida , cel puțin până când legile noastre pe care le-am promis corpului electoral, vor fi îndeplinite. Vă rog, **frecvențați Parlamentul și sprijiniți disciplinat guvernul, așa cum vă trage inima "** (aplauze)

-N.Costăchescu (președ.Senat) :

[LD : **atenție la nuanțe ! Nemulțumirile ținute sub presiune, încearcă să iasă !]**

[LD: **să fie întâmplător că vorbește moldoveanul -țărănist Costăchescu și nu ardeleanul-național Cicio Pop ?]**

▫Atitudinea Parlamentului față de guvern

"Am fost rugat de d.Cicio Pop **să fixez atitudinea Parlamentului în fața guvernului.**

Sarcina mea e ușoară : **Guvern nou, guvern vechi** . Când am fost ales președinte la Senat exprimam o părere personală : ceream multă muncă în slujba țării și spuneam că vom avea **mai multe formații ministeriale**. **Eu cred că partidul nostru trebuie să se felicite că poate realiza aceasta** și că poate înlocui pe unul , iar pe altul, **pentru a se continua programul partidului**. Cred că sunt în asentimentul d-voastră când **asigur guvernul de tot sprijinul.**
N.Costăchescu / 31 ian.'33

▣ Doleanțele majorității PNT

"În schimb, **avem și noi doleanțele noastre** : Am ruga pe dnii **miniștrii**- fără supărare ! - **să aducă mai puține legi și să facă mai multă administrație** . **Să se plece urechea la nevoile țării** , exprimate prin doleanțele noastre . Trebuie să ne ținem cuvântul dat , față de popor . Mai cerem guvernului și miniștrilor **să fie mai hotărâți și mai dârji** în acțiunea lor . Sunt **grupuri profesionale care apără interese**. Foarte frumos. Dar să se apere aceste interese disciplinat . **Să nu pună mâna în gât** și să chibzuim mijloacele și posibilitățile . Guvernul să pună la baza acțiunii lui, **dreptatea** . Să nu piardă din vedere guvernul acest lucru, dar cu o singură condiție : **să fie drepte pentru toți**. Nu unii să fie menajați, și alții năpăstuiți ! Căutați să puneți în acțiunile dvs cât mai multă dreptate !

-Al.Vaida -Voevod

"Mulțumesc pentru cuvintele frumoase dlor Mihalache și Costăchescu, pe care dvs le-ați aprobat .

Ceea ce dovedește că **solidaritatea noastră tradițională** a rămas aceeași.
Noi toți suntem înfrățiți pe baza programului nostru."

▣ Constituționalitatea guvernului

▣ Răspunderea guvernării

"**S-a pus în discuție constituționalitatea guvernului**. După câte știu eu, în toate părțile când se prezintă criza, **factorul constituțional** chiamă pe **fostul prim-ministru și pe președinții corpurilor legiuitoare și îi consultă**.

În recenta criză , **d.Luliu Maniu (aplauze) și președinții Corpurilor legiuitoare mi-au făcut cinstea să mă desemneze pe mine ca prim-ministru**. **Majestatea Sa** , ascultând recomandările ce s-au făcut , **mi-a făcut onoarea să mă însărcineze cu prezidarea acestui guvern** . **Prin aceasta s-a luminat și atât de discutata chestie constituțională**. A fi ministru, este o mare onoare . Dar nu aceasta ne-a ispitit. Ci continuarea programului nostru. Consfătuirea majorității PNT, 31 ian.'33

30.)Redeschiderea sesiunii parlamentare ,31 ian.'33

(DAD, MO 30 , 31, 31 ian-1 febr.'33)

Dezbatere politică :debarcarea lui **Maniu** și numirea lui **Vaida**

▣ **Dr.Lupu** ▣ **Gr.Iunian** ▣ **G.A.Cuza** ▣ **C.Argetoianu** ▣ **IGDuca**
▣ **Gh.Brătianu** ▣ **Lot.Rădăceanu** ▣ **Oct.Gog** ▣ **IZCodreanu**
▣ **Anibal Teodorescu** ▣ **V.Rădulescu - Mehadinți**

[LD : consider dezbaterile prilejuite de acel episod foarte consistente , semnificative, pentru evoluția vieții politice în primul deceniu de după unire și cu o încărcătură ideatică ce va marca deceniul următor. Coroborate cu **discursurile la Mesaj din debutul sesiunii parlamentare** ,ele dau un veridic tablou al vieții politice românești în acel moment.

Aici rețin doar considerațiile despre guvernare.

Discursurile integrale - la **fișierele partidelor respective**

Aspectele privind PNT - ca partid - vezi la **fișier PNT**

Aspectele privind sistemul de partide - vezi **fișier Sistemul de partide, doctrine**

Aspectele privind etica și moravurile politice - vezi la **fișier Etică]**

Dr.Al.Vaida -Voevod ocupă locul pe banca ministerială.
Șt.Cicio-Pop îi dă cuvântul.

-Al.Vaida -Voevod :

▣**Decrete regale (81, 82):schimbarea guvernului**

"Carol al II-lea,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României ,

La toți de față și viitori, sănătate

Văzând demisiunea ce ne-a înfățișat Guvernul Nostru , pe baza art.88 din Constituție,

Am decretat și decretăm :

Art.I. **Această demisie este primită de Noi.**

Art.II . **D.dr.Al.Vaida -Voevod este numit președinte al Consiliului Nostru de Miniștri**

și se însărcinează cu **formarea noului guvern.**

Art.III. Președintele Consiliului de Miniștri este însărcinat cu executarea acestui decret .

Dat în **București, la 14 ianuarie 1933,Carol**

" Carol al II-lea

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României ,

La toți de față și viitori, sănătate

Văzând decretul Nostru cu nr.81 din 14 ianuarie 1933,

Pe baza art.88 din Constituție,

Am decretat și decretăm:

Art. I .**D.GGMironescu este numit vicepreședinte al Consiliului ,și ministrul Nostru secretar de stat la Departamentul Internelor.**

Art.II. Sunt numiți miniștri ai Noștri,secretari de stat , miniștri de stat și subsecretari de stat, dnii :

N.Titulescu , ministru secretar de stat la Departamentul **Afacerilor Străine.**

Mihai Popovici, ministru secretar de stat la Departamentul **Justiției** .

Pan Halippa , ministru de stat .[**ptr.Basarabia**]

Virgil Madgearu , ministru secretar de stat la Departamentul **Finanțelor** .

Dr.Voicu Nițescu , ministru secretar de stat la Departamentul **Agriculturii și Domeniilor** .

Dr.T.Sauciu -Săveanu , ministru de stat [**pentru Bucovina**]

Eduard Mirto , ministru secretar de stat la Departamentul **Lucrări publice și Comunicații** .

I.Lugoșianu , ministru secretar de stat la Departamentul **Industriei și Comerțului** .

DRloanițescu , ministru secretar de stat la Depart. **Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale** .

Emil Hațieganu , ministru de stat [**pentru Transilvania**]

D.Gusti , ministru secretar de stat la Departamentul **Instrucțiunii , Cultelor și Artelor.**

GraiN.Samsonovici, ministru secretar de stat la Depart.**Apărării Naționale**

VVTilea, subsecretar de stat pe lângă **Președinția Consiliului de Miniștri** .

Armand Călinescu, " " la Departamentul **Internelor.**

Dr.IC Pop " " " **Internelor**

M.Ghelmegeanu, " " " **Agriculturii și Domeniilor**

Anton Crihan " " " **Agriculturii și Domeniilor**

M.Șerban , " " la **Minorități**

Petre Andrei " " la Departamentul **Instrucțiunii , Cultelor și Artelor**

Radu Irimescu " " " **Apărării Naționale**

Savel Rădulescu " " " **Afacerilor Străine** .

Art. III . Președintele Consiliului de miniștri este însărcinat cu executarea acestui decret

Dat în București, la 14 ianuarie 1933, **Carol "**

GuvernulVaida / 31 ian.'33

31)Dr.Lupu,poziția constituțională ,31 ian.'33

(DAD, MO 30, șed. din 31 ian.'33, p.909- 912)

▣**La Regulament**

[LD:cerința dezbaterilor secrete denotă **fie responsabilitatea oamenilor politici** atunci când vor să atace subiecte "*tabu*"-precum prerogativele regale-**fie tendința de a "dramatiza"subiectul** -știut fiind ce nsemna un "*secret*" dezbătut în fața a câtorva sute de oameni -**fie mesajul dublu** -unul pentru urechile sus-pușilor, altul pentru cel al supușilor .

Eu cred că în demersul lui Lupu coexistă **această întreita combinație motivațională.**

Dar discursul lui este obiectiv (chiar realist) ,este sincer (chiar crud) și constructiv (chiar prietenesc) față de partidul din care nu mai făcea parte .

Respingerea propunerii de către Vaida și majoritari denotă doar **impasul** în care se găseau , partidul și guvernul, deopotrivă .Parcă se repetă (la proporții mai mici dar la fel de agravante) **echivocul în care s-a aflat PNT la Restauratie.A doua mare concesie** pe care a făcut-o acest partid față de pretențiile, tentativele și abuzurile lui Carol .]

-Ședință secretă !

-**Lupu** : Având în vedere **expresia sufletească dureroasă a chestiunii**, pentru a-și dezvolta discursul cu toată amploarea ,**cere ședință secretă , cf art. 20 din Regulamentul Camerei**, care prevede că ,dacă un orator consideră că ceea ce are de comunicat **trebuie să rămână numai în incinta Camerei**, bizuit pe semnătura a 10 deputați, să ceară președintelui Adunării , această ședință secretă.

-**Șt.Cicio Pop** : supune Adunării propunerea lui Lupu, care are ca subiect demisia guvernului Maniu.Petiția are semnătura a 10 deputați .

-**Voci PNT :Nu avem secrete !**

-Al Vaida -Voevod (intervenție)

-Ar fi o farsă !

Nu știu care o să fie **substratul discursului d-lui dr.Lupu**.Cred însă că este o datorie a noastră ca **să nu ne ascundem realitatea situației** .Noi avem experiență.Nu odată, **în parlamentele de la război** încoace ale României Mari,**s-au votat ședințe secrete** ,iar **rezultatul a fost că a doua zi** ,cu toată amploarea,ba câteodată chiar exagerându-se ,**a fost totul publicat în presă.În alte țări, da, ședința secretă e o realitate**,pentru că legea oprește ca să apară în presă ceea ce s-a discutat în ședință secretă.**La noi** ,neexistând posibilitatea aceasta, **cred că ar fi toată ședința secretă o farsă**. Aceasta s-a dovedit recent cu ocazia discutării chestiunii avioanelor și cu alte ocazii ,când am avut onoarea să particip în această incintă la ședințe secrete."

-Conștiința răspunderii omului politic

"Sunt chestiuni și chestiuni.**Rămâne un caz de conștiință** , dacă cineva vrea să etaleze în ședință secretă lucruri despre care este convins că, spunându-le în public,ar fi păgubitoare pentru interesele țării .(aplauze la majoritate)

Mă încred în înțelepciunea și patriotismul dr Lupu, rugîndu-l să uzeze de libertatea parolei și **să expună cu tactul** de care este capabil, **în ședință publică** ,ceea ce ,dacă s-ar aduce în ședință secretă ,ar însemna **s-o învăluim într-un mister** ,să fie gustată cu atât mai mult de toți **acei cari pândesc cancanuri.**"

-Evitarea speculațiilor presei de la Moscova și Budapesta

[LD:episodul nu ar fi meritat evidențiat , dacă el nu ar avea această semnificație.Presa de epocă , prelua și comenta speculațiile făcute pe seama României.Ele nu erau puține și ,bine-nțeles,mult exagerate pentru a justifica (pe fond) pretențiile revizionist sau criticile doctrinar-politice .

Documentele PCR preluau masiv atacurile presei sovietice , transformându-le în tot atâtea "*linii de luptă*" :caracterul "*imperialist*" , "*fascist*" , "*antidemocratic*" ,"*războinic*" ,"*exploataitor*" ,"*închisoare a popoarelor*" ș.a.ș.a (Vezi **fișier PCR**)

Istoriografia comunistă a eliminat total această temă ,când a fost vorba de atacurile din presa sovietică, iar pe cele ale presei maghiare ,le-a folosit de la caz la caz]

"În situația în care se găsește astăzi opinia publică din țară,în situația în care se găsește **țara noastră,pândită în străinătate de toți vecinii**,ca tot ce se întâmplă la noi să fie **exploatat în**

contra noastră și nu este un secret că **presa**, atât cea **de la Moscova**, cât și cea **de la Budapesta**, reproduce discuțiile și reportajele din presa noastră, discuțiile din Camera, **cu acest scurt comentariu :<Iată aceasta este România Mare >**

Având toate acestea înaintea ochilor, dle dr Lupu, **fac apel la dta ,ori să renunți la cuvânt , ori dacă nu, să binevoiești , în ședința publică să-ți expui ideile cu tactul de care cu siguranță ești capabil ,și cu patriotismul care nu odată l-ai dovedit în trecut.**" (aplauze la majoritate)

-**Dr.Lupu:** Dle președinte al Consiliului, eu vă mulțumesc pentru sentimentele ce-mi arătați și vă asigur , nu din buze, ci din inimă , de reciprocitate. Eu îmi dau seama și **sufer împreună cu dvs. de situația nenorocită a acestei sărmâne țări**, a noastră ; îmi dau seama **de toate campaniile ce se fac peste graniță**, dar nu voi merge să acuz pe **nici unul din bărbații politici că ar fi capabili să alimenteze această campanie**.Eu , când am făcut această cerere, nu am făcut-o din nici un alt motiv , decât acela că ,fiind noi aici între noi,**să putem spune mai mult adevăr**, decât pot să-l spun în fața tribunelor și a presei.**Dvs aveți altă concepție. Eu mă mențin în concepția mea "** [-----]

-**Vaida :** D-lor ,**cu toții ne plângem și constatăm un rău** că țara noastră suferă,mai cu seamă din cauza lipsei de continuitate ,că, **precum se schimbă guvernele ,se schimbă și legile**, și ce ai făcut tu ,nu este bun când vin eu.**Ar trebui ca, în chestiunile mari, în chestiunile de legi organice**, al căror efect se arată chiar și după o generație, **să fie în prealabil un acord comun**. Avem destule teme să ne combatem. Putem , de aceea,**să lăsăm să joace cancanurile și calomnia** , dar cred că interesele superioare....

-**Goga :** De ce nu ați inaugurat , dle Vaida, acest lucru ?

- **Vaida :** ... interesele superioare , dle Goga, trebuie să ne ducă acolo ,**ca să se facă această instituție și în Camera noastră**. Să luăm cazul de față.Nu știu ce o să v orbească dr Lupu, în tot cazul, dacă este vorba de o ședință secretă , trebuie să fie ceva grav.Cred că în cazuri ca acesta , **ar trebui să avem o instituție parlamentară unde să poată șefii partidelor și fracțiunilor ,să discute ca români și ca șefi de partid**.Fac propunerea formală ,în acest sens și scop,ca președintele și Biroul Camerei să elaboreze un astfel de regulament(aplauze la PNȚ)

-**Lupu:** **Până la acest Regulament, eu cer ședință secretă.**

[Președintele Cicio Pop pune la vot petiția Lupu , prin ridicarea mâinilor ;**propunerea se respinge** .I se dă cuvântul lui Lupu , în șed. deschisă.]

-**Lupu (continuă discursul)**

#Guvern fără Declarație-program

-**Dr. Lupu :** Nu știu care mare om politic francez, sau altcineva, spunea vorba,**limba este dată omului politic , mai ales ca să-și ascundă gândirea**. Eu probabil că **nu sunt om politic**, pentru că **mie limba îmi este dată , nu ca să ascund gândirea , ci ca s-o dezvolt**.

Eu reget că dvs. n-ați admis să avem un moment , nu de luptă politică, au de pasiuni personale de la om la om , sau de la partid la partid, ci de reculegere frățească,ca români adevărați, **pentru a examina aceste momente grave prin care trece azi țara**.Nu mi-ați admis aceasta .**Eu nu voi renunța la cuvânt**, ci voi dezvolta **părerea mea** asupra dezbaterii în chestiune. Mai întâi,**ce se dezbate ?**

Declarație ministerială, program – nu s-a făcut ;

#Atacurile contra lui Maniu

-**Lupu :**"**Nici nu voi face greșala** pe care a făcut-o un bun prieten al meu [**Lunian ?**] de a ataca aici în Parlament ,și un alt om de seamă al țării [**Iorga ?**] , prin presă,**de a ataca cu venin un om politic de marcă al țării**, care este cel puțin tot atât de mare în viața politică , ca și dta , dle Goga, în viața literară,**d.Juliu Maniu** .**Nici nu voi aluneca pe panta mai comodă și mai ușoară , fugind de realitățile zilei de azi**.

-**Octavian Goga :** Ai evoluat !

-**Lupu :** Apoi, dle Goga, poate este mai bine ca omul să evolueze ,decât să rămâie în aceeași **atitudine de de luptă fratricidă** , pe care o ai dta. (aplauze la PȚ și PNȚ)

-**Goga :** Față de aceleași greșeli, aceleași opinii ...

-**Lupu :** Te rog să nu fii ingrat , astăzi.Eu te-am apărat de alții ,nu mă întrepruie dta acum.

-Goga : M-ai apărat atunci, dar acum, dragul meu ?

-Lupu : Dle Goga, de câte ori vorbești aici în Parlament, și vorbești de vreo 14 ani, neconținut ai împotriva d-tale majoritatea , afară bine înțeles când ești la guvern, dar aceasta mai rar , (ilaritate) și totdeauna eu am fost apărătorul d-tale...

-Goga : Ai toată recunoștința mea.

-Lupu : "Eu afirm că **d-ta faci o mare greșală față de Iuliu Maniu** , președintele PNT , **detronat astăzi de la putere** , dar care rămâne, totuși, președintele dvs.[al ardelenilor] **Nici nu-mi voi lua atitudinea comodă și ușoară de a mă refugia în programul socialist din timpul care va să vină (arătând spre PSDR) sau în naivitatea d-lor (arătând spre LANC)** , care socot că ce se mănâncă în Germania , se poate mânca și aici."

-ACCuza : În orice caz, dle dr, noi suntem mai mult în asentimentul poporului, decât dta !

-Lupu : Apoi ,dle Cuza , **ignoranța poporului și practica demagogiei pe care o faceți dvs**, în situațiunea de mizerie de astăzi ,dta care ești deștept - ești, slavă domnului, profesor universitar ! -dar și unul mai prost decât dta, încă ar putea deveni popular .

Prin urmare , **obiectul discuției de astăzi nu este programul guvernului**, pentru simplu motiv că **guvernul nu l-a anunțat. Iar atitudinea mea în discuțiunea care va să fie, cum o voi pune eu, nu este a unui om politic ,nici a unui șef de partid**, mai mare, ci este a unui **om profund îngrijorat ,deopotrivă de îngrijorat** ca și noi toți, majoritate sau minoritate ,cu o singură deosebire : **că eu voi avea curajul să spun ceea ce d-voastră gândiți , dar nu aveți curajul să o spuneți .** (Aplauze, bravo, la PT)

-De ce a fost înlăturat Maniu ?

"Discutam modul de schimbare a guvernului, și această **performanță teatralistică** , care ne face ca la 22 decembrie , având în fruntea guvernului pe unul din cei mai ponderați oameni politici ai țării, și pe președintele partidului lui,- oricâte animozități am eu cu dâșii - **un om solid și tare în care și partidul și țara aveau încredere -ne pomenim după o lună de zile ,cu altă formulă ministerială** , cu oameni tot atât de buni și competenți, dar **cu altă situațiune în partid, fără să știm motivul pentru care actorii au fost schimbați.** Jucau piesa prost ceilalți ? Unde ? În ce loc ? Cum ?"

-Cine și cum schimbă guvernele ?

[LD :momentul marchează, tentația lui de revenire la PNT(care se va produce peste câțiva ani) ?]

-Lupu: "Vasăzică, dlor, ceea ce vreau eu să discut sunt **modalitățile de schimbare a unui guvern, în regimul monarhic constituțional** care ne prezidă, în care trăim.[-----]

"Acum care este legea, care este sistemul, pentru ce aceeași majoritate a fost de acord cu d.Maniu și a adus alt guvern ?**Niciunul !** [.....]

Care este mașina infernală , unde este **mecanismul acela care** , în timp de o lună de zile – ce spun eu, în 3 zile ! –**răstoarnă la pământ pe doi oameni de valoare** – o spun eu aici, ca opozant -și îi trânteste , pe unul pe coasta de Azur , iar altul la Geneva ?

-Goga : De ce a plecat pe Costa de Azur ?

#Șah la Carol II

[LD:momentul marchează atitudinea fățiș anticarlistă a lui Lupu , care-l și va aduce înapoi la PNT alături de Maniu și Mihalache]

-Lupu : Credeți dvs că acest lucru nu interesează țara ? Nu vă interesează pe dvs,dle Argetoianu, dar nu este român în această țară , astăzi, care să nu se gândească cu îngrijorare care este sistemul de schimbare al conducătorilor țării ?

Este sistemul de patru veacuri de domnie absolută a trecutului și al fanarioților ,când chema Voevodul pe Logofătul mare la el în odaie, îi tăia capul , și numea pe altul,

sau suntem în regimul constituțional ,care rezidă astăzi în Europa modernă ?(aplauze prelungite la PT)Aici nu este o chestiune de simpatie sau antipatie, pentru nimeni.Îmi sunt tot atât de simpatici și cei de aici, și cei care au fost și cei care vor veni.

Aici este chestiunea ;**este un sistem de doi ani și jumătate, modul de schimbare al guvernelor în România este straniu** și este ,în orice caz, **în dezacord complet cu modul de conducere în monarhiile moderne constituționale.**

-Monarhiile constituționale

-Lupu :De ce să ne ascundem ? **Astăzi nu rezidă și nu trăesc în Europa -** pentru că de Europa vorbesc - **decât acele monarhii în care regimul s-a acomodat vremii și timpului modern**, cum sunt țările nordice, Anglia, Danemarca, Norvegia, și Suedia, unde regimul monarhic se acomodează cerinții acesteia a vremii.

Dar ce, sunteți dvs orbi , nu vedeți că nici o țară din cele două Americi nu mai este nici o monarhie ,și că, **aproape toată Europa – mai sunt numai vreo 4 țări – este republicană ?**

Dacă monarhia nu se adaptează acestui regim, atunci pierе ; ori, noi avem interes s-o menținem ."

-Parlamentul=paznicul monarhiei constituționale

-Lupu:Dar , ca s-o menținem , **sunteți obligați dvs** , forul acesta superior, dvs care reprezentați în fiecare moment **creierul , gândirea și simțirea țării** - măcar că, deseori o uităm între noi, măcar că desori dăm naștere la scene care nu sunt compatibile cu rolul tragic pe care îl aveți dvs astăzi în fața țării și destinului neamului, cu toate acestea ,

dvs, **Parlamentul , sunteți creierul și inima țării - sunteți obligați să porniți deschis pe chestiuni mari , de principiu, cum este chestiunea schimbării de guvern.**

Nu este nici o supărare dacă majoritatea , la un moment dat, socoate că nu este bun d.Maniu sau d.Mihalache și aduce pe altul mai capabil. Să vină , însă, cazul."

-Camarila

[LD:în sfârșit,iată Lupu spune lucrurilor pe nume, arătând acuzator și metaforic spre vinovați: **Ce Moscova,ce Budapesta?! Camarila Regală !**]

"Nu să se tragă din culise schimbările de regimuri și de guvern .

În practica constituțională, cel puțin în Anglia ,**nu dama de onoare [Lupeasca !]și secretarul particular al Regelui [Puiu Dumitrescu !]**dar chiar **servitorii palatului ,sunt numiți de guvern , cu asentimentul lui .**

Da ! Nu-mi este mie indiferent cine stă în permanență , cot la **cot cu Măria Sa Regele ,și joacă poker [Gabriel Marinescu!]** , și-**i spune azi una, mâine alta și poimîine alta ;(Aplauze prelungite la PȚ, strigăte de bravo)** pentru că acela , care **stă în permanență ,îi sugerează mai multe decât mine,** care vin numai de două ori pe an ,să-i spun o vorbă bună și dreaptă.

■Extirparea camarilei !

"Vreți o dovadă ? Dvs nu știți că sâmbătă , acum o săptămână, dacă nu era liberat **din închisoare un profesor [Grigore Forțu]** a doua zi aveați în Capitală procesiuni religioase , cu caracter de mistică revoluționară , pentru un om ,numai pentru că el a fost închis ?

De cine a fost închis ?De guvernul Maniu ? Nu ! Eu am vorbit cu șeful dvs, spre deosebire de dvs care poate nu ați vorbit cu dânsul.**! s-a propus și lui să-l aresteze și a refuzat .**

Ei ! Dvs ați spus că nu știți nimic! Vă cred, și orbi nu ați fost ! Atunci cine ??!

Asemenea forțe ascunse , asemenea cancere latente,care stau chiar în preajma Tronului , este datoria d-voastră și a noastră a tuturor ,să le extirpăm imediat.(Aplauze prelungite la PȚ, strigăte de bravo)**dacă voim să asigurăm în această țară monarhiei un viitor ,și să o păzim de tulburări grozave ,care pot să vie."**

#Demisiile Maniu și Mihalache,

-Iresponsabilitatea Regelui.

-Ingratitudinea majorității PȚ

-Lupu:Se înțelege că , nefiind ședință secretă , nu pot spune totul.Dar ce scrie în gazete , pot să spun. Este curioasă procedura asta a noastră ,**<Știe satul ce nu știe bărbatul ! >** (ilaritate) Vorbește toată țara și **Parlamentul ,care reprezintă țara, nu are voie să vorbească !**

-C.Argetoianu : Nu trebuie să confirmăm în Parlament, ceea ce se zvonește ..

-Lupu :D.Maniu și d.Mihalache au declarat singuri că au plecat pentru că **au cerut să plece**

doi slujbași , care s-au arătat nesupuși față de dânsul și dezobligați ;și nu au plecat slujbașii ,ci au plecat ei,d.Maniu și Mihalache .

Întrebatu-v-ați dvs , majoritatea , din acest Parlament,de **gradul profund de ingratitude** care l-ați avut față de doi oameni cari au muncit pentru crearea acestui partid,și mai ales de **grava greșală constituțională** pe care o faceți ,de a pune doi slujbași mai presus de șeful guvernului , de președintele și vicepreședintele partidului și de a admite că aceste schimbări pot să fie făcute de altcineva, decât de președintele partidului și șeful guvernului ?

Președintele partidului și al guvernului, ridicat acolo prin selecțiune și muncă ,are dreptul, după Constituția noastră, să numească și să revoace orice slujbaş, oricât de înalt ar fi , căci el este răspunzător ;

Regele este iresponsabil. Dacă este iresponsabil,Regele se mărginește a da indicațiuni ,fără ca să-și impună voința Sa.Așa se procedează sub regim monarhic constituțional."[---]

#Obligațiile lui Vaida și GGMironescu

-Eliminarea favoriților regali.

" Prin urmare , dlor, fără ca eu să impietez nici asupra capacității acestui guvern, nici asupra intențiunilor lui, vă spun că ați călcat de la început cu piciorul stâng și ați făcut o greșală inițială. Dvs , dlor,sunteți obligați ca pe acei slujbași , care au fost insubordonați față de șeful guvernului trecut,nu cu blândețea mătăluță ,cucoane Iorgule [GGMironescu] ,să-i pedepsiți cu reținerea salariului pe 10 zile (ilaritate) ci **să binevoiți să-i dați afară ."**
"În special este unul f.important[Gavrilă Marinescu] ,asupra căruia voi reveni în altă ședință. Acest slujbaş a fost numit în un post important și mare [1930?],mare mai ales în ziua de astăzi,fără ca șeful guvernului trecut să fi luat cunoștință,decât atunci când l-a văzut primind la gară pe MSRegele.Pe acesta să-l dați afară și să numiți un altul."

-Purificarea atmosferei morale

Dacă dvs veți face așa – și dta ești doctor, dle prim-ministru, și poți fi și chirurg și trebuie să iai lingura lui Volkman și **să cureți tot putregaiul** care stă acolo unde nu trebuie să stea - dacă dta vei dezinfecata atmosfera, care trebuie să rămână curată în ochii țării , pentru prestigiul instituției , și pentru țara însăși, atunci noi vom fi de acord cu dvs.

Dar dacă sunteți veniți la guvern **pentru a tolera aceste compromisuri care omoară țara** - căci, ceea ce este mai mort în această țară , nu este criza de care suferim cu toții ,ci lipsa de elan , este prăpădenia sufletească, în care ne-am cufundat cu toții ,**înghițind toate infamiile și toate ticăloșiile**(aplauze la PT) **atunci nu veți avea pe nimeni alături de dvs."**

Dacă veți începe opera de purificare cu curaj , veți ralia și partidul dvs întreg și toată țara va fi alături de dvs. **Nu veți avea acest curaj**, veți da impresiunea țării că sunteți străini de problema care o chinuie , că **sunteți acolo dintr-un motiv de oportunism politic** și de lașitate sufletească , **veți omorâ și partidul și țara."**

-Răspunderea lui Al.Vaida-Voevod în fața istoriei

"Aceasta nu o doresc și rog pe Dumnezeu să vă lumineze mințile,ca să vă dați seama că în această cotitură a istoriei,d-ta **Alexandru Vaida –Voevod,marele luptător pentru democrație și dezrobire națională , dincolo la Budapesta,nu poți să-ți legi numele ca inauguratorul unei noi ere de tiranie și sclavie asiatică** ,cum această țară nu a cunoscut decât 4 veacuri în trecut.(aplauze la PT) D-ta, **pentru prestigiul numelui d-tale**, iar nu pentru un mandat de prim-ministru ori supra prim-ministru ,**ori dictator al țării , dacă ți se va da această însărcinare** - nu aceasta trebuie să te încânte – **mergând pe linia dreaptă a vieții dtale și necompromițând un partid**, care trebuie să constituie o forță vitală a acestei țări,**să pui piciorul în prag și să spui : stau 24 de ore , până ce se curăță atmosfera ,iar de nu, plec și atunci vom veni noi și vom curăți-o odată și odată."** (aplauze puternice la PT)

Lupu / 31 ian.'33

32.)Gr.lunian (PRT),Poziția constituțională , 31 ian.'33

(DAD, MO 30, șed. din 31 ian.'33, p. 912- 916)

-Continuitatea de guvernare a PNȚ

Nu s-ar fi ridicat la tribună , dacă nu era ultima intervenție a prietenului Lupu .

Ar fi ezitat să analizeze **programul politic al noului guvern.**

Este cunoscut , pentru toată lumea, că **noul guvern nu face decât să continue politica pe care a anunțat-o guvernul d-lui Vaida**, imediat după constituirea Parlamentului, **pe care a continuat- o apoi d.Maniu.Declarațiile** făcute de d.prim-ministru **Vaida** , ca și **compunerea guvernului**, ca și **măsurile luate între timp ,nu lăsau loc la nici o îndoială asupra acestui punct.**

Era inutil, prin urmare, să venim la această tribună ca **să exprimăm din nou punctul nostru de vedere** față de această politică , întrucât, în mod general, **am făcut-o cu toții cu prilejul discuției la Mesaj**, iar în ce privește realizarea ce urmărește guvernul ,vom avea prilejul să ne spunem cuvântul nostru atunci când ni se vor prezenta diferitele proiecte de legi."

lunian / 31 ian.'33

▣Datoria de conștiință a parlamentarilor

"Dr.Lupu a pus **o problemă de o covârșitoare importanță** , și e bine că a pus-o,și trebuie **să fim recunoscători dlui Vaida** care, cu acel simț profund al răspunderilor, și cunoscând admirabil răsunetul pe care unele din atitudini pot să le aibă , **a ținut ca nimic să nu rămână în afara preocupărilor** oricăruia dintre noi, **a ținut ca problemele care interesează țara** , oricât de grave , **să fie dezbătute în mod public**, pentru ca **să se pună capăt acelei campanii de calomnii și cuvinte șoptite care otrăvesc spiritul poporului**.Este bine ca oricine să le ridice , să-și spună cu francheță gândul.**Ar fi fost f.bine dacă toți ar fi avut curajul dr.Lupu.** [-----]

"Socotesc că îmi îndeplinesc această datorie de conștiință , socotesc că **fac operă de luminat patriotism** , atunci **când vin să lămuresc înaintea dvs această problemă.**

Parlamentul nu a fost chemat să se pronunțe asupra atitudinii dlui Maniu .

Este abia acum chemat să se pronunțe indirect ,asupra acestei atitudini,cînd d.**Maniu este chemat să acorde încrederea în guvernul Vaida** ,deoarece **există două puncte de vedere.**

#Echivocul poziției lui Maniu

-**lunian**:În Senat,**Grigore Filipescu** a propus **o telegramă de omagiu la adresa dlui Maniu.**

Practica **nu este nici constituțională , nici parlamentară** ;suntem în preajma unei inovațiuni .

Dar telegrama , în final, cuprinde un pasaj interesant :**să i se ureze viață îndelungată și**

< izbânda ideilor pentru care s-a jertfit >

-**Octavian Goga** : Și majoritatea a aplaudat !

-**lunian** : "Această propunere a fost **primită cu ovații, și s-a expedit în numele Senatului telegrama dlui Maniu.**Aș dori să se poată face o interpretare lipsită de gravitate.Sunt convins că se va da acestui text interpretarea că **este vorba de ideile pentru care dl Maniu s-a jertfit pe altarul naționalismului , înainte de întregirea RomânieiMari ;și nu pentru ideile cu care se pretinde că s-ar fi jertfit acum."**

#Echivocul poziției PNȚ

"Această telegramă își are însemnătatea ei ;de aici intervine necesitatea unor lămuriri privind guvernul și majoritatea.**Care este p.d.v. al majorității ?** Pe mine mă îngrijorează deosebit aspectul pe care l-au luat luptele politice.**Asistăm la o serie de simptome anunțând**

dezagregarea statului și dărâmarea oricărui principiu de autoritate ."(aplauze la PNL)

Gr.lunian / 31 ian.'33

▣Problema constituțională

[LD:ehei! care alta putea fi poziția lui lunian ,veritabilul "naș" al Restaurației lui Carol II pe tron?

Ce altă interpretare se putea aștepta de la el privind "constituționalismul "nostru autohton ?!

Restul -inclusiv argumentele de drept constituțional -este politică.În cazul lui, politică pro-carlistă]

"S-a pus în discuție **problema constituțională**. Dr. Lupu a vorbit despre problema constituțională **în mod greșit**; el are o profundă notă de sinceritate, dar, din cauza temperamentului, este uneori târât să dea curs sentimentelor sale, poate determinat de informațiuni necontrolate. Teoria constituțională a dr. Lupu, a fost astfel precizată: **să ne conformăm practicilor constituționale din Anglia**. Dar noi avem principiul nostru constituțional. Regimul constituțional este sau un **regim scris** - cum este al nostru - sau **consuetudenal**. [---]

Textul Constituției spune: **< toate puterile emană de la națiune. >**

Care sunt aceste puteri? : **legiuitoare, executivă, judecătorească.**

Puterea executivă este exercitată de către **capul statului, prin ministrul său**-o spune clar Constituția. Prin urmare, **care este conflictul ce poate interveni între aceste diverse puteri, și cum se rezolvă?** El se poate rezolva, fie prin **cedarea puterii executive**, fie prin folosirea **dreptului de dizolvare** - la îndemâna Regelui. În caz că Parlamentul nou ales confirmă p.d.v. al Parlamentului dizolvat, **capul statului trebuie să cedeze**, pentru că **națiunea** (de la care emană și puterea Sa) **și-a spus clar opinia sa**. Aceasta, **dacă există un real regim parlamentar și un regim electoral sincer**- nu falsificat, cum este la noi, din cauza **faimoasei Legi, cu „primă electorală”** cu care ne-a fericit PNL."

[Constituționalism comparat]

Dr. Lupu spunea că, **într-o monarhie constituțională**, dacă șeful statului nu se supune îndatoririlor constituționale, trebuie **să ne gândim** atunci că s-ar putea ca spiritele să se îndrepte către **un regim republican**, și ca o chintezență a regimului republican, **el cita America**. În ce privește regimul constituțional parlamentar, în mod teoretic, **este indiferent dacă capul statului se numește rege sau președinte de republică**. [-----]

Singura deosebire dintre regimul monarhic și cel republican, este că în regimul monarhic constituțional, **capul statului este desemnat ereditar**, iar în cel republican, este **ales, pe un termen variabil**. Drepturile capului statului variază, conform textelor constituționale.

Dr. Lupu ne-a citat America. Dar în America șeful statului are puteri extraordinare, iar miniștrii îi execută ordinele, ca niște funcționari."

lamandi / 31 ian.'33

▣ Prerogative regale

[LD : atâtea speculații, atâtea subterfugii constituționale, din toate părțile. Și asta pentru a justifica sau respinge actele **regelui Carol**, care își ocrotea **favoriții** ! Ca și în '30, la restaurație, Iunian este pro-carlist; acum se adaugă - sau se perpetuează - mai vechiul său conflict cu Maniu]

-**Voci PT** : Camarila ! Camarila !

-**Iunian** : "Se poate ivi un conflict, o neînțelegere, între **capul statului**, pe de o parte, și **miniștrii, guvernul**, pe de altă parte. Ce se întâmplă atunci? Ne-o spune Constituția și practicile constituționale. **Regele** sau **capul statului, are și El oarecari drepturi**.

Are un prim drept: **își numește pe primul ministru**. El poate să-și exprime oarecari dorinți în ceea ce privește modul de compunere al guvernului, adică poate avea rezerve asupra unor persoane. Este o prerogativă constituțională a capului statului, necontestată nicăeri.

S-a spus că guvernul are singur dreptul să numească funcționarii, și Regele nu poate decât să contrasemneze.

Ei bine, **teoria este invers : ministrul contrasemnează și Regele numește !**

Între **drepturile pe care le are capul statului**, este și **acela de a numi funcționarii**.

Dar, pentru ca, deasupra tuturor luptelor de partid, deasupra tuturor ciocnirilor de opinie publică, cari în unele momente pot să devină f. grave, să îmbrace un caracter violent, care să amenințe însăși existența statului, **s-a așezat un arbitru**, și, pentru ca **acest arbitru să rămână scos în afară de vârtoarea luptelor politice**, adică **just contrariul de ceea ce se încearcă în chip pătimaș**, și cred, **foarte grav și greșit față de interesele generale ale acestei țări**,

Constituția arată lămurit că toate actele Lui trebuie contrasemnate de către un ministru, care asumă întreaga răspundere a actului care este semnat de capul statului.

(întreruperi la PT) [-----]

/Conflict constituțional ?!

-Iunian : "Dacă sunteți în teorie de acord, cum acordați teoria aceasta cu recomandarea pe care ați făcut-o dlui Vaida să părăsească guvernarea ,sau să urmeze atitudinea dlui Maniu ? Cum puteți susține asta , dacă teoria este adevărată ?

Și dacă dvs aprobați această teorie, **cum puteți susține că s-a născut un conflict constituțional între un ministru [Mihalache] ,care a cerut schimbarea unui funcționar [Gabriel Marinescu] ,și între Rege ,care a refuzat schimbarea acestui funcționar, pentru indiferent care considerente ?**

-G.Ștefănescu –Goiceanu :pare puțin straniu ,ca în conflictul dintre un funcționar și guvern, să fie sacrificat guvernul !

-Iunian :În ce a constat, mă rog, conflictul ?**S-a cerut schimbarea prefectului de Poliție.** S-ar putea ca motivul să fi fost real, ca prefectul să fi săvârșit grave abateri, și să fi fost un funcționar nedestoinic, să nu fi făcut față obligațiilor.N-am aflat până acum că s-au întâmplat asemenea învinuiri.În orice caz, **legea prevedea o altfel de sancțiune."**

/Motivul real:Prefectul Poliției este devotat MSR !

"Dar în mod public, curent, motivul este cunoscut de la o margine la alta a Capitalei,și poate de la un capăt la altul al țării,**motivul real pentru care s-a cerut sacrificarea prefectului de poliție , era că el era o persoană grata a capului statului** (aprobări)Ei bine, în ipoteza chiar dacă legea ar fi îngăduit înlocuirea prin simplu decret și fără o prealabilă judecată ...

-G.Ștefănescu – Goiceanu : Dar s-a cerut înlocuirea pentru impertinență !

-Iunian : ... suntem datori să apărăm puținele garanții de viață liniștită care sunt date de organizațiile noastre de stat. (aplauze la majoritatea PNȚ !)

Capul statului este dator să apere autoritatea și prestigiul Coroanei .

El nu poate, n-are dreptul, să le știrbească printr-un gest necugetat .[...] Mai mult, chiar dacă capul statului ar avea , la un moment dat, slăbiciunea de a lăsa ca această autoritate ,acest prestigiu al Coroanei, să facă ceva împușinat,**datoria oamenilor politici este să-l împiedice de a face această greșală,iar nu de a-l îndemna să greșească"**

-G.Ștefănescu- Goiceanu : Aceasta facem noi !

Iunian / 31 ian.'33

[LD:19 nov.2006.Având ca fundal de actualitate acțiunile președintelui Băsescu care se vrea "președinte jucător" -tendință pentru care este agreat (și încurajat) de presă și opinia publică, în detrimentul Parlamentului și al rolului pe care ar trebui să-l aibă partidele .

Înapoi la 1933.Nu se poate spune că Iunian nu era un maestru al speculațiilor constituționale Dintr-un condei,desemnează **Coroana** ca "**putere executivă**" de la care **Guvernul** primește "**delegație de executare** " ;dintr-o altă trăsătură de condei ,desemnează **Parlamentul** ca "**putere legislativă**",reprezentată de **partidele politice(nu de voința electoratului)** .

În acest fel ,golește de filozofia și eșafodajul democratic **Constituția din 1923** ,încurajând veleitățile autoritariste ale lui Carol II.

N.B :cest imbold venea de la un partid considerat "**radical de stânga**", apropiindu-se , din acest p.d.v. ,de așa-zisele partide extremiste "**de dreapta** "

Idei de felul acesta vor fi consacrate , de altfel, în Constituția din 1938a lui Carol II]

≡Puterile în stat

-Iunian : În viața noastră constituțională există **două forțe** ,reprezentând cele **două puteri** pe cari Constituția le desemnează :**puterea executivă** ,reprezentată **prin Coroană** ,de la care **guvernul** primește delegație de exercitare și **Parlamentul**,reprezentând **partidele politice** .

Se prea poate ca ,**într-un anume moment,din aceste puteri să scadă una**.Nu există însă pericol, chiar dacă puterea capului statului este știrbită,dar dacă,în schimb,**forța reală**, [...] reprezentată de **partidele constituite** ,care se manifestă ca prezență sinceră și **reprezintă opinia publică în Parlament** .

Noi putem să găsim **în aceste partide** , reprezentînd în mod serios și sincer **curente de opinie publică** ,**putem găsi în ele salvagardarea principiilor de autoritate și și de ordine** ,fără de care un stat nu se poate dezvolta .

Atunci însă **când nu aveți această forță a partidelor** , când pentru un motiv,**ea a fost împușinată**,când **nu aveți un reazăm într-un partid puternic** ,așa cum se întâmplă cu PNȚ

– și nu voi intra astăzi în cercetarea motivelor pentru care aceasta nu mai există –
atunci trebuie să păstrați neștirbită cealaltă forță, care să poată la un moment să țină echilibrul între diversele curente ,care s-ar manifesta uneori, pe cale de descompunere "
- **Toncescu** : Astăzi , coeziunea la noi este mai mare !
- **Cezar Spineanu** : o spun alegerile !
- **Iunian** : Eu v-aș dori-o ! Nu coborâți discuția , vom avea prilejul -...
- **Cezar Spineanu** : Ești ridicol !
- **Iunian** : Sunt unele manifestări de dezagregare , care învederează forța de influență asupra opiniei publice . Realitatea este că în ultimul timp **asistăm la unele grave simptome de anarhizare** , care dovedesc scăderea acestei influențe [-----]
Iunian / 31 ian.'33

#„Control parlamentar” ?!

"Această stare de lucruri nu vă îngrijorează !?Bine că **d.Madgearu este energic în Parlament ! Dlui a vorbit de „agitațiuni” făcute de partide, și a amenințat că nu va îngădui !**
Nu mă miră deloc, pentru că **dsa a deplasat cu desăvârșire atribuțiunile dsale !**
-**Madgearu** : Nici pe mine nu mă miră răstălmăcirile dtale !
-**Iunian** : D-sa uită, însă,că **autoritatea trebuie să și-o manifeste** în menținerea liniștii în afara Parlamentului. **În Parlament, dvs , dle ministru, nu aveți de întronat nimic**[-----]
Apoi dacă această teorie este exactă, dvs, simplu membru al guvernului,**de ce vă amestecați când este vorba de un conflict aparent între Parlament și capul statului ?!**"
Gr.Iunian / 31 ian.'32

33.)Gh.A.Cuza(LANC),poziția constituțională , 31 ian.'32

(DAD, MO 30, șed. din 31 ian.'32, p. 903-904)

#Poziția echivocă a PNT

"Normal ar fi fost ca d.președinte de Consiliu **să facă o declarație** în care să încadreze atitudinea noului guvern.Această declarație însă, **nu mai are rațiunea de a fi**,din moment ce onoratul guvern se prezintă așa cum se prezintă ,**deoarece nu este o revenire , ci o simplă primenire în componența lui.**
Această primenire de persoane , constituie însă **o contradicție din punct de vedere al regimului.Se dă astăzi autoritate unor persoane ieri dezavuate** ,așa cum bine spunea d.Goga Un guvern, firește, este **expresiunea unui Parlament**,după cum parlamentul este **expresiunea , zice-se ,a țării.La noi nu poate fi vorba de așa ceva."**

#Aceeși Mărie cu altă pălărie !

"Mă întreb însă dacă **acest Parlament**,care dă , constituționalicește vorbind,autoritate guvernului,**poate sanctifica lipsa totală de autoritate a unui guvern**,care n-are nimic coresponzător , nici cu țara, nici cu sufletul și cu dezideratele acestui neam,deabia plecat de la cîrmă și revenit astăzi.**Renăscuți ca pasărea Phoenix din propria-i cenușă, reveniți la cârma țării** ,fără a fi schimbat nimic de concepția trecutei guvernări, concepție ce v-a adus prăbușirea ?
Persoanele au rămas aproape aceleași , s-au făcut mici modificări,dar **il vedem tot pe d.Madgearu la Finanțe**, cum l-am văzut și rîndul trecut,poate cu un dram de fiscalitate în plus ; **il regăsim pe d.Mirto la comunicații**, răsturnat totuși mai dăunăzi de patru, cinci fulgi de zăpadă,care au făcut să se întrerupă întreaga circulație feroviară , timp de o săptămână ; **il vedem și pe d. subsecretar de stat de la Instrucție Andrei**,mai dispus ca oricând pentru semnarea circularele circumcise Și atunci , cine s-a schimbat aici ?**S-a schimbat doar numai șeful dvs.și mijloacele** pe care el înțelege **să le utilizeze pentru a se impune țării.**
(aplauze la LANC) [-----]

G.A.Cuza / 31 ian.'33

[Memento:Hitler la putere în Germania]

[LD : amintește-ți și tu **de unde i se putea trage lui Madgearu ura care s-a concretizat prin asasinarea lui !**]

" Să ne amintim, d-lor, că ieri, în Germania,s-a constituit un guvern sub președinția lui Hitler,care nu reprezintă un partid, ci reprezintă conștiința unui neam întreg .

"Îmi amintesc, d-lor, că acum doi ani de zile, în 1931,când vorbea d.ACCuza la Mesaj, în Camera trecută național-țărănistă,s-a ridicat la un moment dat d.Madgearu ,distinsul om de stat cu capacitate universală,și a spus dlui ACCuza :< **dle, numai d-ta cu utopia d-tale hitleristă poți crede că va veni vreodată Hitler la guvern.Să știi că atunci când Hitler va fi cancelar în Germania,vei veni și d-ta la guvern în Țara Românească.** >(ilaritate exclamări la PNȚ)

#Sfârșitul partidismului

"Dlor, noi am primit pronosticul cu deosebită satisfacțiune ,mai ales că venea din partea unei persoane cu simț politic și clarvăzător ca d.Madgearu,și **așteptăm ziua când** ,într-adevăr, **vom veni noi la guvern**,nu impunându-ne țării prin împușcarea la răspântii de drum a oamenilor, ci **impuși de voința neamului întreg care se ridică astăzi împotriva tuturor partidelor politice**,pe care dvs le exemplificați prin procedeele satrapice de totdeauna"(aplauze LANC)

[-----]"Dlor, eu am căutat să reamintesc un lucru :că în timp ce **guvernul d-vs**, întărit din considerente de oportunitate de către **regimul care a admis și guvernul trecut**, vine și caută să se impună țării prin **mijloace de silnicie și jugulare a oricărei libertăți cetățenești, oricărei încercări de afirmație cinstită românească,în altă parte a lumii a luat ființă un guvern care era batjocorit ieri chiar de unii dintre dvs,guvern care a fost primit însă cu unanimitatea conștiinței poporului său.Guvern de cinste, legalitate, dreptate , expresie vie și unanimă a neamului ,așa cum dvs nu ați știut , nu veți putea fi vreodată.**

Închei paralela și cuvintele mele,cu credința că istoria , care se repetă,va înscăuna cât de curînd și la noi în țară un asemenea regim ,care este negația concepției dvs învechite , și care va însemna încununarea operei de purificare morală la care azi muncim."

(aplauze LANC)

GACuza / 31 ian.'33

34)C.Argetoianu,poziția constituțională,31 ian.'33

(DAD, MO 30, 31 ian.'33 , p. 904)

[LD :21 nov.2006 .vezi obligatoriu în Memoriile lui , ce spune despre acest episod .Din păcate , eu nu am memoriile lui decât până la vol.VIII(1928.Căderea gov.Vintilă Brătianu , venirea PNȚ la putere

NU m-am zbatut să le procur pentru că ... doar eu m-am ocupat de publicarea lor la "Magazin istoric",eu știu câte ceva din odiseia cumpărării lor ,a editării lor...și m-a indignat faptul că , după dec.'89,Stelian Neagoe a avut tupeul să le publice, călcând peste munca lui MCStănescu ... Cum a procedat la fel și cu alte documentare de "uz intern "(la unele , fiind și eu autor !) , transformându-le în cărți "personale", sunt hotărâtă să nu-i semnez vreodată "contribuția" la istoria interbelică .Jigodia dracului !]

«Schimbarea șefiei Guvernului?Treaba PNȚ !

"Vreau să vă mărturisesc o nedumerire de neofit în politică și parlamentarism .(ilaritate)

Eu nu prea pricep discuțiunea care s-a deschis astăzi.Guvernul s-a prezentat fără nici o declarațiune politică ;**s-a prezentat un guvern nou** , nou în ce privește persoana primului -ministru.Ne-am despărțit în decembrie cu d.Maniu în capul Ministerului, și ne înțelnim astăzi cu d.Vaida -Voievod în capul aceluiaș minister.**Ce ne privește pe noi , Camera, ce s-a întâmplat în sânul PNȚ ?** (aprobări)

-dr.Lupu : Sigur, PNȚ este în afară de țară ! (ilaritate)

-**Argetoianu** : Aș zice, poate să fie, dacă vreți, de un interes special pentru majoritatea Camerei.**Este un proces care trebuie să se judece între majoritatea Camerei și guvern, între membrii PNT și conducătorii lui."**

"Ce poate interesa țara - aceasta n-o pricep eu bine - în momentele acestea [...] când nu mai este duminică și nu mai este sărbătoare fără întruniri și manifestări ? **Ce ne poate interesa pe noi cine este pe banca ministerială ?**

Pe noi, pe țară, ne interesează ceea ce fac aceia care sunt pe banca ministerială.

[...] **Să pierdem vremea și să tăiem firul de păr în patru , fiindcă în fața ministerului se află d.Maniu sau d.Vaida ! ?**Că **d.Maniu a plecat făcând anumite declarațiuni** , treba d-sale . Eu pricep ca **presa să se ocupe de aceste declarațiuni** , fiindcă presa se ocupă de întreaga mișcare socială și de toată viața noastră politică.

Dacă vreți ca **Parlamentul să mai păstreze o umbră de autoritate** în opinia publică, **părăsiți această cale de discuțiuni sterile** și dați dovadă poporului că aici, în Cameră, **avem altă griji , decât aceea de a câștiga un premiu în arena politică."**

Argetoianu / 31 ian.'33

#Pragmatismul lui Argetoianu =ipocrizia sa politică

" Vă spun sincer nedumerirea mea.Nu pricep. Se poate că eu, fiind un om mai izolat în viața politică decât alții , să fiu mai liber în cugetarea mea și să nu fiu influențat de atâtea interese , care , poate ,că poartă pe alții.**Eu atât vă spun :pe această cale nu voi păși.**

Voi aștepta ca guvernul să vie cu proiectele sale. **Le voi discuta** foarte obiectiv ,ținând seama numai de interesele țării mele , așa cum le văd eu, în sărăcia mijloacelor mele.

Însă nu pricep ca, pe socoteala țării , să se mai întindă încă odată discuțiunea sterilă și prea lungă , care s-a făcut cu ocazia Adresei de Răspuns la Mesaj.[....]

Avem bugetul înaintea noastră ; **avem acordurile de la Geneva** ;avem chestiuni în legătură cu **politica noastră externă. Să ne păstrăm elocința și argumentele** pentru acele zile și **să punem capăt ,cu un moment mai înainte, acestei discuțiuni sterile de a ști** dacă este mai bine să fie în capul acestui minister **d.Maniu sau d.Vaida,**

motivele pentru care nu mai este d.Maniu și este d.Vaida. [...]

S-a vorbit atât de mult despre asta , încât cu toții știm care este situația.

Cunoaștem și părțile fățișe , ca și dedesubturile crizei.

De aceea , vă rog , să **puneți capăt la această discuțiune** și să intrăm , mulțumită guvernului, cât mai repede , în discuțiuni fecunde " (aplauze la PNȚ și Liga Agrară)

C.Argetoianu / 31 ian.'33

35)IGDuca, poziția constituțională ,31 ian.'33

(DAD, MO 30. șed. din 31 ian.'33, p. 904-906)

[**Este primit cu aplauze prelungite la băncile PNL**]

«Schimbarea de premieri

Dle președinte, dlor deputați, când ne-am despărțit de Sărbători,pe banca ministerială se afla un guvern prezidat de d. **Iuliu Maniu**,azi ne găsim în fața unui guvern prezidat de d.**Alexandru Vaida –Voevod**.Suntem , prin urmare, îndreptățiți să ne întrebăm – și credeți-mă că această întrebare și-o pune o țară întreagă – **pentru ce a plecat d.Maniu , de ce a venit d. Vaida ?** S-au invocat **motive superioare ,de ordin constituțional**. Să le examinăm.[.....]

/Declarația de principiu a PNL

Dar înainte de ale examina , țin să fac o declarațiune :**în ce privește PNL,el a înțeles în trecut, înțelege și astăzi, va înțelege și în viitor,să stea pe terenul vieții strict constituționale,asa cum această viață constituțională a fost înțeleasă în România, în ultimii 60 de ani.**(aplauze la PNL)

#Tragi-comedia guvernului și partidului național-țărănesc

"Ce însemnează tragicomedia pe care o jucați în momentul de față ?[.....]

Este într-adevăr inadmisibil , cu desăvârșire inadmisibil,ca d.Iuliu Maniu să spună :am plecat de la guvern pentru că s-a pus în fața mea o chestiune constituțională din cele mai grave ,și anume de a se ști, da sau nu , dacă guvernul este liber să revoce pe funcționarii statului ;

și în același timp, d. **Alexandru Vaida - Voevod** să vină și să spună :
nu e nici o chestie gravă, totul se reduce la o simplă bagatelă, (aplauze la PNL)
Este inadmisibil ca d. **Iuliu Maniu** să spună : **nu pot rămâne la guvern pentru că nu pot să fiu complice, ca om, nici ca șeful unui mare partid democratic în România Întregită cu un sistem de guvernare care este în contradicțiune formală cu spiritul și litera Constituțiunii** ,
și ca , în același timp , unul din pricipalii lui aghiotanți, d. **Alexandru Vaida -Voevod** să spună :
d-lor, acesta este un sistem de guvernământ foarte bun, cu care se poate continua , eu sunt cel dintâi gata să-mi asum încrederea." (aplauze la PNL)
Este tot atât de inadmisibil ca d. **Mihalache** să spună : **nu pot rămâne la ministerul de Interne , fiindcă nu pot fi respectat de prefectul de poliție , care nu vrea să asculte de ordinele mele : ori pleacă prefectul, ori plec eu** ; iar a doua zi , surâzător ca totdeauna , să vină d. **Mironescu** și să spună : **nu, nu avem de ce să exagerăm lucrurile , 15 % amendă asupra lefii , este suficient pentru a tranșa această gravă criză constituțională.**
Și mai inadmisibil este însă ca până la spectacolul acesta – iertați cuvântul – cu drept cuvânt uluitor, **aceiași miniștri care astăzi se aliază cu Iuliu Maniu**, fiindcă nu pot primi călcarea flagrantă a vieții noastre constituționale, pentru ca , a doua zi, **aceiași miniștri, absolut aceiași miniștri, să figureze pe banca ministerială , împreună cu Alexandru Vaida –Voevod**, pentru a aplica politica pe care nu au vrut să stea în guvernul Maniu (aplauze la PNL)
Iarăși, este inadmisibil ca d. **Iuliu Maniu** să vie și , cu acele aere de mironosiță , pe care știe să și le dea, să se preteze la întrunirea Comitetului Executiv al partidului d-sale și să spună : **făgăduesc concursul meu întreg neprecupețit fratelui Alexandru Vaida-Voevod**, iar pe de altă parte, ca **aceiași Iuliu Maniu** să ia trenul , să se ducă la Cluj, și acolo să-l găsim sub o altă ipostază , spunând : **m-am retras pe conflict grav cu Coroana , și am să lupt cu toată energia mea, pentru ca în România să se reîntroneze un regim constituțional , astăzi amenințat.**
În sfârșit, este inadmisibil ca principalul d-voastră reprezentant, după șeful partidului dvs, al doilea șef al partidului, d. **Ion Mihalache**, **să meargă la întrunirea dvs. să facă declarațiuni identice cu ale dlui Maniu, și, la urmă, ia și d-lui trenul, să se ducă mai aproape, la Câmpulung, și acolo să țină același limbaj , care s-a ținut la Cluj "**

#Politici contrarii, concomitente: "pentru-contra"

"Nu d-lor, aceasta nu se poate, și această țară nu o va înțelege niciodată.

Dar știu răspunsul dvs, l-am auzit și adineauri , sub formă de întreruperi, de pe acele bănci : ce vă privește pe dvs ?! Cunosc teoria : **ce vă privește pe dvs , partidele de opoziție, dacă nouă ne place să fim Saturni** și după cum Saturn din mitologie, își mânca copiii, **să ne mâncăm și noi șefii.** (ilaritate) Ba aveți chiar aerul să **vă faceți un merit** din faptul că, de astă dată, **dintr-o singură îmbucătură, ați înghițit pe cei doi șefi ai d-voastră, și pe d. Iuliu Maniu și pe d. Mihalache.** (aplauze la PNL)

Nu putem primi acest raționament , fiindcă – și aici sunt în completă divergență cu d. Argetoianu – **chestiunea de azi, nu vă privește numai pe dvs., ci ne privește pe noi, pe toți .** Căci, **ori** este în joc **o gravă chestiune constituțională** și atunci atitudini ca acelea pe care le-ați adoptat dvs acum, **compromit această chestiune** care este vitală pentru interesele țării.

Ori atitudinea pe care ați adoptat-o dvs , nu este serioasă ,este numai **o tactică de circumstanță, pentru combinațiunile dvs de guvernare și de partid**, și atunci , **cred că nu este permis ca dintr-o chestiune constituțională , ca aceasta, dvs să faceți în România o armă permanentă de amenințări interesate** ,ca să nu întrebuițez cuvântul exact , care ar exista în dicționar, și care , recunosc, că nu este parlamentar."(aplauze la PNL)

Nu putem primi ca să se introducă în viața publică a României , **sistemul guvernelor cu două politici succesive, și cu două politici concomitente.**

Sunteți **astăzi pentru** pactul de neagresiune cu sovieticii , sunteți mâine , cu același entuziasm, **contra** pactului. **Eri ați fost alături de d. Vaida , pentru a-l susține**, mâine sunteți cu **d. Iuliu Maniu și cu d. Titulescu , pentru a-l respinge.**

În politica internă, este inadmisibil, cum spuneam, **în același moment, să aveți politica constituțională a dlui Maniu, și politica** sau interpretarea constituțională pe care o reprezintă , în capul acestei bănci ,prezența **dlui Vaida –Voevod.**"

Duca / 31 dec.'33

#Nocivitatea politicii incoerente, paralele.

#Compromiterea legitimității partidelor politice.

"Aceasta privește pe toți românii și de aceea spunem :cât timp sistemul acesta nenorocit continuă, dvs faceți **un îndoit rău țării**,faceți **un rău intern și un rău extern.**

Faceți un rău intern ,căci **compromiteți toată seriozitatea vieții noastre publice și alimentați prin asemenea atitudine,curente** ca acelea pe care le-am auzit exprimându-se adineauri la această tribună, **că toate partidele politice sunt perimate**,și că **a venit momentul** creerii în țară a unor **mari curente populare** cari **să înlocuiască și să distrugă partidele politice.**

"Din punct de vedere extern, fiindcă vă rog să mă credeți, am auzit și eu cu durere judecățile străinătății ,nu numai cele din presă, ci din diferite cancelarii din Europa,despre **această stare haotică a politicii românești**.Când am citit azi dimineața – dacă textul este exact - **protocolul de la Geneva** ,am înțeles și mai dureros încă, **unde a trebuit să ajungă România din cauza unor greșeli de asemenea natură.**"(aplauze la PNL) [-----]

#Șantajul cu poziția la Restaurație

-**Duca** :Nu regret nici o declarație pe care am făcut-o !

-**Voci PNT** :Dar cea de pe **8 iunie** ?! Pe aceea o regretați ?

-**Duca** :Să nu credeți că mă puneți în vreo încurcătură pe **chestia cu 8 iunie** (exclamări Atitudinea mea **am lămurit-o și în Parlamentul lorga** , precum am lămurit-o deja **de două ori în acest Parlament** ...

-**Voce PNT** :O regretați sau nu ?

-**Duca** : Eu nu am de gând ,de câte ori urc la această tribună ,să redau explicațiunile pe care le-am dat (aplauze la PNL) , fiindcă, **din două lucruri, unul :ori sunteți de bună credință**, și atunci acele explicațiuni trebuie să vă fi mulțumit (proteste la PNT) , **ori nu sunteți de bună credință** și atunci **puțin îmi pasă de părerea dvs.**

(aplauze la PNL ; proteste vehemente la PNT)

-**Cezar Simionescu** : Dacă puțin vă pasă de părerea noastră, atunci nu mai vorbiți înainte.

-**C.Algiu** : Vă mai mențineți în echivoc ?(proteste la PNL)

-**Duca** : Dlor, este dealtminteri foarte simplu : **dacă această majoritate înțelege să mă maltrateze prin întreruperile ei, cobor de pe această tribună**(proteste la PNT)

-**Șt.Cicio-Pop** : Vă rog liniște dlor !

-**CICBrătianu** : Nu vom lăsa pe d. Vaida să vorbească dacă majoritatea nu se potolește .

-**Șt.Cicio –Pop** : Liniște , dlor ! [-----]

Duca / 31 ian.'33

#Guvernele Vaida / Maniu / Vaida

"Având să aleagă între **răspunderile puterii și posibilitatea unei platforme de opoziție simpatică**, **d.Iuliu Maniu a preferat platforma de opoziție simpatică** ,răspunderilor grave de guvernare ale momentului de față.

-**Vaida** :Simpatică ?

-**Duca** : Așa crede d.Maniu .Și dvs credeți acest lucru.**Noi nu credem acest lucru**

-**Goga** : Nici d.Vaida nu crede !

-**Duca** : Iar dvs., **majoritățile**,având să alegeți între o formulă de retragere simpatică , după concepția dlui Maniu, și **între posibilitățile de a rămâne la guvern**, cu avantajele puterii, fără o clipă de șovăire, **ați ales cea din urmă din aceste două alternative.**

Deltminteri, era firesc să **dați țării spectacolul jalnic**, pe care îl dați,fiindcă nu erați în măsură să **luați puterea** când ați fost chemați la guvern, nu aveați pentru aceasta **nici coeziunea internă de partid** cerută de niște împrejurări așa de grele,**nu aveați nici pregătirea de guvern**, pentru că ,**certându-vă în interior** pentru chestiunile dvs,nu ați avut timpul material să vă gândiți **la problemele de stat** , care se pun astăzi,și **ați ajuns la guvern complet nepregătiți** pe toate chestiunile,pe care aveați să le rezolvați .(aplauze la PNL)

Acestui fapt se datorește că dvs **ne-ați ținut aici două luni și jumătate , în timpul verii, în căutarea unor soluții** , pe cari , nici după două luni de pertractări interne,**nu ați fost în stare să ni le dați**.Iar după aceea, **ați amânat sistematic** , de la constituirea guvernului Maniu până

azi, **toate problemele** cari se puneau spre rezolvare țării și cari cereau , prin natura lor însăși, o grabă în rezolvare. **Ați amânat cheștiunea bugetului, ați amânat cheștiunea conversiunii**, ați amânat tot ce putea să aducă o îmbunătățire a situației grave în mijlocul căreia ne zbatem astăzi .[-----]

Duca / 31 ian.'33

#Politica externă

"Din p.d.v. extern, **am auzit cu durere judecățile străinătății** , în presă și în cancelariile diplomatice , despre **starea haotică a politicii românești**."Când am citit astăzi dimineață [31 ian.] - dacă textul este exact - **protocolul de la Geneva** , **am înțeles și mai dureros încă, unde a trebuit să ajungă România din cauza unor greșeli de asemenea natură "** (aplauze PNL)
Regret că d.ministru de Finanțe [Madgaru] este mulțumit de Protocolul de la Geneva " (aplauze PNL)

-**Madgearu** : Vom discuta Protocolul în lung și lat ...

-**Duca** : Și răspunderile ,ca **să vedem de ce am ajuns la acest Protocol !**

-**Madgearu** : Veți vedea că **nici în această cheștiune PNL nu vede bine**,ca și în alte probleme ! [-----]

Duca / 31 ian.'33

▣Plecați de la guvern !

"Dlor, nu aveți **decât un singur lucru de făcut** , și pentru dvs și pentru țară : **să plecați !** (aplauze la PNL ; ilaritate la PNȚ)**Este singura soluție** compatibilă cu demnitatea dvs de partid,și **este singura soluție compatibilă cu interesele reale ale statului acesta**. (aplauze la PNL)De aceea, dle Vaida, eu nu voi protesta , cum au protestat alți oratori,că nu ne-ați prezentat o declarație ministerială, vă răspund foarte sincer ,**nu mă interesează declarația dvs !** (aplauze la PNL) Ce poate să fie această declarație ? Nu poate să fie decât repetarea , sub o formă sau alta, a declarațiilor pe care le-ați făcut acum 7 luni, sau a declarației pe care ne-a făcut-o acum 2 luni d.Maniu. [.....]

Noi vom lupta cu toată hotărârea și până la capăt , până la doborârea dvs ,fiindcă slujim, astfel, nu un trecător partid [...] în interesul superior al țării, care **are nevoie de plecarea dvs. și de un guvern capabil s-o scoată din greutățile și primejdiile de astăzi.**"

(aplauze la PNL ; ilaritate la PNȚ)

IGDuca / 31 ian.'33

33) Gh.Brătianu(PNL-2),poziția constituțională ,31 ian.'33

(DAD, MO 30, șed. din 31 ian.'33 , p. 906 - 909)

("Adevărul" , 2 febr.'33 ,"Lupta" , 2 febr.'33)

[LD : **mai interesante sunt polemicele ce se stârnesc și răspunsurile lui Virgil Madgearu**]

G.Brătianu / Ziarele / 31 ian.'33

▣PNȚ:în 6 luni, 4 guverne !

Venirea acestui guvern este un act fără precedent, ca ,**în 6 luni, un partid să dea 4 guverne**; Toate guvernele PNȚ **au dat dovadă de nepregătire** ;

Relevă echivocul în care se află majoritatea .Din cauza lipsei de unitate a regimului, România a ajuns **să i se impue de către Geneva o serie de controlori financiari** , care mâine ar putea deveni sindicii falimentului.Protestează împotriva noii curbe de sacrificiu impusă funcționarilor .

#Întreita criză a PNȚ:de autoritate, de capacitate, de sinceritate

PNȚ se află într-o întreită criză :de autoritate, de capacitate și de sinceritate .

PNL va porni o acțiune de restabilire a autorității statului ;

-**Virgil Madgearu (intervenție polemică)**

-**C.Toma** (PNL -2) : Ați revizuit bugetele Caselor autonome ?

-Virgil Madgearu : vă rog să veniți și să arătați , din 1931 și până astăzi ,care sunt titozaurii când noi , pe baza Legii cumulului , am făcut un plafon ? Legea cumulului s-a aplicat cu toată strictetea necesară . Dar dacă dvs cunoașteți titozaurii , poftiți și aduceți numele lor la tribună , pentru ca , cel puțin aici , în Parlament , suntem hotărâți să chemăm la **responsabilitate , pe toți calomniiarii "**

-M.Stelescu (G de F) : Să ai curajul să chemi la răspundere întâiu hoții , și apoi calomniiarii !

-dr.Lupu : Dle președinte , atrageți atenția dlui ministru de Finanțe , că cel puțin aici , în Parlament , **nu el ne controlează pe noi , ci noi pe el** . Considerăm ce a spus dl Madgearu ca un "lapsus linguae " .

-Virgil Madgearu : Controlul parlamentar nu înseamnă iresponsabilitate ; controlul parlamentar implică responsabilitate .

-Dr.Lupu : Dar ce ai să poți să-i faci dta deputatului acesta , chiar dacă ce a spus nu este exact ? (ilaritate)

-Virg.Madgearu : "Iar în ce privește **agitațiile care le faceți** , destul că **le puteți face** , nu numai în toată libertatea și în toată voia , dar și cu tot desmățul , în afară de Cameră !

-M.Stelescu : **Desmăț este cinismul** cu care se tratează funcționarii statului . Cât ai redus dta din ce câștigi ca să reduci din leafa de mizerie a funcționarilor ?

-dr.I.Costinescu (PNL-1) Dl Madgearu are talentul de a pune de acord toată opoziția !

-Gh.Tătărescu : Dle ministru de Finanțe , ați aruncat un cuvânt foarte greu . **Vorbiți de agitațiuni . Vă rog să precizați [-----] la cine vă referiți ?**

-Virgil Madgearu : Dle Tătărescu : **în materie de agitațiuni , dvs sunteți specialist !**

-Tătărescu : "Dacă făceam noi agitațiuni , erați de mult zburăți de pe banca ministerială .

Vi s-a spus adineauri : **plecați ; eu adaog : Plecați , fiindcă de azi înainte vă vom sili noi să plecați "**

- I.Vasilescu -Nottara : **Revoluția bancherilor faliți !** O vom vedea și pe asta !

(zgomot mare , Șt.Cicio Pop suspendă ședința)

Gh.Brătianu / 31 ian.'33

36.) Lot.Rădăceanu , poziția constituțională , 31 ian.'33

(DAD , MO 30 , șed. din 31 ian.'32 , p. 901-902)

Rădăceanu / 31 ian.'33

#Guvernele PNT

Vaida a făcut foarte bine că **nu a mai răpit timpul acestei Camere** cu citirea unei **declarații program** , și cu discuțiile ce o asemenea declarație ar fi trebuit să o provoace .

Am avut ocazia , de la alegeri încoace , să auzim două **declarații guvernamentale** , și am avut ocazia să le discutăm din toate p.d.v.

" **Ce rost ar mai putea să aibă astăzi o nouă declarație , ce ar mai fi putut cuprinde decât aceleași lucruri** pe care le-am auzit de atâtea ori , și care nu ne spun decât **ceea ce noi știm de mult , că guvernul nu vrea cu nici un preț să vatem sistemul capitalist , care a venit în contradicție cu înșiși interesele acestui popor . "**

/Atitudinea PSD:

De aceea **atitudinea noastră față de noul guvern** , nu este alta decât **atitudinea** pe care am avut-o **față de trecutele guverne național-țărăniște** . "[.....]

"Sau credeți dvs că **robind țara cu desăvârșire capitalului internațional** prin acordul de la Geneva , **veți putea salva țara ?** Și credeți că , **ciuntind din nou salariile** de foame ale funcționarilor publici , **veți asigura statului posibilitatea de existență ?** Nu ! rezultatul va fi cu totul altul :

va fi **înăsprirea exploatareii și mizeriei fără de seamăn** , în care zac clasele muncitoare , va fi **înăsprirea și mai accentuată a crizei** . "[-----]

Rădăceanu / 31 ian.'33

#Regimul PNT= de dictatură , neconstituțional

[LD : deși se ferește să numească explicit camarila regală , el o semnalează . De meditat , din

acest p.d.v. , dacă Titulescu poate să fie pus în aceeași oală.Eu înclin să-l pun.]

"Dar pentru noi faptul că ni se prezintă acum un nou guvern ,își are importanță și semnificație politică dintr-un alt p.d.v.

Când se schimbă în condiții de constituționalism nefalsificat , un guvern ?

Dacă este înlăturat prin un vot de neîncredere a parlamentului,sau dacă rezultatul unor alegeri , fie parțiale, fie administrative ,indică în mod neândoios că nu mai dispune de suportul necesar în masele electorale .

S-a întâmplat acest lucru cu guvernele perindate în ultimele luni ? **Nicidecum !**

-Primul guvernul Vaida

Primul guvern Vaida s-a răsturnat pe tema politicii românești față de Rusia ,**de către d.Titulescu , deci, de un funcționar subordonat guvernului.Nu guvernul și nici parlamentul sau țara au avut așa dar puterea de a decide asupra politicii externe , ci alții , cărora Constituția nu le dă în această privință nici un rol .**

-Guvernul Maniu

"Guvernul Maniu , marele și puternicul guvern , nu a mai avut nevoie de un Titulescu ca să fie răsturnat .El a fost trântit de un prefect de poliție ,pe care nu a putut să-l scoată din slujbă Nu guvernul , deci , a avut puterea de a numi și destitui pe funcționarii statului , ci o putere ocultă și iresponsabilă , despre care Constituția nu glăsuște nimic ."

-Al doilea gov.Vaida

"Dacă avem această experiență și scrutăm , în lumina ei, viitorul , desigur că nu putem prevedea că actuala formațiune ministerială va merita , cel puțin ea, titulatura de "guvern " . Dimpotrivă, dacă lucrurile vor merge și mai departe ca până acum,vom ajunge ca guvernul să poată fi trântit până și de un comisar de poliție .Știu ce poate răspunde guvernul , în afară de anumite argumente de doctrină constituțională , în care nu mai crede nimeni. El ne poate veni cu teoria răului mai mic , el ne poate invoca necesitatea compromisurilor.

#România nu are regim constituțional real

"Dar fapt rămâne că , în România, nu există un regim constituțional real.Trăim în plină dictatură , în plină lipsă de răspundere , într-o situație nemaipomenit de rușinoasă și inadmisibilă , pentru guvern, parlament și țară.La noi nu se știe nici de ce vine un guvern , nici de ce face cutare sau cutare politică ,nici de ce pleacă de la putere .Masele electorale nu au de spus nimic.Parlamentul e o mare ficțiune .Totul se aranjează după culise , după uși închise, în afară de Constituție, în afară de Parlament."(p. 902)

Rădăceanu / 31 ian.'33

#Regim electoral " fascist "

"Dar dacă am ajuns aici, vina este și a dvs., d-lor din PNT ;și chiar este a dvs , în foarte largă măsură.Dvs , care faceți atâta caz de democratismul dvs.,ați făcut exact ce au făcut toate partidele reacționare ,pe care le-ați combătut atâta vreme în opoziție.

În loc să luptați pentru un regim constituțional și democratic real,bazat pe voința masselor populare și pe Parlament, ca expresie a acestei voinți,în loc să cereți un guvern neutral , care să prezideze alegerile și să dea posibilitatea pentru constituirea unui guvern de jos în sus, dvs. ați venit la putere pe ușa de dindos și ați făcut alegerile sub un guvern de partid. V-ați folosit de prima electorală fascistă , care falsifică voința maselor electorale,și aveți astfel majorități mari , care totuși nu reprezintă decât 40 % din voturi , deci o minoritate .

Cu cele aproximativ 9.000 de voturi peste 40 % , ați luat nu mai puțin de 190 mandate , aproape cu 130 mai mult decât vi se cuvenea , în cazul unei reprezentări juste, proporționale, a voturilor exprimate".(aplauze la PSD)

#Guvernul PNT=guvern nedemocratic,de umilință rușinoasă

Din cauza acestui viciu constituțional , din cauza acestui mod antidemocratic al venirii d-

voastră la putere ,d-voastră **nu ați fost , nu sunteți și nici nu veți fi vreodată , un guvern democratic** ,și nici măcar **un guvern stăpân** , în limitele constituționale.Ați acceptat o situație de **umilință rușinoasă.Ați acceptat pe d.Titulescu** , acceptați pe **d.colonel Marinescu** , acceptați **toate înjosirile și îngenunchierile "** (aplauze la PSD)
Țara este stăpânită de jandarmi și de poliție ,iar **majoritatea,complice la slăbiciunea guvernului , renunță la drepturile ei,primește orice încălcare constituțională, ovaționează azi cee ce a dezavuat ieri**,numai **ca să-și mențină un mandat care nu i se cuvine.**
Lipsiți de suport moral, dornici de a rămâne la putere și a păstra mandate nemeritate , nu respectați nici angajamentul pe care l-ați luat , de atâtea ori , în mod solemn,**de a modifica legea electorală fascistă**,introducând o adevărată reprezentare proporțională "
(**aplauze la PSD**) [-----]
Rădăceanu / 31 ian.'33

▣Partidul Social -Democrat propune:

[LD:analizate punct cu punct, propunerile lui Rădăceanu privind politica internă ,nu diferă prea mult de programele de pe poziții de clasă ale PCR.Aș spune chiar că PSD R a devenit un partid "istoric" martirizat , doar datorită regimului la care a fost supus sub regimul comunist (după '44) ,ocazie cu care Rădăceanu și-a arătat adevărata față.Cât despre "pacifismul" trâmbițat - cu reducerea serviciului militar și dorința unui pact de neagresiune cu URSS -ele îl apropiau și mai mult de platforma bolșevică.Dar suntem abia în 1933]

"Interpret al suferințelor generale al conștiinței democratice cinstite , **Partidul Social-Democrat , cere noii formațiuni guvernamentale :**

Să guverneze conform Constituției , luându-și răspunderea completă pentru toate instituțiile statului și pentru întreaga sa politică.**Să nu ocoliți adevăratele probleme** ce frământă această țară.Trebuie să veniți imediat **în ajutorul celor lipsiți de lucru** , prin **o lege de asigurare a șomerilor**.Trebuie **să renunțați la politica reacționară și antisocială** în domeniul financiar .

Trebuie **să renunțați la reducerea salariilor** și să faceți față nevoilor bugetare ,prin **suspendarea cuponului extern** ,în vederea unei ulterioare reduceri și convertiri a datoriei externe ,prin **reducerea bugetului militar și al poliției** , prin **reducerea serviciului militar** , prin **impozitarea mai severă a claselor bogate** și prin **urmărirea și confiscarea averilor adunate prin jefuirea statului și a poporului.**(aplauze la PSD)

Trebuie să începeți o politică curajoasă de prefacere economică ,prin **naționalizarea morilor** , care exploatează atât pe țărani ,cât și pe consumatori,scumpind pâinea.

Pin **naționalizarea minelor de cărbuni, a fabricilor de zahăr, și a întreprinderilor UDR** , care reprezintă una din cele mai mari averi ale țării.

Reorganizarea regiilor autonome , după principiilor regiilor socializate .

Punerea sub **control a tuturor bănicilor și întreprinderilor mari industriale** ,care și-au dovedit din plin incapacitatea și trăesc în special din mila statului."

(aplauze la PSD)

/Politică pacifistă, pact cu URSS

Trebuie să faceți **o politică externă de real pacifism** , prin relațiuni de prietenie cu toate statele , prin **desarmare și pact de neagresiune cu Rusia** . (aplauze la PSD)

Trebuie să aplicați și să respectați **drepturile și libertățile cetățenești** prevăzute de Constituție , **ținând sub control pornirile anarhice și reacționare din curentele fasciste...**

-**Nichifor Robu** (LANC) : **Dta voiești să întronezi comunismul !**

-**Rădăceanu** : Eu nu apăr comunismul, dta , însă , **aperi anarhia fascistă ...**

-**Robu** :Dta **aperi pe comuniștii** de la Cernăuți...am să-ți dovedesc am să aduc aici manifestele care cer schimbarea ordinii în stat ...

-**Rădăceanu** : **Am să apăr oricând și pe oricine** împotriva ilegalităților și abuzurilor...

Lotar Rădăceanu / 31 ian.'33

37)Oct.Goga , poziția constituțională ,, 31 ian.'33

(DAD, MO 30, 31 ian.'33, p.898-901)

#Tăcerea gov.Vaida

„Dlor deputați, un distins conferențiar francez, a ținut zilele trecute, mi se pare alaltăieri, o conferință despre rolul tăcerii în teatru Se poate ține o conferință despre rolul tăcerii în politică.

-**Vasilescu-Nottara** : Și alta despre rolul tăcerii în Parlament.

-**Goga** : Eu consider, prin urmare, **tăcerea dlui prim-ministru**, drept o **declarație**.

(**excamări PNȚ**) Nu voi face o conferință – fiți liniștiți - asupra tăcerii în politică.

Vă mărturisesc că aș fi dorit să condensez în câteva cuvinte ceea ce aveam de spus, față de **guvernul nou constituit**, dar m-au năvălit **multe și grave nedumeriri** și atunci am crezut că este mai bine să vii aici la tribună și în mod sincer să vi le arăt d-voastră socotind că **se va găsi cineva**, fie de pe banca ministerială, fie din mijlocul dvs, al majorității, ca **să risipească aceste nedumeriri** și să creeze o atmosferă limpede, pentru ca țara, văzând clar, să aibă de câștigat și să aveți de câștigat și dvs.”[-----]

Goga / 31 ian.'33

▣Politica externă

” Încep chiar cu o **notă liniștitoare**, care a avut darul să creeze o stare de suflet mulțumitoare în țară, prin constituirea nouă a guvernului dvs. Socotesc că, în sfârșit, **în politica externă** ne aflăm în fața unei **soluții unitare, prin noul guvern** care s-a creat; fiind că prezența pe această bancă a d-lui Nicolae Titulescu, alături de d. Alexandru Vaida-Voevod, înseamnă că **au fost înlăturate divergențele în materie de politică externă** (ilaritate și aplauze la opoziție) și că de acum înainte **vom avea aceleași soluțiuni**, pe care țara să le privească în mod unitar, pe deasupra ideii de partid, cu liniște și cu încredere în ziua de mâine.

”Tot ce **aș regreta** însă este că această înțelegere și **această formulă unitară nu s-a găsit mai de mult**; pentru că, dacă se găsea înainte cu două luni, **nu mai era nevoie de un interegn Maniu** și lucrurile mergeau într-o desfășurare normală.” (aplaude la opoziție)

Goga / 31 ian.'33

▣Conflictele Carol – Maniu

„Dlor, eu nu vreau să discut aci la tribună, acum, chestiunea dlui Alexandru Vaida-Voevod, care a venit ci **chestiunea d.lui Maniu, care a plecat. Dluliu Maniu a plecat de la guvern**, știți bine pentru ce. O declară d-sa. Nu aș vrea ca să uzez de alte cuvinte și de altă interpretare decât de ceea ce spune d-sa: **< Adevărata cauză a demisiei mele -zice d-sa - a fost nepotrivirea punctului meu de vedere cu acela al Suveranului, de a asuma răspunderea guvernului.>**

„Cu alte cuvinte, **d-sa spune limpede**, în fața Țării, că **a plecat pe chestiunea unui conflict cu Coroana**. Atitudinea pe care a luat-o este **o atitudine care derivă dintr-o anumită interpretare a prerogativelor Coroanei**; și atitudinea d-sale este **o atitudine de protestator**.

Problema limpede, clară, evidentă, netăgăduită, în imposibilitate de a fi interpretată într-un chip sau altul, se pune dela început.

”**Această atitudine**, cu sancțiunea pe care a dat-o d-sa potrivit interpretării care decurge dintr-o anumită concepție de guvernământ, **este ea valabilă numai pentru președintele Partidului Național-Țărănesc și pentru vicepreședintele său, d. Ion Mihalache, și nu are niciun fel de valoare față de partidul pe care d-sa îl conduce? Da sau ba?** Aceasta este chestiunea care se pune de la început și pe care trebuie s-o examinăm. Pentru a o examina, sau a ne putea măcar apropia de ea, trebuie oareșicum **să atragem în cercetare atitudinea d-lui Maniu** în aceeași chestiune; fiindcă, știți d-voastră, **d-sa este recidivist în materie de conflict cu Coroana**; d-sa **pleacă a doua oară pe această chestiune**. O să reluăm oarecum firul istoric pentru a vedea lucrurile mai deaproape.”

O. Goga / 31 ian.'33, retro, '30-31

/Primul conflict Maniu-Carol: ritualul mut

[LD : eu cred că primul a fost chiar la Restaurație.]

”Cînd a plecat în rândul trecut, **d. lului Maniu a plecat pe același motiv, dar cu alt ritual.**

A fost un ritual mut. Vă aduceți aminte, plecarea de atunci a trebuit să fie explicată printr-o cauză de boală, cu mult lux de amănunte date la ziare, pe urma căreia dvs știți cum s-a trecut : d-

sa a lăsat partidul și a plecat în străinătate ,a stat câteva luni pe Riviera, și nu s-a mai întors,decât după ce partidul a plecat de la putere.

” Și atunci, domnii mei, știți, a început o ofensivă de șoapte,care a lansat cunoscuta **teorie a impedimentelor** :versiunea că dânsul s-a retras din șefia PNȚ pentru că erau **grave impedimente** care îl împiedicau să mai reia raporturile cu Coroana,și se specifica de ce caracter erau acele impedimente : **se vorbea de impedimente de caracter constituțional , de caracter politic și de caracter moral.**

/Acțiunea particularistă ardeleană

"Sub această atmosferă , a început în Ardeal , iarăși **o mișcare de particularism local**, un fel de **ofensivă directă la adresa Bucureștilor** ,care s-ar fi încadrat teoreticește în așa -zisul **proiect de Constituție al d-lui Romulus Boilă** , despre care odată vă voi întreține la această tribună ."

/Iuliu Maniu -inovator constituțional?!

" Sub presiunea acestei mișcări cu caracter local,**partidul dvs. a revenit la guvern.** Și atunci **impedimentele au fost înlăturate ca prin farmec !** Am fost ispitit , în cursul vremii, să pun o întrebare , pe când d.Maniu era prim-ministru .Întrebarea ar fi fost : are oare țara să salute în **persoana dlui Maniu un inovator constituțional, un bun om politic, sau un mare reformator moral ?**Eram chiar ispitit să-l întreb într-un anumit moment al guvernării sale, poate ghiciți care,**cu ce va mai înduioșa dl Maniu de aici înainte, pe mamele române și pe moșii din munții Abrudului, la lampa lor de petrol ?"**

O.Goga / 31 ian.'33

/Al doilea conflict Maniu –Carol.

" După toate acestea, într-o bună zi a intervenit **al doilea caz** , dar, cum vă spuneam, de astădată **cu alt ritual.** Nu a mai fost conflictul mut, nu a mai fost ofensiva de șoapte, ci **un conflict trâmbițat „urbi et orbi”** , cu foarte mult lux de amănunte ,transmis în conștiința publică, în țară, și , ceea ce este mai grav , trecut în străinătate ,încât ar fi un sfert de oră penibil dacă aș aduce, la această tribună, ziarele din străinătate ,în care multe sunt sau stau încă sub sugestiunea d-lui Maniu, pentru că aș arăta cum și în ce chip a fost comentat această plecare de la putere.Îndrăznesc să spun că **nu s-a făcut un serviciu țării prin această discuție publică, care a fost lansată aici, și trecută peste hotarele țării.**"

O.Goga / 31 ian.'33

#Balansările în PNȚ:între Carol și Maniu

Întrebarea este . **PNȚ urmează sau nu pe dl.Maniu ?**

-Ilie Lazăr : Treaba noastră !

-Voci : Este și treaba țării !

-Oct.Goga : Eu știu că , în situația actuală , dvs aveți o sensibilitate specială în materie de diferențiere de noțiuni...

- **Cezar Spineanu :** Această întrebare merită un răspuns. Fiți mai serios la tribună , dacă vreți un răspuns.

- **Goga :**dvs aveți o specială susceptibilitate în materie de diferențiere de noțiuni,fiindcă dvs **sunteți majoritatea care ați susținut cu aceeași tărie pe d.Vaida contra lui Titulescu , cu aceeași frenezie pe d.Titulescu, contra dlui Vaida,iar acum îi aplaudați pe amândoi !** (aplauze la PNA, PNL, PȚ)

Așa fiind lucrurile, eu trebuie să vă atrag atenția că **această balansare , astăzi,nu poate merge mai departe .**Nu vă putem plăti luxul de a aplauda noțiuni total opuse una alteia.Nu mai puteți aplauda , în același timp, pe d.**Al.Vaida și pe d.Iuliu Maniu.** Pentru ce ?

Pentru că **a aplauda pe d.Vaida înseamnă a aplauda o anumită interpretare** a prerogativelor Coroanei, în virtutea căreia s-a format actualul guvern (exclamări la majoritari),iar **a aplauda pe d.Iuliu Maniu înseamnă a protesta împotriva prerogativelor Coroanei** , în sensul plecării d-sale de la guvern. (întreruperi la pȚ) Lucrul este limpede ...

(zgomot, întreruperi, vociferări) Dar vă rog: astăzi , aici, nu este în discuție o chestiune politică ordinară, pentru ca să-și închipuie o majoritate , aceasta sau alta , că se poate , prin zgomote, împiedica discuția. (aplauze la opoziție)

Eu vă rog, **oricare vă sunt părerile**, să păstrați calmul necesar unui asemenea eveniment și **să vă spuneți cuvântul deschis și răspicat la tribună** , nu prin zgomot .(aplauze la opoziție)

-Șt.Cicio Pop : Rog liniște în toate părțile.

-Goga : Eu , dlor, aș dori să fiu ascultat în liniște, și ca aceste cuvinte ale mele ,care sunt o analiză, poate supărătoare, să fie urmărite și disecate de dvs.Și cea mai mare mulțumire a mea ar fi dacă **cineva din dvs, din majoritate**,venind la această tribună ,**ar explica** rostul lucrurilor , **această penibilă dualitate care există la dvs astăzi.**

-Cesar Spineanu : Nu veți rămâne fără răspuns.

-Goga : Aș fi foarte bucuros să-l dai chiar d-ta . Eu zic așa : **nu se poate ca dvs ,cu d.Vaida să vă găsiți la guvern, cu toate beneficiile puterii,și cu d.Luliu Maniu să vă găsiți mai departe în opoziție ,țesând mai departe firul legendei .**Pentru că **nu există o specială demnitate** , pe care o practică **d. Luliu Maniu ,o demnitate de 100 de procente**, cu care d-sa protestează și pleacă trântind ușile ,și **una cu 25 de procente** ,cu care v-ați învoit **d-voastră să rămâneți mai departe la guvern.”** (aplauze prelungite , strigăte de bravo , la partidele de opoziție) [.....]

-Goga : Cine a spus asta ? Sunt aici figuri monosilabice care îmi aruncă câte un cuvânt sau două, și care sunt incapabile să să vină la tribună , să spună ce au pe inimă.N-am nimic de răspuns la aceste insulte.(întreruperi la PNT)Eu cunosc metodele dvs..Sunt convins că, **dacă** ați pleca astăzi de la guvern,**mâine v-ați apropia din nou în jurul d-lui Maniu, și ați face împreună , din nou,acea mișcare ignobilă de particularism și de protestare împotriva Vechiului Regat ,pe care ați făcut-o în Ardeal.**(întreruperi la PNT ; aplauze la PNL)

Prin urmare, ce vă cer eu dvs ? **Să lămurii acest echivoc :sau sunteți la guvern cu d.Alexandru Vaida –Voevod**, pe temeiul unor anumite interpretări ale prerogativelor regale, și **atunci pleacă dl.Maniu, nu pe Riviera ,să suie calvarul la Monte Carlo** (proteste la PNT) **sau sunteți cu d.Luliu Maniu și atunci plecați cu d-sa în opoziție.**

Or una , or alta .Trebuie să lămurii acest echivoc.”

[LD : **continuă cu replica lui Madgearu**]

-Madgearu, Popovici – Goga,Lupu

#Situția în PNT

-Madgearu :” Dle Goga, nu este nici o alternativă : **suntem la guvern cu d.Vaida –Voevod și cu d.Luliu Maniu** (aplauze prelungite la PNT)

-Goga : Nu-l văd pe d.Luliu Maniu la guvern.

-Madgearu (Finanțe) : O să-l vedeți !

-Goga : **Atitudinea pe care o are d-sa este o atitudine de protest acerb.**Gazetele d-sale îl prezintă ca pe **o victimă.**

-Voce : Și aceasta vă doare ?

-dr.Lupu : Nu te doare pe d-ta ,dar o doare pe țară, care vrea să fie lămurită ;pe noi ne doare , care am văzut, în interval de **două săptămâni,aceeași majoritate aplaudând doi șefi .**

-Popovici (Justiție) : **Dle dr.Lupu,d.prim-ministru nu a făcut nici o declarație ,dar va răspunde.**

-Lupu : Eu nu m-am adresat dvs, ci acestei **majorități tulburătoare**,care socote că este numai chestiunea prestigiului ei în joc.Ei bine, nu este numai al ei.Noi vom fi bucuroși , dacă vom auzi glasul autorizat care să ne explice motivele temeinice ,de ce , **în timp de o lună, majoritatea aplaudă cu aceeași frenezie două păreri opuse ?**

-Goga :[...] este f. comodă soluțiunea pe care o dă d.Madgearu , ministru de finanțe.D-sa spune: **suntem la guvern și cu d.Vaida și cu d.Maniu** .Dar nu sunteți la guvern cu d.Maniu , acesta este adevărul,peu că **d-sa este astăzi călător protestatar** ,d-sa plimbă dealungul țării **aere de victimă** și vrea să-și îndeplinească din nou **o aoreolă de nedreptățit**.Gazetele din străinătate, declarațiile d-sale de la Cluj, excerptele din „Patria” în care el este făcut „cu nimb de **aureolă de sfânt nedreptățit**,care pătimește pentru binele vostru și care se duce **ca fiul omului și urcă calvarul**.(întreruperi, proteste la PNT) Aceasta este aerul mulțumit al unui om care participă la guvern ?Acestea sunt cuvintele pe care le spune ,fiind satisfăcut de formula de guvernare care a

venit după d-sa ?Dlor, **fiți serioși, fiți sinceri !**

-**Cesar Spineanu** : Dar de ce te superi ?

-**Goga** : Eu nu mă supăr, eu analizez situația. O analizez fiindcă **la baza actualei majorități este o bifurcație de opinii politice**, bifurcație care trebuie lămurită.D-voastră sunteți **împărțiți în două tabere**; în sufletul dvs.**mocnește o nemulțumire**, aproape **o ură reciprocă**. (Înteruperi, proteste la PNȚ) [-----] **Atitudinea dlui Mihalache**, solidară cu a dlui Maniu,**este tot de protest**.De aceea zic: **este un echivoc**.

-**Aurel Buteanu** : Voiajul acesta era proiectat de mult !

-**dr.Lupu** : Să i-o spui lui Mutu , nu aici !

[**LD : această hârâială continuă, continuă...**] [.....]

-**Madgearu** : Dle Goga, ați vorbit de bifurcația din majoritate.Așteptați să se manifeste.

Deocamdată, **majotitatea s-a manifestat în mod unitar**. [.....]

-**Goga** : Reprezentați, realmente, starea de neliniște generală din această țară.Sunt convins că **mergem din rău, în mai rău, cu această guvernare**.

-**Cesar Spineanu** : Desigur ! **Dta vreii revoluție !** [-----]

-**Goga** : Și atunci, dlor, înainte de a proceda la lucrările acestei Adunări,să biinevoiiți a lămuri

substratul politic care vă ține pe dvs laolaltă , **să înlăturați echivocul**.Până atunci, orice discuțiune va avea caracterul unei **discuțiuni la căpătâiul unui mort**.Lămuriți echivocul, **scoateți mortul din casă** , și numai atunci vom vorbi,și atunci vom putea lucra înainte "

(aplauze la opoziție)

O.Goga / 31 ian.'33

38.)Al.Vaida-Voevod,raporturile cu legionarii , 1932

Alex.Vaida-Voevod, *Memorii*, vol III, *Retrospectiva interbelică* ,[1945]retro ' 29-40
(Editura Dacia, Cluj-Napoca,Vaida / 1945 , retro' 1929 -32

▀Mișcarea codrenistă

[**LD :3 asasinate** , în care **lideri ai Gărzii au fost autori** nu par a-l fi impresionat pe Vaida . El nu se ferește să se prezinte cu **atitudini paterne față de Gardă** , punctând și argumentând această **apropiere și distanțările conjuncturale**.]

Prefectul poliției din Iași, o fire de sadist , a căzut **victimă împușcării** de către **CZCodreanu** .

Moța , deținut împreună cu **Vernichescu** , **a tras în acesta din urmă**

Mai târziu, **s-a ivit și cazul Stelescu** .

" Prin anul 1930 , **mișcările cuziste și codreniste erau în toi** .**Scandalurile antisemite de la Oradea Mare ,Cluj** ș.a. erau deosebite numai prin dimensiuni,de **scandalurile urzite aproape perpetuu de liberali, prin interpuși** "[-----]

▀ Procesele contra legionarilor .

[**LD :ori miopie politică , ori rea credință , ori optică ardelenescă în virtutea căreia tot ce ținea de instituțiile sau actele regătenilor , trebuia pus sub semnul îndoielii**.Chestiunea mi se pare cu atât mai tulburătoare , cu cât aceste rânduri Vaida le scria după 1944, deci după ce văzuse cât de **"caricatural"** fusese misticismul legionar,sau ce **" farse copilărești "** jucaseră legionarii !

Dar eu iau act de opinia unui important om politic și o înregistrez ca atare .]

" Cu **procesele contra membrilor "Arhanghelului Mihai "** (mai târziu : Legionari, Garda de Fier , Totul pentru Țară - aceeași organizație în fond) **situația era mai variată** .

Fiind **o dată deținuți** , fixarea **dezbaterilor se trăgăna**, știindu-se că , de obicei,datorită pledoariilor avocaților - **jurații îi achitau pe acuzați** .

"**Preoțimea** , până și înalții arhieriei , **le sfințeau steagurile** (mitropolitul primat Pimen)

Când, în 1929, ajunsei la Ministerul de Interne, primul dosar ce mi l-a prezentat **Siguranța** a fost cel al **" Arhanghelului Mihail"** . L-am citit noaptea, și **am rămas cu impresia că agenții Siguranței** erau mai mult conduși de **hiperzelul de a-și dovedi importanța , decât membrii " Arhanghelului"** , de **râvna ca să fie luați în serios** ."

"Tot **misticismul caricatural** m-a impresionat mai curând ca **o farsă copilărească** decât ca o cutie (trocalia) **a Pandorei, pentru liniștea țării**." [-----]

Vaida / 1945 , retro' ' 30-'32

▣ Vaida -:Codreniștii în Parlament

[LD : iată **negru pe alb** - cum se spune - confirmarea acelei butade cum că Vaida ar fi fost "**nașul**" Gărzii. Naș parlamentar, în orice caz, a fost .Într-o vreme când PNTJ (la președinția căruia se și află o vreme) era la guvernare ;când el era prim-ministru etc etc...

De fapt, de ce ar trebui condamnată atitudinea lui ?

De ce nu i se poate acorda prezumția de bună intenție ?

Când și cum s-ar putea trata acest capitol de istorie.... fără prejudecăți și fără contaminări ideologice ulterioare ? De ce să nu admitem că un Vaida (în '32) , un Maniu (în '37) chiar au încercat să îndrume Garda pe un drum mai firesc ?]

" Totuși am reușit să o scot la cale cu "**Arhanghelul Mihail** " , prin 1930 -1932

În alegeri, se bucurau și ei de deplină libertate .Mai mult - **dorind ca ei să intre în Cameră - prefectii aveau instrucțiuni de a evita, nu numai conflicte cu candidații lor ,ci , fără să știu eu oficial , să mai primească pe alocuri și niște subsidii modeste .**

"La tribună și în incinta Camerei , omul nu poate parada cu mistcisme :(cal alb , săculeț cu pământ sfânt al țării etc etc).**Selectia se desăvârșește repede în mod automat .**

M-am pomenit cu 4 deputați arhangheliști, în frunte cu Corneliu Zelea Codreanu

Procesele verbale ale ședințelor Camerei fac dovada **inofensivei lor activități**, datorită atât lipsei unei pregătiri suficiente , cât și talentului submediocru de care dispuneau .

"**Neavând talent oratoric ,CZCodreanu se ferea să țină vreodată vreun discurs.**

El se mulțumea să citească **textul unei interpelări** , pe care o anunța ,dar pe care o făcea uitată , nemaidezvoltând-o .Totdeauna făcea impresia că e indispus.

Moros și monosilab , nu încălzea și nu atrăgea prin felul individualității lui .

"**Stelescu** era un sprinteneț , care dispunea de o **volubilitate mare a cuvântului** și vioiciune în expunere , **simțindu-se acasă la tribună .**

< **Noi studenții suntem factor conducător în stat** > exclamă el odată în cursul unei vorbiri , provocând aplauze de ilaritate din partea incintei și participând chiar dânsul la râsete .

Ceilalți membri ai "Arhanghelului Mihail" din Cameră **erau și mai insignifianți.**

Vaida / 1945 , retro' ' 30-'32

▣ Vaida -Codreanu : programul Gărzii de Fier.

[LD : cine pe cine a păcălit în acest joc al programelor ?!]

" Ajunsesem cu "Căpitanul" într-o **relație paternă** , încât nu se sfia să-mi facă **mărturisiri , nici să primească o subvenție, pentru căminul lor din Iași** .La o ocazie , prin 1932, i-am pus întrebarea **dacă crede** că , pe baza negativă a antisemitismului, **este cu putință să facă un program politic.**Dânsul mi-a răspuns că nu crede, însă **că tot ce dorește este să zguduie moliciunea moldovenilor** , spre a-i face capabili de a se valida și ei în lupta pentru existență .

A dat ordin ca membrii organizației lui **să nu se dedea la agresiuni contra evreilor .**

Cei care nu ar respecta ordinul, sunt dați afară .

Bine, dar i-ar trebui și ceva real unui program , nu misticismul străin de sufletul românesc.

După câteva zile, **mi-a trimis programul " Gărzii de Fier"** .

Eram în banca ministerială la Senat . După ce am citit textul , i-am trimis hârtia lui Costăchescu , ministrul instrucției Publice .Când a terminat lectura, l-am întrebat :

< **imprimatur ?** >(Făcusem și eu și Costăchescu câte o modificareică de 2-3 cuvinte)

Regele , căruia îi dăduri un exemplar al acestui program, **nu a găsit nimic de excepționat .**

MS îmi făcuse un reproș că < **ce-i cu Garda de Fier ?** > Văzând M.Sa că nu conține **nici un cuvânt contra everilor** și întrebându-l , după ce-l citise, dacă îl aprobă, **îmi întinse hârtia , cu un gest de aprobare .< Ideea națională> , < monarhie > , < dragoste de țară și de moșie >** ,întregul program era de conținut patriotic.

▣Răcirea relației Vaida -Codreanu

/Atentatul contra lui C.Angelescu

/Macedonenii legionari

[LD :Este foarte interesantă **pledoaria etică** pe care o face ;**național -țărăniștii** au făcut-o și atunci când au adus **legea contra corupției și pentru apărarea onoarei** . Numai că pledoaria este univocă , are un singur sens : este valabilă doar când este vorba de **amicii de partid**, și aceea dacă erau ,mai ales, **ardeleni !**]

"După **atentatul contra subsecretarului** de stat C.Angescu , prin **unul din frații Besa**, **relația dintre mine și Codreanu s-a schimbat** .Acesta **luă partea atentatorului** , din care **cauză fu și el arestat** .Angelescu a scăpat cu viață , cu toate că 5 gloanțe îi intraseră în corp, iar **Besa a fost achitat de jurați** .

Acuza o susținea Ștefan C.Pop,iar **apărarea , avocatul scriitor Valjan** .

Acesta din urmă a avut **ticăloșia** (sugerată , evident, de un ardelean !)**să-i arunce în față lui Ștefan C.Pop , discursul ținut în Camera din Budapesta-** redactat de Goldiș și impus de acesta și de Suci **după intrarea României în război (1916)**

Astfel i-a impresionat pe jurați, prezentându-l pe **atentator ca pe un fanatic naționalist** , iar pe **Ștefan C Pop ca pe un fel de maghiaron.Ironia sau ignoranța valahă și imbecilitatea juraților** , laolaltă , au putut serba **un triumf record**.

Besa cu cei doi complici , toți trei **studenți macedoneni** ,fuseseră **primiți de C Angelescu** în biroul său de la Ministerul de Interne .I-au **prezentat o cerere de ajutor**.Pe când **se pregătea să pună apostila de aprobare** ,**Besa**, din spatele complicilor săi, **și-a descărcat repede revolverul**. [----] Din **Besa**, care uneltea pe urmă cu atacuri mizerabile contra lui CZCodreanu, **s-a ales o haimana**.

Cel mai **aprig susținător al împrăștiării și sprijinirii macedonenilor** în Dobrogea a fost **C.Angeliescu** .Totuși, **atentatul a fost complotat cu instigația că Angelescu ar fi bulgar și protectorul bulgarilor** , contra macedonenilor.**Un singur calomniator are mai mult credit la proști , decât o mie de binefăcători cinstiți !** Dacă tâmpenia e proprie multărilor noastre , iar arivismul , prin orice mijloace, la semidoctii doctrinelor savante de import, **la macedoneni aceste calități se poteneză prin impulsivitatea firească a obiceiului moștenit de multe generații** : **< ori măomor tu , ori te omor eu, dar turma și nevasta nu o las ! >** E vechea lege a munților Balcani . Din aceeași solidaritate s-a născut și s-a cimentat **solidaitatea de clan, la macedo-români**, în urma căreia nici în cazul **Besa nu s-a găsit un singur macedonean care să nu invoce infinite argumente în favorul lui, absurde**, dar susținute cu cea mai neclintită dârzenie (intelectuali fruntași macedoneni , avocați, bancheri, antreprenori, profesori universitari - Murnu etc) .Numai restauratorul de la "Luzana" a condamnat pe față atentatorul , cu toate amenințările macedonenilor săi .

Al.Vaida -Voevod / 1945 / retro

/Agitații contra măsurilor de represiune ale guvernului

[LD : nu au discurs ;sunt în plină **agitație** contra măsurilor de represiune ale guvernului]

39)Anibal Teodorescu (P.P.) poziția constituțională ,1 febr.'33

(DAD, MO 30, 31, din 31 ian.'33 p. 901 ; 1 febr.'33 , p. 922- 923)

[LD:Pe 31 ian a fost înscris la cuvânt, crezând că Vaida va face o declarație.Cum n-a făcut această declarație,el își amână cuvântul ,și astfel vorbește a doua zi Presupun că **Declarația PP** este opera ,dacă nu a mareșalului Averescu , a cuiva din garnitura sa de intelectuali . una dintre cele mai sistematizate prezentări a instabilității guvernamentale,în care **ironia amară ,ascunde tabuuri** care poteneză valoarea tensiunii politice.]

A.Teodorescu /

#Cadrilul prim-miniștrilor.

" Reântors din vacanța sărbătorilor Crăciunului , **Parlamentul se găsește** ,cu mirare , **în fața unui guvern nou – al cincilea în intervalul ultimelor opt luni** -guvern de a cărui **venire el este cu totul străin**.Niciodată istoria țării noastre , nu a înregistrat **atâta frământare politică**, pricinuită de organele de conducere , și sunt rari statele care să aibă pretenția să concureze cu al

nostru , sub acest raport.

/Regimul PNT

"Avem la cârmă **un partid** venit , spre surprinderea generală,**prin sofisticarea voinței naționale**, grație unei legi electorale pe care el însăși a repudiat-o ; un partid **sfâșiat de lupte intestine endemice** ,ajunse astăzi la un paroxism nebănuț și care,în aproape 4 ani de guvernare, nu s-a putut ilustra decât printr-**o adâncă înțelegere a nevoilor sale proprii** ,împletită cu **o condamnabilă ignorare a nevoilor generale** ;un partid care ,cel puțin în parte, este **autorul direct al dezastrului financiar și moral** în care ne zbatem, **a reușit să discrediteze țara și înăuntru și în afară** ,încoronându-și opera de guvernare printr-o **umilitoare abdicare** de la un drept suveran de **control ,trecut în mâinile străinilor.**(aplauze la opoziție)

„Asistăm de câțva timp la desfășurarea celor mai **umilitoare prefaceri politice :** **un prim-ministru chemat să facă alegeri libere** ,deși **aparține unui partid politic**, și , deși nu prezenta nici o garanție de imparțialitate ,**alegeri din care partidul este în minoritate** , cu toate mijloacele de presiune ce i-au stat la îndemână și pe care le-a folosit din belșug.”
(Întreruperi la PNT)

Un conflict neprevăzut cu un subaltern [Titulescu] ,aduce după sine **retragerea guvernului** [Vaida] și înlocuirea sa cu **un altul nou** ,prezidat de **foștul șef al PNT** [Maniu] , retras de mult, pentru motive obscure ,guvern nou ,în care foștul **ministru la Londra** [Titulescu] își face de astă dată **o intrare victorioasă**.

În sfârșit,**un nou conflict**, pe cât de neașteptat, pe atât de ridicol, prin deslegarea ce i s-a dat, între **ministrul de Interne** [Mihalache] care își retrăia în acele momente ,în Grecia ,amintirile culturii sale clasice (ilaritate la opoziție; proteste la PNT) și **prefectul de poliție** al Capitalei [Gabr.Marinescu] ,aduce după sine,umiltoarea soluție a **pierderii salariului** pe câteva zile a acestuia din urmă și, în schimb,a **plecării nu numai a ministrului de interne** [Mihalache] ,**dar chiar a prim-ministrului țării** [Maniu].Sacrificarea primului-ministru și a ministrului de interne, prețuia astfel, câteva mii de lei.

#Guvernul Vaida

"Astăzi , ne aflăm în fața unei **noi formațiuni guvernamentale** , prezidate de d.**Vaida**, **aceiași care demisionase cândva pentru a face loc dlui Maniu**, și pe care, acum, d-sa îl înlocuiește.[...] în urma unui grav conflict cu **Coroana** [...]

Și în tot acest timp, în acest **veritabil cadrul de prim-miniștri**, **restul guvernului este format din aceleași** , aproape **aceleași personaje** ,trecând ,ca **o zestre blajină și răbdătoare** , dintr-o mână la alta, personaje care sunt **credincioase prim-ministrului de astăzi**, contra celui de ieri, după cum vor fi **cu prim-ministrul de mâine**, contra celui de azi ,rămânând **cu supunere și lealitate** , totdeauna, cu **prim-ministrul în funcțiune.**"

Una după alta s-au perindat **declarațiile acestor guverne efemere**,toate pline de aceeași suficiență ce o dă **iluzia celor 4 ani de guvernare** ,făgăduind cu dărnicie unei opinii publice naive , numai **abundență și fericire.Poporul** uimit, **asistă** la această desfășurare de **nesfârșită comedie politică** [...] **vieții constituționale organizate** îi sunt substituite **haosul și aventura**. **Poporul nu știe** de ce se schimbă atât de des tablourile acestui spectacol ,**nu cunoaște și nu înțelege** cauzele adânci și nepătrunse ale unei activități amănunțite ,dar lipsită de cea mai elementară logică și de grija intereselor generale.**El nu știe** de ce , la intervale atât de scurte, **apare pe acelaș scaun când d.Maniu,când d.Vaida**, și așa mai departe...

-**D.luca** : Cadrilul garniturilor !

-**Gh.Beldie** : Și vă pare rău că nu intrați și dvs în acest cadrul ?

#Prevestitoare de anarhie și revoluțiuni !

-**Anibal Teodorescu** : El [poporul] **știe un singur lucru** : că țara nu numai că nu profită cu nimic de pe urma acestor frământări .[...]**Nu mai orbii nu văd și nu-și dau seama de simptomele premergătoare ale furtunilor** ,cari ,**în viața statelor ,se cheamă revoluțiuni.**

-**Dr.Lupu** :**Exact :așa este !** (Întreruperi la PNT) Dvs luați în glumă ceea ce spune ,dar spune lucruri adevărate .

-Anibal Teodorescu :Partidul Poporului, care a semnalat mai de mult ,**primejdia ce reprezintă guvernarea PNȚ**, își face astăzi datoria de a atrage atenția factorilor politici determinanți , asupra situațiunii actuale, care ,dacă mai continuă așa , **deschide larg porțile anarhiei** ".
(aplauze la PP și PȚ)
Anibal Teodorescu / 1 febr.'33

40)V.Rădulescu-Mehedinți(PNȚ),poziția constituțională,1 febr.'33

(DAD, MO 31, șed. din 1 febr.'33, p. 923- 926)

Majoritatea PNȚ:concurs necondiționat guv.Vaida

[LD :este singurul care și-a exprimat unele îndoieli la șed.Comit.Executiv PNȚ !

Dar acum , disciplinat și convingător ,susține soluția ieșirii din criză ca o pildă exemplară,în care conducătorii PNȚ au îmbinat **salvarea demnității personale** cu **răspunderea guvernării** ,dând un **semnal etic** pentru **respectarea regimului democratic constituțional**.

Cu această îndoită motivație ,VRM justifică **dilematica opțiune** (aparentul echivoc) a PNȚ: **solidaritatea cu liderii și respectul față de Coroană .]**

" **Nu ași fi luat cuvântul** asupra chestiunii care s-a discutat ieri,**dacă nu am fi fost provocați** , în forma brutală în care am fost provocați azi spunându-ni-se **că noi, majoritatea ,nu avem nici o orientare în atitudinea adoptată**

-Voci PNL :Nu aveți !

-Rădulescu: ...și că cu aceeași ușurință cu care **am dat concurs guvernului Maniu** , **dăm astăzi concurs guvenului dlui Vaida.**

Pentru ca să nu existe nici un echivoc,în calitate de membru al majorității parlamentare ,țin să se știe că **întreaga majoritate parlamentară** , fără nici o excepție,**dă concurs necondiționat guvernului Vaida.** (aplauze la PNȚ) [----] Datoria mea , însă ,este să arăt aici **cum justificăm noi astăzi atitudinea noastră față de guvernul Vaida "**

Schimbarea guvernului Maniu

-Rădulescu: Să-mi dați voie ca , în mod foarte obiectiv și nepărtinitor, să fac un scurt rezumat al evenimentelor care au dus la schimbarea guvernului Maniu .

-R.Franasovici :**"Dvs împărtășiți p.d.v. al dlui Maniu ?Dacă da, cum puteți dvs să susțineți guv.Vaida ,care nu împărtășește acest p.d.v. ?Dacă nu, cum puteți să mai recunoașteți pe d.Maniu ca șef al dvs ?"**

-V.Rădulescu : Vă voi explica. Într-un moment dat,**s-a ivit un diferend între MSRegele și ministru de Interne,și dl Mihalache și-a dat demisia.**În semn de solidaritate,**și d. Maniu și-a dat demisia.**Se punea o mare întrebare :**această demisie trebuia să ducă și la schimbarea regimului ?"**

[Se iscă o discuție -scandal între Titeanu- Spineanu - Gr.Mihăilescu pe teme de corupție , de bruija a opiniilor , încât Șt.Cicio Pop restabilește cu greu ordinea]

Încrederea Regelui în programul PNȚ

-V.Rădulescu :**"Trebuie să fim de bună credință. Eu și în ședința PNȚ** mi-am pus întrebarea **dacă PNȚ mai poate continua guvernarea.**Nimic nu ne-ar fi împiedicat să plecăm de la putere, după ce ne făcusem datoria [enumeră realizările guvernării]

Și în ședința partidului,**el a spus că un partid nu este un om, ci este un program.**

Ca să poată governa ,**un partid are nevoie de încrederea Regelui.**

În ziua când MSR a apelat la d Vaida -Voevod, ca să formeze guvernul,**am înțeles că MSR are în continuare încredere în programul PNȚ "**

Iar din p.d.v. moral, chiar dnii Maniu și Mihalache ne-au cerut să dăm concurs guv.Vaida .

Deci ,în fruntea majorității parlamentare a PNȚ , se află dnii Maniu și Mihalache !

[se iscă iar mare scandal, Franasovici îl somează să răspundă tranșant ; intervin și lupiștii ...]

"Adevărul este că oferim opiniei publice cea mai frumoasă disciplină de partid ! "

-dr.I.Costinescu :Cel mai dureros spectacol și lipsă de obraz !
Rădulescu -Mehedinți / 1 febr.'33

/Maniu și Mihalache în fruntea majorității parlamentare

-Rădulescu: Iar din p.d.v. moral, **chiar dnii Maniu și Mihalache ne-au cerut să dăm concurs gov.Vaida .Deci ,în fruntea majorității parlamentare a PNT ,se află dnii Maniu și Mihalache !** [se iscă iar mare scandal, Franasovici îl somează să răspundă tranșant ; intervin și lupiștii ...]
"Adevărul este că oferim opiniei publice cea mai frumoasă disciplină de partid ! "
-dr.I.Costinescu :**Cel mai dureros spectacol și lipsă de obraz !"**

/Valoarea etică a sacrificiului Maniu-Mihalache

-Rădulescu : "Vin acum la problema de drept.Nu ca membru PNT, ci ca parlamentar , exprim **profundul meu regret pentru felul cum s-a discutat în presă și în Parlament .** Care este **valoarea etică a gestului** pe care l-au făcut **d-nii Mihalache și Maniu ?** Nu am fost de părerea dr Lupu să ținem ședință secretă." Noi nu avem nevoie să facem platitudini , pentru că este bine să se știe că **manifestându-ne sentimentul nostru de demnitate ,noi știm să rămânem servitori credincioși ai Dinastiei ,** și nu avem altă preocupare decât aceea ca **Coroana să fie menținută în rolul pe care l-i dă Constituția** rol care este , în adevăr, pentru mărirea acestei țări și pentru întărirea Dinastiei."**(aplauze prelungite la PNT)**
Regret profund că gestului, pe care l-a făcut d.Maniu ,întregul Parlament nu i-a atribuit valoarea etică pe care o are."

-Goga : Să explice Vaida valoarea etică !

-Rădulescu :...căci în istoria politică a popoarelor,**nu este pentru prima oară un dezacord între Guvern și Suveran .**Să-mi dați voie să vă amintesc că ,cu cât Suveranul a reprezentat o personalitate mai puternică și cu cât guvernul a fost reprezentat prin oameni cu demnitate , cu atât **conflictele au fost mai posibile.** Ele nu au avut alt rezultat decât acela de a normaliza viața publică a țării și **sunt convins că și acest incident va normaliza viața publică a României."**

-dr.Costinescu :Va să zică ,unii cu demnitate, alții fără demnitate !

-Rădulescu : Vorbiți de demnitate ? [----] Este adevărat că trăim într-o țară în care încă **există moravurile bizantine ,**că trăim într-o țară în care **alta este atitudinea pe față și alta este atitudinea pe care o avem în ascuns.....**

-Eug.Titeanu : Vă rog să precizați ce au suținut dnii Vaida și Maniu la 8 iunie ? [1930]
[se iscă iar scandal , tulburare !]

()Mihalache

-Rădulescu : "Dacă am fi nepărtinitori , am recunoaște un mare adevăr :acela că , atunci **când se va scrie istoria politică a regimului parlamentar în România,când se va descrie vița noastră de stat,** de către aceia care au trăit-o,**când se vor înșira dificultățile** pe care le-a întâlnit consolidarea regimului nostru parlamentar în România,**se va da de o etapă foarte foarte importantă** pentru această istorie, se va găsi în acea istorie **un om care se prezintă în fața Suveranului cu cuviință și cu demnitate "**(aplauze prelungite la PNT)Este o mândrie pentru acest popor ,**că acest om era îmbrăcat în haine țărănești,și că se cheamă Ion Mihalache "** (aplauze la PNT)**Ion Mihalache va rămâne în istoria politică** pentru consolidarea regimului nostru parlamentar ,pentru că a spus Maiestății Sale Regelui :**nu pot primi să fiu jignit de un subaltern și prefer să mă retrag .**

În aceșlaș timp, pentru a împăca sentimentul său de demnitate cu respectul neprecupețit față de Coroană, **a trebuit să se sacrifice personal."**

()Maniu

"Gestul capătă o și mai mare amploare și importanță , prin intervenția primului ministru. Să-mi spuneți dvs , cu ceget curat , **care om din România , în zilele noastre , prin propria lui voință , s-a dezlipit de scaunul de prim-ministru afară de d.Maniu ?**(apaluze prelungite , strigăte de bravo , la PNT)Nu era vorba pentru d.Maniu, nici de jignirea sa personală, **era în joc un principiu ,care trebuia salvat , chiar cu sacrificiul propriei sale personalități "**

(#)Coroana

-dr.Lupu :**Eu vă întreb, ce faceți dvs , majoritatea și acest guvern, cu acest principiu ?**

-Rădulescu :**"Iată, dlor, un exemplu frumos din istoria parlamentarismului român,când doi fruntași vor să împace demnitatea lor personală cu respectul cuvenit Coroanei.**

Ei nu au plecat în straturile adânci ale poporului ca să facă propagandă contra Coroanei.

Partidul nu i-ar fi urmat dacă s-ar fi dedat la o campanie deșănțată contra Coroanei .

Și au făcut foarte bine.Noi nu putem să luptăm cu Coroana , nu vrem să între anarhia în

stat, avem tot respectul față de Coroană, dar avem adâncă convingere că gestul etic al dlor

Maniu și Mihalache va avea urmări, și vor contribui la temeinicia așezării noastre

constituționale.De aceea partidul este neconținut solidar cu dnii Maniu și Mihalache"[-]

▫PNȚ-majoritatea-guvernul.

-Goga : Dvs faceți un fel de panegiric al dlor Maniu și Mihalache, vrând să reliefați valoarea etică a gestului lor. Dar nu despre asta e vorba. **Este vorba despre interpretarea dată**

prerogativelor constituționale de către cei doi primminiștri ai dvs ! Sunt două păreri

opuse.Dvs cu care sunteți ?"[cîndăneala asta continuă , continuă....]

-Cezar Spineanu : Cu amândouă

-V.Rădulescu: **Dnii Maniu și Mihalache,la constătuire,au spus că vor da concurs guvernului Vaida**

-R.Franasaovici (PNL) : Dar nu despre asta este vorba .**Care este opinia dvs ?**

-V.Rădulescu :**opoziția vrea să găsească " război" între dnii Vaida și Maniu ?**

În momentul când dl Maniu a fost în dezacord cu MSR și s-a retras,recomandând pe d. Vaida,putea partidul face altceva decât să se solidarizeze cu d.Maniu și guvenul Vaida ? "

-dr.I.Costinescu : **Să fi plecat cu toții !** (zgomot, întreruperi ...)

-V.Rădulescu -Mehedinți : **"Noi prețuim demnitatea dlui Maniu (aplauze la PNȚ)**

Criza de guvern s-a soluționat așa cum s-a soluționat .A fost soluționată "dignitatea

regimului democratic în România ."Pe dvs vă doare acest lucru ! Ați fi dorit un conflict

deschis cu Coroana ,sau unul în partid, între d.Maniu și d.Vaida .

Oricâte intrigi veți face, nu puteți să ne stricați unitatea (aplauze PNȚ)

Iată de ce majoritatea , dând toată încrederea guvernului Vaida, își exprimă tot respectul

față de șeful partidului "(aplauze prelungi la PNȚ)

V.Rădulescu Mehedinți / 1 febr.'33

40.)Al.Vaida -Voevod -prim-ministru-,poziția constituțională ,31 ian'33

(DAD, MO 30, șed. din 31 ian.'32 , p. 916- 920)

(**primit cu aplauze prelungite de majoritatea PNȚ)**

[LD .nu mi se mai pare același Vaida ca în sesiunea extraordinară din vara '32 !!-a dispărut , parcă ,verva,causticitatea ,siguranța.Pare acrit, ofensat și jenat,încearcă să salveze aparențele]

▫Programul de guvernareVaida =programul de guvernare PNȚ

"Nu am venit în fața dvs cu un program de guvernământ, nu din cauze pe care mai mulți oratori le-au rostit, ci pentru că am avut onoarea să particip în fața aceluiașor la dezbateri de programe cu ocazia Răspunsului la mesaj.Politica pe care au urmat-o toate guverne ieșite din

sânul PNȚ se înțelege de la sine că nu a putut fi alta, nu putea să fie și nici nu va putea să fie pe viitor alta ,decât realizarea , în pas cu greutățile pe care le întâmpinăm, și cu modestele noastre puteri , a principiilor de bază ale programului partidului nostru.

Indiferent dacă pe această bancă stau membrii guvernului pe care am avut onoarea

să-i prezidez întâi, indiferent că dumnealor cei de astăzi sunt aceia pe care am avut onoarea

să-i prezidez în al doilea guvern, indiferent că în fruntea guvernului este Iuliu Maniu

ori sunt eu, principiile de bază,tactica și metodele oricărui guvern ieșit din sânul PNȚ sunt și trebuie să rămână aceleași "(aplauze la PNȚ)

Vaida / 31 ian.'33

▣Relațiile cu Maniu

"În ce privește relațiunile personale dintre Iuliu Maniu și mine, relațiile politice dintre Maniu și mine, dați-mi voie să-mi revendic un drept.

În celebra piesă a lui Molière ,când Sganarel își bate nevasata ,și un cetățean se amestecă voinde s-o apere, soția lui Sganarel zice :*ce treabă ai dta să te amesteci că eu sunt bătută ?!*

[-----] Deci vă răspund ,d-lor,**ce vă pasă d-voastră** dacă lui **Iuliu Maniu** îi place odată să fie **bătut de mine**, și mie, după aceea ,**să fiu bătut de el ?!**

(aplauze la PNȚ ;; ilaritate la PNL)

-**Lupu** : Mie nu-mi pasă că vă bateți amândoi, dar suferă țara din cauza bătăii dvs !

-**Vaida** : Dlor deputați,**noi ne batem de 42 de ani**,dar din această bătaie **a rezultat totdeauna și va fi până la sfârșitul vremurilor,o solidaritate** de pe urma căreia **a profitat cauza neamului românesc** ,dincolo de munți,și au profitat posibilitățile de **a conduce un partid mare și puternic, dincoace de munți.**"(aplauze la PNȚ)

Vaida / 31 ian '33

▣Chestiunea constituțională

"În litigiu este chestiunea constituțională și interpretarea criteriului constituționalității.

Ca modest jurist și ca diletant în arta dialectică a constituționalității ,să vă fac o mărturisire de felul cum judec eu constituționalitatea .

În Ungaria nu era Constituție scrisă. Regele depunea jurământ că va respecta legile.

-PNR /PTJ nu au votat Constituția din '23

[LD:Da,Vaida este sincer :ardelenii și PNR ,regățenii din PTJ nu au fost de acord cu Constituția . din Vechiul Regat și au boicotat constituanta care au otcroiat Constituția din 1923.

După părerea mea ,a fost primul semnal îngrijorător privind perspectivele integrării provinciilor cu țara.În primul deceniu , în prima guvernare ,PNȚ nu a mai cerut revizuirea Constituției .

Oare Maniu avea în plan această revizuire ? Iată Vaida o proclamă , iar PNȚ pare entuziasmat de această perspectivă. Și atunci , întrebarea :**ce constituționalism apărau la urma urmei Maniu,Vaida, Mihalache ?!**]

"Când , la unire, am venit "aici ",**am găsit o Constituție.**

"Noi,ardelenii,nu eram mulțumiți pentru că noi, aceia care ne-am alipit Patriei Mume ,**altfel de Constituție am visat** , și **altfel de constituție visaseră și aceia care au dat mâna cu noi** , [țărăniștii] [----]**speram ca țara noastră să poată progresa între celelalte state culte și progresiste.**Pe atunci, dr Lupu era alături de noi .**Actuala Constituție am combătut-o cu toată înverșunarea** ,ba am făcut declarații împreună ,partidele pe atunci nefuzionate **că o recunoaștem "de fapt " ,nu "de drept " .**

Iuliu Maniu caracterizase Constituția ca "**o pată națională " , " o rușine europeană "**

-dr.Lupu : Ceream o Constituție mai largă, mai democrată .Dvs , **acum , o încălcați și pe asta .**

-**Vaida** : "**Vă mărturisesc , de la locul de răspundere pe care-l am,că atâta timp cât Constituția nu va fi reformată,țara noastră nu va progresa cu adevărat "**

(aplauze , bravo la PNȚ)

-dr.Lupu : Ați schimbat toate legile, **acum schimbați și Constituția !**

-**O-Goga** :**Ați jurat pe această Constituție!** [----]

-**Vaida** :Când în 1928, am ajuns ministru de Interne,să fac alegeri cu adevărat libere , așa ca reprezentanța națiunii să fie oglinda fidelă și întruparea voinței reale a nației .

Dlor ,**educația spre constituționalism nu se face de la această tribună ,nici din banca ministerială , nici din băncile dvs, ea se face pe târâm !** [----]

-Precaritatea conștiinței constituționale .

[LD: voi formula o opinie pe următoarea idee:la capitolul "constituționalism" ,**regățenii aveau o experiență și o evoluție istorică consistentă,modernă , pozitivă.**

La acest capitol,categoric regățenii erau mai "europeni".

Așa cum chiar Vaida declara , **ardelenii trăiseră într-un stat fără Constituție,și reeditau atitudini similare conservatorismului secolului trecut** în Vechiul Regat,altoite cu idei

contemporane, de "stânga" (moștenite din proiectele țărăniste ale lui Stere) sau de "dreapta" (Mihalache ,era un admirator al reformelor lui Mussolini, la un moment dat!)
Aș îndrăzni chiar să folosesc un cuvânt de jargon, spre expresivitate, lui Vaida i se "fâlfâia" de Constituție, și devenise (și va fi din ce în ce mai câștigat) un **suporter al tendințelor autoritariste ale lui Carol și un adversar al democrației pluripartidiste.**

"Care este conștiința constituțională a d-lui Iuliu Maniu și a majorității ,și care este conștiința mea , a majorității și a băncii ministeriale ?! [-----]

S-au discutat prerogativele și drepturile factorului constituțional.

Apoi, dlor, **zadarnic ar voi oricare Rege constituțional să susțină principiile adevărat constituționale ,dacă partidele nu-l ajută , dacă partidele ,** ori de câte ori este vorba să asalteze puterea și sunt dincolo de baricade ,**dezvoltă teorii constituționale ,** nesfiindu-se să încerce **să scadă autoritatea factorului constituțional suprem ,** pentru ca, după aceea , când au trecut de partea cealaltă a baricadei, **din haiducii de ieri , să se aleagă pandurii cei mai devotați "** ilaritate)

Vaida / 31 ian.'31

▣ Guvernarea Vaida I

[----- despre alegerile și gub.lorga -----]

[----- despre alegerile făcute de el -----]

"Situatiile politice , mai ales cele postbelice în fiecare stat , pot aduce cu sine nu numai consecvențe ,ci pot face ca puncte programatice principiale să fie abandonate de un partid, în interes superior de stat. [-----]

Acela care ține cumpăna în controversele , ba chiar între înverșunatele noastre lupte dintre partide, maximum ce poate îndeplini un Monarh constituțional este să facă cu puțință ca suveranitatea națională să se manifeste și voiața ei să nu fie falsificată. [-----]

A dat Dumnezeu , în urma hotărârii conducerii partidului nostru , că după ce s-au făcut alegerile , am avut onoarea să fiu președintele guvernului. Și trebuie să mulțumesc pentru felul cum dvs, partidele din opoziție , v-ați comportat pentru că în adevăr nu am întâmpinat greutate la îndeplinirea acelor legi cari și dvs.le-ați recunoscut ca fiind de mare interes pentru țară. iar după aceea a intervenit cunoscuta diferență de păreri și metode cu d.Titulescu.

M-am retras [----- povestește episodul cu Pactul de neagresiune -----]

Și astfel se schimbă guvernele unui partid, fără a schimba programul...

-Frasovici : Și partidul îl susține pe fiecare în parte....

[-----]

#Discordia Vaida -Titulescu

A urmat , după aceea, cunoscuta **discordie de păreri și metode cu d.Titulescu.**

M-am retras , pentru că , în acel moment, însemna să se compromită reputația țării , dacă mai continuam să fiu prim-ministru , după atitudinea pe care o luasem ,

fiindcă s-ar fi zis că în fruntea guvernului acestei țări , **este un om care de azi pe mâine își schimbă părerile.** Să nu uităm că , în acel moment, încă nu se iscălise pactul de

neagresiune ,iar după aceea, iscălindu-l, **anulam protocolul Briand -Kellogg .**

-R.Frasovici : Ați fost aplaudat atunci de aceeași majoritate care l-a aplaudat ,apoi, pe d.Titulescu .

-Vaida : De sigur, au aplaudat un lucru bun.

-Frasovici : Deci aplauzele date d-lui Titulescu , au fost un lucru rău !

-Vaida : Am numeroși martori care vă pot spune că au venit la mine prieteni să mă întrebe :< Ce atitudine să avem ? >Le spuneam : <Trebuie susținută solidaritatea de partid , trebuie susținută banca ministerială și politica dlui Titulescu , fiindcă el răspunde solidar cu guvernul și partidul , pentru acel act >(aplauze la pNȚ).După aceea, iscălindu-se pactul de neagresiune între Franța și Rusia , făcându-se protocolul adițional, situația , pentru moment, este alta .**"Dar se va vedea "poimăine " -nu știu, fi-vom guvern de partid , ori eu, ca factor conducător al guvernului ,ori va fi altcineva , fie alt guvern, fie d.Titulescu -**

să încheie un pact de neagresiune cu Rusia , sau să prefere a nu-l încheia ,

Fiindcă, sub raportul politicii externe , înseamnă **o glumă lipsită de profunzime serioasă ,**

de a voi să te pronunți acum, asupra celor ce vor fi peste șase luni sau peste șase ani !

Aceasta și în timpuri normale, cu atât mai mult în timpurile grele prin care trecem."

(Aplauze la PNȚ)

Vaida / 31 ian.'33

▣ Alternativa regale

-Vaida :Vine o situație când, fără a se schimba nimic, în privința programului de guvernământ , se schimbă șeful guvernului ;miniștrii rămân ,fiindcă suntem o duzină-două și, Doamne , de am fi astăzi cât de mulți ,și de ne-ați da împrumut toate forțele dvs , iar noi v-am da toate forțele noastre,tot suntem așa de puțini , care să avem și pregătirea și experiența și calmul judecății, pentru a conduce statul . Și atunci ce v-ați fi așteptat ? Să se schimbe guvernul, regimul, în loc ca factorul constituțional să zică cum a și zis :

<majoritatea parlamentară este tot cea veche; principiile de pază, programul, tot cel vechi , și partidul vine și spune : schimbăm garnitura - deci regimul rămâne ! >

Va să zică asta nu este constituțional !A ! Constituțional ar fi fost altceva , să fi zis :

< acum chem pe bravul , nu știu care dintre șefi... >

-Voci PNȚ :D.Duca !

-Vaida :și ar fi adăugat , bunăoară, :< Dle Duca , înțelege-te cu d. Gheorghe Brătianu (ilaritate la PNȚ) pentru că văd că, unindu-vă voturile în diferite alegeri,cota de 13 procente a partidului ducist , cu cele 6 procente ale dlui Brătianu ...>[-----]

Sau să fi zis : < la să vină așa numitele partide mici !Și să facă partidele mici un guvern mare ! > [-----]

Aceasta era mai constituțional ? Vă întreb pe dvs !Ce zic atunci ?

Zău, adevăr vă grăesc:mai multă înțelepciune și simț de răspundere se găsește la Majestatea Sa Regele, decât la noi toți, care facem critică constituțională ! "

Dlor deputați, să rămânem în cadrele uzanțelor constituționale ,să ne dăm silința ca , după ce , "Belgia Orientului" am ajuns abia în uzanțele constituționale, "Franța Orientului ", să ajungem cu adevărat Parlamentul însufletit de convingerile și practicile parlamentarismului clasic englez . "

Vaida / 31 ian'33

▣ Guvernul are încrederea majorității și a Regelui

"În consecință fac apel la dvs ,și în deosebi la majoritate,când dvs membrii majorității vă veți convinge că cutare sau cutare orator din partidele de opoziție susține un p.d.v.drept,dacă vă veți convinge că nu avem pricepere , ci suntem în adevăr niște incapabili ,cum suntem descriși în presa și la mitingurile opoziției ,și dacă vă veți convinge că legile financiare , metodele de cruțare,sobrietatea și cinstea nu stăpânește pe acea bancă ,și că eu nu-mi împlinesc datoria de control al acestui guvern,atunci dlor, dați-ne vot de blam , măturați-ne, căci nu suntem vrednici să stăm în fruntea țării .

Norme parlamentare , însemnează garanție constituțională.

E în mâna dvs., puterea dvs. v-a dat-o națiunea , uzați de ea, înlăturați guvernul, înlăturați miniștrii , cari nu se vor arăta vrednici de această încredere .Datoria noastră atunci va fi să plecăm.Dar ,câtă vreme avem încrederea majorității și încrederea factorului constituțional ,până atunci datoria noastră este să perseverăm și să ne întâlnim cu toții în datoria față de țară și de neam, pe aceste bănci "(aplauze prelungite la PNȚ)

-IGDuca : Dle președinte, cer cuvântul .

-Vaida : Dacă vreți, putem să polemizăm. Eu , dlor din fire, nu mă sfiesc de polemici. Sunt o fire combativă , încât mai curând trebuie să mă stăpânesc, pentru a-mi păstra calmul.Dacă veți voi, sunt gata de polemici , de luptă. Dar dați-mi voie , ca acum , cu această ocaziune, când apăr noua mea calitate la această tribună , [.....] să introducem în aceste vremuri grele, alte metode.

Vaida / 31 ia.'33

/Asumarea răspunderii, a riscurilor .

"Dacă m-am angajat la rolul greu de care mi-am dat seama ,nu am făcut-o fiindcă râvneam să am o demnitate de care, Doamne, am avut parte ,a cărei dulceață și amărăciune am gustat-o ! [----] mi-am dat seama de toate greutățile, începând cu Geneva .[-----] Mi-am dat seama de greutățile financiare , de greutățile cu lefurile funcționarilor și pensionarilor [-----]

Se poate ști ce aduce ziua de mâine ? Toate mișcările care erau, toate instigațiunile a căror fire ascunsă, ocultă ,ca șef de poliție în acest stat , unde mi-am făcut ucenicia, cam vedeam ce direcție duc, îmi erau cunoscute.

Dacă am primit , cu toate acestea ,sarcina de șef al guvenului , am primit-o pentru că cineva trebuia să îndeplinească această datorie în momentul greu ;

și nu vă cred ,fie Partidul Liberal Ducist , fie Partidul Liberal Georgist - pentru că altele nu văd deocamdată -că ați fi voit să efectuați alegerile în momentul de față. Eu cred că în adâncul sufletului dvs.am parte de o picătură de recunoștință ,că am luat această sarcină asupra mea.[.....]

/Apel la colaborare

"Opoziția făcându-ne și critica, să colaboreze cu noi, să fiți ochiul de veghe al guvernării deoarece dacă mâine sau poimâine va fi rău în țară ,poate că răspunderea asupra istoriei să cadă într-o măsură mai mare în contul nostru ,decât al cutărui ori al cutărui partid , ori poate cu o măsură mai mare în contra unei grupări dintre dvs , și cu o mai mică măsură pentru noi.

Dar dacă vor fi de ispășit stări grave, le vor ispăși generațiile viitoare, pentru că , în loc să ne fi înțeleș în momente istorice , în care ne găsim,n-am găsit nici calmul, nici înțelepciunea, să lăsăm la o parte zavistiile ,să fim cu toții numai români și să avem înaintea ochilor noștri numai binele și interesele țării și ale nației .(aplauze prelungite la PNT)

-IGDuca : Cer cuvântul !

-Ionel Pop (vicepreșed.Cameră) - consultă adunarea , dacă încuviințează prelungirea dezbaterii

-IGDuca : Cer cuvântul !

-Ionel Pop : Adunarea nu încuviințează prelungirea .

-Virgil Madgearu (ministr.Finanțe) :dă citire mesajelor la proiectele de legi :

- 1.Modificare la Legea contribuțiilor directe
2. Reducerea retribuțiilor funcționarilor publici ...
- 3.Deschiderea unui credit extraordinar bugetar ...

Al Vaida Voevod /31 ian.'33

41) Richard Franasovici,replică la discursul lui Vaida ,1 febr.'33

(PNL-1) , la Sumar, 1 febr.'33

// protest pentru refuzul replicii lui Duca , la discursul lui Vaida //

(DAD, MO 31, șed. din 1 febr.'32, p. 923)

A cerut cuvântul la Sumar , pentru a protesta cu toată energia contra procedului inacceptabil al majorității, care , în ședința de ieri, pentru a jugula cu un minut mai devreme penibila discuție pentru guvern, a refuzat să dea cuvântul șefului nostru , IGDuca.

Protestăm cu atât mai energic contra acestui procedeu,cu cât era în contrazicere flagrantă cu Regulamentul Camerei, care acordă dreptul fiecărui deputat la replică.

De când avem viață parlamentară ân Țara Românească, nu există un precedent ca unui șef de partid , să i se răpească dreptul la replică.

Cu toată jignirea personală adusă șefului nostru, d-sa poate ar fi venit acum în incintă și ar fi luat cuvântul în replică, dacă un doliu nu l-ar împiedica să ia parte la dezbaterile de astăzi.

Dar dvs nu ați avut dreptate de a-l împiedica să vorbească , cu atât mai mult cu cât d-sa, nu voia să releve decât lipsa completă de răspuns a d-lui prim-ministru,la observațiile netede , categorice, care au fost făcute privind poziția echivocă a guvernului.

Franasovici /1 febr.'33

#Situția echivocă a gov.PNT

În „strălucitul” discurs a lui Vaida , în curs de un ceas, d-sa , câte o dată pe un ton de familiaritate

, câteodată pe un ton mai grav, **a căutat să bagatelizeze** chestia importantă care a fost discutată ieri în fața acestei Adunări, **sustinând că opoziția , opinia publică, nu are dreptul să se intereseze și să se amestece în „certurile de familie”**, cum califică d.Vaida , gravul diferend de ordin constituțional dintre **șeful dvs , dintre guvernul de astăzi și dvs.**

Diferendul ivit pe chestia pactului de neagresiune , între d.Titulescu și d.primministru Vaida, este o ceartă de familie ?Ceartă de familie ,diferndul în ce privește concepția de guvernământ , dintre Maniu și Vaida ? Este chestie de familie atitudinea și echivocul dvs în arestarea prof.Forțu ?

Aceste diferende de concepții, când privesc partidele de guvernământ , **nu sunt chestii de familie.**Partidele politice sunt organisme care contează în viața unui stat , și , desigur, **metodele , concepțiile , programul lor, interesează în primul rând opinia publică și țara întreagă.**

D.Vaida , după ce a trecut prin literatura franceză, prin teatrul francez, prin Constituția ungară, prin Constituția engleză, fără să răspundă un singur cuvânt asupra diferendelor , în final a făcut apel la opoziție, pentru înțelegere și acord.

”Nu putem primi acest apel până când, în primul rând, dvs nu veți face acordul între dvs, adică dintre majorități și șeful dvs.” (aplauze la PNL)

R. Franasovici / 1 febr.'33

42.)I.Z.Codreanu , interpelare :incidentele din 24 ian.'33,1 febr.'33

(DAD, MO 31, 1 febr.'33, pag. „Dimineața” , 3 febr.'33)

▫Incidentele din 24 ian.

Incidentele s-au produs cu prilejul așezării unei cruci la monumentul eroului necunoscut . **G.A.Cuza** se solidarizează cu interpelarea lui IZCodreanu.

Vezi și **Fișier LANC**

-Armand Călinescu (subsecretar la Interne)-răspunde

#incidentele provocate de gardiști

Citează din **ziarul lui M Stelescu**,de unde rezultă că **gardiștii s-au dedat la bătăi și dezordine.**

-**M.Stelescu** :Neagă.Este o compilație !

-**Armd.Călinescu** : Constată că acolo au fost **studenti**. Dar **au fost și oameni care agitau cu brutalitate ,cu pari de lemn, infractori de drept comun.**Asupra celor arestați s-au găsit **pistoale, clești, box-uri** .Erau **aceiași** care cu o noapte în urmă (31ian/ 1 febr.), în frunte cu **Livadă și deputatul Stelescu,au atăcat un comisar de poliție !**

-**Stelescu** : Neagă .Era în Cameră !

-**IZCodreanu** : îl confirmă

-**Armd.Călinescu** : Dovadă că nu erau studenți, este că asupra lor s-au găsit legitimații LANC, (ex.Anghel, Chiriac –tinichigii) .La unul s-a găsit o "**Circulară**" cu următorul conținut :

<Comarade 17, ți se încredințează buzduganul clasa I .Felul cum îl vei mânui , va dovedi dragostea ta față de țară. Nu uita că Dumnezeu te-a ales ca să mângâi cu el pe prietenul nr.12.>Ori decâte ori vor continua să se dea la asemenea acte, **se vor izbi de rigorile legii, și de hotărârea fermă a guvernului de a asigura liniștea și ordinea în țară."**

(Aplauze la PNT și PNL)**LD : printre puținele solidarități !**)

-**IZCodreanu** : **Neagă tot ce a spus Călinescu ;invenții: măciuca, buzduganul , armele !**

Dacă guvernul nu va lua „adevăratele” măsuri, vor veni **două pedepse** : "Una va fi **blestemul lui Dumnezeu**", cealaltă „**pedeapsa din partea oamenilor**"

-**G.A.Cuza** : face caz că în încăerare , a fost răsturnată crucea;preoți în odăjdii au fost trântiți.Prima oară când s-a ivit **un conflict între armată și biserică.**

-**IIMirescu** : Dvs sunteți biserica ? Șarlatani !

-**Gh.A.Cuza (LANC) , asociere cu IZC**

#Diversiunea lui Călinescu

-GACuza : Armd.Călinescu, în loc să dea răspuns la interpelare, **a venit cu o diversiune , confundând „deliberat” Garda de Fier cu LANC** , aducând dovezi inventate ,bagatelizând LANC-ul.

[**În polemica Cuza –Codreanu intervine și Lupu,iese scandal și Robu îl amenință cu moartea]**
I.Z.Codreanu – Călinescu / 1 febr.'33

43.)Direcția generală a Poliției :Al.Vaida - Voevod ,18 mart.'38, retro'32-'33

(Arh.ISISP , fond V, dosar 227, Direcția generală a poliției, Secția I-a ,18 mart.'38)

[-----]

▣**Vaida- Maniu**

Între 1930 -1932 ,după o prietenie de 40 de ani au apărut **primele simptome de dezbinare între Vaida și Maniu** ,Vaida retrăgându-se treptat din **politica anticarlistă a lui Maniu** .

Rezultatul ? :

-la 6 iun.1932 **Vaida este prim-ministru** ,ad-interim la Interne și Afaceri străine .

-la 11 aug.'32 dă Internele lui Mihalache .

-în oct.'32 , **Regele încearcă** , pentru ultima oară ,**să împace pe Maniu cu Vaida** .

Formează un guvern Maniu ,în care Vaida refuză să intre în mod demonstrativ.

-la 14 ian.'33 , **Maniu își dă iar demisia** ,**Vaida formează al III-lea guvern PNȚ** ,

care rămâne la putere până în nov.'33(când vine Duca)

Retro '33 - '34

▣**Vaida -Garda de Fier**

Duca este ucis la 29 dec.'33 ,liberalii rămân la guvern și cele spuse de ei dovedesc că **Vaida, dacă nu este părintele material,este cel puțin părintele spiritual al mișcării gardiste , care a crescut ocrotită de el** , atunci când era **ministru la Interne** .

Vaida , în oficiosul său "**Voința Țării** " , confirmă că **este părintele Gărzii de Fier și al Partidului Total pentru Țară** , și că el, **cu acest tineret** , timp de un an,**a dus o luptă înverșunată cu Titulescu** [-----]

Al.Vaida / 1938 , retro ' 32-'33

44.)Direcția generală a Poliției :Al.Vaida - Voevod ,18 mart.'38, retro'32-'33

(Arh.ISISP , fond V, dosar 227, Direcția generală a poliției, Secția I-a ,18 mart.'38)

[-----]

▣**Vaida- Maniu**

Între 1930 -1932 ,după o prietenie de 40 de ani au apărut **primele simptome de dezbinare între Vaida și Maniu** ,Vaida retrăgându-se treptat din **politica anticarlistă a lui Maniu** .

Rezultatul ? :

-la 6 iun.1932 **Vaida este prim-ministru** ,ad-interim la Interne și Afaceri străine .

-la 11 aug.'32 dă Internele lui Mihalache .

-în oct.'32 , **Regele încearcă** , pentru ultima oară ,**să împace pe Maniu cu Vaida** .

Formează un guvern Maniu ,în care Vaida refuză să intre în mod demonstrativ.

-la 14 ian.'33 , **Maniu își dă iar demisia** ,**Vaida formează al III-lea guvern PNȚ** ,

care rămâne la putere până în nov.'33(când vine Duca)

Retro '33 - '34

▣**Vaida -Garda de Fier**

Duca este ucis la 29 dec.'33 ,liberalii rămân la guvern și cele spuse de ei dovedesc că **Vaida, dacă nu este părintele material,este cel puțin părintele spiritual al mișcării gardiste , care a crescut ocrotită de el** , atunci când era **ministru la Interne** .

Vaida ,în oficiosul său "**Voința Țării** " , confirmă că **este părintele Gărzii de Fier și al Partidului Total pentru Țară** ,și că el,**cu acest tineret** ,timp de un an,**a dus o luptă înverșunată cu**

Titulescu[-----]

Al.Vaida / 1938 , retro ' 32-'33

45.) Alex.Vaida-Voevod, *Memorii*, vol III, *Retrospectiva interbelică* , [1945]retro ' 29-40

a) :Informatorii regelui / Camarila / Lupeasca / Carol II / Maniu / anticarlismul /

b) :relațiile cu legionarii / C.Z.Codreanu /

(Editura Dacia, Cluj-Napoca, pag . 157)

[LD:încerc cu aceste informații să completez sintagma "camarile" atât de des invocată în polemicile din epocă.Cum Vaida a fost ministru de Interne apoi prim ministru în regimul PNȚ,mă așteptam la oarecari dezvoltări interesante Măcar câteceva despre Lupeasca .

Vezi pe larg la **fișier Etică**]

Vaida /1945 ,retro'

■Informatorii Regelui

(p. 157-160)

Informatorii Regelui ?! Erau de multe categorii .

/Poliția și Siguranța

De pe timpul Regelui Ferdinand era **tradiția Palatului** ca **Prefectul Poliției Capitalei și Directorul General al Siguranței** să prezinte sâmbăta **referatul verbal Regelui**.

Firește, acele referate se ocupau mai mult cu **picanteriile sexuale** din sânul **protipendadei " înaltei societăți"** .Aceasta reprezenta un permanent și prodigios izvor spre **ilaritatea Regelui Ferdinand.** **Carol al II-lea, a perfecționat și a lărgit aparatul.** [-----]

/Doamne...

Carol al II-lea era servit de **o pleiadă întreagă de " înalte" femei**, mai în vârstă canonică, mai **doritoare de a-l servi altruistic**.Una cu pseudonimul **" Haiducul"** merită un capitol special , Wallace-an [**romane captivante**] Alta, **Alice St.**, splendidă figură aristocratică , avea largi posibilități de ridicare a dispoziției regale. **Și altele, și altele**, care , în realitate , nu erau decât **niște găscuțe** , considerând facultățile lor intelectuale , **din p.d.v. al intrigilor politice** . **D-na Mihaela Cat** , care poate era mai **capabilă în privința lipsei de scrupule politice**, nu era excepțională . **Babele, semibabele și juvenilele** - care mișunau pe cât puteau în jurul regelui -mai **trimiteau buletine** (și de la ședințele spiritiste !) dar nu-mi făceau griji , nici mie , nici altora din fruntea treburilor publice.

Egoismul femeesc al Lupescei paraliza suficient orice sugestie ,mai mult decât superficială și trecătoare asupra lui Carol II ."

/Politicienii , Doctrinarii ...

"**Mult mai nocivi** puteau fi, pentru omul de la guvern, **rafinații tâlcuitori de Rapoarte în scris**, destinate Regelui.Ori **doctrinarii** , care **se bucurau de a fi primiți** și de a putea etala în fața Regelui **planurile lor de fericire pentru țară și Rege** .

Între aceștia, **se bucura de multă atenție** din partea lui Carol II - până prin 1936 -

profesorul Nae Ionescu .Era un timp când nu trecea o zi fără ca **" nenea Nae "** cum îi ziceam - să nu petreacă **ore întregi la Palat** .A fost un om de **înaltă cultură** și de un **talent excepțional de dialectică fascinatoare** ,aromatizată cu **arguități** [LD:argumentare sofistică, subtilitate exagerată]și adeseori cu **sofistică** , dusă până la **rabulistică talmudică** .

[LD:Rabulistică (lat.) : **flecărie, forțare retorică a unor pseudo-adevăruri**]

[Talmud : colecția operelor literare , istorice , juridice, lingvistice, biologice , matematice ,tehnice, evreești din primele 5 secole după Cristos]

Cu o ocazie i-am spus :<Dragă nene Nae, nu pot suprima ideea care îmi vine ascultându-te , că **d-ta trebuie să fii descendentul unui Protagoras și a uneia din neamul Aspasiei** , care , în trecut, prin câteva suute de generații , **ai reinviat cu toate calitățile de mare sofist** * >

Am râs amândoi. Nutream simpatii reciproce"

[**sofism** = raționament aparent corect, în realitate incorect ,construit anume pentru a duce în eroare
sofist = Denumire dată în Grecia antică , în perioada clasică , (sec.5-4 î.e.n.) profesorilor care predau , cu plată , cunoștințe politice de retorică și filozofie ; persoană care face uz de sofisme ;
sofisticare = rafinament artificial , căutat , prețios ;
sofisticat = căutat , confuz, complicat]

/Miniștrii ...

" Mai erau unii și **dintre miniștri** - în frunte cu **lunian** - care din **răutate sadică** ,iar **alții din prostie**, nu se sfiau să umble cu **minciuni ori cu prezentarea situațiilor,astfel cum credeau că leservește scopul** , fiind agreabili suveranului .

▣Regele Carol

Ar rămâne să încerc **o diagnoză psiho- analitică a Regelui Carol al II-lea**.Când unul, când altul, chiar dintre prietenii medici , au crezut că mă ispitesc .**Ar fi absurd** , chiar și din partea unui **psihiatru versat** în analize psiho-analitice ,**de a risca să cuteze** - pe baza unor impresii - de a avea **lipsa de seriozitate profesională să pronunțe măcar o părere** (Necum din partea mea, internist -balnear din veacul al XIX !) **Totuși**, aruncând o privire fugară asupra **educației ,a vieții familiale** și a **anamnezei genealogice** a Regelui Carol al II-lea ,**orice judecător imparțial** trebuie să admită că - prin autoeducație și suferințe -**dânsul a izbutit să-și dezvolte individualitatea** , în sensul **fixării datorii sale de suveran** , în complexul central al **intenției și voinței sale de a face bine ,de a promova progresul țării și a poporului său** !
In magnis ac voluisse sat "*[lat în probleme majore , chiar să fi vrut (să faci ceva) este deajuns !]*

Vaida / 1945 , retro' 1929 -32

Mai departe ---- [fișierul următor .](#)